

STAŘEC S HORY

LEON BLOY

STAŘEC S HORY

DENNÍK AUTORŮV
1907 – 1910
SPŘEDMLUVOU ONDR. DUPONTA

PŘELOŽIL OTTO ALBERT TICHÝ
MCMXIII.

**DOBŘÉ DÍLO. SVAZEK DESÁTÝ. ŘÍJEN L. P. 1913.
POŘADÁ A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL STUDIA VYDÁVÁ
ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ V OSVIETIMANECH NA MOR.
NATISKLI KRYL A SCOTT, KNIHTISKAŘI V NOVÉM JIČÍNĚ.**

Evomenda et cacanda.

Stručný obsah soudobé historie.

JINDŘICHU BARBOTOVÍ

Přináším Vám toto páté kolo vozu svých žalostných Memoárů. Kdyby bylo v mé moci dáti vám dar třitisíckrát vzácnější, považoval bych jej ještě nedůstojným vás, a hle, proč:

Byl jste skrze tajemné předurčení nástrojem Marie Bolestné, nářadím vyvolení a určení nejposlušnějším a nejpokornějším, jaké jsem kdy spatřil; neboť jste vykonal pro Ni s prostotou věci opravdu nemožné, že by žádný jiný člověk nebyval byl dosti velikým bláznem, aby je podnikl.

Vidím vaše srdce v Její ruce plné Trnů vytržených z Čela Jejího Syna a prosím vás s pláčem, jako prosívají chudí starci, byste byl u Ní mým přímluvcem.

LEON BLOY.

*Montmartre, slavnost Narození,
8. září 1910.*

LEON BLOY A PENÍZE

Jest krev němá a krev, která křičí;
krev polí bitevních v mlčení jest vsako-
vána zemí; prolita-li krev pokojná, try-
ská úpějlí k nebi.

Paměti ze Záhroblí.

I

Bylo by záhodno po tolika a tak vysokých dílech, aby již nebylo třeba tasiti meč, když se mluví o Leonu Bloy-ovi.

Dlužno to, psi štěkají stále, a třesoucí se obdivovatelé bojí se vykřiknouti na povzbuzenou, byť jenom jakoby almužnou.

Po třiceti letech bídy a neúspěchu uchoval se však přece úplně čist a úplně vibrující veliký Chudý.

Osamocen mezi spisovateli této doby, tyčí se postavou mnicha válečníka.

Veliké a vznešené bytosti, s kterými se seznámil a které by mu bývaly mohly pomáhati, buď uzamkly svoje ústa a oslepily svoje svědomí — nebo vykřikly výkřikem obdivu — jedním jediným, a odešli opouštějíce na vždy rozdrásaného gladiátora.

Kráčí „před svými myšlenkami ve vyhnanství, ve velikém sloupě mlčení“.

Sem tam někdy, když vyjde kniha Bloy-ova, nějaký akkordář špinavého péra touže vyvětrati svoji hloupost ulebedí se nad svým papírem, opráší obrázek Bene-

dikta Labra, by uviděl, jak dalece se podobá Bloy-ovi, a v periodě, jež by byla ráda krutou, obnoví vzpomínku na Ezechiela, který chroupal kravěnce.

Tato dvě klišátka, poněkud znetvořená a ušpiněná, protože obíhala tolika rukama žurnalistů, slouží dále.

Máme-li k službám stylistu, dovolí se mu nějaké příkrasy: Bloy jest duše nízká, mozek jalový, žebrák, který chtěje vydržeti několik halířů, dává si zevlouny navštěvovati bolestnou duši jako museum.

Není schopen ničeho, bubnuje se, vyjma ejakulovati urážky.

Jde za ním toliko skupina duší silných, které život zranil, které „milují Krásu a Spavedlnost až k smrti“ a povstavše na jeho slovo, kráčejí s větší neohrožeností a s větším ohněm stezkami plnými hrozného trní.

Bloy jest nekonečně šťastnějším, nekonečně více se honosí tímto úspěchem na duších, které bdí, nežli několika bravurními články, jež mu byly přisouzeny jistými domněle živými.

Není rhétorem, vyfukujícím paradoxy, nebo stylistou, hrajícím na varhany; jest to křesťan krví, který doufá a který se modlí.

„Buďte přesvědčeni, psal, že jsem doslovně chudý a ponížený křesťan, nic více. Zlíbilo se Bohu tolik mě vyšňofiti literaturou a uměním, že mi bylo třeba státi se téměř kmetem, bych poznal svoji smutnou duši pod tímto přestrojením.“

Má jistotu, že nikdo pro něho nic nemůže bez vůle Boží. A také odměna, o kterou žádá těch, kteří vystoupili k němu, v tomto záleží: v modlitbě z hloubi jejich srdcí.

„Avšak vyjímaje několik velice vzácných nešťastníků, kdo pak mi dal almužnu sebe samého? Jinými slovy, kdo se uvolil modliti se za mne? vyznávati své

hříchy? činiti pokání, přijímati za mne? plakati láskou před oltářem bez umění, vzpomínaje na mne?"

A hle, náš Leon Bloy strašlivý, člověk trpící dává almužnou své srdce lidem dobré vůle, kteří se utrmáceli vláčejíce svoje pohmožděné nohy prachem cest.

Zná ostatně hlubokou příčinu této nenávisti, jež chrochtá daleko od něho.

Kdyby býval nebyl než pamfletářem, až by se byli vyřvali pod lískanci, zvykli by si na „otřeseníčko“, možná i hrdosti jakési bývali by zakoušeli, že dostali závdavek od ruky tak statné. Po periodě ohromení a hluchého nepřátelství, ve které bývají konec konců všichni praví spisovatelé, časopisy byly by ho přijaly a cítily by se docela hrdými, že jsou francouzské, spatřující jeho jméno ve svých sloupcích.

Ale koho si nepřejí za živý svět, toť člověk Absolutna, jak o tom psal kdysi Bloy:

„Pozorovali jste nekonečné zášti, zášti výjimečně tragické a nadpřirozené, nepřeložitelné ani do nářečí karthaginských, kterým ušlechtilé lidstvo odměňuje rozhlašovatele Absolutna?"

„Černá zmije ihned se vztekla rozvíjí, jakmile náhodou přeletí plamenná koule, v níž se zhustil hrom.

„Nikdy na nikoho nebudeme útočiti, aby knutí, jímž nás uctívají ať ten neb onen z našich vrstevníků, nebylo totožné. Člověku možno míti genia a nebýti u vesměrné ošklivosti.

„Ale ukáže-li se nějaký záblesk Absolutna, ať na komkoliv, při čemkoliv, oblásky nebo balvany mramorové, jimiž jest vydlážděna každá duše lidská, vzbouří se na ráz proti ubohému smrtelníku, dosti ukrutně vyvolenému od Pána, by svádl na naše hnojiště tento neblahý, mroucí paprsek sedmého nebe.“

Toť věc zpečetěná, Leon Bloy nebude nikdy mužem geniálním.

Když některý spisovatel v šedesáti letech neubezdušil ještě milionu, když jeho hrud se nebortí pod pestrobarevným prýmkařstvím, a když si nedobyl, za cenu jakoukoliv, nesmrtelné cti spolupracovníka v některém křesle slovníkářském, tož „zastraší i vůle nejlepší“.

Nadšení a rozhořčení, ač vždycky k smíchu, nejsou snesitelná, leč do odvodu, potom odpuzují a zarmucují jako pohled na starce pohánějícího obroučku.

Připouští se, když spisovatel se zdráhá mařiti čas cizoložnými příběhy nebo vykasáváním nějaké ženské na konci každé kapitoly; ano i to se připouští, by nahrabával úctyhodný souhlas vytvářeje ony romány, které možno dáti „každému do rukou“ a ve kterých se líčí roztomilé ctnosti mladých dívek světa a nadpřirozená vůně unikající z duše jejich papírků. Lze mu také, aniž bude kamenován ctnostnými kalamáři, propašovati pozorně román policejní, kde na zmaření „piklů zlosynův“ hřímající Jupiter vypůjčuje si uniformu policajtovu.

Všechna tato zaměstnání když byla podělena, ba dvojnásobně, dům literární, plný na puknutí zdráhá se dáti nocleh žebrákovi plnému hrozeb a proseb.

Patronové by se rozzuřili, kdyby se o něm promluvílo, byť i v čeledníku: „Tu chápe, že se zlíbilo Bohu, by byl sám uprostřed muk, i kráčí sám v černém nesmírnu, nesa před sebou svoje srdce jako pochodeň.“

Jaké však to dílo, ráz na ráz mystické, lyrické, vociferaksní! Psal je v souženích a bouřích bídy.

Po dvacet let skoro každého roku přivádí na svět jednu ze svých knih, poplašný to křik posledního bdějícího, který sám a sám bdí nad královstvím Božím.

Jeho první knihou byl roku 1884 *Objevitel Globu*. Ukazoval nám tam Křištofa Kolumba jako statečného Apoštola, bloudícího po mořích, aby našel zemi novou, aby zvěstoval jejím modloslužebným obyvatelům, že jeden Bůh dal se ukřižovati, by vykoupil duši každého z nich.

S *Kůlem* svým Leon Bloy tančí skalpovací tanec kolem zhnilých oslavenců naší literatury. Potom svléká je z kůže a dělá si z ní bubny na bubnování svých vět.

Zoufalec, úzkostný a zběsilý výkřik Samsona svázaného provazy, mučeného od Filistinských.

Spása skrze Židy, koruna ze zlata, potřísněná krví, kterou vložil na čelo Israelovo.

V *Chudé Ženě* vypravuje nám chmurnou epizodu ze svého života; hallucinující noc hrůz v zasmušilém domě montružském při agonii jeho syna Ondřeje.

Klotilda odolává všemu. Marchenoir jí asi mluvil „o úžasné moci jediného člověka, který rozvinuje svou duši“!

„Klotilda podobá se sloupu modliteb, poslednímu sloupu z chrámu zbořeného kataklysmy . . . Mlčenliva jako prostory nebeské, když mluví, jako by přicházela z blaženého světa neznámého všehomíra.“

„Jste jistě velmi nešťastna, ubohá ženo, pravil jí kněz, který ji viděl celou v slzách před vystavenou Velebnou Svátostí a který byl na štěstí opravdovým knězem.

„Jsem dokonale šťastna, odpověděla. Nevchází se do Řáje ani zítra, ani pozítřku, ani za deset let, vstupuje se tam *dnes*, když jsme chudi a křižováni.“

Taková jest tato kniha, jedna z nejkrásnějších v naší literatuře, jež padá na srdce jako déšť velikých vlažných

slzí a rozvlává váš entusiasmus jako korouhev praskající na větru.

Eksegeze Obecných rčení, jedna z knih nejméně známých a jistě z jeho nejoriginálnějších, ukazuje nám ho v jeho trojím vzhledu: mystika, lyrika a pamfletáře.

Vezme obecné rčení a štulcem přiměje buržou, by je polkl.

Buržoa se zblázní nebo zdechne.

Tak dokazuje, že toto obecné rčení, které pokolení domácích pánů cloumalo ve své slině jako cukrátko, jest jedem, který má v zápětí šlenství nebo vzteklinu.

V *Posledních Sloupech Církve* jsa hned kostelníkem, hned zedníkem, pouští se do čištění svatyně. Stěhuje krásné dámy, jež zabraly loď, a jejich místo dává chudým, kteří byli vykazováni daleko od oltáře do průvanu.

Po té pln vzteku vyhrabává sloupy, jež kterýsi stavitel kataklysmický nabídl za podpěry tohoto kostela. Konstatuje, že jeden z těchto sloupů opryskává, druhý jest příliš krátký, třetí jest znečistěn jako mezník, kterému se dvoří psi.

Stoje na prahu Chrámu, drsný žebrák křičí zoufale: „Pane Ježíši, byl bych raději, kdybys neměl domu. Pohleď na tyto sloupy, které ani nedovolují, by tě kdo spatřil z dálky na tvém oltáři.“

— — — — —
 „Dej mi sílu nějakého Samsona, abych strhl k zemi jednou pro vždy tuto peleš zlodějů a blbců, nemilosrdnějších než vražedníci. Tvůj dům na těchto sloupech, za těmito sloupy, ó bolestný Mistře!“

Vycházeje do války proti žumpaři, který má delirium velikášství, Bloy napsal *Obviňuji se*, posiluje svoje svaly mažící po zadnici tlustého Zolu větami vyňatými z jeho nejhruběji smradlavého díla.

Přináší Panně v slzách na hoře La Salettské, *Té, která pláče*, knihu velikolepých hymnů a dává almužnu své spravedlnosti dvěma dětem mučeným pro ni.

Má posléze čtyři svazky svého *Denníku* od *Žebráka* *Nevděčníka* až k *Nezaprodatelnému*, knihy to neobyčejné, kde se lze dočísti všeho, výhružných breve domácím pánům, soudním vykonavatelům a vydřiduchům; velikých a vznešených modliteb, jež vystupují úplně přímo k Bohu, a nádherných a řeřavých básní v prose.

V posledních svazcích zpozorujete každým dnem rostoucí přitažlivost k historii vůbec a zvláště k Napoleonově. Císař kráčí v těchto knihách za hřímání děl, v jakémisi prachu slávy.

„Historie Napoleonova, toť Tvář Boží v temnotách.“

Leon Bloy po svém strašlivém životě, po svém grandiosním díle jde dále sám a chud k svému Bohu.

Není ani nevraživým k těm ze svých přátel, kteří ačkoliv žili před tím z jeho života, odešli vrasknuvše dveřmi v den, kdy jejich pýcha se střetla s jeho Absolutnem.

„Očekávám všeho od Boha a ničeho od lidí.“

„Jdu svou cestou, seč jsem v utrpení. Připravuji nebo sním o krásných knihách, jako jabloň rodí svá jablka, nevěda, budou-li se čísti, ani kdo je bude čísti, ale jist, že tak naplním svoje určení.“

Úspěch takovýchto knih v době, kdy „duše visí tak nízko“, jest už jenom krásným snem a žádostí spravedlnosti.

„Najdou mě s pěstmi ohryzanými ve tvrzi nemající brány ani střílen, která slove Bezpeněz a které nelze dobytí ani hájiti, neboť jest sevřena valy i zákopy mrch.“

II

Chudý a pronásledovaný křesťan Leon Bloy má dlouhou a strašnou zkušenost o tom, co jsou peníze.

„Peníze, praví, toť krev Chudého.“

Aby napsal svoji novou knihu, bylo mu jenom poslouchati, co mu huhlala do uší ona hubená a krutá léta, jež ho provázela tak dlouho, když bloudil samotěn hledaje své duše.

Krev Chudého jest psána v absolutní vůli nenáviděti a proklínati bohatce . . .

„Každý, kdo se obohacuje, prodává Krista. Nelze býti bohat, leč prodáváním Těla a Krve Pána Našeho Ježíše Krista. A právě proto Ježíš Kristus pronesl ono strašlivé slovo: „Vae divitibus!“

Světští kněží, kteří čtou Evangelium u Pontského Piláta a „vykasávali by si sutany, když by vstupovali do Chléva Betlémského“, nechtějí ani ztratiti nějaký oběd ani uraziti nějakého klienta. Mají hned pohotově vysvětlení, jež bude účinkovati jako pomáda na zjitřenou duši pána celého ve zlatě.

„Ježíš minil tu jenom špatné boháče. Dobří bohatci jsou mu naopak příjemni. Podívejte se, jakým bohatstvím zahrnul Šalomouna.“

„Špatný bohatec, odpovídá Leon Bloy, toť ten, který dává, poněvadž břídí řemeslo.“

Ostatně špatní bohatci, kteří strkají nešťastníkům nejméně zžitkovatelné ze svých kurek, jsou vzácní v cechu.

Tito mají „žádostivost očí“.

„Nahražují příkrasu bohatství příkrasou bídy.“ Jest jim třeba chudého v hadrech, který se podobá ve svém mládí malému svatému Janu Křtiteli a k svému konci

otci věčnému, třeba jim atelierového modelu pro sentimentálního mazala.

Bohatcové znaveni někdy svým hlupstvím, zakoušejí nudné potřeby býti ještě hloupějšími. Na zabušení v turecký buben rukou některé panny nebo vévodkyně rekrutují klienty k slavnostem řečeným dobročinným, kde komedianti hýkají sentimentality způsobilé přivést do rozmaru duše těchto dam. Opíjejí Chudého potem tanců.

Oproti tomuto špatnému bohatci dobrý bohatec dostává zvláště výbornou chuť z žádosti Chudých.

„Možno dovršiti jakoukoliv míru zpronevěry a každého dne bouřiti proti sobě celý roj zuřivosti a hněvů Božích, jen ať se nedotýká žádosti Chudých, která jest zřítelnicí Oka Božího, Ranou Boku, již tryskají poslední krůpěje z posledního praménku Krve jeho Syna.“

Ale tato hra jest takřka bez nebezpečí: chudý trpí, a zuří-li, tedy jenom na uzámkovaném dně svého srdce.

Zapomenul-li se bohatec z neobratnosti nebo z marnotratnosti až tak, že má potomstvo, tu jeho dítě, domácí pán ještě před pokřtěním, bude vychováno v úplné neznalosti Chudého. Vybrání a svědomití učitelé ho vykleští z těchto ušlechtilých idejí, které obtěžují často i nejlepší lidi.

„Poněvadž bude hříčkou rozkoše až do posledního dne, Chudoba bude mu tak neznáma jako theologie mystická nebo všeobecná historie, a když smrt ho probudí z jeho blbých snů, bude třeba vysušiti mu oči žhavými střepinami skla, by spatřil posléze tuto družku Ježíše Krista.“

Zrovnovážený bohatec nemá věčně chuť na Chudého. Jestli někdy zachvácen výstavní žádostí ukazovati svoji něžnost.

Zcepení-li náhodou jeho pes třebas z hnusu, že mu příliš dlouho olizoval ruce, půjde za jeho kostrou prolévaje těžké slzy a dá jej zahrabati pod sarkofág, jehož cena by zajistila výživu dvaceti chudým. Nápis „hloupé jako Himalaja“ rýhuje některé hroby, a Tola Dorian svěřuje mramorníkovi svoje aleksandriny, výsměch to typů.

Zde vidíme: „Linda, zemřela přítulností, věrností, inteligencí a *originálností*.“

Vypuzení z této znamenité hnilobárny jsou toliko psi opěvaní Baudelairem, „psi dobří, psi chudí, psi zablácení, jež každý odhání jako morem nakažené a všivě vyjma Chudého, kterému jsou druhy, a Básníka, který na ně pohlíží okem bratrským.“

Bohatství jest jedinou metou Eksistence, tvrdí Buržoa, žule se na svoji Pokladnu.

Obchod, poněvadž jest řemeslem, jímž se vydře nejvíce peněz, stane se nejčestnějším. Kupci s kasonádou nebo měřiči látek budou mít klienty, kteří by je malovali a opěvovali, a nebudou mít dosti nohou pro tolik pysků.

„Výlučná touha po obohacení jest bez odporu nejohavnějším ze všeho, co si možno představit. Jen pomýšlení, že by bylo možno konfrontovati skutečně, totiž v Absolutnu, umělce s obchodníkem, bylo by pokusem, nad nímž by se rozvzaly stěžeje země. S jedné strany člověk hledající Krásy, Světla osvobozujícího Jas a Nádhery, s druhé strany otrok, pohánějíci svou duši k tomu, aby hrabala a slídila ve sviňstvech!“

Vše bude obchodní, literatura, umění, hudba. Takový zadlužený romancier umele do roka svoje čtyři romány, takový pseudopoeta, labužník reklamy, dá si vyseděti za dlouhá léta slepicí se zlatými vejci nesčetně přílepků a nástavků své básně.

Jest dovoleno tedy obohacovati se všemi způsoby, dělati gotikou etikety na láhve šampaňského. Jest dovoleno všecko, ale jen ať ohavnost tohoto kupčení nepozorují oči těch chudých, kteří nedovedou chápati.

Bylo třeba nějakého hromosvodu nenávisti lidové, kostry, do níž by se zafaly psí špičáky.

Složilo se na sestrojení nějakého nečistého dobroti-ska, jež oděli neřestmi nejokatějšími. Zchytralí vzdělanci Strany upozorňovali nápisem, že toto individuum má zvykem srkatí pot s pracovníků v naději, že prodá Francii.

Byl to Žid.

Vynález byl šťastný. Katolíci pod vedením pošetilých církevníků vyřítili se napřed, sledování velikým počtem chudých s žaludky vyjícími, kteří si mysleli, že ztékají ohnivzdornou pokladnici; někteří Israelité, bedliví úvah svých komorníků, pomysleli si, že udeřiti na svoje bratry jest nejjistějším lékem na zacelení svých ran.

A nenašel se skoro nikdo, by vykřikl s velikým básníkem Židem Morrisem Rosenfeldem, kterého Leon Bloy skvěle nazývá „Ochráncem Svatého Hrobu“:

Lid, který se koupe stále v slzách;
jejž každý bije a trýzní s radostí;
který bloudí tisíc let v pouštích,
a neztratil ještě odvahy!
By se proneslo jméno podobného lidu,
jest třeba osušiti své rty. — Na kolena
před ním, národové!

Ve své *Spáse skrze Židy* Leon Bloy vyjádřil oškli-vost a úděs, že viděti kněze, jak vláčejí svoje sutany v této špinavé a pitvorné kroasádě.

„Nikdo z nich nepřišel na to zvěděti, nehrozilo-li by nějaké vážné nebezpečí srdci kněžskému voláním

tak zběsilým po vyhubení národa, který Římská a Apoštolská Církev v ochranu brala po devatenácte století; v jehož prospěch její nejbolestnější Liturgie mluví k Bohu na Veliký Pátek; z něhož vyšli Patriarchové, Proroci, Evangelisté, Apoštolové, věrní Přátelé a všichni první Mučedníci; aniž bych se odvážil mluvit o Panně Matce, ba o samém Našem Spasiteli, jenž byl lev Judův, Žid v pravém slova smyslu dle přirozenosti, — nevýslovný Žid! — který bezpochyby použil celé předběžné věčnosti k dychtění po tomto původě.“

Otázka, proč Židé jsou z valné části skladníky Bohatství Světa, jest nekonečně hlubší. Zdáť se, že se toto bohatství na ně shroutilo jako trest a jako znamení.

„Silně se psalo o Penězích. Politikové, ekonomisti, moralisti, psychologové a mystagogové se na této látce vyčerpali. Avšak nepozoruju, že by kdo z nich byl kdy vyjádřil pocit tajemství, jež vybavuje toto úžasné slovo. Biblická Eksegeze vyzdvihla tu znamenitou zvláštnost, že ve svatých Knihách slovo Peníze (Stříbro) zobrazuje živoucí Slovo Boží, ba jest s ním synonymním. Odtud vyplývá, že Židé, starodávni opatrovníci tohoto Slova, které posléze ukřižovali, když se stalo Tělem Člověka, podrželi po svém pádu obraz, by naplnili své určení a nebloudili bez povolání na zemi.

„Tedy dle božského ustanovení měli by v držení nejrozsáhlejší část statků tohoto světa.“

Židé ukřižovali svého Boha, co učiní se svou modlou? „Ukřižují ji“ také; „ukřižovati peníze, toť vyvýšiti je na šibenici jako zloděje; toť vztýčiti je, postavit je do výše, odloučiti je od Chudého, jemuž jsou vlastně životní potřebou.“

Bohatec hanbou poskvřňuje peníze, Žid zlořečením Božím je zabavuje.

Chudí očekávejtež, jako očekává autor *Krve Chudého*, s touhou nekonečnou „Rozhořčenosti Boha“.

Slyšte Leona Bloy:

Pravda jest, že jsou útočiště: ožralství, prostituce těl, sebevražda nebo sešlání. Proč by se dále netančilo?

Avšak není útočiště pro Rozhořčenost Boha. Jestli to jakási dívka plachá a plná hladu, již všechny brány jsou odepřeny, pravá dcera pouště, které nikdo nezná. Lvi, mezi nimiž se zrodila, jsou mrtví, zabiti zrádně hladem a havěť. Svíjela se přede všemi prahy, prosíc, aby ji pohostili, a nenalezl se, kdo by se slitoval nad Rozhořčeností Boha. A přece jest krásná, avšak nesvoditelná a neúnavná a nahání tolik strachu, že země se třese, když po ní jde. Rozhořčenost Boha jest v cárech a nemá skoro ničeho, čím by zakryla svou nahotu. Chodí bosonohá, jest celá v krvi, a třiašedesát let — toť strašlivé — nemá již slzí. Její oči jsou chmurnými propastmi a její ústa nepronášejí už ani slova. Když potkává některého kněze, stává se bledší a mlčenlivější, neboť kněží ji odsuzují, shledávajíce, že jest špatně oděna, přemrštěna a málo *laskava*. Ví tak dobře, že jest vše od nynějška tak neužitečno. Vzala někdy malé dítky do svého náručí, nabízejíc je světu, a svět vrhl tato nevinátka do neřádů, řka jí:

— Tys příliš svobodná, abys se mi líbila! Mám zákony, četníky, soudní zřízence, domácí pány! Staneš se dívkou podřízenou a zaplatíš, až vyprší tvá lhůta.

— Moje lhůta brzy vyprší a zaplatím velmi správně, odpovíděla Rozhořčenost Boží.

Krev Chudého, tato strašlivá kniha „Soudce poslušného“ osvěží snad bolestná zranění jistých chudých a bude, doufejme, kvasem hrůzy pro odulce bohatství.

Kromě toho, moc děl Leona Bloy na jisté duše jest tak veliká, že by přetvořila bohatce zatíženého kletbami v jednoho z těchto chudých, kteří dle slova Dantova „se skrývají do světla“.

ONDŘEJ DUPONT.

(*Mercure de France*, 16. února 1910.)

1907

ZÁŘÍ

9. — P. Bloudovi, vydavateli:

Pane, dovoluji si nabídnouti vám svoji novou knihu *Ta, která pláče* (Naše Paní La Salettská). Jest to práce apologetická a polemická zároveň, která jistě vzbudí živý zájem ve světě náboženském, ať laickém nebo duchovním, bude-li mu dostatečně podána.

Jest známo, jak tento svět jest rozdělen o La Salettě více než čtvrtinu století, to jest od doby, kdy Melanie sama uveřejnila svoje Tajemství. Jsem z těch, kteří myslí, že toto Tajemství jest původu božského, tudíž nekonečně úctyhodné, a účelem mé knihy jest, když ne dokázati to, alespoň ukázati, že jest to uvěřitelné. Opírám se stále o mlčenlivé nebo výslovné schvalování Pia IX a Lva XIII proti špatné vůli nebo neposlušnosti veliké části francouzského kléru.

Věc jest vážná, protože Tajemství Melaniino jest nejdůležitějším zjevením nebo proroctvím na nynější dobu. Z mé už dávno pověsti katolického polemisty lze vám s jistotou předvídati statnost takové výpravy, jejíž úspěch bude patrně hlučný, neboť kniha moje už léta byla očekávána a *vymáhána*. Myslím však, pane, že by si bylo počínati rozhodně a čile. Taková *Naše Paní Lasalettská* od Leona Bloy, někdejšího konvertitora Huysmansova, byla by nepředvídanou a velmi neobyčejnou odpovědí *Davům lůdským* s podmínkou, že by vyšla téhož roku. Prosím vás tedy, byste mi odpověděl co nejpřesněji a co nejdříve.

15. — Sprostý a groteskní president Fallières udělil milost Soleillantovi, ohavnému vrahu děvčátka napřed zprzněného. Konec popularity. Paříž hlučí vztekem a žádá si hlavy zločincovy a odstoupení presidentova. Právo udělovati milost, privilegium králů z práva božského, jest absurdní, prisouzeno-li presidentu republiky. Kdyby bylo ještě krve francouzské, tato věc by měla možná něco v zápětí.

17. — Odpověď Bloudova: Kniha, kterou mu nabízím „spadá do kategorie publikací, jimž se snaží čím dál více vyhýbat. Potřeby chvíle přítomné zavazují ho hledati své cesty ve směru jiném“. Aj, aj! kdybych mu donesl svazek o sportu nebo svazek pornografie, možná že bych ho potkal na jeho cestě.

21. — Abych zařadil chválám jisté dámy:

„Jsem žebrák, který by byl dostal více než ostatní a který by býval nedovedl nic lepšího, než nevědět si s tím rady.“

23. — Filipu Raouxovi, který jako by se strachoval pobožnosti k Marii, doporučované Grignonem z Montfortu:

... Zdálo by se, že se vám předkládá cosi povážlivého; ale, můj milý Filipe, nejde tu o seskupování, přidružování, přistupování se sliby, o závazky, o pouta. Jest to zcela jinak *duchovní*. To Maria sama praví vám do srdce: — Můj milý synu, můj sladký miláčku Filipe, kterého jsem porodila tak bolestně, dej se úplně mně. Ráda bych tě učinila světcem, rozumíš mi dobře, pravým světcem Ráje; ale k tomu potřebuji, abys mi náležel jako *otrok*, to jest, abys neměl jiné vůle než mou vůli, aniž jiné lásky než mou lásku. Tehdy budeš, nevěda toho, mnohem více než císařové, a až přijde blízký den mého Království, budeš oslněn, jsa se mnou, hned vedle mne, abys rozdrtil Hlavu Světa. — Předpověď Grignona z Montfortu potvrzená na La Salette měla osud každého slova z Absolutna. Odstrkovali ji dvě století. Dnes vrací se provázena hromem, a i nejhlušší budou dohnání ji uslyšeti.

ŘÍJEN

9. — Koupě kamen. Naskytá se mi procházeti oněmi protivnými sklady Dufayelovými, nepřetržité urážky a výzvy životu nadpřirozenému.

10. — Ptám se někdy sebe, netřeba-li odejít. Stávám se jaksi starcem. Valná část nepřátel, kterých jsem si naplodil v době *Zoufalce*, pomřela. Shledám se *bez nepřátel*, situace nová, nepochopitelná, neudržitelná. Naploditi si jiných v mém věku, toť žádati příliš. Jest pravda, že *Ta, která pláče* snadno by byla podnětem k novému rejstříku, hodně objemnému.

12. — Praví se mi, že kteréśi knihkupectví v Paříži katalogovalo 7 franků za jednoho *Objevitelé Globu*, a jest rozhořčení nad touto cenou vzhledem k mé bídě. Odpověď:

Tento výtisk jest asi neúplný. Dílo se neprodává pod 20 franků, někdy i draže. Poněvadž bylo tištěno ve dvou tisících před tříadvaceti lety, lze říci, že tato kniha, za kterou jsem nedostal ani centimu důchodů autorských, způsobila na knižním trhu obrat 20 až 30 tisíc franků.

15. — Jakýśi fouňa mě okradl. Nic banálnějšího. Za půl hodiny po vyrovnání vpád jeho samice rozkačené, jako by tryskem přijela, by si stěžovala, že dostal jednu 5tifrankovou minci pokaženou. Jest to mince výborná, na které kdosi z dlouhé chvíle podobal podobu Ludvíka-Filipa. Nová možnost pozorovati zázračnou změnu ve fysiognomiích a v chování ihned, jakmile zisk se octne v nebezpečí. Zázrak jest v rychlosti, v náhlosti. Obchodnice jest zdvořilá, ba vlídná. Ale ohrožena ztrátou 50 centimů, stává se tygřicí *v jedné vteřině*.

Johanka platí nájemné. Já už toho nedovedu. Pohled na činžovní kvitanci a úkon klopiti peníze, jež by nám byly tak potřebny, do ruky domovníčiny, jest od nynějška nad moje síly.

17. — Nepřízeň k La Salettě v Římě. Aby zvítězila pravda, bylo by třeba papeže ze Středověku, pa-

peže velikého, majícího dosti energie, by rozbil jedním rázem římské Kongregace, které jsou hanbou a bídou Církve po dvě nebo tři století. La Saletta, důstojnost Mariina, o důstojnosti Papežství ani nemluvě, vyžadovala by povaliti na vždy Kongregaci Indexu, Kongregaci Obřadův a snad také Kongregaci Svatého Officia zvanou Inkvisice. Ale Pius X. není snad *označen*. Melanie to předpověděla, ještě než byl zvolen: „Nástupce Lva XIII. *nepromluví*.“ Ve světě katolickém neví se o tomto hrozném útlaku páchaném na Papežích Kongregacemi, Pius IX. a Lev XIII. tím úpěli, ale ani jeden po století se neodvážil vyhladiti těchto „střelců“ v sutanách, těchto nepřemožitelných simonistů, jimiž andělé jsou zastrašeni.

18. — Více než kdy mám žádost, aby mi přišlo něco nebo někdo. Bylo by dlužno, aby nějaké individuum se mi ukázalo, poslané od Boha, byť to nebylo než pro vydání *Tě, která pláče*. Takto bídne miji tento nový den zajetí a vyhnanství, připojuje se k více než dvaadvaceti tisícům dní.

Úroveň jisté pobožné duše. Johanka jest v Basilice a přistoupí k chudé ženě, která byla její ošetřovatelkou r. 1905. Ta ji představuje jisté řeholnici těmito slovy: — Zde jest paní, kterou jsem ošetřovala. — Byla bych šťastna, praví Johanka, kdyby zase mně bylo možno vás ošetřovati. Slovo řeholnice vztahující se na Johanku: — Och! paní nemá důchodů, by vám zaplatila! . . . Johance bylo možno odpověděti, že neošetřuje bohatých, kteří mají nádeníky k své obsluze, a že jedině chudí mají právo býti ošetřováni křesťany. Ale tato sprostota před Nejsvětější Svátostí zledovatila ji hrůzou.

19. — Mluví se mi o Marii-Julii, stigmatisované z Blainu. Odpověď:

Co jest s Marií-Julíí, není mi známo. Neměl jsem možnosti, bych ji zkoumal, a jistá svědeckví se mi nelíbila. Žádám si jenom tohoto: Otažte se nebo uložte někomu, by se otázel vaší stigmatizované: „Co myslíte o La Salettě a o Tajemství Melaniině?“ Odpověď, třebaš jenom několika slovy, mi postačí. Poznám ihned, zda jest tato osoba z Boha či z ďábla.

22. — Začínám *Nezaprodatelného*, IVtý svazek tohoto denníku.

23. — Dostávám pohlednici, kout *Psího hřbitova* v Asnières. Na kameni obklopeném květinami čte se: „Sapho a Džerid, přátelé Toly Dorianové“, a pod tím:

Tvoje-li Duše, Sapho, nedoprovodí mé duše,
Ó drahá a ušlechtilá přítelkyně, do pobyťů neznámých,
Nechci Nebel Chci, děj se co děj,
Usnouti jako Ty, bez procitnutí, na vždy.

Odesílateli:

Díky za dokument. Myslíl jsem, že tato mumie Toly Dorianové jest už v některém vzdáleném podsvětí. Její verše hodně stloukané nepoví mi už o nic víc. Bezbožnost banální a ševcovská. Ale Sapho nazývati fenku, pro kterou jsme měli city něžné a s níž se mazlíti bylo lepší nežli nebe, jest idea zjevně původu mitylenského. Kdyby bylo vhodno se smáti při Rouhání, bylo by možno obdivovati výškrabek staré tlamy, jež říká, že nechce nebe, kterého jí nikdo nikdy nepomyslí nabídnouti.

24. — Jaké zpěvy skládá Bůh z našich hříchů a našich bolestí!

26. — Čteny staré články o sňatku Talleyrandovu. Lépe chápu Annu Kateřinu Emmerichovu, která viděla tak tíživé a strašlivé temnoty nad Římským Dvorem, nad Consalvim. Spodiny Konkordátu jsou hnusny.

27. — Ještě Talleyrand. Tento původce Konkordátu asi že ohromil ďábla, a jeho poučná smrt, zaznamenaná

Dupanloupem, mě děsí. Zákulisí historie pozná se teprve na Soudě posledním a výkřik vesměrné hrůzy to bude, jenž zhasí světy.

LISTOPAD

2. — Den Dušiček. — V 6 hodin byl jsem probuzen hrozným výkřikem, kterého nevydal žádný živý.

Kéž Bůh dá, by žhnulo moje srdce!

3. — List oznamující úmrtí Alfreda Jarryho, autora *Krále Ubu*, „zesnuvšího včera v nemocnici Milosrdenství u věku 33 let.“ Pohřební obřady budou u Svatého Sulpicia. Dobrá, ale jak zemřel a po jakém životě? Myslím na děsný výkřik, který jsem včera uslyšel a který mne svrhl s lůžka.

Mluví se o skandálním processu v Berlíně, kde tak často byly odhaleny necudnosti velikých pánů pruských, prý pod ochranou samého Viléma II., kazatele ctnosti.

4. — Děje „Almogavarů“ od Schlumbergra. Jaká to druhá *Epopoea Byzantská*, tohle líčení výprav těchto vznešených a krutých routierů, kteří vybojovali Byzantsko a Asii v *espadrillách*, kteří se bili jeden proti stu a bývali vždycky vítězi!

5. — Proč se nerozzuří ještě krvavé pronásledování? Poněvadž démonovi nelze se rozhodnouti. Ví, že v deseti nebo dvaceti tisících odpadlíků, kterými si jest jist, bude *jeden mučedník*, a to mu nahání strachu.

8. — Od Johanky: Genese XXII, 17, „multiplicabo semen tuum sicut stellas et velut arenam quae est in littore maris.“ V kapitole XIII., „Faciám semen tuum

sicut pulverem terrae.“ Hvězdy a písek nebo prach. Hle tedy, Pokolení Abrahamovo rozděleno ve dvě. Svati Hebreové, kteří jsou světly nebeskými, a ostatní, po nichž se šlape nohama.

9. — Abbému L.:

Odpustíte mi, řeknu-li vám, že váš list mě naplnil zármutkem? Nejen že nepřijdete zítra, ale i vaše návštěva příštího týdne jest toliko možná. Taková jest bída tohoto života. *Amara potio bibentibus*. Nepoznal jsem vás snad jenom proto, bych byl doplnkem mučen žádostí vaší přítomnosti?

Kázati v Asnières, není to házetí perle sviním? Při *Ohni* vzpomínáte si na úžasný žalm 28: „Vox domini intercidentis flammam ignis“? Tu jest několik zběžných poznámek na tento žalm...

Co se týká žalmu 11, jedině zmíněného ve *Spáse skrze Židy*, máte pravdu, že by mi bylo bývalo odvolati se na „*argentum igne examinatum*“. Nelze o tom pochybovati, ale *Spása* jest méně knihou než výtahem z knihy. Kdybych býval řekl vše, co bylo v mé myšlence, bylo by bývalo třeba několika svazků, jichž by býval nikdo nečetl. Báł jsem se zvláště spleťtosti svého výkladu, a obtíže byly nevýslovné. Což nebylo to už cosi nesmírného mluvití o Penězích [Stříbře]? Kdybych býval se jal mluvití zároveň o Ohni, byl jsem ztracen.

Psal jste oné osobě. Pochybuji, že odpoví, leda almužnou výsměšnou, na kterou vás nechá dlouho čekat. Bohatci jsou takoví. *Nezasluhují si, by dávali*, a to jest jejich strašlivým trestem.

Tedy *Ta, která pláče* čeká stále. *Expandi manus meas... Non est qui consoletur eam*. Z celé duše nasycené strachem litují těch, kteří by se mohli přičiniti o čest Naší Paní Probodené a kteří nechtějí. Já vykonal, čeho Bůh po mně žádal, obhajobu Královny, na kterou jsem mnoho vynaložil. Jiní zdají se označení, by uveřejnili toto dílo. Tihle jsou-li nevěrní, jejich postavení vskutku nahání strachu. Nic snazšího než těšiti se z mých knih, jako se těší z milence nebo nevěstky, kterým se mnoho neplatí. Jest přesnadno také doporučovati, by se četly. Ale přestává-li se na tom, slyšte Evangelium: *Esuriivi, hospes eram, et nudus, et infirmus, et in carcere; et NON*. Bylo by milosrdenstvím varovati jich.

13. — Termier se rozhodl zaplatiti vydání *Té, která pláče*.

14. — Termierovi:

... Právilo se mi, že hraběnka z ... „by učinila nemožné“. Byl jsem obsloužen tímto obecným rčením. Jak mi bylo možno — když jsem autorem mnoha knih obraznosti — nepostaviti se na místo pána pravícího dámě: „Nežádám po vás nemožného, žádám od vás, byste se dala sama, úplně prostě?“ *Sebe dávati*, toť myšlenka, která nepřichází skoro nikdy.

Byl jsem tedy smuten a resignován, očekávaje, že vůle Boží se projeví, pln myšlenky, že není možno, by kniha tak *chtěná* nebyla uveřejněna, ale na celé čáře bezmocen. Moje postavení bylo velice jasné. Panovnice vymáhala takovou věc. Co na mně bylo, poslechl jsem, vykonal, čeho se na mně žádalo, čeho jsem sám byl mocen. Nechť zase ostatním po mně jest poslechnouti.

Věc jest naprosto jedinečná. Matka Boží má dosti pohrdání svým slovem a svými výstrahami. Jejím ultimatem jest kniha žebráka, neboť Ona Sama jest Královnou žebrající. Bylo by velice nebezpečno chtítí nebo dopustití, by tato kniha byla udušena. S druhé strany jest to jakési rouhání a nekonečná zaslepenost obětovati La Salettu Lúrdům, jak to činí celý svět už tak dlouho. Jest to vysloveně počínání barbarské a nesmyslné, řezatí květině lodyhu. Zlíbilo se veliké Královně vyvolití vás, vás Termiera, byste vybízel a posilňoval jejího pramalého proroka. Připojujete k tomu z úplně svobodné vůle troubu andělskou. Nelze než z plna srdce blahopřátí vám.

15. — Sl. Eugenii N.:

Víte vy, drahá přítelkyně, že jste pod ochranou svatého Eugena, biskupa karthaginského a mučedníka na počátku VI. století, za krutého pronásledování vandalského? Nejvěrohodnější historie zaznamenala prazvláštní zázrak u afrických křesťanů pronásledovaných v té době bludaři arianskými. Vyřezávali jim jazyky až do kořene, by jim zabránili mluvití, a oni mluvili přece. Z těch byl také váš patron. Nezapomenu nikdy, že jste dovedla promluvití pro mne právě v den jeho slavnosti, třeba jste měla jazyk přezraný blbými slušnostmi.

Vyslechl jsem svatební kázání. Kazatel není hloupý, ale jest uzavřen do církevní opatrnosti, vězení to pro dluhy, jež se neotvírá nikdy. Šetří klaněček od Nejvyššího Srdce, pro něž zvláště mluví . . . [Nadobyčejná blahosklonnost přiměla mne, bych tu škrtl několik epithet.]

19. — V *Náboženském Týdeníku* našel jsem prospekt onoho domu Bloudova, který odmítl *Tu, která pláče*. Reklamní oznámení svazku „vybraných kousků (I)“ z Barrèsa. V jakémsi obsahu slibují se stránky z knihy *Pod okem barbarů*. Co si myslíte o tomto katolickém knihkupectví a o tomto náboženském týdeníku poskytujícím takovou veřejnost knihám úplně, z kořene, nepřekonatelně bezbožným?

20. — Sl. Eugénie N . . . , již jsem psal před pěti dny, byla včera u paní de Roch . . . , které nezná, těšíc se, že dostane od této nábožné osoby značnou podporu, kterou by mi bývala všecka šťastna donesla. Ale zmýlíme se vždycky, kdykoliv spoléháme na inteligenci nebo šlechtu bohatců. Tato baronka, jež má služebnictva jako kněžna a jež žije v hlubinách paláce střežena množstvím čeledě, nechala dlouho čekat ubohou dívku, která nepřijela v auto a která asi nebyla oblečena nádherně.

Když ji posléze ráčila přijmouti, zlodějka chudých prokázala jí čest slovy, že jsem pamfletář náboženství více škodící než prospívající a tudíž nezasluhuji podpory. Čtla prý *Chudou Ženu*, a tato kniha se jí nelíbila. — „Protože jste v ní ničeho nepochopila“, odpověděla jí návštěvnice, jež odešla postrkována ke dveřím touto zatracenkyní, na niž čekal hřmotící a frkající automobil. Jsem tedy zase jednou odsouzen a popraven

jednou z těch osob, jichž oslňující zásluhou jest těšiti se po celý život ze zámožnosti, která představuje smrt mnoha chudých a která jich pranic nestála.

23. — Jindřich Barbot, člověk z nejlepších, které Ježíš vykoupil, rediguje za trest svých hříchů malý venkovský časopis a vládne chudičkou knihtiskárnou. Nabízím mu, by tiskl *Tu, která pláče*.

24. — Leone Bloy, več doufáš? V to, več slušno doufati, totiž, že Bůh vzkřísí Francii, jež jest královstvím jeho Matky a jíž potřebuje, ale teprve po příšerné smrti, *které už neujde*.

Dobrá hloupost Leona Daudeta, důstojného syna svého otce Alfonse, v nedělní kronice. Jmenuje neřesti proti přirozenosti „přestoupením šestého přikázání... církevního!!!“ Na takovéhle doktory spoléhají naši kněží, že obnoví křesťanskou Francii.

25. — Svaté Kateřiny pomocnice. Jistému kazateli:

Kdyby mi bylo psáti kázání o Pannách, ať mučednicích nebo nemučednicích, rozvinul bych prostě, slovo za slovem, božskou epištolu mše svaté Kateřiny: *Confitebor*... prose tuto zázračnou světici, které nebylo možno míti jiného pohřebiště než dýmající Sinaj (in medio ignis non sum aestuata), by mi přispěla pomocí slíbenou těm, kdož jí připomenou její umučení.

Den hrozný. Večer pročítám stránky ze *Čtyř let Zajatí*, a tato bolestná četba mě přivádí do agonie.

27. — Barbot svoluje. Smysl jeho odpovědi: Čeho na mně žádáte, jest naprosto nemožné, ale stane se. Jest to duše mimořádná, na způsob Floriana (viz *Nezaprodatelný* 9. dubna 1907.)

PROSINEC

6. — Napoleon po Wachavě. Poznámka:

Thiers mluví o spletenosti Císařově při myšlence na 170.000 Francouzů, jež bude dohnán zanechatí na Severu, aby ustupovali. Proč jich opouštět? Proč naopak netáhnou k nim, všechny je soustředí a neobrátili se potom k Hamburku místo k Mohuči? Jaké ohromení, jaký nekonečný zmatek pro koalici a jaké zděšení pro toho ožralu Bernardotta! Jak jenom myšlenka tak prostá nezjevila se geniu Napoleonovu? Ach! kdyby byl býval člověkem náboženským, dobrota sama už by ho bývala hnala k severu.

10. — Jindřich Houssaye. Waterloo. Dokumentace přesná a snad tak zevrubná, jak jenom možno, co se týká preliminářů, předvedení tohoto obrovského dramatu; ale bitva sama jest málo zřetelná. Několik statných slov a to jest vše. Bylo by třeba visionáře. Thiers jím jistě není. Přece však jeho Waterloo mě více uspokojilo. Vím sice, že Napoleon byl skleslý v této bolestné době, ale pozbývám trpělivosti, nevidím-li naposled velikého vojevůdce.

11. — Slovo naší domovnice, hubaté samice, na dvoře: „Jsou to špinaví Jesuité, ani bych o ně nezavádila.“ Jde o nás, ovšem.

12. — Maritainovým:

Pověděl jsem vám shody a vztahy, jež mě poutají od narození k Zázraku La Salettskému a z něhož *neznám leda část*. Víte, že moje kniha byla tušena, předem ohlášena, bude tomu brzo třicet let, kdy vaše drahé duše byly ještě v srdci Božím. Nenačalý příchod Termierův všecko rozhodl. Poslechl jsem s těžkostí, s bolestí, věda, že mi bude trpět, jak se velmi podobalo. Chce-li Maria, by moje kniha nebyla udušena, jest se mi nadíti nejkrásnějšího odpoutání zběsilosti katolické a zvláště církev-

nické. Bude se na mně páchatí všechno zlo, jaké se dovede, a jest možno mnoho způsobů. Ale také několik krásných duší přijde ke mně.

14. — Dostal jsem *Tajemství Milosrdenství*, EVANGELIUM!!! ve 3 aktech a ve verších, od Jakuba Debouta. Špatné. Nesnesitelná sentimentalita. Znetvořování svatých Textů. Tímhle tedy míní se dávatí lidi Bohu? Citáty byly by zdrcující.

16. — Oznamuje se, že ohromné loďstvo, nekonečně hrozná Armáda odjíždí dnes z jistého atlantického přístavu Spojených Států do San Franciska okolo mysu Hornova. Cesta nesmírná, zbrojení obrovské na zastrašení Japonců na Tichém okeánu. Nová vyhlazovací válka tedy na obzoru; co z toho snad vzejde, zděsí všechny národy. Už dlouho zkoumám pozorně každou událost nějaké důležitosti, doufaje stále, že z nich uvidím vycházeti Boha a jeho blesky.

[Naděje bohužel zklamaná. Budoucnost ukázala, že Američané páně Rooseveltovi jsou lidé pokojní, asi jako naši Provençalové, nechť jakákoliv jest jejich síla a jejich počet, když několik škaredých ran, jež by dostali, zjeví se jim ve světle jistoty nezvratné. Květen 1910.]

19. — Jistá osoba koupí kteréhosi dne u Nejsvětějšího Srdce svíčku za 0 fr. 50, rozsvítí ji a chce ji sama postavit do první řady. Rozhořčenost prodavačky: — Paní, tu jest místo pro svíčky po *jednom* franku.

21. — Četl jsem ve Figaru věci více než politování hodné pod názvem: *Duch (sic) Mořice Donnay-ho*, nového akademika, přijatého včera Pavlem Bourgetem, jehož hloupost rozestřela perutě ohromné velikosti. Tento Donnay, starý brach z *Černé kočky*, udává přítomnou výši Akademie. Toť neuvěřitelné.

24. — Máme vánoční stromek, který nám dal mnoho starostí. Tato veliká rostlina v květináči hrozí spadnouti každou chvíli. Jest mi jej s námahou podložit klínem, a jsme tím velice zataraseni. Nemiluji vánočních stromků, tradice pohanské, která k nám přišla od severních protestantů. Za mého dětství i později tento zvyk byl neznám v naší zemi. Dnes bezpochyby tato neznalost vzala konec zároveň s prostou vírou našich otců.

Ale vizme p. Jaurès a jeho *Humanitu*:

Sociální budoucnost v Saint-Denis. Spolupracovníci *Sociální budoucnosti* uspořádali na dnešní večer SVĚTSKÉ VÁNOCE pro svoje dítky. Komická obveselení, kejkle atd. Propagandy výchovné nebylo opomenuto a jistý řečník promluví o čemsi *přízpůsobeném okolností* a posluchačstvu...

29. — Dnes v neděli máme na schodech malíře, že až nemožno jíti dolů nebo vzhůru bez nebezpečí šatům. Nelze říci nic. Dělníci skoro nezodpovědní pro svoji nevědomost a hloupost řekli by, že dlužno dobře jísti v neděli, a domácí pán by poznamenal, že nepracuje-li sám, jeho svědomí jest klidno.

Vidíme vše na ruby, v zrcadle, *per speculum*. Třebas zloděj a okradený. Nebylo by dlužno zatknouti okradeného?

šením radikálního rozdílu mezi vjemem a pamětí čili mezi oběma druhy paměti.

K tomu dodává Berthelot,¹⁾ zvyklý vyhledávati historické prameny Bergsonova myšlení, tuto racionalistickou „kritiku“, která nedovede v našich očích význam Bergsonův nijak snížit: „Rozdíl stanovený v povaze a nikoli v stupni mezi pamětí a vjemem připomíná ve svém principu distinkce mezi nepřevoditelnými schopnostmi duše, vjemem (sensation) a percepcí, pamětí a obrazivostí atd. Bylo by snadné též ukázati, jak tato teorie ve svém rozvinutí jest jakoby orchestrace na thesi Ravaissonovu, že „materialita působí v nás zapomenutí“. A před tímto učením nelze se znovu ubrániti pomyšlení na poesii symbolistickou, která uvádí v pohyb nejintimnější sen a největší hloubky života duchovního; jest to učení, které by nezapřely osoby prvních dramat Maeterlinckových.“

Tento pokus Berthelotův učení Bergsonovo racionálně vysvětliti, převést jeho nové, neznámé these na staré a známé pojmy, jest sice historicky zajímavý, avšak nikoliv úplný a obchází pravou podstatu Bergsonova myšlení: jeho dynamický charakter. Ten hledí Berthelot odbýti pouhým poukazem na literární směr symbolický, jenž zaměřuje poesii s hudbou, a myslí, že tím Bergsonův význam pro filosofii úplně vyčerpal. Zapò-

¹⁾ „Un romantisme utilitaire“, II. díl, str. 16.

míná na nesmírný dosah, který má jeho dynamismus pro všechny moderní vědy od fyziky, biologie a fysiologie počínaje a filologií s národním hospodářstvím a státovědou konče. Vzpomínám jen na moderní dynamické pojetí nejvyššího psychologického pojmu duše „jakožto funkce psychické“, jakožto „proudu vědomí“, nebo na nejnovější voluntaristické a pathempirické teorie soudu jakožto poznávacího pochodu a nikoli jakožto statického výsledku tohoto procesu.

Také vliv školy škotské (Shaftesbury, Butler, Clarke, Wollaston, Hutcheson, Targson a j.) bych Bergsonovi nevytýkal a nepřičítal jemu k tíži, neboť z nesprávného pochopení poměru jednotlivých funkcí lidské duše a zejména z úsilí redukovat paměť a vjem a paměť na obrazivost, vznikl psychologický omyl Humeovy teorie poznání, která prohlašuje každou ideu za pouhý reflex, pouhou kopii vjemu, která by chtěla i paměť vysvětliti čistě mechanicky a nemůže potom pro ideu kauzality, která má v této teorii vynikající místo, najíti žádného jiného vysvětlení, nežli pravidelné opětování mocí zvyku. Kant rovněž podlehl psychologickému omylu Humeovu, také on vidí v kauzalitě čistou ideu, čili kategorii, kterou není možno dále vysvětliti a zvláště nelze pro její aplikabilitu na vnější skutečnost najíti přechodu.

Všechny tyto omyly Humeovy, Kantovy, ba i Spencerovy, které vedly k naprostému illusionismu,

LEDEN

1. — Od Johanky:

Měla jsem sen. Jdouc podél cesty vidím, jak sedí na pokraji jakási stařena. Práví mi, že má překrásnou věc, která by způsobila potěšení mému manželi k Novému roku. Odpovídám jí, že toho nechci, tuším jakési nebezpečí, kdybych svolila. Přichází můj manžel. Dopouštím se neopatrnosti a vypravuji mu příhodu. On vezme věc *se zvědavostí*, a v tom stařena hodí na něho několik květových lístků, by ho zamátla do svých čarů. Probudím se volajíc: „Rychle, Lasaletskou vodou!“ Pochopila jsem, že žádná věc není škodlivá sama o sobě, ale zvědavost vydává člověka démonovi. Vidím, že zvědavost jest snaha poznati *originál*, místo abychom se spokojili jeho obrazem...

Pravidlo jednati toliko z naprosto čistého úmyslu učí mě, že každý zákon jest duchovní. Užívám-li léku z poslušnosti, neuškodí mi nikterak, ale užívám-li ho z žádosti, by se mi ulevilo v bolesti, jsem v rukou ďáblových. S potravou právě tak. Jísti pro obživu jest dobré, jísti pro svoji rozkoš jest špatné, a tam se začíná padat.

6. — Abbé nebo otec Gaffre vymyslel *Sociální kroasádu*, tak směšnou jako jeho jméno — na něm. Nabízí se mi, bych byl spolupracovníkem na této kroasádě. Odpověď:

Nemožno: 1. poněvadž mám málo chuti do maškarád; 2. poněvadž jsem dokonale přesvědčen, že všechna taková práce jest marna; po šedesáti letech výslovné a vpravdě ďábelské neposlušnosti Svaté Panny *vše*, do čeho se křesťané dají, už předem jest stíženo jalovostí. Možno ještě působiti na několik duší osamocených, jsme-li výjimečně požehnáni, ale nikoliv na skupiny a ještě méně na davy. *Na zlo od nynějška není léku*. Jsou už jenom strašlivé tresty a nekonečná zoufalství. Jest už jenom *Rámě tížící*. Jest už jenom zavržení nebo mučednictví.

8. — Viděl jsem u přítele starou modlu nalezenou na Jávě, velice zajímavou, ba velice krásnou a neobyčejně starobylou. Mimo to četné fotografie kolossálního a prastarého chrámu javajského. Obraznost jest zmožena. Jaké byly civilisace schopné takového umění, a proč dlužno, by žádná kniha ba ani tradice ničeho o nich nezachovaly? Jsem ohromen, zmaten touto nádhrou a touto nesmírností, o níž jsem věděl, že jest v Indii, ale nikoliv jinde. Slovem toto umění žijící ještě, stále žijící, jest nekonečně povýšenější nad mrtvé umění řecké. Toť umění lidí nedávno vyhnaných z Ráje, kteří s chvatem zachycují jeho vzpomínku, již porušenou.

List fanatika Přežití, který „prohlašuje, že sám Náš Pán Ježíš Kristus osobně nastoupí na trůn francouzský Janem III.“ Jan III. jest mi dokonale neznám, jako jeho domnělý předchůdce Jan II., kterého žádná historie nezmiňuje. Od bitvy poitierské a smlouvy bretignyské neznám leda janky bzdiny.

Klient Gaffrův, strašný žvanil, se rozhořčuje a uráží, že není u mne přijímán každou hodinu denní i noční. Odpověď:

... Jedině moji nejstarší přátelé, kteří mě provázeli v mých utrpeních a kteří mi po léta dokazovali oddanost, mají právo přicházeti častěji. Rázem jste chtěl důvěrnost ... Kdyby 30 nebo 40 osob, které mi prohlásily svůj obdiv, chodily ke mně po řadě jenom každých patnáct dní, nemohl bych k tomu svoliti, leda bych se zřekl svého života literárního, přestal čísti a psáti.

9. — Zastihuji svého drahého sochaře Brou-a, an píše knihu *lékařskou*! Znaje se v botanice a také v chemii, zdá se neobyčejně schopen, by léčil. Jeho opovržení k lékařům vůbec nemá rovného, jako jeho nenávisť k jejich smrtícím drogám těženým pravidelně z říše nerostné. Jeho kniha byla by úsilím znova zavést koření.

Poslouchal jsem ho často s nejživějším zájmem. Přidal tím cosi k mé náklonnosti k němu.

12. — Mše. Evangelium o Třech Dnech Nepřítomnosti. Prosím Marii, by mně hledala jako hledala Ježíše Dítěte.

13. — Michelet. *Moje Mládí*. Hrozný lhář! Na straně 115. vypravuje, že po 3. květnu, dni vjezdu Ludvíka XVIII. do Paříže r. 1814, bezprostředně po 3. květnu Napoleon „odpraviv svoji ženu a syna do bezpečí, pojal záměr bombardovati Paříž.“ Nuže jest známo, že 4. května Napoleon přistal k ostrovu Elbě.

Byl jsem dohnán čísti to třikrát nebo čtyřikrát.

16. — Svým kmotřencům Jakubovi a Raïsse:

Myslívám na vás často a velice zamilovaně, a nepíšu vám nikdy. Vysvětlíte to. Zvláště dnes ráno, při mši vzpomínka na vás mě navštívila s silou neobyčejnou. Co asi děláte a kde jste o 7 hodinách? Měl jsem pocit, jako bych se shříval na vás pláče něhou. Nejsem už schopen než jediné modlitby, jediné žádosti pro ty, jež miluju, i pro sebe: *Učiň z nás Světce!*

Ta, která pláče, kterou můj věrný Barbot tiskne se zbožnou péčí, tato válečná píseň, které Maria na mně žádala před třiceti lety a která potřebovala třicet let bolesti, bych byl uschopněn psát, změnil snad můj život. Oh! Mojí miláčkové, tohoto mi vyprošujte: změny mého života morálního, bych už nebyl křesťanem mdlým, a změny mého postavení hmotného, abych přestal býti zajatcem. Této milosti nebude odmítnuto mým drahým dětem duchovním.

Všelike okolnosti, jež podporovaly nebo připravovaly literární nebo typografické zhotovení knihy, opravňují mne věřit, že Matka Boží byla třicet let žebračkou Leona Bloy, jediné schopného promluvit pro Ni a pomstít ji, na všechen způsob zřejmě označeného pro tento úkol. Jak by tedy bylo možno, aby moje kniha byla udušena nebo zamlžena, jako ostatní, zlobou nebo sviňstvem vrstevníků?

Rozhlášení, kterého by potřebovala, jakoby záviselo od vůle jednoho individua. Hned jak jsem knihu ukončil, nabídl jsem ji Bloudovi, velmi důležitému katolickému vydavateli. Vysvětloval jsem mu jasně svůj úmysl. Odmítnutí bezodkladné a předvídané. O dva měsíce později, když jsem našel Barbotu, Bloud změnil svoje rozhodnutí a plše mi, že se rozmyslil. Odpovídám, že jest příliš pozdě, ale že rád mu dám přednost pro sklad knihy a firmu vydavatelskou. Dá snad Bůh, že tento člověk přijme. Jeho katalogy přicházejí všude a dostanou se k nejzastrčenějším sutanám v seminářích nebo farách nejvzdálenějších. *Ta, která pláče* byla by ihned všeobecně známa. Měli byste potom proslulého kmotra.

18. — Versailles. Přehlídka v mlze. Více jsem se rozesmíval než potěšil, vida tyto vojáky. Nadšení úplně nemožno. Kde jsou válečné tváře, jaké kdysi bývaly? Už ani jednoho starého vojína v řadě, nové zákony je odstranily. Co se týče důstojníků, jsou vzhledu žalostného a tak tak že chodí. Takováhle armáda zdá se přemoženou už předem.

Melancholická návštěva Zámku. Hrozitánské rozměry a krajní umělecká bída tohoto paláce mi ledovatí srdce. Co se týče Musea, co říci o tom? Našel by se mezi těmito nesčetnými zakázkami jeden obraz na sto, který by si zasluhoval, abychom se naň podívali?

19. — Leonu Bellé-ovi, který mi natiskl navštívenky: „Budu je bráti na svou korespondenci blahopřeje si, že nepatrnost kartonu mě přiměje sbírat svou myšlenku, zároveň co budu sbírat svoje vrstevníky.“

22. — Termierovi, jenž mi zaslal řeč, kterou promluvil minulý měsíc na jistém banketu:

Miluji tuze vaši „fantasii“. Připravil jste mi velice slastnou půlhodinku. Tato řeč jest výtečná, dobromyslností roztomilá, jaké jsem myslím nespátl nikde. Milujete Geologii a Mineralogii, jako milujeme překrásné dámy, když jsme v osmnácti letech,

zdraví železného a když jsme výjimečně ušlechtilí. Našel jste cestu, jak bych intervenoval, jak byste mě citoval. Vaši „mill druhové“ asi užasli nad mým jménem, tak novým pro ně. Jste rozkošný s „velmi dobrou a velmi příjemnou Mineralogii“, jež vám dala potěšení zahlédnouti „hnusné Vytěžování“. Nikterak si nepředstavím kapitalistů na vaši přednášce.

25. — Příteli:

Znám vás tuším dosti, abych byl jist, že mě nebudete očekávat na vaši svatební mši. Nenávídím těchto obřadů čistě světských, při kterých se *nikdo* nemodlí, ani účastněni, zvláště účastněni; na něž se chodí ze zvědavosti nebo ze zahálky, s duší plnou myšlenek blbých nebo sviňských, kde se hanebně tisknou ruce a deklamují ztrnulá přání, že by se z toho tapíři poblili. Víte, že vás miluju. Vše, co mi možno učiniti, toť modliti se za vás, ale ne v tomto chumlu.

30. — Jakýsi pán z Lyonu posílá mi balíček proroctví úžasné pitomosti se známkou na odpověď. Odesílám lístek s jedním slovem o čtyřech písmenech: *Dí-ky*.

31. — Otci rodiny, který mě poctil žádostí o radu:

... V něčem takovém jest úsudek nezbytně radou. Nuže rada, *toť, co bych učinil sám*. Nic prostšího. Kdyby byla možna otázka sňatku u některé z mých dcer, ponechal bych jí naprostou svobodu ve volbě, pln šetrnosti k jejím nechuťm, vyhrazuje si jedině nejjemnější výstrahu tam, kde bych *viděl*, že se mýlí v dobrých stránkách nebo vadách uchazečových. A toť vše. Autoritě rodičů nelze jíti dále. Jest to hranice nejzazší.

Víte, že látkou Svátosti stavu manželského, věci podstatnou pro theologa jest obapolný a dokonalý souhlas, to jest *láska*. Čemu se říká u buržoá sňatek konvenční, jest ohavnost, bezbožnost, prostituce neomluvitelná. Počátky života manželského, uvázání se v majetek, abychom mluvili bez okolků, očekávají-li se bez lásky — možnost dočista všední v naší hezké společnosti křesťanské — jest mrzkost, která může zasmraditi celý život a která jistě duchovně zamořuje budoucí děti. Nic nevím povážlivějšího.

Zdrojem ilusí bývá tu žádost pojistit štěstí své dceři. Tužba absurdní a protikřesťanská. Andělé Vánoční nezvěštovali štěstí na zemi, nýbrž *pokoj*, nic než pokoj lidem dobré vůle. *PAX in terra, FELICITAS in coelestibus*. Vše, čeho jest dovoleno přát těm, jež milujeme, toť pokoj na tomto světě, byl i v utrpení, a tento pokoj jest možný toliko láskou, není-liž pravda?

Co tak zuřivě vdáváte svou dceru? Víte vůbec, jest-li to jejím povoláním, neboť každý z nás má svoje? Jsou výborné dcery, jež nejsou povolány k životu klášternímu a které také o nic více nejsou povolány k životu manželskému, nebo jsou k němu povolány až velice pozdě. Nechte tedy jednati úplně samému Bohu.

Smrt Kardinála Richarda. Konec života pontifikálního velmi prostředního.

ÚNOR

1. — Čtena Hucova *Cesta po Tatarsku*, moje poslední útočiště, když umírám nudou.

2. — Náš řezník si včera podřezal chřtán, což nepřekáží, by krám zůstal otevřen — jako chřtán — a obchod fungoval. Ostatně tito lidé tvrdí o sobě, že jsou křesťané.

Dovídám se o zavraždění krále portugalského, tlustého žrouta, a knížete následníka, zabitých včera večer v Lisabonu ranami z pušek. Řemeslo moderního krále až dosud prostě špindířské, stalo by se čestným svou nebezpečností?

Kardinál Richard, včera pohřbený, zanechává prý sto tisíc franků *důchodů* svým synovcům. Jeho nástupce prohlašuje ho *světcem*, patrně pod věru kněžským oslněním, které mu působí toto bohatství. Jednomu knězi z mých přátel naskytlo se mluvit s tímto novým arci-

biskupem, a bylo mu možno skliditi s jeho zlatých úst přesné ujištění, že La Saletta jest podvod a Tajemství Melaniino ohavné předivo lži. Hezký pastýř pro ovečku jako jsem já!

Usínám nad stránkou historie Pruska, jež jest jistojistě nejhanebnější historii na světě.

5. — Jsem v utrpení tělesném i duševním, nesmírně smuten a znaven. Vše, co vidím a slyším, zraňuje ve mně cit spravedlnosti do nejzazších hloubek. Jsem umírající žízni, který by měl kolem sebe jenom potoky rtuti nebo řeky roztaveného olova v dubnu očišcovém.

Mgr. Amette, nynější arcibiskup pařížský, ale zvláště arcibiskup Paříže nynější, vydal pastýřský list, v němž vyjadřuje svoje mínění (tak úctyhodné jako upřímné), že zesnulému *netřeba modliteb!* Ve dvou dnech, co tělo tohoto světce bylo vystaveno, čtyřicet tisíc osob, jak se mi tvrdí, dalo si dotýkati věci, asi v naději, že se jim před očima promění v zlato. Ale neslyšel jsem o žádném zázraku.

Uvažuji, jakého přijetí se asi dostane mé knize v takovémto světě. Patrně, že prvním gestem bude udusiti ji pod sutanami. Ale přece snad jest možno, že Zrcadlo Spravedlnosti toho nedovolí. Potom jaké divadlo! Jaké skučení šakalů!

12. — Příteli: „Ecce quem amas acerbissima egestate cruciatur. Nonne vides, in finibus tuis, mandarinum aliquem celeriter occidendum?“

13. — Oznamuje se, že popel(!) Zolův bude 2. dubna v týdnu *Laetare*, přenešen do Pantheonu, a že tento dovoz drahocenného sviňstva bude za 40.000 franků. Pravili mi, že marně Carnot chtěl zabrániti ceremonii

prohlašuje jim, že se *vystěhuje*, jímán hrůzou, že by viděl, jak ukládají mršinu Zolovu v sousedství jejich rodinné hniloby, a toto gesto mě bavilo. Běda! ničeho krásného už se nemožno nadít!

14. — Jakubovi a Raïsse:

... Jsem toho mínění, že těm, kteří mě milují, kteří jsou se mnou, netřeba se bát. Jenom ničeho nepovoliti démonovi, ničeho, ani vlásku. Jestliže kněží ztratili víru tak dalece, že už nevěří ve svou výsadu eksorcistů a nijak ji neužívají, jest to neštěstí hrozné. Toť děsná zpronevěra, kterou nenapravitelně jsou vydáni nejhorším nepřátelům osoby domněle hysterické, jimiž se zaplavují nemocnice. Neboť víte, že ďábel jest strašlivý záletník, jenž vyhledává zvláště žen. Ale nám laikům přímo není možno nic a není se nám o nic pokoušet. Vypuzovati ďábla bylo by pro nás tak opovážlivým, jako vrhat se do propasti, spoléhajíc na anděly, že nás ponesou. My máme jenom modlitbu, jejíž moc jest nevypočítatelná, nekonečně více nežli vzdálenost země od nepostřehnutelných hvězd. Dlužno vám přestávati na tomto, moji miláčkové, a chrániti se pozorně, byste nechodili tam, kde vám není co činiti. Váš kmotr z Návrší, který jest bonz plný moudrosti, nastupuje zvláště na tuto věc. A nyní vrátím se jako pes svatého Petra k svému *Nezaprodatelnému*, který jest jakýmsi zvracením.

15. — Filipu Rauxovi:

... Mluvte velice dobře o „Naší Paní, kterou tento svět rozplakal už před dvaadesátí lety ... kdy byl dozajista méně šeredný než dnes“. Ano jeho šerednost viditelná jest strašlivá, ale šerednost *neviditelná*, jeho pravá šerednost, kdo té by vypověděl? Uvažte, že víra jest mrtva, křesťanství pohřbeno. Jak chltí, aby nepřišla ohromná neštěstí? Katolíci jsou tak hluboce nevěrní, odpřirodění, zblbení, *zvláště v Kléru*, že se považují za hromosvody, zatím co nedovedou býti leč magnety blesku. Dá-li jim Bůh milost, o čemž nekonečně pochybuju, nebude to jako v Sodomě pro deset spravedlivých, a ani těch se nenašlo, ale se zřením na nepřítelný dav obžerců. Tisíc křesťanů bezúhonných a vyvrhovaných Bohem bude snad ušetřeno z ohledu na nějakou chudou kurvu, která bude nalezena schopnou milo-

srdenství. Naše Paní řekla to vše způsobem solva odlišným, a právě to se jí neodpouští.

20. — Četl jsem v *Matinu* tyto hezké řádky p. Harduina [dnes už zdechlého]:

Nač cpáti do dětských hlav ideje falešné a vésti je, by žily v pokryteckých výmyslech, jež jim na konec uchystají krutá zklamání? Není-liž lépe, ještě než se postaví do boje o život, by věděly, že *peníze jsou syntésou všeho*. Dlužno jim říci, že *to jest jediná věc, která stojí za námahu, by se získávala . . .*

Prakse tohoto vyučování. Jistý učitel v Roeux, obci sousedící s Arrasem, přinesl kdysi do třídy sumu 520 fr. v bankovkách, zlatě a stříbře za účelem, by vysvětlil svým žákům hodnotu bankovek a přísady mincí.

Živě zaujatí školáci byli velice pozorni na demonstraci učitelovy. Po vyučování dal učitel peníze do svého psacího stolu a večer zapomněl si je vzít. Tato roztržitost neunikla třem žákům, kteří v hodině jeví zvláště vytrvalou píli. Snad nepochopili příliš dobře a chtěli si sami doplnit demonstraci. Společnou dohodou tito jedenáctiletí občané přišli v noci do školy, vnikli do třídy oknem a do dna vybrali učitelových 520 franků, o něž se rozdělili ostatně loajálně.

Duch pana Harduina vznášel se nad nimi. [Tato historka byla mi vypravována Jindřichem Barbotem.]

24. — Jistý francouzský malíř dal si přiknouti domovské právo anglické. — Proč jste to učinil, táží se ho. Odpověď: — Před tím jsem prohrál bitvu u Waterloo. Potom jsem ji vyhrál.

Mercure de France želi nenadálého příchodu „zlověstné Johanky z Arku“ do historie, uváděje, že „bez Johanky z Arku jest skoro jisto, že celý svět byl by dnes

získán kultuře francouzské“. Podepsán Ludvík Dumur, kalvín a Ženevan, nemýlím-li se.

26. — Znova otevřeno u Svatého Petra, náš farní kostel posléze restaurován. Illuze, že jsem daleko Paříže, v prastarém kostele, skoro opuštěném, kde se modlilo mnoho století.

BŘEZEN

4. — Popeleční Středa. Všiml jsem si při svěcení antifony „Immutemur habitu...“ a zmocňuje se mne myšlenka, že by věru takový byl asi původ přestrojování v masopustní úterý, neboť stálou praktikou Dáblou jest opičiti se a zostuzovati.

Pokoušel jsem se čísti znova jistý román, prastarou vzpomínku ze svého jinošství, kterou jsem chtěl oživit. Věc úplně marná. Jako přesýpati prach mrtvých. *Evo-menda et cacanda*. Tak bylo by možno nadepsati všeobecnou historii moderní literatury.

Dostal jsem od svého přítele, velikého houslisty Eugena Borrela, tento dopis:

Nelze povědět, jak jsem rozzuřen. Snad jste se dočetl v časopisech, že jakási sl. Rita Santos se při strojení vzňala a zemřela v Cannes! Znal jsem ji velice dobře. Nuže fakt sám není nic nenormálního, ale co mě pobuřuje, toť že povolali ihned dva lékaře, a nevzkázali pro kněze, až teprve když mladá dívka upadla do mdlob, — *ze strachu, aby ji to nerozčlilo*...

A hle, co jest strašné. Zítřka budu možná rozdrcen na ulici, a tu, bych byl uchráněn rozčilení, jež by bylo jenom posílněním pro mne, zbaví mě jediné přítomnosti, které si dlužno přát v takové chvíli. Rozhodně Démon a Buržoa toť proklatě stejné.

Ale přišerný a bezejmenný jest osud ubohých bytostí dopravovaných do nemocnic. Že bývají obyčejně dobře ošetřeni,

rád věřím, ale když ti to nešťastníci, z nichž mnozí jsou příliš slábí, aby mluvili, volají z celého srdce ve svých posledních chvílích po knězi, kterého jim odpírá šlechetná tolerance Státu, materialism lékařů (*mystické delirium* říkají) a „bzdínu mi do toho“ pacholků, co se asi děje v těchto ubohých duších? A nešťastníci, kteří umírají na ulici . . . O vše se postaralo. Jedině kněz jest vyloučen, poněvadž není předepsán.

Ostatně připojuji, že kněz, jsa dohnán omezovati svoji horlivost na drahocenné duše bohatců, nevyrušoval by se asi, čímž jest otázka rozřešena, jak se říká ve sněmovně.

Achl jaká to špinavá doba!

5. — „Při Vzkříšení, pravil včera náš farář, naše těla budou úplně restituována.“ Ano, naše těla, ale nikoliv jejich netvárnosti nebo šerednosti, následky to Hříchu, nesmířitelné se Slávou. Vstaneme se svými těly *pravými*, takovými, jaká byla věčně v myšlence Boží, bez strašných znetvoření Pádu, rozlišenými, *zosobněnými* do nekonečna dle téhož božského Typu.

6. — Listy Huysmansovy uveřejněné v kterémsi belgické revui. Prostřednost hrozná a ledovíci. Jsem tam beze jména označen tímto: „Člověk chmurný, vybledlý a závistivý.“ Chmurný, nezapírám, ale proč vybledlý?

8. — Brou mi vypravuje toto: Jakýsi chudáš přichází do atelieru nabízejí několik obrazů tak ubohých jako jest sám. Jest tam zrovna anglický milionář. Ráčí si vybrati 3 nebo 4 z těchto obrazů. Výloha dvanácti sous, ale není drobných. Milionář vytáhne z kapsy sto frankovou bankovku, kterou Brou vloží ihned do ruky nešťastníkovy, který koktá všecek pomaten. — Jen berte, berte, praví Brou, pán vám ji dává. Není-liž pravda, W..., že mu ji dáváte? Přisvědčení polapeného milionáře. Za čtvrt hodiny vrací se chudý člověk s bankovkou v konečcích prstů: — Jest to jistě pravda, praví, že mi ji dá-

váte? Není to žert? Brou ho vyhodí. Za čtrnáct dní objevuje se nešťastník znova, hledaje svoje pouzdro na obrazy, které tu nechal. Má hlavu obvázanu kusy plátna a zdá se žalostnější než poprvé. — Nezapírám, povídá, upadl jsem ožralý! Ale, pane, měl jsem to za peníze! Bylo to po prvé v mém životě, co jsem měl sto franků, považte jenom! Mohl jsem se do syta najísti, spáti v posteli, zahýřiti si, což! Ať už přijde co přijde, *poznal jsem asi život*, jednou pro vždy.

— Já také, dodává Brou, býval bych strašně potřeboval sto franků, jež jsem opatřil tomuto ubožákovi. Ale radost, kterou takto vyjadřoval, stála za to. I já měl jsem to za peníze!

9. — Farář představuje mi jednoho ze svých vikářů, osobnost studenou a samá sentence jako luna. Jedno jeho slovo, slovo nenapravitelné, povaluje mi ho rázem k zemi: „Naše Paní La Salettská jest dojemná, snad, ale *její úbor jest málo UMĚLECKÝ*.“

10. — Hrozně bolestný list Florianův, přinášející nám příšerné podrobnosti o smrti Polákově, o němž se myslí, že byl otráven. Podrobnosti jsou ďábelské. Tento ubohý kněz, kterého napřed pečlivě vypověděli na druhý konec Moravy, na místo zpustlé, zemřel opuštěn, zvláště svým farářem, který ze zloby nebo ze zločinné nedbalosti nechal ho bez svátostí, vydal ho najaté hanebnici, jež nespokojujíc se tím, že ho vraždila, kalila nebo chtěla kaliti jeho poslední chvíle necudnými projevy, atd. Tážeme se, co dělal Bůh. Myslím, že zbožný a šlechtetný Polák přinesl za někoho oběť svého života, dle toho, jak si vyžadoval muk na odchodu s La Saletty.

17. srpna 1906, když jsem vyprovázel svoje dva moravské přátele na odchodu, až k místu, kde už není

viděti Basiliky, dobře se pamatuji, že my, Josef Polák a já, v jednom z posledních rozhovorů mluvili jsme — latinsky — o svrchované radosti, kterou jest mučednictví. Jaké strašlivé obětování! [*Nezaprodatelný*, 14.—17. srpna 1906, 16. a 24. května 1907.]

Několik rozhovorů s Polákem mi ukázalo, že nic neviděl nade mne, a dověděl jsem se od Floriana, že se rmoutil, toto prosté srdce, když mi nemohl udělit knížecí majorát říše.

13. — Pokaždé, když Josef Florian, který jest chudý mezi chudými, sežene několik franků, posílá mi je. Jest k pláči dívati se na to, co činí tento nuzný, proti mé vůli a přes to, co jsem mu mohl říci. Odpověděl mi v několika zázračných listech, že dává-li mně, co má, vydělává tím jaksi chleba a zajišťuje hojnost ve svém domě. Čta to cítí se člověk na mnoho miliard mil od křesťanů moderních.

15. — Kněz, jinak výborný, mluvě o Proměnění, dnešním evangeliu, ukazuje, že slovo svatého Petra: „Bonum est nobis hic esse“ bývalo by bylo vhodnější na Kalvarii. Uráží víru a přiči se rozumu mysliti, že by bylo nějaké slovo, třeba jen jediné, jež by bylo lepší slov diktovaných Duchem Svatým, nebo *vhodnější* na jiném místě to než zvolil. To jest absolutní. Ale snadno jsme tím pokoušeni. Jestli mnoho propastí, kterých netušíme.

Více než prostřední pastýřský list našeho Arcibiskupa při padesáté výroční Lurd. Vypočítávají se zjevení Svaté Panny za sto let a více. *La Saletta jest pečlivě odstraněna*. Mgr Amette snad mi projeví tolik přízně a zakáže četbu *Té, která pláče*, což by jí získalo hodně čtenářů. Styl tohoto velepastýře: „Maria nám dokazuje v nepřetržité *lekci věcí*...“

16. — Kdosi mi praví: „Kdybys zbohatl, dal si stavěti domy, cestoval v automobile, řeklo by se, že jsi *konvertitou*, a nemluvílo by se než o tvých knihách.“ Jest to přece pravda.

17. — Metropolitain obnovuje svoje frašky. Zdá se, že náměstí Svornosti se ssedá a obelisk jest v nebezpečí. Jednoho dne domy toho neb onoho boulevardu se nám před očima sesují pod zem.

18. — Svatá Panna plakala na La Salettě nedlouho po mém narození. Bylo nad čím.

19. — Filipu Raouxovi:

... Termier byl u mne v úterý na snídani společně s mým oddaným přítelem, tiskařem *Té, která pláče*, jehož příchod jsem mu oznámil. Termier chtěl ho poznati, a byl jím uchvácen. Strávili jsme několik velice slastných hodin. Vy jste chyběl, bědal Autor, dedicatus a imprimator byli zjevně vyvoleni Naši Paní La Salettskou k její obraně nebo její rehabilitaci. Jejich setkání a jejich shoda jest novým zázrakem. Když Barbot, tiskař nebo raději správce chudé a špatně vyzbrojené tiskárny, dostal můj list, v němž jsem mu nabízel *Tu, která pláče*, uviděl ihned, že jest to pro něho podnik naprosto nemožný. Než ejhle! Právě dokončil, ničeho nevěda, devítidenní pobožnost k Naši Paní La Salettské, by se mu dostalo milosti býti jí k službě. Tu mi napsal: „Čeho na mně žádáte, jest přesně nevykonatelné. Nemám ani typů, ani papíru, ani peněz, ale dám se do toho.“ A vše, čeho se mu nedostávalo, přišlo mu.

Podrobnost. Jediným sazečem jest *skrupulosní* protestant. Nechtěl alespoň nestrpí, by někdo jiný se zabýval mou knihou, a práce jeho bude dokonalá. Bude potřebovati času, ale výsledek bude krásný, uvidíte.

Nezaprodatelného nedoufám že ukončím do podzima. „Zůstatí, odejítí“, pravíte, „což na tom záleží?“ Ale na tom záleží mnoho, a já má mne omrzelo, slyším-li vás takto mluvíti. Vše není „marno“, jak pravíte také, a vaše „opravdová existence“ právě tak jako moje nebo ostatních závisí neobyčejně od styků

a prostředl. Jest jisto, že se cítíme opravdověji existovati, nežli všude jinde, v sousedství několika osob, domněle žalostných které znovu našly pozemský Ráj na dně svých srdcí.

Lumbrosova *Napoleonská revue*, uveřejňovaná v Římě! Článek o kapitulaci baylenské. Nacházím tam toto:

General Dupont, vysloužilý zloděj, jak v Ministerstvu Války, z něhož byl vyhnán pro zpronevěru, tak v Kordově, oženiv se s dcerou jiného taškáře, hraběte Bergona, měl z ní syna a dceru. Sl. Dupontova provdala se r. 1837 za Hippolyta Carnota, syna Lazarova. Z tohoto sňatku narodil se v Limoges r. 1838 Saadi Carnot, budoucí President. Ale neví se, skutečně-li byl slavný Lazar dědem Saadiho. Hippolyt Carnot byl hoden své choti, jako jeho choť svého manžela. Po dlouhá léta paní Carnotová byla souložnicí Evžena Durieu-a (ministra vnitra), zatím co Carnot byl milencem paní Durieu-ové. Tato domácnost ve čtyři žila u velice dobré shodě.

20. — Včerejší sezení ve Sněmovně, ve kterém Barrés protestoval proti přenešení Zoly do Pantheonu. Přátelé Zolovi jsou pitomi a hnusní. Barrés neméně, ale jest nádavkem ještě pokrytec. Mizera ví nebo měl by věděti, co by bylo třeba odpověděti prasatům, jež chtějí tuto apotheosu, ale chrání se toho jak se patří, neboť se dlužno připodobniti davu parlamentnímu tak jako davu voličskému nebo davu akademickému. Není dovoleno rozhněvati si chodník. Potom se dohodnou a rozeznají nevím jakou zásluhu na Zolovi, citují s úctou Anatola France, obdivují Victora Huga a Berthelota a ukazují je víceméně příznivými průkopníky tomuto novému společníku jejich mrchoviště, Pantheonu. Mluví o pornografii, literárním sviňstvu atd., přece však nepřekročují pravé míry; ale o jediné věci, kterou dlužno říci, o urážce Boha a křesťanského národa, o strašlivém zapření projevovaném hanebnou a groteskní ceremonií, jež se připravuje, o tom se pozorně ani slovíčkem ne-

zavadí, předně že se ani nevěří v existenci Boží, potom a zvláště proto, že se nechce býti směšným a povaliti si popularitu. Tu jsou všichni dohromady ať pro nebo proti ohromným stádem hověd smradlavých, smradu rovného a nezamezitelného.

22. — Na eksemplář *Povídek nezdvořilých*:

Svému příteli Felixu Raugelovi. Co jest Ráj? Místo, kde nebylo nikdy prachu. Tato kniha tedy není Rájem.

23. — Koupě klobouku. Jest to jedna z pozoruhodných událostí přítomného pětiletí. [Drží mi ještě, 1910.]

25. — Nová překážka přenešení odporné mrchy Zolovy. Nynější vévoda de Montebello, dědic Lannesa, pochovaného v Pantheonu r. 1810, prohlašuje, že nechce tohoto sousedství a že vyčerpá všechny pravomoci.

29. — Neděle *Laetare*. Barbotovi, na němž jsem žádal něčeho nesnadného:

Jsem spokojen vaší poslušností, ale proč „kypět vztekem“. *Laetare* naopak. Radostí by vám bylo kypět. Jak to, že nevidíte, vy jednooký se dvěma očima, že pronásledování, na něž si naříkáte neprávem, jest důkazem vašeho blaženého vyvolení? Jste *vyhlédnut*, jak vám to třeba říci? a to vyhlédnut Marli pro toto poslání rehabilitovati La Salettu. Termier, vy a já, na nás jest se podívat, chce-li se vidět trio vyvolenců. Nač si naříkáte? opakuju to.

Vím příliš, že mi nelze spoléhat na svou trpělivost, ale zdá se mi, kdyby někdo řekl: „Chceš oslaviti La Salettu, tedy přijmi tuto facku za trest“; nechťsi! svoluji, myslím si, že v téže většině dostalo by se mi na druhou líc políbení ústy Naší Paní a že bych se měl po celý život co radovati z tohoto polibku. Chápete to, závidění hodný a blažený blázne?

DUBEN

2. — Odpověď Barbotova:

Váš list jest pln slasti. Máte stokrát pravdu, jsem tupec, že se neraduji. Ale nelze mi radovati se *z toho* a neplakati, a nemám kdy, abych plakal.

Kam pak bych se poděl s dvaceti řemesly, která provozují každý den: tiskařství, redaktorství, korektorství, učitelství, otcovství, manželství, zahradnictví, chování, kuchařství, mytí nádobí atd., kdybych se dal do pláče radostí s Florianem, pracuje v „Dolech Svaté Hory“?

Když čtu váš list, který se mi zdá naplněn těmi krásnými růžemi, jež zdobily střeplíčky (poněvadž střeplíčky dlužno říci) Naši Paní La Salettské, vidím se rázem jako galejník, zapřažený do nekonečných prací. Kdy to bude, že nám bude možno spatřiti, jak praví Melanie, „Oči Krásné Neposkvrněné, jež jsou jakoby Branou Boha“?

4. — Přednáška našeho faráře. Bojuji s dřímotou. Jednou ze žalostných nebo hanebných běd výchovy seminární jest opovrhování hlasem lidským jakožto nástrojem slova. Proč neustanoviti v těchto domech, v nichž se zamýšlí vychovati kazatele, profesory výrazné řeči? Pozorovati všeobecně, že kněží na kazatelně umějí jenom cukrovati nebo hulákati bez přechodu. Náš farář, pln milosrdných tužeb div se neroztrhal, vyráží ze sebe výkřiky, a jeho hlas, který se ani neseslabil ani nepřerušil na jediný okamžik, jeho výkřiky vystupovaly výkřik na výkřik, tak obludně, že hned od začátku jsem ztratil možnost chápati dvě slova z deseti.

5. — List z *Generálního sdružení pařížských studentů, uznaného veřejně prospěšným(!)*.

„Generální (zase) bibliotekář, jakožto tlumočník svých druhů, přijal by z mé šlechetnosti *Žebráka ne-*

vděčníka, Můj denník a Čtyři léta zajetí v Prasečím na Marně. Odpověď:

Pánové studující. Když jsem byl vašeho věku, býval bych se rád postil, bych si koupil knihy autora, jehož krajní chudoba byla by mi bývala známa. Také na všechn způsob býval bych považoval za nespravedlnost, neplatiti jakoukoliv zábavu, zvláště zábavu duševní. Ale v oné vzdálené době neznal se automobilismus a bylo ještě trochu ušlechtilosti v mládeži. Mých dvaadešát let vás pozdravuje.

6. — Rozkoš nekonečná, věčná nebude z toho, že uvidíme Boha, nýbrž že zase uvidíme Boha. Z této myšlenky rozplýváme se v slzách.

Vlastnoruční věnování Barbeye d'Aurevilly-ho s přepychem vydaná jedním velkoobchodníkem s vzácnými knihami. Hanebná publikace k slávě oškrabovačky zásuvek, dědičky spisovatelovy, a k hanbě chudáka d'Aurevilly-ho, jehož věnování skoro všechna jsou směšna. K dovršení potupy úvodní poznámka od Jana de Bonnifona!...

7. — Raoul Narsy dal se do vyjednávání s Bloudem, by si vzal na sklad *Tu, která pláče*, kterou Barbot rekovně dotiskuje.

Bloud vyžaduje *imprimatur*. Raoulu Narsy-mu:

Tedy není co dělati. Vymáhati *imprimatur* Arcibiskupství za nynějších okolností toť jako prositi Fallièresa, by se upsal velikou sumou na ilustrované dílo ve prospěch trestu smrti nebo vyvolati sněmovní rokování o naléhavé potřebě zrušiti všeobecné hlasování. Psal jsem to asi tak Bloudovi, který by býval mohl býti *člověkem*, křesťanem a také neodvislým vydavatelem: — Moje kniha jest ohnivou obhajobou po mém *pro* Naši Paní La Salettskou *proti* jejím dobrým nepřítelům, totiž valné části francouzských biskupů a mocné armádě francouzských kněží, jdoucích pod vedením a vlivem Otců Assumptionistů asi po třicet let. Nadarmo Pius IX. a Lev XIII. chtěli, by Melanie byla

slyšena. *Chtělo se* neznatí jejich vůle, výslovných rozkazů Lva XIII., a Římské Kongregace propůjčily ruce tomuto jakoby všeobecnému spiknutí mlčení. Jsem zpraven, že Msg. Amette jest mezi odpůrci. Svěřili moje dobré stránky Bloudovi! Nač? Neuspíšovalo by se takto zprznění mé publikace, když by se dávala čísti vůkolním sulpicianským sutanám? Víte, že křivdou neodpustitelnou u těchto lidí po křivdě, že jsme na světě, jest *psátí*. Ještě jednou, není co dělati. Hledal jsem křesťanského vydavatele k uctění Svaté Panny, hrozně hanobené a urážené po dvašedesát let v neskonale pokorné osobě její důvěrné Pasačky. Jest už jenom čeládka. Budiž. Půjdu tedy k vydavatelům světským a ti vykonají, seč budou, velebnou Vůli. Křesťané jsou vyvrhováni ústy Božími pro svou zbabělost a neusmířitelnou hloupost. Už dvacet let to píšu a ověřuje se to více a více.

8. — Raoulu Narsy-mu:

Nejprve bych vám rád vyjádřil svou vděčnost za vaši překvapující starostlivost. Jsem na ni málo zvyklý, a kdyby Bůh chtěl, aby v mém stáří kvapilo se s láskou ke mně, bylo by mi poněkud těžko uvěřiti.

Když jsem myslel, že jest všemu konec, přišete mi, že jest pátratí, co počítí ještě??? *Imprimatur* — kterým pohrdám tolik, že mne jest nekonečně daleko, abych si ho žádal — již se nevy-máhá. Dobrá. Ale zbývá ještě, co mi pravíte: „nespravedlnost žádati hrdinství na vydavateli“. Námitka podivná. Tož tedy byly by jisté kategorie křesťanů, na nichž by se hrdinství nežádalo. Zázračné!

Jsem tedy velice neslýchaný. Zvolil jsem si, už tomu mnohem více než dvacet let, trpěti — abych neprostituoval své duše — vše, čím opovržení lidské a nejkrutější, nejtrvalejší bláha mohou ztrýzniti. Viděl jsem na své oči umíratí z této bláhy robátka, která jsem nežně miloval, a zdá se mi, že toto říká všecko. Zdá se mi také, že toto mne opravňuje, abych žasl a trochu se děsil ze zbabělosti těch, kdož o sobě tvrdí, že jsou křesťany.

Dám vám čísti svoje dobré stránky hned, jak je budu mítí úplné. Udušení La Saletty jest z nejtěžších známých zpronevěr. Snad pochopíte, že byl na světě toliko jediný spisovatel schopný takové knihy a že bylo vskutku dlužno, by tento spisovatel *vyhlédnutý* Tou, která pláče a která jest opuštěna celou Církví, byl

označen těmito strašnými zkouškami. Vy pocítíte, ó spolutovaryši, jenž umíte čísti, že bylo třeba Královně nebe, oběti spiknutí mlčením, obhájce žebráka, bosáka šedesátkrát a, jako Ona, oběti spiknutí mlčením.

Tři biskupové grenobleští: první zemřel jako šílenec, druhý jako zuřivec, třetí ještě živ, ale blbec; arcibiskup pařížský zastřelen; kardinál Perraud posel jako akademik zrovna v prostřed pole Nabothova atd. atd.; takové jest úplně neznámé, kněžsky ukryvané drama La Saletty. — Bylo na čase odhaliti je a dostal jsem k tomu výslovný rozkaz. Odmítá-li Bloud, zjevně označený, by šel se mnou, za mnoho miliard bych nechtěl býti v jeho kůži.

9. — Ve Schole Cantorum. Generální zkouška na mši *h-moll* od Šebastiána Bacha. Sotva vytrvám přes *Credo*. Nepochopím nikdy vhodnosti kontrapunktu ve chrámě a vřavy zástupu hudebníků pro úkon víry. Připouštím rád, že slavný Bach měl tolik talentu, kolik ho jenom míti možno, ale genia dozajista nikoliv. Při *In-carnatus est a ex Maria Virgine* ... očekával jsem, že celý vesmír padne na kolena, propast mlčení, z jejíhož dna by se býval ozval hlas, kterého by ani postřehnouti nebylo možno, nekonečně pokorný. Místo toho bouře houslí a nevím kolika jiných zuřivých nástrojů. Tu já jsem zahrál fugu brilliantní a rapidní.

10. — Termierovi:

... Otázka vydavatele jest nesnadná. Bídou všech těchto ubohých lidí jest, když věří, že třeba *hrdinství*, by se šlo se mnou (odvažují se říci to slovo), a oni přiznávají, že ho nemají ani atomu. Jest hrozné říci si, že přesně hrdinství jest *jedinou* věcí, které se bude zítra žádati na každém z nás. Lidé převelicí, pověstní kazatelé, o kterých se míní, že měli genia nejomamnějšího a kteří mluvivali vznešeným knížatům s požárním vědrem převráceným na jejich pyšná čela; ano, i tito marně se pokoušeli udělati z Utrpení obecné rčení. *Ježíš Kristus neumírá za buržoy* (kteří ho nikterak nepotřebují). Jakkoliv chcete za vrahy, za zloděje, za necudy, ale za domácí pány!!! Bylo by tedy třeba činžovních

kvitanci a stvrzenek výběrčího, by se vešlo do Ráje. Tato myšlenka není snad žert. Není na rozesmání ani na vzbouření bezmocného vzteku. Působí prostě smutek nejbolestnější, jakousi úzkost, která dojde až k Potu Krvavému, jsme-li Bohem.

Ze svého okna vidím na ulici chudou osmasedmdesátiletou stařenu, sedící na kameni chodníku. Nepláče na štěstí. Pro nějaké opozdění vzali jí všechno až na několik bezcenných kousků nábytku, na jehož převoz, kam nevím, dohlíží s nebezpečím, že bude zasypána nadávkami nosičů, kterých nebude mít zač opítí. Jediná věc jakési ceny, kterou měla, chudičké piano, jediná pomoc její churavé dcery žijící s ní z několika špatně placených hodin, bylo jí zadrženo s ostatními věcmi usmlouvavou a neusmlíitelnou vůlí ženy, která vykoná svoji velkonoční správu Boží se srdcem lehkým. Učinili jsme, co nám bylo možno, sami se vydávajíce v nebezpečí. A to není nic. A takových, jako ona, jest na sto tisíc! Ubohá bolestná stařena! Jednu chvíli jsem myslel, že vidím Marii na Hoře.

15. — Návštěva krásné Kalvarie kolem sv. Petra, našeho starého farního kostela. Sedm bas-reliefů jest asi tesáno v XVIII. století a jsou lepší než by bylo lze očekávat z této doby. Možno se modlit pod ušlechtilými stromy, posledními vzácnými stopami knížecího parku, který byl kdysi na Montmartru před sto lety. Jaká jest asi budoucnost tohoto kouzelného místa? Stát si je přivlastnil a hned zítra je snad promění v hanebný sad náměštní.

Nikdy jsme neobývali domu prokletějšího. Máme domovníky, kteří by nás zavraždili za deset franků.

17. — Četba Thierse. Nevím, co si mysliti o těchto pašijích, neboť jsou to jakési pašije. Co se týče prvního Císařství, má moc opojiti mě, rozptýliti všechny moje trampoty, jako by ne Thiers nebo kdokoliv jiný, ale Napoleon sám byl *božským tekstem*.

18. — Termierovi, který mi dal čisti neobyčejný list Josefa Floriana, jenž mne vidí v officiu sv. Lva Velikého: *Potens in terra erit semen ejus*:

Florian mě vždycky potěšil. Žele své neznalosti češtiny, jež mne zbavuje rozkoše čísti *sebe* v jediném jazyku cizím, do kterého mě překládají, vidím jasně, že náš drahý Moravan jest spisovatel velikého talentu. Jeho chyby ve francíně, skutečné nebo zdánlivé, jsou jistě podivuhodnými *čechismy*. Vím od nešťastného — či blaženého — Josefa Poláka, který uměl srovnávat texty, že jeho překlady ze mne jsou veledla. Budeme se z toho těšiti v Ráji, můj drahý Termiere.

Přece však jsem zmaten vida ho, že aplikuje na mne slova Liturgie. Moje „Setba“ jest setbou mnoha jiných, kteří byli mými rodiči duchovními. Jsem nanejvýš *řemenem* přenosným . . .

Zítra jest neděle Velikonoční, obyčejně pro mne velice bolestná. Býváť skoro vždycky nějaký domácí pán nebo kramáři ve zbrani v mém velikonočním vajlíčku.

19. — Farář vykládá svoje nesnáze peněžní s kazatelny a žádá o podporu svých farníků. Zatím co říkal tyto cifry, slyšel jsem jakoby šumot všech duší na útěku.

Plískanice deště a sněhu po svatých dnech, jež byly velice krásné. Lze očekávat utěšující zděšení buržoů.

22. — Narsy mi posílá odmítnutí Bloudovo. Když byl ujistil o své *nezávislosti* a *odvaze*, o které podal „tolik důkazů“, tento velice katolický vydavatel, končí takto:

...Věřte, milý příteli, s těžkým srdcem po četbě takové knihy člověk se zpěčuje podporovati ji. Nemyslíte, že jisté stránky — třeba kapitola *V Ráji* — skytají představy a dojmu vznešena?...

Toto odmítnutí nepraví mi nic, a on neříká oh! o nic více; ale pochybuji, že svědomí odvážného vydavatele se tím ulevilo.

Baron z Richemondy, syn Ludvíka XVI., autorem Jan de Bonnefon. Věděl jsem, že tento dokonalý bzdina¹⁾ jest netoliko stálým podvodníkem, ale také přepilným

---

¹⁾ Jean de Bonnefon . . . Jean-foutre = bzdina.

plagiátorem. První řádky, jež jsem od něho čtl před 17 lety v *Journalu* na počátku tohoto listu, byly napodobeninami či spíše vymazáním jména Barbeye d'Aurevillyho a několika jiných. Dnes jsem to já, koho obírá. Strany 20, 21 a 22 jsou kopií mých myšlenek a mých vět v jakémisi úvodě nadepsaném *Král strašidlo* (také titul I. kapitoly mého *Syna Ludvíka XVI*). Toť úžasně. Co do podvodu, ten jest prostě v překrucování fakt, neboť přičítá bez ustání některé osobnosti, co náleží jiné. To z pouhé zloby, neboť jest nemožno *dnes* představit si nebo se domýšleti kupců tohoto mizery.

23. — Narsy-mu:

Jste přítelem p. Blouda. Nuže vracím vám jeho psaní, zdržuje se všeho ocenění. Co jsem vám už napsal, stačí dokonale. Vím, že se nesmí žádati na moderních křesťanech, aby se vydali ať v jakékoliv nebezpečí pro Boha. A přece, *Si scires!* Jest z čeho se třásti, a nedovedu si zabrániti, abych vám neopakoval, že bych za všechna království nechtěl býti na místě těch, na které Naše Paní Sedmibolestná naléhala nadarmo.

Odcházím nyní k luze.

26. — Filipu Raouxovi:

Jest výročnice našeho přátelství, kterému Bůh chtěl pro svoje neznámé záměry. Co věci v tomto uplynulém roce, kdyby se vědělo! Ale zahlédneme sotva pranepatrnou část toho, co Bůh činí pro nás a kolem nás. Chodíme jako slepci, kteří trpí. Vše co vím, toť, že šlechetností Termierovou *Ta, která pláče* jest vytištěna. Dvakráte v těchto posledních dnech myslil jsem, že chytím vzácného ptáka, kupce, který by souhlasil a prodával pod svojí značkou zboží, jež by ho bylo nic nestálo, neboť by si srazil skrovnou provisi 50 nebo 75%. Nuže hledám ještě. Moje jméno je zastrašuje, látka také. Démon nechce La Saletty. Strpí ještě Lúrdy, jež ho nesvírají příliš, jež ho dokonce najímají pro kupčení a rozcítlivělost, které triumfují na tomto místě. Ale La Saletta, ta se nedovoluje, jestli mu příliš nebezpečna. Vysvětlím to dosta-

tečně, uvidíte. Není pochyby, že *Ta, která pláče* bude uveřejněna, poněvadž není dovoleno, by Panovnice byla přemožena, ale kde a jak?

27. — Dověděl jsem se této hrozné věci. Poprsí obžery Zoly nedávno se hřmotem odhalované v Suresnes, bylo prý ulito z bronzu zvonů zabraného a oloupeného kostela!

28. — Jest na čase utéci z nenáviděné ulice Cortotovy. Ubohé Magdaleně, jež se připravuje na první svoje přijímání, bylo vyslechnouti, když byla v zahradě, duchovní zpěvy a písně výsměšně zpívané na její úmysl z dílny mladých cumplošských šiček. Tento starý a smradlavý příbytek jest zřejmě zaslíben ďáblu.

30. — Po prvé vystoupil jsem na bání naší basiliky. Věru neznal jsem Nejsvětějšího Srdce. Jest to stavba překrásná, jež svědčí o velikolepé mohutnosti u stavitel. Toho jsem se jistě nenadál. Toť omamující, a jedině ti, kdož vystoupili na tuto bání, učiní si o tom ponětí. Prostřednost architektury Nejsvětějšího Srdce jest obecné rčení, tak hloupé jako všechna ostatní.

Mínění jistého venkovana. Jest jenom jedna žena v Paříži a žena ta jest neosobní, strašlivě oloupená o rázovitost, zlomyslná mechanika v *uniformě démonově*, kterou jest toilette Pařížanek.

KVĚTEN

1. — Svému příteli Raoulovi Gilbertovi, dává mu *Žebráka nevděčníka*: „Včera byli jsme až docela nahoře bání Nejsvětějšího Srdce. Sestupte dnes do mé katakomby. Nechybí jí snad krásy, ale jak jest bolestná!“

3. — Psaní Barbotovo, opravdu mimořádné:

Mám vám oznámiti dvě zvláštních novin. Zástupce slevárny, jež dodala typy na *Tu, která pláče*, zemřel náhle v měsíci březnu, a sazeč (protestant), který sázel knihu, právě byl zasažen mrtvicí. Byl však mladý a statný. Myslím, že jest po něm veta.

Domníval jsem se, že mne už stihly všechny nesnáze. Mýlil jsem se, jak vidíte, není-liž to zvláštní?

Zdá se, že tento dělník často se vysmíval Zjevení La Salettskému, zvláště onomu místu, že zemská jablka shnijí. Byl jsem pln zvědavosti, abych se sám přesvědčil, u čeho zrovna tento nešťastník přestal. Slyšte dobře:

Nevysázel ani *jedinkého slova* z Řeči, ani *jednoho slova* Sv. Panny. Jsou všechna kursivou, jak víte, a přece došel až k paragrafu III. druhého oddílu, na stránku 201, *sázeje jenom to, co jest antikvou*, v úmyslu, bez pochyby, vsunouti tyto řádky až při rozkládání sazby na stránky. Dospěl tedy až k Tajemství, ani se nedotknuv Řeči obecné. Vsadil také číslo paragrafu, potom odešel domů a skácel se jako hromem. Nelze pochybovat, že vysázel všechno, *naprosto všechno*, co mu bylo vysázeti.

Tajemství a Řeč budou sázeny od katolíka, který mi pravil dnes ráno z pola vážně, z pola s posměchem, ale přece rozčilen: „Zase jedna oběť La Saletty!“

Co říci ještě, než že vás objímám nejvroucněji a že jsem všecek rozrušen.

Termierovi:

Myslím, že budete silně dotčen, jako já, tímto Barbotovým psaním. Věřte, můj drahý dedikátři, že jest to nekonečně vážné. La Saletta není lečjakým devotionalem, které dostačí časem oprášení, jak si myslí jistě valná část našich katolíků. Jestli to věc živá a dravá asi jako Archa Hebreův, které se nebylo dovoleno dotýkat. Největším neštěstím pro nás bylo by tedy nevytrvat, něčeho se lekat. Dostává se nám cti, že neseme *Archu*. Kdybychom ji nechali, by padla, rozdrtila by nás ihned. Buďme věrní.

Příběh tohoto bídného sazeče připomíná mi povážlivější skutek Bloudův, hanebné odmítnutí tohoto katolíka předobře vědoucího, co odmítá a čeho Krá-

lovna na něm žádá. *A subitanea et improvisa morte libera nos Domine.* Ach! abych tak prorokoval!

5. — Dávají mi přečísti v Matinu z 28. dubna článek Remy-ho de Gourmonta: *Kam ráčíte klásti život po-smrtný?* Článek hnusný a hanebný, kde autor se zřejmě vyznává z nejhoupějšího a nejodpornějšího materi-alismu. „Vše umírá s našimi těly“, takový jest hlavní obsah. Tam se dnes dostal člověk, který měl ducha před dvaceti lety.

Malý Ondřej Martineau půjde k prvnímu přijímání; jeho otec prosil Brou-a, by mu dal obraz nebo poprsí Kristovo na památku tohoto šťastného dne. Brou zprvu se zdráhající unášel se ponenáhlu, až posléze vytvořil basrelief, který jsem dnes poprvé viděl. Chtěl můj dojem, ach! třeba říci vzrušení, a jaké vzrušení! Zdá se mi, že můj drahý Brou vykonal zase nové veledílo. Opouštím ho se slzami v očích, div nepláče na ulici. Který člověk jest *povolnější* než tento.

6. — Jistému biskupovi ve střední Francii předlo-žili kartáčový otisk díla o La Salettě, by mu udělil *im-primatur*. Tento *ordinář* zapomínaje, že nemá práva odmítati spisu neprozkoumav ho, odmítá vůbec při-jmouti balíček. „Nikoliv, praví, *a priori*, nikoliv! na cokoliv týkajícího se La Saletty“. Přítomná úroveň epis-kopátu.

Renátu Martineau-ovi:

Promluvme o Brou-ovi a jeho projektu na obraz Kristův pro vašeho Ondřeje. Už před několika týdny měl jsem trochu práce, abych ho rozhodl. Nechtěl vytvářeti pámbíčkářství a myslel, že nenalezne nic lepšího. Posléze jsem ho přemluvil, byl hledal Krista bolesti, neboť není dáno žádnému umělci pojmouti a vy-jáďřiti na *neznámé* Tváři Ježíšově něco jiného nežli utrpení. Roz-hodl jsem ho zvláště mluvě mu o Ondřeji: „Podívejte se, pravil

jsem mu, na ubohé dlítě, kterému slíbovali dárek, nezklamejte ho". Tu byl rázem přemožen.

Včera posléze mě předvedl před svoje dílo, neukončené ještě, přece však už realizované, a to podivuhodně. Vzrušení vrchovaté. Cítil jsem, že mám před sebou dílo. Ano. Jenom bych mu ubíral je popisuje. Přece však těchto několik slov. Spojení kulatě vypouklé práce, vydutého reliefu a vhloubeného reliefu. Kulatě vypouklá práce pro střední postavu Našeho Pána a ostatní pro jiné postavy počtem osm, neboť jde o kompozici zjevně davovou. Král korunovaný trním jest obklopen svými nepřáteli; každý obličej vyjadřuje zvláštní úšklebek. Jest tam žena, která se posmívá, držíc v náručí spící děťátko. Nic Tragičtějšího. Dole tato prostá slova: *Jesus autem tacebat*. Z čeho věřím v jakousi nadpřirozenou inspiraci, toť že Brou odstranil pečlivě vše, co by se snad podobalo grimase. Chtěl nenávisť a opovržení na krásných a ušlechtilých podobách — až na jedinou, podobu to mučitele povoláním — podobách katů, kteří „nevědí co činí“. Odešel jsem všecek rozrušen. Sotva kterému poprvé přijímajcímu, byť to byl syn královský nebo císařský, dostane se takového daru.

9. — Jistému Lyoňanu, který mi nabízí dva svazky Anatola France o Johance z Arku:

Moje Magdalenka půjde poprvé k přijímání za deset dní a náš byt se zametá každého rána vzhledem k této slavnosti. Žádný neřád nesmí se tam dostat, zvláště ne neřád Anatolův. Neposílejte mi tedy ani noční kadečky!

14. — Četba. Bertrand du Guesclin. Občerstvení viděti a slyšeti tyto dobré rytíře XIV. století vykonávající hromadná vraždění, kterých bylo třeba na výchování Francie křesťanské, aniž ustávají v nejhrdinštější věrnosti, plačíce láskou pro Boha a jeho Matku. Slovo *čest* a mnoho jiných mělo tehdy smysl, jakého už nemají. Co jest mravný život nějakého Masseny nebo Lannesa u srovnání s životem tohoto podivuhodného Bertranda?

18. — *Mercure de France* dává pohostinství *Té, která pláče*.

19. — První přijímání Magdalenino. Bylo by směšno a přeuboho snažit se, aby se povědělo, co se děje v takový den, co se děje v hlubinách jistých duší. Ostatně v této farnosti tak málo křesťanské, jako není žádná farnost v Paříži nebo v obvodě městském, byla ovšem hrůza z přítomnosti rodičů, přehavných buržoů, kterým se nelze vyhnouti, které jsme dohnání poslouchati a kteří mísí strašlivou hořkost do každého božského medu.

Posléze Magdalena měla mnoho modliteb, byloť s ní několik přátel Božích, na blízku nebo z dáli. Přijímala jistě s celým svým srdcem. Zítra přijme svátost biřmování. Hle, co se přihodilo krásného a dojemného. Právě když se dítě zdvihlo, by šlo vstříc Ježíši, rozezpívalo se Haendelovo *Largo* ze zázračných houslí. Byl to náš podivuhodný přítel Eugen Borrel, který schválně přišel za tímto překvapením: Dojmy tyto zůstávají po celý život. Zdá se mi, že naše Magdalena jest nejkrásnější mezi všemi těmito dětmi, a její čelo, zdá se nám, jistě vyzařuje více světla než ostatní čela. Co mne se týče, nepřestávám pocílovati u srdce ono dávné šubání láskou, jež znám od dětství, které slove mucednictví, a modlím se, seč jsem, za svoje dítě.

20. — Biřmování. Tento obřad poskytl mi možnost, bych viděl z blízka a slyšel Msg Ametta, našeho nového arcibiskupa. Nemožno býti méně imposantním, méně ambrosiánským, dozajista! Postava vycvičeného lišáka, výmluvnost žádná. Ale řekl dětem, co jim bylo říci, účinkem neomylného péra, jež jest částí biskupského nářadí v každé diecézi. U dveří čekal na něho automobil. Co na tom, Magdalena přijala Ducha Svatého.

Dávají mi čísti bibliografické svinstvíčko v *Annálech La Salettských*, kde se praví nebo našeptává, že Ta-

jemství Melaniino jest účinkem „vlivu ďábelského“. Toť válka už před vyjitím mé knihy.

21. — Barbotovi, který se zranil lehce na ruce. Pravím mu, že jest privilegován, byv označen, jak se domnívám, k ztrátě ruky nebo nohy. Takový jest zákon. Zabýváme-li se s láskou La Salettou, jsme řádně vydáni nebezpečí. Ubohý Termier s ní ztratil syna. Co mne se týče, byl jsem předem mučen 30 let. Ovšem zabývá-li se jí kdo s nenávistí, není ohrožen méně, neboť jest to bitva. Jsou nezbytně ranění i mrtví v obou táborech.

22. — Jisté mladé dívce:

Moje drahá příteličko, neodvolám toho a jsem velice šťasten dovídaje se, že jsem vás potěšil, když jsem vás jmenoval takto. Nebylo mi nesnadno, bych vás miloval. Váš bratr mi byl neskonalé sympatický hned prvním dnem. Vy také. Jste rodina roztomilá, toť vše, a my máme radost a jsme poněkud hrdí, že vás známe. Nemluvte mi, že upřlišuji. Považte, že žijeme v době, kdy není už skoro *duší živých*. Řekněte si to prostě, bolestně a nevzte ve mně, malá křesťanko, nežli člověka, kterým jsem, neslíc o ničem nad to. Rád věřím s vámi, že Bůh mne miluje a že mu jsem blízko, dle vašich výrazů. Právě to mne má, abych se třásl, neboť vím, že jsem blůdně a hluboce pokálen. Jsme všichni chudasy přede dveřmi Svatostánku a nechť by jakékoliv byly naše dary, máme dosti co činiti s vzájemnou soustrastí, aniž bychom mařili čas vzájemným obdivováním.

Modlil bych se snadno za vaši švekruši, kdyby byla vyjádřenou nepřítelkou, bojovnicí proti Ježíši Kristu. Její lhostejnost mne zledovatuje. Ale snad není tak lhostejná, jak se jeví, neboť duši nevidíme. Přál bych si, by váš bratr byl šťasten, ale takto nemůže býti šťasten. Ve šlechetnosti svého srdce příliš spolehal na velice nejistý východ hvězdy a nyní bude dohnán trpěti. Vše, co se přihází, jest úctyhodno, řekl jsem to mnohokráte. Dá-li mu Bůh utrpení, tož jest potřebno jeho duši, a jeho umění tím získá. Moje nejlepší knihy a moje nejlepší radosti vyšly z mého utrpení, jež bylo veliké a jež dlouho trvalo.

Jste povolána i vy k životu bolestnému? Odvážuju se říci, že v to doufám. Takto a nikdy jinak nečiní Bůh se svými přáteli, dušemi privilegovanými, předurčenými, vyhrazenými pro lásku vyšší, mezi nimiž — v hodinu označenou a pátrně velice blízkou, — Naše Paní Sedmibolestná vyvolí si svoje drahé apoštoly, muže i ženy, kteří budou Apoštoly Posledních Dob, prorokovanými Jí samou na La Salettě.

Jste zbavena tam dole, jak pravíte, každodenního přijímání, které dav domněle křesťanský považuje za cosi nad povinnost, a jež jest dle pravdy *tuhým závazkem*, PANEM NOSTRUM QUOTIDIANUM. Kdo nepřijímá každý den, není křesťanem, vyjmaže by se naskytla překážka nezdolná. Jest tomu tak u vás? Tu jest snad vůlí Boží uložiti vám tuto zkoušku. Zde vám nemohu dát rady žádné... Vše, co vím, jest toto: Raději bych se vydal v největší nebezpečí, než býti zbaven každodenního přijímání. Jak by Ježíš mohl odporovati duši umírající hladem a žádající jísti jeho Tělo? Není Svatost něco tak složitého. Jest to zcela prostě nesmírná důvěra v Boha.

24. — Smrt Františka Coppée-ho, včera o půl 2. hodině.

Kolik hlupot se napovídá! Dnes ráno v *Pařížském Echu* Julius Lemaître začíná takto: „František Coppée *dotrpěl*. Obrátil se, oh! aniž však *zašel příliš daleko*. Jeho nemoc byla opravdu *mučednictvím*. Vštípil nám dojem *nejvyšší krásy morální*. (Co by bylo lze říci více než toto poslední slovo, kdyby šlo o svatého Františka z Assisi nebo o svatého Filipa Nerejského, nebo dokonce o svatého Pavla?) Ctěme *básníka* (!) a velebme *mučedníka* (?)“

Jest hrozné pomysli, jak takovýmto rčením obecným možno přitížití bolestem ubohé duše! Dostal požehnání papežské, kterého nedošel ani Balzac, ani Barbey d'Aurevilly, ani žádný jiný velikán.

V *Journalu* zase Arnošt la Vieillesse úpí a pláče „jednoho z nejčistších dělníků literárních, jednoho z nej-

věrnějších *kujců* veršů a prosy, jací kdy byli.“ Mluví se tam také o sestře Aničce, „rodinném andělu, vtělené oddanosti, vtěleném sebezapření“. Někteří důvěrní známí z dřívějšíka vědí, na čem jsme. A „dobrota Coppée-ova“, běda! Víím o něm ohyzdnou nespravedlivost, které nikdy nenapravit...

V *Matinu* pláče se ovšem také, ale umírněně, a upozorňuje se, že poslední list psaný Coppéem byl adresován redaktoru *Matinu*!...

Papežské požehnání zmíněné *Echem* nebylo možno leč telegraficky, ačkoliv se očekávalo telefonicky. Nevhodností těchto požehnání jest, že ten, který je dává, neví naprosto, kam jdou. Snad proto umírající řekl, že to bylo „krásné gesto“? Vypravuje to Julius Lemaitre, aniž tuší ubožák, že zneuctívá všecko, zneuctívaje při tom sám sebe.

26. — Dnes ráno povyk u domovnice. Slyším výkřiky zoufalství a oknem vidím ji, jak drží v náruči svoji dcerušku bezduchou. Všichni sousedé se vyhrnuli ze zvědavosti. Matka se domnívala, myslím, že její dítě umírá, obava rozptýlená za chvíli. Toto děvčátko jest náchylné ke křečím, ale matka jest bezbožnice a rouhačka. Slovo *křeče* vysvětluje vše těmto lidem neschopným uviděti, že jejich děti nesou jejich hříchy. Myslil jsem o slovech Mariiných, o epigrafu *Té, která pláče*. Jest tato dceruška vůbec pokřtěna? Jest hrůza pomysli na celou generaci vydanou takto démonovi!

29. — Úděsná myšlenka Johančina při textu: *Per speculum in aenigmate*: „Rozkoše tohoto světa jsou dost možná tresty pekelné spatřovány *na ruby*, v zrcadle.“

30. — Každodenní přijímání. Jaký to tekst pro mne! Měl jsem dobrou chvíli, našel jsem něco, čeho třeba

řící ubohým duším. Ježíš se připodobnil zvířatům, která jsou potravou člověku, býku, beránku, a chce, aby ho pojídali. Přišel, aby byl zabit a by byl pojídán. — Poněvadž jsi mě usmrtil, a to smrtí tak krutou, alespoň mě požírej, by tvoje krutost byla ti výnosna. Jez moje tělo a pij moji krev, kterou jsem obětoval za tebe.

Jest nám opustiti ulici Cortotovu až v říjnu, ale návrat krásného počasí vzbuzuje v nás touhy, bychom uprchli neprodleně. Z vedra už se hemží a hlomoží sběh v našem domě jako nečistá havěť ve chlévech.

31. — Florian mi píše, že jeho překlad Tajemství La Salettského na Moravě uveřejněný byl zakázán jeho biskupem, z čehož patrně, jaký jest stav všeobecný.

ČERVEN

3. — Začata devítidenní pobožnost k sv. Barnabáši, jednomu z mých ochránců, která se skončí 11. tého, na jeho svátek. To Barnabáš předvedl obráceného a do Jerusalema se vrátivšího Šavla nedůvěřujícím učedníkům. Prosim ho, by mě předvedl Církvi, která mě nezná a které budu velice podezřelým. Poněvadž jest dle svého jména *synem útěchy*, světuji mu *Tu, která pláče*, žádaje ho, by ji utěšil a by utěšil jejího autora.

4. — Tisk *Té, která pláče* se dokončil 29. května tohoto roku ve svátek svatého Maksimina, shoda, jež se nám zdá nadpřirozenou. Do prodeje bude dána v několika dnech.

Zakouším, píše mi Barbot, opravdového uspokojení, nemožné úlevy od té, co jsme dotiskli. Bylo mi uloženo vykonati *nemožnost*! A stalo se, náležitě a včas! Z jakých tajemných záměrů

přišel jsem do B . . . , abych tiskl *Tu, která pláče?* Což nebylo jiného tiskaře ve Francii a lépe opatřeného? Obdivuju se a modlím.

Barbotovi:

Odpověď na vaši poslední větu. Byli snad jiní tiskaři ve Francii, ale ani jeden, který by byl tak *opatřen* jako vy. Pomýšlel jsem na kteréhosi jiného, přítele známého z La Saletty, který má značný materiál a zdá se, že jest zručný. Jenom vlasek chyběl, abych mu nesvěřil rukopis. Byl dokonce u mne. Ale cítil jsem, že není ten, kterého Nebe žádalo. Byl jste to vy, kterého Krásná Paní chtěla, *přesně vy*, a neměl jsem pokoje, až v den, kdy jsem to uviděl. Vy jediný jste byl opatřen, jak tomu rozuměla naše Panovnice, a pro poslušnost prostou, hrdinskou, jako vy jste poslechl, myslím, že jest málo komu tolik záviděti jako vám. Sněte o tom, že budeme snad za živa upálení téhož dne a týmiž otepeml.

Hanebné přenešení mrchy Zolovy do Pantheonu. Mobilisovalo se nesčíslně policajtů a část armády. Naši Paříži tolika století a toliké slávy bylo vytrpěti tohoto ponížení.

5. — Četl jsem velice prostřední zprávy o potupné ceremonii, nelze si pomyslit nic sprostšího ani hloupějšího. Oslavovatelé Zolovi jsou nečistí politici naprosto nevěřící tomu, co dělají, a jsou dohmáni zbaviti se popularity, sesměšňující se, aby poslechlí pánů tajných a hnusných, kterých jim možno toliko nenáviděti, jako démonové nenávidí démonů. — Co se týče ostatních, kterým Zola nahání hrůzy a kteří jsou dav, ti svolují zbaběle a potupně jako otroci pacholků, jimiž se stali.

6. — Pěkný podvod v pařížském *Náboženském týdeníku* datovaném ze dneška. Dáblova čeládka, jež pořádá tento list, chce vší mocí, by dekret *Indeksu* byl zavržením knihy, přepečlivě zatajujíc, že jedině Sváté Officium má moc zavrhovati pro zjevnou nemravnost, blud nebo zhoubnou nauku dekretem datovaným a *odů-*

vodněným. Tito bídáci vědí, co činí, a zakusím bez pochyby jejich zloby.

7. — Náš farář vzbudil ve mně sen, nic než sen, ale což není celý život jakýmsi zdáním? Mluvil mi o komsi jeho známém, který by se uvolil osobně podati moji knihu Papeži. Nuže můj sen: Pius X. zamiluje si mou knihu a dává mi požehnání brevem. Jaké důsledky zázračné a ve všech směrech.

9. — Abbému L.:

Můj drahý příteli, jsem velice nešťasten v této chvíli a potřebuju trochu útěchy. Bylo by skutkem milosrdenství, abyste přišel, ale nikoliv na jediný okamžik. Rádi bychom vás měli u našeho stola. Pohovořili bychom si od srdce, a potom, zdá se mi, že bych trpěl méně. Stále bodající bída a hlodavý pocit neusmířitelné nespravedlnosti, toť mnoho, zvláště ve věku mém, když život nebyl vyplněn ničím jiným a když se už stávám neschopen to snášeti. Bylo by mi nadíti se všeho od *Té, která pláče*. Vyjde co nevidět a hle, již se obávám, že tuto knihu stihne osud všech ostatních. Víte do jakých nepřátel se dávám. Posléze jsem sklíčen a potřebuju přítele. *Accipite jucunditatem gloriae vestrae*, pravila dnes ráno Církev . . . bědal

10. — Psaní starého kněze zasílajícího mi brožurku *Deset let mučednictví*, kde vypravuje, jak s ním nezaslouženě dělal jeho biskup (ze Séez). *A priori* užiti slova *mučednictví* mně překáží. Zločinnosti biskupově a hluboké hanbě římských Kongregací, kde se nelze nadíti žádného účinného odvolání (*cloacam maximam, receptaculum omnium purgamentorum urbis . . . dicebat Patavinus*), nezdráhám se uvěřiti, toho jsem daleko. Čeho jsem ještě nevěděl, dohadoval jsem se. Hniloba Říma není náhodou. Toť historická nezbytnost. Tedy tato stránka brožury mi nepřekáží, nýbrž chtěný a prohlášený postoj mučedníka. Jiné slovo by mně nerušilo,

toto mne nudí a zatarasuje. A pak autor nepraví, proč a jak biskup séezský stal se jeho úhlavním nepřítelem. Nechť jakákoliv jest nespravedlivost tohoto člověka, přece mu bylo třeba alespoň záminky, a té nevidím. To mne plní úžasem a zadržuje neobyčejně moji soustrast.

Příteli La Saletty:

Možno doufat v úspěch *Té, která pláče*. Jest mnoho známek. Proti tomuto svědectví zcela neodvislého spisovatele ďábel bojoval tolik, že jsem dohnán uvěřiti, že má z něho strach. Co do jeho přátel, biskupů odpůrců, počínaje arcibiskupem pařížským, uvažte, že nejsem v jejich spárech a že rozhořčení jejich Výsostí a Eminencí může mi toliko způsobiti vysokou a eminentní reklamu. Co se týče *Indeksu*, připustíte mi zajisté, že mám poněkud důvod pohrdati touto mřížkou.

12. — Dru Josefu Termierovi v Grenoblu:

Můj drahý spolubratře. Zaslám vám dvě stě oznámení prose vás, byste je rozšířil po všem lidu dauphinois-ském tak neobyčejně označeném, zvláště kléru, by se zajímal o *Tu, která pláče*. Nestačí-li vám, pošlu vám ještě. Jsa zvyklý, jako už jsme, otevírati buržou, nebudete si, myslím, protiviti a rozpárete několik sutan. Kniha, kterou vám co nevidět dám odeslati z *Merkuru*, jest ostatně mojí bitvou u Waterloo. Ztratím-li ji, nebudu mítí ani útočiště Svaté Heleny.

Lepte moje oznámení všude, třebaš do břicha svým klientům.

13. — Vychází *Ta, která pláče*.

14. — Jistý přítel viděl na lyonském hřbitově tento nápis: Zde odpočívá N. N., *rentier*.

16. — Starý kněz dobrák jest nepříjemně překvapen mým titulem: *Ta, která pláče*. Raději by byl nadepsal: „Slzy matčiny“!!!

18. — Jistý kněz mi píše:

Ďábel jako by tužil, že vaše kniha učiní konec *Taceat Mulier*. Víte velikou novinou z Lúrd? Dověděl jste se, že od

měslce října už se tam neděje zázraků a . . . že se tam dějí kouzla ďábelská? Nevypudilo snad odtud opovážlivě na basilice a na jeskyni vyvěšené *Taceat* Neposkvrněnou, jejíž místo bylo snad ihned zabráno? Pěkný doslov k Padesátiletí.

Jaké myšlenky vnukají mi tyto řádky! Bylo by tedy možno, že Svatá Panna mě očekávala, abych se postavil „do bitevního šiku“? Prosím všude o modlitby. Pořádť není světců, rád bych alespoň poznal nějakého vraha. Prosil bych ho o ně na kolenou.

22. — Velice podivný list jiného kněze:

Věřte mi, že Garibaldi bude dříve kanonisován než Krištof Kolumbus. Za 500.000 franků, cenu to jedné bully papežské! Kdo si přeje kanonisace? . . .

Zajisté, znám simonii Posvátné Kongregace Ritů, ale v tomto stavu byl by to konec Církve. Ježíš svoluje, aby byl prodán, ale nedopouští, aby byl prodán Barabáš.

26. — *Merkur* dodává mi lístek od řídícího redaktora *Durendalu*, gentské revue, žádajícího o mou knihu na posouzení. Glossuji takto onen lístek:

Ne, ne a ne! Nic si nedělám z *Durendala*, revue pitomé mezi nejhlupejšími v království, v němž kde kdo jest blbec.

Máme psíka, právě vylíhlého, kterého dlužno krmiti cumlíkem a který vyje. — Toť potěšení, kterého se mi dostává.

27. — Dověděl jsem se zvláštní obludnosti. Jsou ženy, které se dávají *uspati*, by unikly bolestem porodem. To mi připomíná vznešenou paní z XVIII. století, která se před smrtí ožrala. Ale tato novinka jest snad démoničtější.

Svěcení praošklivé sochy svatého Michaela z pozlaceného kovu ve štítě absidy Nejsvětějšího Srdce.

Naprostá nesrovnatelnost této posměšné okrasy se stylem stavby. Všechny sochy ostatně, které tam viděti, jsou hlouposti a ohyzdnosti *dobrého tisku*, převyšující každé pomýšlení. Děsné mrhání Krví Chudého!

29. — Svatého Petra a Pavla. Termierovi:

Církev vypravuje dnes, že brána se otevírá sama od sebe, *ultro*, před Petrem. Jaká brána? „Brána železná vedoucí do Města“. Neotvírá se, *aby* byl Petr svoboden, otvírá se, *poněvadž* Petr jest svoboden. To od mé drahé ženy mám tuto myšlenku, která se mi zdá krásnou a kterou vám podávám jako převzácnou květinu na váš svátek. Osvobodme se, můj drahý Petře, a strašná brána se otevře před námi do Města, kterým jest po výtce Naše Paní Sama.

Odesílám eksemplář *Té, která pláče*: „Voda, kterou jsem nalil *do svého inkoustu*, drahý příteli, toť zcela prostě slza Naší Paní Spolutrpitečky, a myslím, že za ni dluhuji dobrému faráři z D . . ., který se modlil za mě, aniž mne znal.

Toť úžasné, jak lidé nezvyklí mysliti podobají se bláznům, když se do toho dají. Měl jsem dnes toho důkaz.

30. — Viděl jsem poprvé abbého Pienta Cornuau [určeného, by měl důležité místo v mém životě]. Jest to kněz vzdělaný, dokonalé přímosti, bývalý almužník u námořnictva, zvyklý mluvit s lidmi činu a zároveň velice citlivý k výrazu uměleckému. Přiveden, bych mu četl několik stránek, zvláště ze *Spásy skrze Židy*, vidím, jak mimořádně vibruje. Dovídám se úžasné věci o Lúrddech. Nebyl jsem šálen. Kouzla ďábelská nahradila zázraky účinkem nenávisti biskupa tarbes-ského, úhlavního nepřítele La Saletty, odkud se právě vrací Cornuau a kde mu bylo možno pozorovati účinek *Té, která pláče*. Obročníci, kteřížto sami jsou v jistém smyslu nejhoršími

nepřátely Zázraku La Salettského, ohražují se, seč jsou, za svoji nepoctivost a svoji hloupost, ale jsou napadeni těžce, a abbé věří, mnohem víc než já, v úspěch mé knihy.

ČERVENEC

3. — Naskytlo se mi příliš často mluvit o pitomosti našich katolíků, zázraku nesmírném, jenž sám o sobě dokazuje božskost náboženství, schopného jí oddolati. Četl jsem v *Pařížském Echu*:

Přátelé Františka Coppée-ho s velikým uspokojením přijmou zprávu, že jistý majetný muž, po právu ceněný v *celé katolické Paříži* (1) pro svoji hodnotu intelektuální, svoji dobrotu a svého velikého ducha víry (?), právě najímá s pocitem zbožné vzpomínky domek v ulici Oudinotově. Tímto mužem, který byl také jedním z nejlepších přátel Františka Coppée-ho, jest pan abbé Odelin, generální vikář pařížský.

Díky jemu málo se změní v tiché poustevně. Pracovna básníkova, jejíž veliký výklenek se otevíral do zahrady, stane se pracovním kněžovou, a ložnice, kde Coppée tak krutě trpěl, kde zemřel, *bude proměněna generálním vikářem v kapli s názvem Naší Paní Dobrého Utrpení*. V této kapli budou uchovány vzpomínky na muže, který tam umíral.

Chybí jenom přistavěti krámek s relikviemi tohoto nového světce.

4. — Příteli, který si ode mě žádal práce o králi mučedníku svatém Edmundovi, patronu *Scholy cantorum*:

Pokusím se o silácký kousek, kterého ode mne očekáváte. Jistě že budu čísti vaše prameny, ale nespolehám nikdy na prameny. Bylo vám to možno pozorovati v mé *Epopeji Byzantské*. Pracuji nad nimi, vedle nich, někdy i pod nimi, po způsobu vulkanických plamenů, zacloněných čirými temnotami. Opravdu nejsem si jist než tím, co předpovídám.

V této chvíli čtu Carlyle-ovu *Minulost a Přítomnost* a mám veliké potěšení z této nestvůry, kterou jsem znal jenom z jeho *Francouzské revoluce*, knihy rozvratu a velemohutné, kterou jsem příliš nápodobil ve svých počátcích před třiceti lety. Jaká bláda, jaké křeče tohoto titana proti světlu!

Přál jste mi „přijemných prázdnin“. Budu je mít takové, jaké sluší nuzáku, kterým se honosím být, totiž na rožni montmartrském ve hmyzu a úzkostech.

Praví se, že moje kniha má jakýsi úspěch. Možno by bylo, že by Ta, která pláče, chtěla, bych byl méně smuten, ale to by bylo nemilostí, a sesmutněl bych z toho ještě více. Tomu příliš těžko uvěřiti.

5. — Abbému Cornuau-ovi, jenž mi poslal dvě stě franků:

Dnes ráno, ve svátek Drahocenné Krve, moje žena přišedši od Nejsvětějšího Srdce pravila mi: „Přemýšlejlč o našem soužení otázala jsem se, kdo nebo co by asi zastupovalo toho rozmilého Šimona Cyrenského, vyvoleného ve stech milionech lidí, by pomáhal Ježíši nésti Kříž. Pochopila jsem, že tento Cyrenský znamená *Radost*.“ Moje drahá žena spatřivši, že trpím, přinášela mi tuto útěchu. Hned po té vaše psaní přicházelo.

Píšete mi o zázracích u nohou Mariiných a myslíte, že naše setkání jest jedním z nich, což jest možno. V podstatě, milý příteli, není zázraků. Jest plán Boží, který se rozvíjí zcela prostě. Dva lidé se potkali, kterým se nebylo setkat, kterým to nebylo možno, zdá se. Ve skutečnosti nebylo možno, aby se nepotkali. Rovnováha světů byla by tím bývala porušena. Od celé věčnosti bylo třeba, bychom 30. června tohoto roku se setkali.

Msg Schoepfer, biskup tarbes-ský a veliký přítel svobodných zednářů, kterým jest bezpochyby zavázán za svoji mítru, dává lepití po dvě léta na zdi Basiliky lurdské — dokonce i v rámci, kde se oznamují obřady dne — poznámku neslýchaně lživou a sestrojenou s neuvěřitelnou proradností, uvědomující všechny poutníky, že Tajemství Melaniino bylo v Římě zavrženo, což jest podařený podvod. Vše jest dovoleno proti La Salettě

a nejhorší biskup stane se chvalitebným ihned, jak se prohlásí nepřítelem svaté dívky a tupitelem Zjevení z 19. září 1846.

Cornuau dal si práci a opsal mi tento dokument, kterého užiju ve chvíli příhodné.

Zázrakem alespoň rovným zázraku Zjevení se Panny v slzách bylo by jistě, aby obročníci La Salettští protestovali, *byť jenom jako hospodští*, proti tomuto biskupskému poličku obrácenému na zaroněné tváře jejích Matky! Což nejsou oni sami uvedeni na její Horu, by překrucovali její Poselství a by ji uráželi každého dne hanobením jejích Svědků?

Nehoda automobilu. Jeden z těchto hnusných vozů udělal v ulici Lamarckově kotrmelec. Řidič i jeho patron se zabili, ostatní osoby raněny. Lidé, kteří zcípají takto, jako štěnice, mívají asi duši v hezkém stavu. Pouti se konají dnes v auto.

6. — Co se týče onoho deprimujícího kadlubu užívaného v Tovaryšstvu Ježíšovu a nazývanému „Eksercicie“, tvrdím, že Svatost není nic jiného než šťastné a úplné rozvinutí *individuality* a že potlačovati ji jest dílem ďábelským. Čím kdo světější, tím *zvláštnější*, počínaje svatým Ignácem z Loyoly, který byl největším originálem své doby.

7. — Na eksemplář Termierovi:

Čeho si přejete, můj drahý Petře Termiere, abych připojil k tištěnému Věnování *Té, která pláče?*

Zdá se mi dnes, že jsem se narodil s touto knihou. Moje matka vypravovala mi často o slzách — pro ni nevysvětlitelných — smutného hošlčka, jakým jsem býval, kterého bývalo vidět, jak tiše pláče v temných koutech, a který si nikdy nechtěl hrát s dětmi svého věku.

Později jsem se dověděl, že „blahoslavení plačící, neboť potěšení budou“. Ještě později poznal jsem Tu, která přišla, zároveň se mnou, by plakala na zemi, a která byla mou opravdovou vrstevnicí.

Jaká bude *útěcha* pro Tuto, která jest velikou Plačící Ženou stářím? *Mater dolorosa et lacrymosa; Vidua gentium in solitudine; Contristata, Dolens et gladio Transfixa; Domina nostra in Septem Doloribus parturiens membra Christi jugiter.*

Útěcha od Té, která pláče! Útěcha Mariina! *Beata gemens...* Kdož pak na to myslí? Kdož pak se modlí v ledových nocích na Hoře, by si jí načerpal z tohoto Slunce slasti? Dejž Bůh, abych se stal toho *svědkem*, jako toho chci býti zvěstovatelem.

Dostal jsem svazek básní pána, jehož jména jsem zapomněl. Tato kniha jest věnována: „Svým hrobníkům“, což by nebylo příliš hloupé, kdyby nebylo než toto. Na neštěstí ostatek jest potroublý.

9. — Kýs pitomec z Lyonu, kterého jsem už jednou zakusil, hrozí mi návštěvou a předůležitou diskussí. „Mojí hlavní zásluhou jest, že se dívám a myslím jako on, ale neshodujeme se ve všech věcech.“ Hned se sprostím tohoto obávaného individua.

Versailles-Trianon. — Krajní melancholie z těchto ubohých vzpomínek na Marii Antoinettu. Versailles jest ostatně hrobem odpadlické monarchie francouzské, zemřevší mrzce uprostřed mythologických obrazů.

10. — Mému Lyoňanu:

Prosim vás, nechodte ke mně. Jest mi naprosto lhostejno, „shoduju-li se“ či neshoduju s tím neb oním vrstevníkem, a *ne-návidím diskusse*. Tím vám říkám, že by se vám nedostalo jiného uspokojení než dokonalé jistoty, že mě znudíte.

Příbuzný Termierův, který mě rozšiřuje v Grenoblu, dostal od kteréhosi obročníka La Salettského toto ocenění mé knihy: „Jest to smradlavé“. Jest tedy smrad-

lavé chváliti Svatou Pannu. Dobrá reklama pro jejich vyvařovnu vydechovala by naopak nejlíbější vůni.

11. — Moje 61tá výročnice. V zápisu Perigueuxské radnice jest psáno, že jsem se narodil 12tého. Nic tomu nevěřím. Číslo 11 jest moje a narodil jsem se jistě 11tého. Jest to omyl. Toto číslo mě ostatně pronásleduje všude a jest pozoruhodno, že tohoto roku svátek svatého Lva II., který přísluší na 28. června, byl přeložen zrovna na dnešek. Budu asi umučen 11. července.

Čteno *Království Hlouposti* od Adolfa Retté-ho. Jest tam cit křesťanský, ale bez individuality. Jest to obrácenec *po* Coppée-ovi a Huysmansovi. Jeho kniha není ani nudná.

12. — Ricardu Viñezovi věnování na *Chudou ženu*:

Strašné trápení tahle věnování! Aby člověk na tu dřinu měl zřizence. Čím více se jich na mně žádá, tím více se mi zdá, že pitomím. Pod tuto knihu a pod všechny ostatní, jež jsem napsal, bylo by možno podepsati *chudase*, ba i *chudáka*. Co chcete, abych vám ještě řekl?

20. — Přítel, kterému jsem zaslal *Tu, která pláče*, želí, že neměl kdy, aby mě četl, neboť záležitosti mu toho nedovolují. Na první Veliký Pátek byli patrně jistí přátelé Ježíšovi, kterým nebylo možno býti na *Mši* pro záležitosti.

Náš špinavý dům, z něhož nemůžeme utéci až v říjnu, stává se krutým. Sousedé zrovna pod námi, lidé bez Boha, patrně potulní herci a nemocní, až strach jímá, mluví zcela hlasitě, že se zabijí zároveň nebo jeden druhého. Nevíme. Moje žena, poděšena ohyzdností tohoto světa, vrhá se ke mně.

24. — Valette mi praví, že prodej se zarazil. Již! Slovo často slýchané.

27. — Slovo starého sedláka bretaňského, hodně dalekého záležitostí: „Když se mi předkládá, abych podepsal nějaký papír, odpovídám pořádnou ranou pěstí. Nelze mne urazití vážněji“.

Přišel ke mně návštěvník, milý, chcete-li, ale chabě suggestivní, třebaže zvláštní. Má vzezření ucha, vytrženého Bohu Mlčení. Bázlivost možná. Původem jest z kramářů a připouští to s jakýmsi zoufalstvím. Stav vyklouznuvšího buržoy, který se třese, že bude zase chycen.

29. — Domovník ze sousedství mě obviňuje, že jsem se dopustil *insolace* vůči jeho ženě. Jistý vzdělaný stařec míní, že třeba říci *insolence*.

31. — Řež ve Villeneuve-Saint-Georges. Boj mezi vojáky a stávkáři, první dohnání brániti se, druzí rozdráždění až k zběsilosti hanebným, surovým a dvacetkráté pitomým Pracovním spolkem, jež podporují zločinní obžerové, z kterých sestává vláda francouzská.

R. 89 a za Hrůzovlády nebezpečí bylo mnohem menší, neboť Francie byla tehdy přese všecko nekoněčně méně bahnitá. Luza z 92tého vydala vznešené armády Republiky a Císařství. Dostačil jeden geniální člověk na porážku obludy. Dnes bylo by třeba člověka Božího, světce všemohoucího jako Mojžíš.

SRPEN

3. — Viděl jsem dnes nejbujivějšího člověka planety. Celou hodinu tento neznámý mluvil nám se svrchovanou úporností, by nám vysvětlil stav své duše, který nemá do sebe nic neslýchaného, leda prudkost vnitřních křečí,

obrážející se v řeči výjimečně jaré. Jest to drama vždy více méně tísnivé, duše rozžlzněná po životě a světlu a bijící sebou v temnotách smrti. Nic tragičtějšího po šest tisíc let, co jsou básníci. Nešťastník jest lékařem a protestant, zoufalý, že se nemůže oškrabati ze svého protestantismu, který se mu hnusí. Jest pravda, že tento ubohý člověk má zvyky konferenčníka, nyní už zastaralé. Pravda, rád se slyší mluvíti. Ale i když tomu tak, jest to duše živá, rád tomu věřím. Posléze utichl, ale přece ne na tolik, by nám neřekl potvorských veršů. Jest to jeden z těch zraněných lotry na cestě z Jerusalema do Jericha, s kterým žádný kněz nemá útrpnosti. [Neshledal jsem se s ním až v říjnu 1910 a v jakých okolnostech! Budu vypravovati, až naň dojde, tento neobyčejný román.]

5. — Probudil jsem se velice smuten, přemýšleje o rozličných břemenech. Potom obrat: — Nežádá se na tobě už ničeho, ubohý člověče, sestárlý a nyní tak zmalomyslnělý. Ničeho než míti důvěru. Jestli v tvé minulosti poklad utrpení tvých více než dostatečný, by vše zaplatil. Tento vnitřní hlas mě posilňuje.

7. — Spravedlnost domácích pánů. Dohnán prchati hrůzy nynějšího našeho pelechu, najal jsem jiný. Nejen že mě přiměli, po týdny mi bytu nevydávajíce, platiti jinde, když si před tím vymohli, bych zaplatil napřed; ale ještě ve mně, než jsem se nastěhoval, vyvolali hnus všemi manévříky, schopnými obrátiti mě na útěk, jež mě dohánějí, bych hledal dále, a myslí si, že jsme vyrovnáni, když mi vracejí polovici vydaných peněz. Zdá se dokonce, že se mi činí opravdová milost, výjimečná přízeň. Stopětadvacet franků bylo mi takto ukradeno tímto ctihodným domácím pánem a jeho domovníkem,

týmž, co si stěžoval do *insolací*. Najata jiná poustevna v ulici de la Barre.

8. — Četba Thierse. Vyhrávám bitvu u Marenga.

9. — Dávám nalepiti několika mladými oddanými lidmi v okolí Svatého Sulpicia, Svatého Germana des Prés a svatého Tomáše Akvinského toto oznámení:

Právě vyšlo

TA, KTERÁ PLÁČE (Naše Paní La Salettská)

Od LEONA BLOY

1 svazek v 8°, s překrásným světlotiskem, 3 fr. 50. Paříž, Společnost Francouzského Merkuru, 26, ulice de Condé.

Tato nová kniha, již velice všlmaná, od proslulého katolického spisovatele, uleví mnoha svědomím.

Jest známo, jakým spiknutím mlčení, jakou ZPRONEVĚROU dosti veliký počet biskupů francouzských, nedbajících výslovné vůle jednoho papeže, potlačoval po dlouhou dobu výsměchem a pomluvami Zjevení z 19. září 1846.

Což se nespátřila minulého roku v Lurdech, a až na stěnách Jeskyně tištěná návštěví PROTI La Salettě, ohromující to projev záští nejzrádnějšího!...

• *Nadějí přítomného díla* •, praví Leon Bloy, • *jest napravití nějakým způsobem, ovšem čas-li ještě, svatokrádežnou zradu těch Kaifášů a těch Jidášů, kteří pustoší po šedesát let nejkrásnější království světa* •.

11. — Termier jest na La Salettě. Dovidám se, že měl nejostřejší hádky o *Tu, která pláče*. Dedikátář této špatné knihy bije se srdnatě. Krátký výtah z úsudku obročníků: „Mentalita, jež budí spíše útrpnost nežli rozhořčení, ale dokumentace tak nesprávná, že dlužno opravdu protestovati“. Tedy abbé Girey, roztomiloučký superior,

poznany r. 1906 (viz *Nezaprodatelného*, 11. srpna 1906.) kasá se na *zdrucující* vyvrácení [V červenci 1910 čekám na ně ještě.]

Útoky tohoto důstojného kněze směřovaly by, toť se ví, na jedinou věc, na Melaniinu svatost. Jistý farář z téže školy vzkázal mi před několika dny, že *ví*, že Pasačka „zemřela jako veřejná děvka“. Co dává odvahy Girey-ům, toť že *neumím psátí* a že tudíž oni jsou nejsilnější. Tito jistoty plní lidé zneužijí zbaběle své síly proti chuděrovi tak neschopnému odvety. Myslím, že by bylo škoda zastrašovati tyto athlety, poslané Pro-zřetelností...

Jiné oznámení, určené, by bylo vyvěšeno v Lurdech péčí velice spolehlivého přítele, jenž se schválně vydá na pouť; zcela můj a stále vroucí Leon Bellé byl obtížen úkolem vytisknouti je. Zasílá mi svůj rozpočet tiskaře, který skýtám na odiv vrstevníkům:

Nula franků nula centimů za sazbu a naražení prvního ohlášení; nula franků nula centimů za všechna ostatní ohlášení, počítaje v to papír, až do počtu několika milionů, kdyby bylo třeba. Rmoutí ho, že mu nelze dáti mi slevu na této přehnané ceně. Jsem dohnán spokojiti se tím, poněvadž nemám na snadě jiného tiskaře. Myslím, že takovouto cestou mne jistě potká velice rychlé štěstí.

13. — Johance Termierové:

Rád bych vám býval odpověděl na vaše lsbézné psaní. Od-pustte mi. Bylo mi trpěti a rozličná soužení mě zasmušovala. Postavili mi několik továrních komínů na hlavu... Především rád bych vám řekl, že jsem velice spokojen s vaším otcem. Jest bez odporu z nejlepších žáků mé montmartreské školy. Jeho pokroky za dvě léta jsou neslýchané. Když se dospělo až ku „gestu“ rázem odejít „bez zaplacení“, poněvadž se zle mluvilo o mně

v hospodě, jest už nač býti hrd. Gesto nebylo úplné, ale co na tom? Mistrný náčrtek má cenu dokončeného plátna. Nevíme, kde se zastaví takový žák.

Váš abbé Girey mi působí starosti. — Toť myslitel zručný a strašný. Ví, že moje „mentalita“ jest inferiorní, že se mi nedostává vzdělanosti a zvláště, že nebyv, jako on, učitelem rhetoriky, neznám umění psátí. Tudíž tě rozdrtilm! Jaký nedostatek ušlechtilosti! . . .

14. — Píše se mi z Lurd:

Nemožno naléztí noclehu. V jistých hotelech platí se až 20 franků za světnici na den. Toť věru obnovený krám prodavačů v chrámě, a dlužno očekávati znova hněvu Božího na tyto ohavnosti. Jak podivná a hrozná to věc, všecek tento posedlý obchod kolem Svaté Panny a *na její podnět!*

18. — Podivný sen Johančin. — Viděla jasně, že všechno jest zničeno, zavrženo, bez vědomí kohokoliv. Podnikatelé, třebas, dodávali shnilý materiál, by se domy hroutily, hned jak byly vystavěny, . . . atd.

— Jistý přítel vydal nám na několik dní svůj dům v Creteil na březích Marny. V celém tom kraji jedině portál chrámový jest zajímavý. Vzpomínka z XI. století. Farář souhlasí podávati nám každý den, vyjma když bude pohřeb nebo svatba, jestiť sám, jak praví, a stár. Býval bych myslel, že není vysilující podati nám vůbec beze mše, o 7 nebo 8 hodinách. Zdá se, že by ho to zabilo.

19. — Leonu Bellé-mu:

Můj první dopis v Creteil jest od vás, můj první z Creteil jest vám. Neomeškám se ani den, abych vám podal výkaz o *vašem* zdraví, kterého se dovoláváte s tak ušlechtilou netrpělivostí. Hle, zdál jste se do tří čtvrtin mrtev ani ne přede dvěma nedělemi, toť pravda. Jest to vlivem utmácení a rozličných ohlupení částečně od Blouda a zvláště mrakem domácích pánů, kteří se vrhli na vás. Tři zároveň, z nichž jeden hydrofob, sotva před patnácti

dny. Štěstí ještě, že jste byl jenom lehce zblben. Dnes tomu mnohem lépe. Bloud zalezl, smradlavý mrak praskl jinde, ne aby nezanechal spousty a výkalů, a svěřací kazajka jest odročena. Upokojte se.

Znám jistého řádného Lyoňana, který dal své dceři jméno Hosanna! Až se mu narodí chlapeček, pojmenuje ho *Amen*.

21. — Abbé Cornuau jest v Lurdech, pokoušeje se šířiti *Tu, která pláče*. Nové ohlášení, nikterak neznepokojující pro neohroženého Blouda, jest tam vyvěšeno jeho péčí. Dává mi, zdá se, znamení, že Grouchy jest na dohled. Držme se dobře. Dost možná, že to jest ten starý ožrala Blücher.

23. — Čtena znovu krásná kniha Houssaye-ova 1815. Jest to historie rozrušující. První, co viděti v kterékoliv známé okolnosti ze života Napoleonova, toť jeho nesmírná povýšenost nad ostatní lidi. To se neupírá, ale málo těch, kdo cítí doopravdy tuto neslýchanou povýšenost, která jej činí osobností prorockou, bytostí předobraznou. Povýšenost tak jistá, že i když se mýlí, mýlí se v hloubce a v rozsahu, jak se nemýlil žádný člověk. Co zasmušuje, toť nepřítomnost energie při obou zřeknutích. Zbývá dozajista uviděti a říci něco po historických nejbystřejších, cosi nesmírného, co by bylo jako zjevení božské.

25. — Psaní z Lurd. Osobnost, jež se nepodpisuje, ale patrně mě zná, děkuje mi a vřele blahopřeje k válce, kterou vedu s biskupem tarbesským. Počátek úspěchu ohlášení.

26. — Mladému Belgičanovi přespříliš horlivému:

Vaše poslední psaní trapně mě dojalo. Lístek Msgra Merciera a list jeho sekretáře jsou jenom protokoly. Nic více, ale ne-

líbí se mi, že mně dáváte, bez mého vědomí, postoj nuzáka, ostýchavého žebráka, kterého jsem nikdy neměl, zvláště ne k mocným. Buďte přesvědčen, že to jest jistá cesta, jak mne zbaviti všeho úvěru. *Chudí spisovatelé se nečtou*, zvláště když jest někdo biskupem a jde-li o La Salettou. Kdyby zázrakem tiito lidé mlnili něco v můj prospěch, bylo by dobře říci jim, že jest nedůstojno nabídnouti mi méně než polovici jejich kůže.

1815. Jediným člověkem v této strašlivé době Napoleon. Ostatní jsou ďábelští, jako Fouché, nebo paradoxální mrzkosti, jako slavní Ney a Davout, ač nejsou-li zároveň sprostí a úžasně pitomí jako Lafayette.

28. — Leonu Bellé-mu:

Vaše druhá depeše přicházející mi právě ve chvíli, kdy jsem namahavě zažíval králíka z první, vyplašila ve mně zajíce úzkosti. Co ještě? zvolal jsem. Jaké jest jenom toto nové pestvo? Lze se nadíti všeho, zabýváme-li se přátelsky La Salettou. Toť zákon. Triumfoval jste, pravíte, nad mnoha prasaty. To mě posiluje. Ale proto netrápí mne méně, že sešlo s naší snídaně v Creteil. Bylo by třeba, abyste měl vnuknutí přijíti ještě dnes. Zítra vracíme se do Paříže s úmyslem odplouti skoro ihned do Treportu.

Ohlášení v Lurdech, píše mi Cornuau, jsou v dobrém stavu, ale jest tam síla jiných ohlášení, a obecenstvo, ostatně tupé, nechte z nich žádného.

Z Á Ř Í

2. — Treport. Včera nesmírná bouře, jež na nábřeží všecko rozvrátila. My jsme, běda, zmeškali toto velikolepé divadlo. Prší zuřivě. Smutný začátek pobytu na venkově. Vyprávěli mi o několika buržoech, přibyvších v neděli vlakem řečeným zábavným, kteří se neodvážili vyjít z nádraží a kteří prchli téhož večera.

5. — Četba. *Příběhy z Dob Merovinžských*. Doby strašlivé! Chtěli, de Maistre tuším, naléztí rozdíl mezi barbary a divochy. Nevidím ho. Vyjímaje několik vznešených postav jako Řehoře Tourského, Pretekstata, Venantia Fortunata, Radegondy a jiných, nevidím leč zločince nebo surovce. Autor nejsa křesťanem vidí jenom tyto. Neuvidí a nemůže uvidět Světců.

6. — Neúspěch *Té, která pláče* jest ode dneška jistý. Johanka mne těší. — Tato kniha, praví mi, jest k slávě Boží a Bohem byla vnuknuta. Jest tedy částí jeho skrytých úmyslů. Pak není ani hodno zájmu, ani důležitosti, by měla úspěch. Lze říci dokonce, že úspěch lidský by jí odnímal její ráz božský, její ráz prorocký. Věci Boží jsou neviditelné a mlčenlivé. Kdyby bývala tvoje kniha ani nenašla vydavatele a zůstala v zásuvce, vůle Boží nebyla by tím vyplněna méně. Jest to pomník slávy na cestě skryté.

9. — Jsme velice ubozi, velice nešťastní. Šťastné setkání s Coutélierem, mým krajinářem z *Nezaprodaného*, který mi pomáhá a posilňuje mne.

11. — Zvláštní psaní od Brou-a, z Plouhy v Bretaňsku:

Můj drahý Bloy, mám dnes večer sto chutí pohovořit si s vámi a rád bych se pokusil vypovědět vám svoje dojmy z toho, co jsem spatřil. Poslyšte:

Provázen Ondřejem odešel jsem včera za hrozného počasí, bych vyhledal na 15 kilometrů daleko sedláka pantátu Jana Híca, zvaného *Starocha*, a ptal se, zač by prodal kousek země, který mu přísluší. V dešti přešli jsme opuštěnou step, bychom se dostali k malému dvorci pohřbenému v dubovém lese se stromy zkroucenými mořským větrem. Nalézáme celou rodinu shromážděnou kolem stolu, a když hodili otep kručinkového chrastí do krbu, bychom se osušili, vykládám účel své návštěvy starému Janu

Hlcovi. Jest mu šestaosmdesát let. Poslouchá mě třeba svoje očka velice bledé modře, jako mívají slepci. Domluvil jsem, zdá se, že mě poslouchá ještě, civě na mne stále, a neodpovídá. Tu celá rodina strhne smích rozveselena a kdosi uvolí se mi odpovéděti: — Pantáta jest velice starý, v dětství, nechápe už nic, třeba se obrátiti na nás, ale my nemůžeme prodati. Starý špinavec nechtěl rozpodílovati svého statku a nyní už nedovede, třeba čekati, až zemře. Už mu mnoho nechybí, podívejte se na něho. Jistěže brzo umře, a pak vám napíšeme.

Podívám se na starce, který na mne ještě civí a cítím cosi kmitnuvšího na dně jeho modrého očka, něco velice rozumného a ďábelského, hasnoucího rázem pod maskou tuposti.

Vzali jsme s Ondřejem nohy na ramena a tušíce drama vyšetřujeme to. Dovídáme se následující historie:

Neúmora. — Stařec jest bohat a veliký lakomec. S věkem vzrostla jeho hrabivost až tak, že má po osm let prase, jež tak tak že nepojde z nedostatku krmení. — Přečetná rodina sestává ze synovců, a smrt ztenčuje methodicky počet jejich členů v *pevných obdobích*. Jedině Staroch se drží statečně. Všichni tito lidé právě tak lakomí, jako starý strýc, číhají na něho, s netrpělivostí očekávající jeho smrti. Tu Staroch, aby se obránil, předstíral zblbnutí. Staví se, že už nechápe, že nevidí nic z toho, co jej obklopuje.

Mám zcela jasný dojem, že ihned jakmile některý synovec přichází do přílišné tísně a domnělý blbec má se obávat nějaké *přítahy*, vždy obávané v jeho věku, tento nebezpečný synovec umírá, a starý neúmora lakomec obrání, aniž se na to zdá, svoji starou kůži a svoje peníze.

12. — Filip Raoux mi píše z Polska, že jest v Rusku vážné pronásledování katolíků schismatiky řečenými orthodoxními, rozdrážděnými opovržením a nenávistí, jež vnukají. Tito bídní levobočci Byzantska budou mít sněm oekumenický (!!!), jehož předsednictví jest nabídnuto patriarchovi cařihradskému. Jaký mor zplodí toto přehazování hnoje!

Raouxovi:

... Mou velikou trýzní jest neúspěch *Té, která pláče*. La Saletta jest monstrem francouzskému kléru. Kteří ji nenenávidí,

tož jí opovrhují. Nesnadno říci, jak tato všeobecná zpronevěra, dobrovolná či nedobrovolná, jest strašlivá. Zbytečno dodávati, že očím celého davu kněžského a domněle apoštolského jsem podlým utrhačem. Dobrý Termier měl už půtky o mne, i na La Salettě, pustiv se v boj o mne s obročníky, kteří těžili z Hory. Plšete mi o ruských schismaticích, nízké luze, která zůstává v XI. století a v ohavnostech Cerulariových. Ale není-liž zde totéž? Schismaticové a katolíci jsou v téže úrovni oekumenicitou Neposlušnosti, Zbabělosti, Hlouposti bez omluvy. A papež, který nečiní nic, který neříká nic, který nechce nic vidět! Toť k pláči . . .

[Pius X. posléze promluvil a s jakou silou! ne však ještě pro La Salettu.]

Přece však podroben vůli Boží vzdal jsem se a vzdávám se ochotně vítězství, ve které jsem doufal. Osobodí-li moje kniha, posilní-li, utěší-li několik duší, třebas jenom dvě nebo tři, neztratím snad svých námah a můj zisk bude převeliký. Chce-li Bůh pro mne bídu a muka, vše to mi bude velice dobré, a svoluju k tomu z hloubi srdce, svoluju k tomu. . .

16. — *Mše Salve sancta Parens.* — Moje milovaná Panovnice, nevím, co jest uctívati Tebe v tom neb onom z Tvých Tajemství, jak tomu učí někteří Tvoji přátelé. Nechci věděti nic, leč že jsi Matkou Bolestnou, že všechnek tvůj život pozemský byl jenom bolestí, bolestí nekonečnou a že jsem jedním z dítek Tvé bolesti. Dal jsem se do Tvé služby jako otrok, svěřil jsem Ti svůj život časný i duchovní, by se mi Tebou dostalo posvěcení mého i ostatních. Jedině tímto způsobem, v tomto jediném titulu mohu k Tobě mluvit. Nedostává se mi víry, naděje i lásky. Neumím se modliti a neznám pokání. Nemohu nic a nejsem nic, leč synem bolesti. Nejsem si vědom žádné zásluhy, žádného skutku v pravdě dobrého, který by mne zpříjemnil Bohu, ale jsem jen a jen dítkem bolesti. Ty víš, jak kdysi, už tomu třicet

let, poslušen popudu, který mi přicházel jistě od Tebe, svolával jsem na sebe všecku bolest. Pro toto ujišťuji se, že moji bolest, jež byla veliká a nepřetržitá, možno Tobě nabídnouti. *Čerpej z tohoto pokladu na zaplacení dluhů mých i dluhů všech bytostí, jež miluji.* A potom, dovolí-li to Bůh, dej mi, abych byl Tvým svědkem v mukách smrti. Žádám Tě o to pro Tvoje přesladké jméno Maria.

Četba Micheleta. Ty doby merovinžské, to věčné zmítání barbarů, ti líti králové, vrhaní bez ustání jedni proti druhým, vše to jest chaos k nerozmotání, a Michelet jistě mu světla nepřidá. Jediný, kdo dává několik jisker světla, jest ještě vždycky starý svatý Řehoř Tourský. Třeba se ho držeti.

17. — Žalostný list jistého kněze z mých přátel. Jeho dvacetiletá mladší sestra, již jest poručníkem, má souchotiny. Jest dohnán, ačkoliv velice chud, naléztí ji *sanatorium*, „sice by ji řádní sedmdesátiletí buržoové, u kterých byla zaměstnána, položili na ulici s dřevěnou chřestačkou v ruce, jako nějakou malomocnou ze Středověku“. Konec tohoto psaní:

Mám z čeho dodatí vám látku ke svazku o mentalitě normanských farářů: „Agricultores; lupi rapaces; mendaces; detractores; proximo calumniantes; eorum ventris adoratores; concubitores; fornicatores; et etiam . . . sacerdotes“, zbude-li ještě na to. Z toho aby se řvalo hanbou . . . nebo potílo krví!

Napsáno na okraj knihy Houssayeovy, 1814:

Ve válce něco podobajícího se nenávisti jest nevyhnutelno. Uvidí se to, až válka promluví slovo poslední. Ukřutnost Blücherova jest jenom ďábelskou karikaturou neusmířitelných generálů, kteří budou veletí kdysi armádě Boží. Veliká válka Ducha Svatého bude válkou bez milosrdenství, bojevanou vojínů nezištnými, čistými a střízlivými.

18. — Dostal jsem quebecký časopis *Pravdu*. Článek o Barbeyi d'Aurevillym a Leonu Bloy, velice dlouhý, velice nudný, psaný hrozně a nepravící nic, ale vášnivě zaujatý pro mne. Jaká bída! Ani zmínky o *Té, která pláče*, ani o kterékoliv z mých knih, vyjímaje *Objevitele Globu*, mé první dílo. Katolíci kanadští až přečtou tento článek, nebudou zase naprosto nic vědět o tom, co jsem napsal. Věc podivuhodná! Autor mluví bez ustání rozhořčeně o příkazu mlčeti, jehož jsem obětí.

Z P. Fabera: „Zármutek jest ještě jakoby úspěchem pro ty, jimž se nic nezdařilo“.

19. — 61té výročí Zjevení Svaté Panny na La Salette. A jedinečná okolnost: tohoto roku, jako v roce 1846, kterého jsem se také narodil, 19. září padá na sobotu Suchých dnů a na svatvečer Naší Paní Sedmibolestné. A ještě jest tento rok rokem uveřejnění *Té, která pláče*. Jaká znamení požehnání a čeho neočekávat?

Čtu dále Micheleta, který neobjasňuje více Karlovingů, než objasňoval Merovingy. Z tohoto historika vychází odpuzující smutek odpadlíků. Nemá síly a jistoty leč na urážky Církve. Jediný *Obraz Francie* skýtá něco zajímavosti přes úmyslnou neurčitost nebo nepřesnost zpracování. Neustálá a v pravdě ďábelská nepřítomnost Boha. Výslovné zneuznávání Svatosti. Z toho radikální nepochopení Povolání Francie.

Vzpírám se urputně vstoupiti do Mersu, jenž jest na dva kroky od Treportu. Toť končina mrtvých, končina bohatých nepřátel Božích a chudého.

20. — Naší Paní Sedmibolestné. A moje duše, život mé duše vždycky smutné, kam se poděl? Dnes ráno na první mši přemýšlel jsem o Potupě Boží. Řekl jsem si, že bych měl já co o tom napsati. Kapitola o Poličcích,

kapitola o Chrchlech, kapitola o hanebných Urážkách, o Posměchu. Vše to souběžně s Bolestí nekonečnou a ještě hroznější. *Potupa Boha!* Moje Paní Spolutrpiteľka by mi snad pomohla.

22. — Hvozď Eu-ský. První návštěva stromů, očekávajíc snídani zamluveného u matky Tětu v hospodě na kraji lesů. Něžná a utěšující nádhera této přírody, tohoto vzhledu přírody, stokrát milejší a důvěrnější mému srdci než všechny velikoleposti hor a moře. Snídání mezi slepicemi za rozkošného pochmourná. Po té návrat do lesa. Běda! před dvaceti nebo třiceti lety moje radost bývala by byla větší. Dnes cítím se skoro starcem. Dusil jsem se stoupaje do kopce, přece dosti mírného, a bylo dlužno, abych si sedl na čtvrt hodinky, rozložen v mrtvém listí, hlavu na klíně Johančině. Při návratu přece mi možno těšiti se na chvíli z podrostu, který jest podivuhodný a který mi vrátil trochu srdce z dvaceti let. „Sbohem luhy, jež jsem miloval, i ty něžná přírodo — a ty usmívavý eksile lesů!“ — Sestupuji uondán.

23. — Návštěva u Coutéliera v jeho atelieru, totiž na pobřeží mersském, místě smutném a směšném. Spatřen jeho příznivec, buržoa velice zazobaný, neprodyšně uzavřený umění. Tento průmyslník chtěl krajinu mersskou, poněvadž tam má hnusné domy. Přál si vroucně, by každý z těchto domů a každý z ostatních doplňujících celek byl malován výhradně od chudého Coutéliera, který se nesmírně udřel reprodukcí těchto blbých příbytků, jež zneuctívají jeho štětec. Příchod příznivcův. — Nezáleží mi na kráse, myslelo hovado, že třeba mi říci, ale když jest člověk domácím pánem, jest šťasten, vidí-li svůj dům i z dálky atd.

24. — Naší Paní Vysvoboditelky zajatců. Bolestné výročí. Náš syn Petr dovršuje dnes svůj dvanáctý rok v Ráji. Co strastí od té doby se připojilo k těm, jež předcházely tomuto zrození chudého dítěte, které žilo sotva tři měsíce a které, jak se velmi podobá, bylo zavražděno svou kojnou, kterou mi vnutila Zdravotní správa, zatím co matka umírala v nemocnici. *Parvuli petierunt panem et non erat, qui frangeret eis.*

25. — Psaní od neznámé, jež mi posílá svoji fotografii a svoje verše vůbec všelijaké. Říká si „zralá zkouškami i lety“, což vyvrací její podobizna, z které by hádal na kmotru v nejlepším rozkvětu. Tvrdí, že jest chuda a že žije ze své práce. Krejčovina a poesie. Čtla mne a ráda by si dopisovala. Jest to nějaká múza z Vendée.

26. — Jest mi provázeti děti, jež dlouho už toužily projeti se na oslech, i jdu celou hodinu blátem za smutnými herkami, méně smutnými než já.

27. — Cornuau mi píše o rozhodném neúspěchu prodeje mé knihy v Lurdech a o zjevné zbytečnosti plakátů. Jistý W..., prorok na Montmartru, na kterého chvíli spoléhal, že ji bude prodávati na ulici, vytratil se, dává přednost místu sluhy a náhončího poutníků u abbého Ch..., který tam má hospodu a který jest tudíž nepřátelský La Salettě, nenáviděné církevními autoritami tamními. Mezi jinými dodanými doklady čtu psaní tohoto W...a, pámbíčkářské domýšlivosti a pozoruhodné pitomosti.

28. — Návrat do Paříže. Tak si odpočinouti trochu ze svých prázdnin! Ale bude třeba neprodleně roztopiti znovu tavnou pec.

30. — Brou mi dává čísti svoji předmluvu ke knize o lékařství, kterou už dlouho chystá. Neboť jest právě

tak lékařem jako sochařem. Úryvek jest úžasný. Brou jest zároveň pozorovatelem bezvadným a ještě více intuitivním. Jeho kniha, dokončí-li ji a uveřejní, snadno by byla zjevem i třaskavinou.

ŘÍJEN

4. — Lidé, jimž jsme udělali pomyšlení, způsobují nám ošklivý výstup. To nám potvrzuje onu myšlenku, už starou a velice všední, jak jest pošetilo domnívati se, že lze povznést na svou úroveň bytosti nízkého vychování.

6. — Přestěhování. Jsme posléze osvobozeni ode vši havěti ulice Cortotovy.

7. — Výhružné psaní jistého obuvníka, syna domácí paní špinavého místa, jež právě opouštíme, dovolávajícího se na nás nájemnických správek. Jeho důstojná matka chtěla by, abych opravoval její nezdravý barák, třebaže nikdy nechtěla nic učiniti pro mne, ačkoliv mě dohnala utéci, abych unikl moru a zoufalství.

9. — Psaní ještě podivnější od italského kanovníka Annibala-Marie de Francia (!), autora Pohřební řeči nad Melanií, kterou měl v Messině při výročních bohoslužbách a kterou jsem připojil k *Té, která pláče*. Myslelo by se, že tento chvalořečník svaté Pasačky zamiluje si moji knihu. Právě naopak se zachoval. Považuje mne za opovážlivce, ne-li za velmi provinilého, že jsem mluvil bez ohledů o jistých biskupech pronásledovatelech, a dává mi neuvěřitelný návrh, že koupí všecko, by vše zničil. Tento hromadný prodej by se mi nenelíbil,

kdyby mi bylo možno bez šibalství vyhraditi si právo nového vydání.

10. — Ochlazující odpověď Annibalovi:

Pane kanovníku, po zralé úvaze vzdávám se obrany své knihy proti vám. Jsme příliš odloučení, způsoby několika, a vy jste příliš neznalý toho, co se děje ve Francii. Kdybych vám řekl, že skoro všichni naši biskupové jsou nepřátelští La Salettě a zvláště Melanii, neuvěřil byste mi. A přece jest to pravda. Valná část, připouštím, jest nepřátelská jenom z lenosti, ze zbabělosti, nebo z lhostejnosti, což jest snad nejhorší nepřátelství. Ale z valné části jsou nepřátely prohlášenými, *scientes et prudentes*, schopnými dokonce podporovati a rozšiřovati nejhorší pomluvy proti Passačce, kterou jste oslavil, a pevně rozhodnutými neposlouchati Svaté Panny právě tak jako Papeže.

Ale nechme toho. Nemíním odpovídati leč na váš návrh, že koupíte mou knihu, byste ji *zničil*. Nemluvě o tom, co v tomto návrhu obludného u chvalořečníka, jímž jste byl, věnoval jste pozornost tomuto: Žiju ze svého péra, alespoň třeba, byste tomu věřil, a *Ta, která pláče* mimo svou hodnotu literární, jež jest nesporná, jest mi také slušnou hodnotou peněžní. Pouhá a prostá koupě všech nerozprodaných exemplářů prvního vydání by mě neodškodnila a byla by mi naopak velikou újmou v tom smyslu, že by dle vašich hledisek s ní souviselo, abych se vzdal všech výhod, kterých by mi poskytla vydání pozdější. Toť, pane kanovníku, celá moje odpověď v očekávání nového listu, který mi bez jakékoliv pochybnosti přinese utěšující jistotu, že nejste neznalý křesťanského citu spravedlnosti.

Tato pitomá aféra přestala na tomto.

12. — Nový list obuvníkův. Dovídam se, že úhrn výdajů za správy jest stanoven, a že mi netřeba než se přenést k označenému soudnímu zřízení a vyklopiti mu sumu (?).

Odpovídám dvěma řádky, že jsem dal na starost svoje záležitosti svému architektu a příteli Raoulu Gilbertovi a že stačí obrátiti se na něho. Ale tato ostuda

mě rozčiluje, a nesu smradlavý vzkaz Gilbertovi, který si bere na starost odpovědět, ujišťuje mne, že se mi ničeho netřeba obávat od těchto tchořů, ničeho jiného než pokažení žaludku.

16. — Neúnavný obuvník psal usmolené psaní Gilbertovi, dokazuje mu, že náš smrdutý byt byl obnoven před naším příchodem — což jest nestoudná lež — a jsem tudíž povinen platit správký. Tento potěh dodává, že *moje chvalně známé zásady* mě k tomu zavazují. Odvažuje se až tvrdit, že záznamy podnikatelovy dosvědčují obnovování bytu přede dvěma lety, záznamy zcela jistě falešné — věc to běžná, praví mi Gilbert.

Nedostalo se mi nikdy cti nebo hnusu spatřit domácí paní, jež porodila tohoto obuvníka, impotentní babu, jež na mne vypouštěla obyčejně svého zetě, správce konviktu „vyklouzla“, jak mi pravili, a svoji dceru, hezkou to osobu, prohnanou a neukojitelnou, která, zdálo se, velice přesně zná cenu peněz... cizích. Kdybych potkal ten ctěný párek, bylo by mi příjemno říci mu s dvorností: — Věduce, že jsem umělec a člověk pobožný, uzavírali jste z toho ušlechtilé, že jsem jistě velice dobrá hruška, a rozhodli jste se tudíž *usušiti* mne. „Nunc erudimini“.

Možná také, kdybych byl ve *špatné míře*, že bych dal přednost rozkoši z jistého počtu facek na úlisnou hubu tohoto vyklouzla. Tato útěcha mi byla odepřena, neboť epos obuvníkovy déle netrvalo.

18. — Právě vidím příklad církevní spravedlnosti. Jistý kněz jest povolán na svoje biskupství, kde ho jistý pacholek v sutaně, velice domýšlivý, týrá bez známé příčiny. Obviňují jeho učení, jež jest bezvadné, ba i jeho mravnost. Jakékoliv vysvětlení jest mu odepřeno právě

tak, jako všechna možnost obrany. *Sunt ut sint*. Zastrásování a hrozby bez možného odvolání. Našlo by se milosrdenství a spravedlnost u vojenského velitele. Vrchnosti církevní jsou neusmířitelné. Zase nový důkaz pokrytectví a zloby v tomto shnilém světě, který Svátá Panna pranýřovala na Hoře. *A planta pedis usque ad verticem...* Kněz chudý nedostane nikdy slyšení u Papeže, k jehož nohám se mu nikdy nedovolí přijíti.

19. — Práví se mi, že můj nástupce v ulici Cortotově zaplatil správkou. Důstojná domácí snila tedy asi, že učísne hrušku do každé ruky.

21. — Čten článek o Barbeyi d'Aurevillem. Jde o projekt jeho „sté výročníce“ a o postavení jakéhosi směšného pomníku v Saint-Sauveuru, projekt podněcovaný, jak se domnívám, „sl. Louisou R...“, podivuhodnou Egeril *Konetablovou*“ a podporován „dobrým Coppéem“. Všecka obecná rčení o tomto ubohém nebožtíku, který si je hnusil.

22. — Pokrytecké psaní vyklouzlovo pravícího, že pro „naše přátelské (!) vztahy a moje zásluhy literární (toho pitomce!) přičil se až do dneška všemu stihání, ale že vše má svůj konec a že dlužno, abych nejpozději dnes dostavil se k soudnímu zřízení“. Dareba postaral se, aby mi nepsal až včera a psaní aby přišlo co nejpozději. Toto licoměrné a nečisté psaní hrouží mě do propasti hnusu. Jaká to sprostá rodina!

Zbytečno skoro dodávati, že toto havěťí pronásledování nemělo účinků. Gilbert manévroval tak neústupně, že počínaje tím dnem hrozby vzaly konec jako také „přátelské vztahy“ a obuvníková literatura.

23. — Termierovi:

Stále se podivuji tomu, co nazýváte mým „silným otiskem na vašich duších.“ Jaká útěcha pro moji! Cítím se příliš hloupým na to, abych psal Marii. Neumím psát takových psaní. Z nejhlubšího srdce přeji p. H. A... a jejímu chotí přítomné radosti a srdnatosti do budoucna. Myslím, že třeba mítí trojnásobné bezcitnosti onoho starého bačkoráře Horácia, by se čelilo životu manželskému a jeho důsledkům v předvečer krvavých pronásledování, která mně *jedinému* jest viděti po třicet let, VIDĚTI, pravím, s jasností, která vás ohromí kdysi, můj příteli. Bude vám to oslněním přes mlhu slz. Ech! vidíte, jaký jsem chlapík na svatební verše. Rozhodně depeše byla lepší. Ostatně jest tu trochu bolesti, což není pro nás situací originální. Neúspěch, od nynějška jistý, mé knihy, NAŠÍ KNIHY, Termiere, jest ranou do mého boku, ranou otevřenou a krvácející... Ano, drahý příteli, *Ta, která pláče „nejde“*. Pláče dále na svém kameni, který jest rájem chudých dítek, a já čekám, až posléze vstane. Až vás uvidím, budu vám vypravovati událost velice podivnou, možná že šťastnou, jež se mi přihodila a jež vás bude zajímati. Zdálo se mi, že Prsty naší Panovnice se na chvíli vzdálily s jejího Obličejě smáčeného slzami a že patřila na mne s nekonečnou soustrastí. Vy jste byl hned za mnou, a tento pohled bez pochyby byl také vám...

24. — Johanka mi praví, že viděla ve snu mrtvou ženu s *pažema rozpiatýma do kříže*. Jest to snad zpráva o smrti její matky, jež jest těžce nemocna? A po té, když procitla nebo myslela, že procitla, zřetelný hlas pronesl jméno Rafael, okolnost, jež ji velice vzrušila, neboť si ani z daleka nepomyslela, že právě dnes jest svátek tohoto archanděla.

27. — Johanka a Veronika byly na obláčce u benedikteek a vrátily se nevalně uspokojeny, našedše tam svět jako jinde, jako všude. Dobře, že jsem nešel s nimi. Proč z toho dělati *veřejné divadlo*? A pak v mých očích věci ty příslušejí tolik mrtvé prchavé minulosti! Za nedlouho snad tato nová nevěsta Páně bude sekularisována, dohnána žiti ve světě — v jakém světě!

28. — List mladého nešťastného vojína, který mě zná nějaký čas z jedné mé knihy a který mě žádá, abych mu dodal srdnatosti. Snažím se potěšiti ho a posilniti: „To starý raněný vám říká, abyste byl srdnat.“

30. — Každý rok čítám si znova některý román Waltera Scotta, bych v něm našel, třebaš jen na chvíli, první dojmy svého intelektuálního života před více než 40 lety. Tentokrát s odporem dočítám Monastýr, jako se sluší dočítati romány tohoto Skota, jež všechny se končí výtečnými sňatky a uspokojením sentimentálního čtenáře, vyjímaje román jediný, myslím, *Lucii z Lammermooru*.

LISTOPAD

8. — Návštěva Cornuauova ve chvíli, kdy odjíždí do Říma, kde se pokusí uviděti Papeže ve slyšení soukromém, máje úkol odevzdati mu *Život Melaniin*, jež sama napsala z rozkazu zpovědníkova. Podivuhodná shodnost našich hledisek a našich citů v dokonalé jednotě s abbém C . . . , který jest šťastným majetníkem nejkrásnějších tajemství ze života Melaniina, z něhož Událost La Salletska byla toliko *episodou*; kterážto Melanie, jak nám praví Cornuau, byla nejmimořádněji privilegovanou ze všech svatých. — [Což jest nezvratně a božsky správné.]

Viděl jsem málo lidí tak mocně a bezprostředně sympathických. Jak bych si byl odepřel nedoprovoditi jej na hodinu? V poslední chvíli zapomněl jsem nevy-světlitelným způsobem klobouk a svrchník. Opustil jsem ho tedy na konci ulice, poněvadž byla velice ostrá zima, a vrátil jsem se smuten jako mládenec z Evangelia.

9. — Termierovi:

Proč jsem vám nepsal předevčím, když jsem dostal vaši zásilku? Proč jsem vám nepsal včera? Opravdu nevím o tom nic. Po jistou dobu vím velice málo, co činím. Jest to velikou skleslostí, přílišným smutkem a hořkostí srdce? Jest to snad otřes prvních mrazů, na mne vždy hrozně hrubý? Nevím. Hmotně, fyzicky plní se na mé osobě slovo Církve v *graduale* na Vše Svaté: *Nihil deest timentibus Dominum*. Ale neplní se ve smyslu jiném. Jest tolik věcí, ze kterých se mi nedostává zrovna útěchy a tyto věci, vězte mi, nejsou nepatrné. Možno přesnadno z toho zemřít. V sobotu strávil jsem den přemýšleje o mučednictví při svatém Edmundovi, kterým se právě zabývám. Řekl jsem vám to myslím vícekrát, že ať bdím nebo spím, jest to můj trvalý zájem nechť při čemkoliv. Vidíte, jakým okem mi lze hleděti na to, co se děje. *Vše, co jest moderní, jest z démona*. Takový jest klíč k mým knihám a k jejich autoru. Kdo to pochopí? Hle, proč se zdám drsným a hořkým těm, kdož mě nenásledují a jichž pomlím pláče.

13. — [Článek uveřejněný v *Tablettes de la Schola*, v čísle prosincovém.]

SVATÝ EDMUND

PATRON SCHOLY CANTORUM

I

Církev Římská uctívá svatého Edmunda, krále anglického a mučedníka, 20. listopadu. Neboť 20. listopadu 870 modloslužební Dánové stali mu hlavu po řadě příšerných muk. Jest to příběh velice dávný.

V té době říše Karla Velikého, již zraněna smrtelně týmiž norskými a jutskými barbary, kteří plenili Anglii, začínala s Karlem Lysým a Ludvíkem Němcem nesmírně upadat, což potrvá sto let až do Hugona Capeta, „krále činem i dobrými skutky“, dle slov slavného papeže Gerberta.

Na druhém konci Evropy Basil I., vražedník, právě nastoloval na nejstarší trůn křesťanský onu oslňující a strašlivou dynastii macedonskou, před níž se třásl Východ i Západ po půl století.

V Římě byl tehdy jeden z oněch nesčetných Janů, kteří zneobřili tak často Svatou Tvář Umučení v nevyllíčitelném a románsko-byzantském zmatku toho, co bývalo kdysi Hlavou světa.

Ostatní země byla jako divokým lesem, kam vnikali ponehálu jenom mučedníci.

Dějiny Heptarchie saxské jsou k nerozmotání. Jak si poradit mezi těmito barbarskými krály Kentu, Northumbrie, Estanglie, Mercie, Essexu, Sussexu a Wessexu, když každý vládne území sotva většímu než náš francouzský departement, ve víru neustálých bitev, mezi krály, kteří jsou svrhováni každým dnem svými soupeři více nebo méně krutými, jež vypuzovali nazí; kteří jsou trvale ohroženi mimo to Gaely, Pikty a Skoty až do dne, kdy výbojní skandinavci, ještě divočejší, zatopili vše krví?

Křesťanství však od konce VI. století přece dovedlo zapouštět kořeny v tomto chaosu. Křesťanství ubohé, všípené na pláňku, jaké bylo u všech barbarů, pomísené tradicemi modloslužebnými a zvyky ďábelskými, jaké bylo vidět po tři století ve Francii merovinžské, jaké bylo vidět později v severním Německu a v Rusku, polostín nebo temnota plná přízraků, mlha krve a hříchu, kterou stěží osvětlovala zář několika apoštolů.

Edmund, král Estanglie čili Anglie východní, pomazaný a korunovaný ve věku 30 let Humbertem, biskupem elmahamským, v městě Buresu v den Narození Ježíše Krista 855, nastoupil, zdá se, po řadě knížat zbožných, mezi nimiž byli světcové.

„Sigebert“, vypravuje Petr z Caseneuve¹⁾, „bratr a nástupce Eorpenwaldův — který podrobil svůj rozum více v Ježíše Krista a svým příkladem přiměl národ svůj odpřisáhnouti se bludů starého modlářství — vzdav se Království ve prospěch svého bratrance Egrika, vstoupil do kláštera, který dal kdysi postavit, z něhož když násilně byl vyveden a dohnán ukázat se v čele vojska proti Pendovi, králi pohanské Mercie, nelze ho nikdy přimět k sebe menšímu skutku, který by se přičil stanovám jeho Řádu, takže, nemaje veškerou zbraň leč bičůk v ruce, byl zabit v boji i s Králem Egrikem. Anne, jejich bratranec, který po nich

---

¹⁾ *Vypsání Života a Zázraků Svatého Edmunda, Krále Estanglie čili Anglie východní*, od Petra de Caseneuve, Tolosa, 1644.

nastoupil, měl čtvero svatých dcer: Sexburgu, Ethelburgu, Ethel-drithu a Whitbergu. Když svatý Ethelbert, Král estanglický, byl nevinně se světa zprovozen Quendrihou, ženou Offy, Krále Mercie, tu Bůh rozzářil zásluhu jeho svatosti velikým počtem zázraků v kostele herefordském, kdež jeho ostatky byly u veliké účtě“.

II

„Tento Edmund“, praví tvrdý beran Carlyle¹⁾, „byl asi muž a velmož velice zvláštní. Neboť jeho vasalové, jak se zdá, zhola nic si do něho nestěžovali; ti, jimž kázal pracovati, nepomýšleli zapáliti jeho stohů obilí ani honiti v jeho vyhrazených hájemstvích; zcela naopak. Máme nejzřejmější důkazy, že tito vasalové ctíli, milovali, velebili tohoto velmože starých časů u výši překvapující — a posléze také u výši nezměrné a nevýslovné; neboť nenacházejíce mezi svému citu, jaký měli o jeho ceně, ani slov, by ji vyjádřili, jali se blahořečiti, uctívati tohoto Edmunda. Jaké byly jeho zvláštní povinnosti, zvláště jaká byla jeho methoda, aby je plnil s takovým zdarem, bylo by jistě zajímavě poznati, ale není tak snadno nalézti to dnes. Život tohoto Edmunda stal se básnickým, ba náboženským *mythem*; třebas žil už dávno, věc jest přece příliš patrna, Fakt prosaický, jakým jsou naše ubohé životy všeobecně; ale také fakt jadrný, ne zrovna přístupný. Tento velmož Edmund chodil ve střevících kožených, nosil *femoralia* a jakousi sukni; každého dne bylo mu opatřiti si jídlo; a každého dne bylo mu nakloňovati si lidi, kteří brojili proti němu, nebo události, jež se stavěly ještě více proti němu, a vše v počtu převelikém. Nikdo se nestane světcem ve spaní . . .

„Tento muž, jak se zdá, kráčel pokorně cestou Boží, zápase, by znebeštil zemi, jak jenom možno, než aby šel s Mamonem v okázalosti a pýše, nechávaje Zemi zpekelněti, jak se jí zlíbí . . .

„Když Dánové mu předkládali Pohanství ve všech jeho podobách, v zabavování statků, loupení, pálení a krveprolévání, Edmund odpověděl, že takové surovosti mluví odporovati, seč bude. Dali ho uvězniti a znova mu poručili, by se k nim přidal. Edmund znova odmítl. — Což nemůžeme tebe zabiti? vzkřikli na něho. — Což nemohu zemříti? odpověděl jim. Můj život, myslím, jest mým vlastnictvím, mohu s ním rozhodovati, jak

¹⁾ Carlyle, *Minulost a Přítomnost*, kniha II., kapitola III.

rozumím. A zemřel v nejbarbarštějších mukách, odmítaje až do posledního dechu souhlasit s nimi, jak po něm žádali. Dánové *padli* se svými návrhy. Odešli, lze se domnívat, se svými sudlícími a burdýři a ostatním svým výstrojem, by dohonili ďábla, svého důstojného Otce. Edmund rozhodl se svým životem, jak rozuměl, a Země byla jich sprostěna . . .

„Tuto i v jiných podobných chvílích ukázal se věrným služebníkem stavu, jemuž příslušel, stavu nejstarobylejšímu a vskutku jedinému opravdovému stavu Urozenosti pod sluncem, stavu Mužů Spravedlivých, Synů Božích, opakem k Nespravedlivým a synům Belialovým — kteří jsou, pravda, *druzí* co do starobylosti, nejsou však leč stavem pramálo úctyhodným . . . Všichni lidé mohli vidět a cítit, že Pán Edmund počínal si opravdu jako muž na oné pouti, již byl jeho život; a také dobrořečení, všeobecné překypování láskou a obdivem bylo jeho odměnou. „Dobře si tak vedl! Dobře si vedl!“ bylo volání srdcí všech lidí. Zdvihli jeho probodené umučené tělo, umyli jeho rány slzami valčími se ze všech očí, slzami vyjadřujícími neskonaleý soucit zároveň s posvátnou radostí a vítězoslávou. Nejkrásnější ze slz, — možná i cosi nejkrásnějšího ze všeho: cosi podobného nebi sršícímu jiskřivými démanty a prismaty, tonoucímu v pláči, zároveň osvětlovanému věčným sluncem — a nejde tu o nebe, nýbrž o Duši a živoucí Obličej! Nic neuvidíte na tomto světě, co by se více podobalo *Chrámu Nejvyššího*, co by lépe bylo raženo opravdovým obrazem Nejvyššího . . .

„Ale viděli jsme lidi z Hrabství estských, jak sbírali zohavené tělo Edmundovo, kde bylo zanecháno roztrhané na několik dílů ve vesnici Hoxne; hledali hlavu, jež mu byla uřáta a úctyplně ji spojili s tělem. Nabalsamovali reka myrhou a vonnými mastmi, plníce tyto povinnosti s láskou, se zbožností, plní myšlenek tak vznešených jako chmurných; připravili mu apotheosu, vylévajíce na něho proudy svého vášnivého obdivu. Činili to radostně, ačkoliv s hrůzou (neboť každá hluboká radost má do sebe cosi hrozného), vyvolávající si vznešené činy Edmundovy, jeho počínání a jeho božská slova . . .“

III

Patrně, že Carlyle řekl vše, co mohl říci, vše co mohl vidět a vědět, totiž dosti málo. Jeho svědectví bylo třeba uvést, ale

kdyby takový skotský puritán, obdivovatel Cromwella, jehož tento *Kulohlavec* považoval za přítele Božího, mohl pochopiti nebo jen zahlédnouti, co to jest Mučednictví, nač byti potom katolíkem? Ba i mezi katolíky, kdo to pochopí dnes?

V tak nedaleké ještě době vypuzování což neměli řeholníci, kterých nechci jmenovati, myšlenku v pravdě zázračnou, dáti se fotografovati, než odešli, na vnitřním dvoře svého domu, každý s *palmou* v ruce?!

Slovo Mučednictví jest zprzněno právě tak jako slovo Milosrdenství, což jest k pláči nebo nahání strachu. To závisí na tom, na jakém stupni jsou duše.

„Trpím mučednictví“, říká pitomý churavec, který se už ani nerozpomíná na svůj křest. Za času Deseti obrovských Pronásledování, jež trvala skoro tři století a jež změnila tvář světa, chodilo se na popraviště zpívaje. Skřípec, železné hřebeny, dŮtky s olovem a štíři, pochodně, roště, kotle, vroucí olej, nehašené vápno nebo roztavené olovo, střepiny, rožně, pily, kola a zuby šelem, vše to byly svatební dary neskonale toužené, žádané často se slzami a jichž se nikdo nepovažoval hodným. Byla to vesměrná žádostivost muk.

Když pršely kruté rány, mučený stoupal, tavě se láskou, po žebříku nebeském, uprostřed padajících hvězd, a ďábelská hulákání, praštění jeho kostí, prskání jeho páleného těla hrála mu hudbu věčnosti, hudby Cherubínů, Trůnů, Panstev, jak je slýchali naši první Rodičové ve své nepředstavitelné Zahradě, dokud *čas* a *prostor* a hudba Neposlušností ještě nezačaly.

Dávati život svůj pro Boha, trpěti pro Boha, pro lásku Ježíše Krista, býti jeho svědkem v trýzních, hle Mučednictví, *slabikář* pojmu Mučednictví. Takto možno je vysvětlovati dětem, babičkám nebo rolníkům. Nemluvím, ať se mi dobře rozumí, o burzoech, kteří nepochopí nic. Ale není to leč *nezbytnost*, věc nevyhnutelná, poněvadž ho nelze zamítnouti a neodpadnouti.

Ve své podstatě Mučednictví, daleko toho, by bylo účinkem, důsledkem, jest přesně příčinou, stavem plodnosti, „semen christianorum“ Tertuliánovo, až tak, že nemožno býti křesťanem, nežádáme-li si ho, a že nepřítomnost krvavých pronásledování jistě by přivodila nesnesitelnou a smrtelnou nostalgii. Ryba zbavená vody jest dokonalým obrazem křesťana, kterého neobklopuje nádhera nejstrašlivějších trýzní, a odvažuju se věřiti, to že jest

důvodem nebo jedním z důvodů symbolického zobrazování ryby na starobylých památnících křesťanských.

Spasitel světa, který chtěl, by jeho Matka trpěla s Ním více než všichni lidé dohromady, nevynalezl nic lepšího pro Ni, než zbavit ji možnosti, by byla krutě zardoušena. Zardousil ji Sám Soustrastí, s krutostí větší, u paty svého Kříže, a proto jest nazývána Královnou Mučedníků.

IV

Jakožto král měl svatý Edmund onu shodnost s Ježíšem Kristem, že umřel pro spásu svého národa, *Expedit unum hominem mori pro populo*. Jeho historik tvrdí, že nebylo nic, čeho by si byl žádal vroucněji. Zuřivá válka bývala by ho ještě zachránila, jeho i království, bojovali ostatně již srdnatě. Ale hrozil se potoků krve a chtěl učiniti lépe. Věděl bez pochyby, že ihned po jeho obětování Dánové zmizí. Jeho poslední vzdech byl *Ite missa est* pro tyto dábelské účastníky. Vzdálili se jako vlci, jež zastraší zbožná lampa kapličky v poli za zimní noci, a byl to právě jiný vlk zase, věrný vlk země, statečný vlk saský, který byl vyvolen, by byl ochráncem nejdrahocennějšího z ostatků mučednickových.

„..... Mstivost Hinguarova nemínila se zastaviti při smrti Svatého Edmunda. Šla až k žalostným ostatkům těla, kterému se už nebylo obávati ničeho leč odepření pohřbu.

„Tato ubohá Hlava, na níž v rysech obličeje pohaslého a uvadlého jako by žilo cosi ze svatého Edmunda, měla ještě čím znova uspokojiti zášť tyranovo. Byla odsouzena k vyvržení na mrchoviště. Zlosyn sokolník Berne, po té přišedší, navrhl, že by ji bylo záhodno odnésti do sousedního hvozdu Heglesdune, kde zavražděn byl Lothobroch. Tato rada přijata vesele, hlava vyvržena na nejodlehlejší místo hvozdu a vydána na pospas ptákům a divoké zvěři.

„... Ti obyvatelé země, kteří utíkajíce zuřivosti Barbarů zachránili se do hvozdů a hor, vycházeli z nich, by zase olidnili městce a města, jež nepřítel opustil. Paměť dobrého krále, Svatého Edmunda, které pocit jejich vlastní blůdy smazati nemohl, nejprve naléhala na jejich milosrdenství, by hledali Hlavu, o níž věděli, že byla vyvržena do hvozdu Heglesdune. Tito dobří lidé

dali se do pátrání po drahocenném Ostatku, rozptýlivše se po celé rozloze lesa, a jali se slídit v křovinách nejhustších a na místech, jež až do té chvíle byla přístupna toliko divoké zvěři.

„Z valné části pomáhali si dutím v rohy a trubky, by označovali místa, kde jsou, aby ti, kteří šli za nimi, nezdržovali se a neslídili na místech, která už oni prošli. Ti, kteří za týmž účelem pomáhali si toliko svým hlasem, byli šťastnější ve svém pátrání. Někteří z nich shledávali, že se zapletli do houštin, ze kterých by tak snadno východu nenalezli, přišli na to, by volali na své druhy křičíce: „Kde pak jste, kde pak jste?“

„Tu jakýsi hlas odpověděl několikráte: Her, Her, to jest v řeči té země: Tuto, Tuto, i běželi tam, odkud přišel k jejich sluchu, a našli tam v tlapách vlka Hlavu Svatého Edmunda, jejíž ústa, dosud otevřená, skoro ještě dopovídala slovo, jež slyšeli. Když výkřiky radosti, jež se jim vydraly při tomto šťastném nálezu, přivolaly veliké množství osob z jejich pátrání, vzali s velikou uctivostí tuto svatou Hlavu a přinesli ji do hrobu, kde bylo pochováno jeho tělo, na místě zvaném Suithune, nedaleko od místa, kde vytrpěl smrt mučednickou.

„Vlk, který byl až dosud jejím strážcem, šel za pohřebním průvodem, a když uviděl, že země kryje tento drahocenný klenot, který byl tak pečlivě opatroval, pustil se zase do hvozdů Heglesdune.

„Bůh, který jest podivuhodný ve Svatých svých, jal se vábiti na svaté místo zázraky. Tato Hlava, kterou krutost Barbarův odtrvala od jeho těla, čtyřicet dní po té, co ji k němu přiložili, srostla s ním a po mnoho století, co tělo zůstalo neporušitelné, tento zázrak byl dosvědčován malou červenou skvrnou, jež označovala, kudy šlo ostří meče.“¹⁾

V

Svatý Edmund jest patronem Scholy Cantorum. Neomylná Prozřetelnost tomu tak chtěla, neboť starobylý dům, kde sídlí, byl kdysi domem řeholním, v němž tento mučedník byl zvláště uctíván. Poněvadž náhody, Boha pitomců, není, dlužno nezbytně, aby byla nějaká tajemná spojitost mezi slávou svatého Edmunda,

¹⁾ Petr de Caseneuve.

zemřelého před tisíci lety, a tímto velmi zřejmě požehnaným úsilím navrátiti se k tradicím hudby posvátné.

Neberu na se úkolu vysvětlovati tuto shodu. Stačí mi vědět, že Bůh ji zná a ve skutek uvádí povoláním velikého umělce, něžného a hlubokého, který se ujal takového díla křesťanského obrození.

Kdyby mi po tomto bylo dovoleno zasnít si, odvážil bych se mluvit o onom ubohém vlku z IX. století, který má v jisté míře a dle své povahy zvláště vyvoleného jakýsi silný podíl na velikolepém patronství Scholy.

Homines et jumenta salvabis, praví žalm. Kdo vystihne místo zvláť? V Bethlémě byli vůl a osel, prorokovaní Isaiášem sedm set let před Ježíšem Kristem. Ba upozorním, že tento veliký Vidoucí měl takový spěch, aby zvěstoval tato neocenitelná hovádka, že je nalezáme zmíněna na začátku jeho knihy. Ježíš na poušti žil se zvláť, Evangelium nám to praví, a valnou část velikých světců ukazuje nám tradice ve společnosti čtvernožců nebo opeřenců. Čest tedy vlku svatého Edmunda, který ochraňuje Scholy Cantorum, máje hlavu mučedníkovu ve svých úctyhodných tlapách.

Nepoučíte mne, že vlk má špatnou pověst. Málo krvežíznivých zvláť vnuká tak všeobecnou hrůzu. Ale týž Isaiáš praví nám po dvakráte, že vlk a beránek posléze budou žít spolu, v přátelství. La Fontaine, který nečetl než Barucha, neznal tohoto proroctví, jež vysvětluje jaksi patronství Scholy a jímž chtěl jsem zakončit.

LEON BLOY

21. — Dal jsem se do četby *Života* Bl. Grignona z Montfortu od jakéhosi abbého Boutina, na neštěstí psaného oním cáhovitým a lepkavým způsobem, vlastním takovýmhle knihám, který znechucuje dějiny největších světců.

23. — Četba Thierse. Třetí koalice. Nezbytnost vzdáti se vpádu do Anglie. Toť jedna z nejpathetičtějších chvil v grandiosní historii Napoleonově.

24. — Velmi nenadálý zjev podivné osobnosti, jež mne poprvé navštívila před několika měsíci. Propustili ho z blázince, kdež byl zavřen pro jakýsi nával krve, který ho dočasně pomátl. Mluví mnoho, poněkud hořečně, což vysvětlitelno bez pochyby rozhořčeností, ale co říká, jest dokonale správné, ba dosti pozoruhodné. Ať jest nemocen či není, jest to člověk vzdělaný, duše vi-
brující. Mluví zvláště o lékařích, kteří mu nahánějí hrůzy a na něž pohlíží jako na zločince a posedlé ďáblem, právě dokonce, že všichni nebo skoro všichni jsou spiritisté.

Zasáhlo ho neobyčejně slovo „poslušnost výsměšná“ na str. 8 *Té, která pláče*. Uviděl v něm vše, co jsem chtěl ukázati, a to mu dává čest v mých očích, neboť takový jest základ mého smýšlení o moderním křesťanství. Možná, že jest jediný, kdo to uviděl.

26. — Překvapující anekdota. Děvčátko výtečně vychovávané, jak se domnívám, vyjadřovalo svoji hrůzu z ďábla. Otec mysle, že se příliš oddává tomuto pocitu, dal kteréhosi dne před oči tomuto tříletému dítěti fotografii jedné z oblud od Naší Paní Pařížské, řka mu: „Vidíš, to jest ďábel.“ Odpověď: „Ne, to jest nějaký ošklivý pták, ale to není ďábel. Ďábel jest hezký, velice hezký!“ Alfred de Vigny nenalezl nic lepšího.

27. — Mladému nešťastníku, který mě poctil nebo překvapil otázkou o radu:

Jdete na mne se sekerou, že vám třeba odpovědi do zítřka ráno. Vaše psaní mne došlo teprve včera večer, velice pozdě. I kdybych byl měl kdy, bylo by mi bývalo velice nesnadno poraditi vám. Jak mohu věděti, co se děje ve vás, čeho si Bůh přeje od vás?

Co mi píšete, nikterak mi neposkytuje jistoty, že jste povolán k životu řeholnímu.

Nevzal bych si nikdy na sebe, hnáti ať kohokoliv do kláštera. Jsem velice přesvědčen, že všechny řeholní řády, příslušejíce Minulosti nebo čerpající z Minulosti, jsou mrtvy nebo na úmor. Vyjímaje *snad* Kartouzu nebo Trappu, naleznete všude svět a ducha světa, kterému byste rád unikl. Dnes hledají řeholní Řády bohatství, moci. Svátá Panna vyjádřila se o tom způsobem nejvýslovnějším a nejstrašlivějším. Čtete znova Tajemství Melaniino.

U lidí bohatých a *dobře smýšlejících*, v jejich salonech mezi dekoletovanými dámami a pány ve fracích nic není obvyčejnějšího nežli setkat se s benediktiny, kapucíny, jesuity a zvláště s bratry kazateli. Tito poslední, v hnilobu přivedení Lacordairem a Didonem, jsou ohavní. Připouštím, že se lze setkat s dobrými řeholníky. Poznal jsem takové před třiceti lety. Ale Řády upadají nezamezitelně, skoro vyhynuly. Příslušejí Minulosti, které si už Bůh nepřeje. Řehole Apoštolů Posledních Dob, daná Marií a které papežové nechťeli nebo nedovedli užiti, jest výslovné *deleatur* všemu ostatnímu.

Toť vše, milý příteli, co vám může říci člověk, jehož knihy, vám dobře známé, jsou už předem odpovědí na vaše psaní. Když jsem navštívil Kartouzu před šestadvaceti lety, byla ještě udržitelná. Dnes už jest nejspíš zříceninou. Beďte útočiště a radu v Bohu. Pochybují, že vás volá k něčemu jinému než k přebolestnému boji, který už znáte a který vám nahání strachu. Poradte se láskyplně s Naší Paní Probodenou, s Tou, která pláče nad „osobami zasvěcenými Bohu“. Nežádám jí už dlouho za nic jiného, než za čest býti jejím Svědkem, a Ona mne odloučila od Světa mnohem lépe, než by to byl učinil nejstrožší život klášterní. Ale třeba nemít strachu z bolesti.

PROSINEC

5. — Směšné psaní jakéhos Lyoňana, zasílajícího mi opis listu kterési své přítelkyně, „jež není už mláda, ale veliká legitimistka (šťastná náhrada), potomkyně jistého finančníka Ludvíka XIV. a již usoudil schopnou

chutnati mne". Tato osoba mě četla a opravdu mne chutná, ale *nefinancuje*.

14. — Filipu Raoux-ovi:

Můj milý Filipe, povím vám největší tajemství, jež vím, myšlenku, jež mě živí už drahnou dobu: Kdykoliv máme radost, radujeme se duchovně nebo tělesně, *bývá někdo, jenž platí*.

16. — Johanka navštívila jistou rodinu v tísní. Dává, co může. Jsme obklopeni trampotami a nemáme obraných zdí halamův ani želvích hřbetů bohatcův, bychom se jim ubránili.

16. — Zázrak. Mluví se o mně v *Mercuru*. Velmi příznivý článek Edmunda Barthélémy-ho o mé *Epopeji Byzantské*, uveřejněné r. 1906. Poddávám se žádosti otisknouti zde tento kousek, který jest jedním z nejlepších slov, jakým mne obštědřili vrstevníci.

Epopea Byzantská a Gustav Schlumberger od Leona Bloy. — Práce tato jest analytickým komentářem podivuhodného díla p. Gustava Schlumbergra o Nikeforu Fokovi, Janu Cimiskovi, Basilu II. a posledních císařích dynastie makedonské (druhá polovice století X. a první polovice XI.). Resumé toto bude s užitkem čtenáři. Ostatně budou čteny i pro sebe samotny tyto stránky p. Leona Bloy, hodné tohoto tak osobitého spisovatele, jehož díla známe už dlouho. Tím se nikterak nepraví, že by tato studie o nesmírném díle Schlumbergrově neměla hodnoty kritické, nezávislé na osobitosti spisovatelově, hodnoty kritiky náležitě a přísně užité, alespoň v jistých věcech, na její látku.

Tak třeba nikdo neupozornil lépe čtenáře než p. Bloy na to, že postavení otázky náboženské u p. Schlumbergra bylo snad poněkud neuspokojivé. Že náboženská kritika výtečného dějepisce jest nedostačující, rozhodně málo podepřena, což, po našem, myslí p. Bloy nikoliv neoprávněně. Ve vztazích Byzantska k Papežství třeba, p. Schlumberger se zabýval výlučně stránkou politickou, nejsa bedliv hlediska pozitivní theologie. Křesťanu jako p. Bloy snadno zdá se to přílišným. Není nám valně možno,

nám, jášku, postihnouti hořkostí a hloubky jeho zklamání. A když vlivy náboženství zjeveného, jak jest jisto, přispěly k utvoření psychologického ovzduší, v němž cítily a jednaly duše té doby, historická kritika svou zdrženlivostí v té příčině se ochuzuje při těchto látkách o celý řád pomocných prvků. Ostatně jest tu choulostivá otázka svědomí, a nebudeme naléhati, co se týče pana Schlumbergra: přece však lze znamenati historickou *závadnost* této zdrženlivosti v sujetu jako Byzantsko.

Dodejme, že za to pan Bloy ve své studii užil tohoto řádu prvků; a prosíme čtenáře, by věřil, že z nich vyplývají výborná síla a šíře, jež dlužno zde považovati za vlastnosti podstatně přiměřené historikovi. Hle, třeba, jak p. Bloy vysvětluje antagonismus světa feudálního a světa byzantského: „Po schismatu ďábelského patriarchy, praví, a po oslabení císařství, vzešlém z vad posledních císařů dynastie makedonské, nebylo už dosti vzduchu na Východě, by Řekové a Latinci mohli tam dýchat společně.“ Toť prosté, velikolepé, absolutní. Historikové, kteří jsou více při hroudě zemské, mezi jinými relativnějšími přemi shledají, že konservativní pretence Byzantska, jeho trvalé pretence *římské*, byly ve Středověku anachronismem ješitným a pedantským, před nímž Latincové, jak jsme už řekli, „zůstali s ústy zejícími a zlovolni“. Ale pře náboženská jest tu snad při skutečnou, svrchovanou, absolutní. By se postihla, třeba víry, tohoto rozumu dovršeného. Pan Leon Bloy má všechny dary historika katolického. Možno mu záviděti jeho prostoty mezi věcmi největšími. A kromě toho, jak jest jeho styl chutný, ba zábavný v nejlepším slova smyslu!

EDMUND BARTHÉLÉMY.

Edmundu Barthélémy-mu:

Milý pane, Vy máte tedy *licenci*, byste mluvil o mně. Jak zachovááte kontinentální blokádu? Nevíte, že po dvacet let platí rozkaz strážím, nikdy nepřijímati žádné z mých knih? Rozkaz zřídka nezachovávaný i v *Mercuru*, který jest poněkud mým domem a v němž tudíž nejsem prorokem. Čtu málo časopisy, ale zdá se mi, že jste první mluvil o mé *Epopeji*, uveřejněné přede dvěma lety, a jež si zasluhovala snad, by byla zpozorována.

Co na tom ostatně? Nepíšu pro čtenáře jiných. Přišel jsem na onen sklon života, kde nepečujeme o štěstí, zvláště jsme-li

křesťany. Napsal jsem knihy proslulé, dávno rozebrané, často pohledávané, kterých žádný vydavatel nepomýšlí vytisknouti znovu. Až budu mrtev, rozhodnou se možná, a moje děti naleznou, zlíbli-li se Bohu, sousto chleba na rakvi svého otce. Na čem záleží ještě?

Chci vám však přece vysloviti díky. Váš článek přišel mi v hodině smutku a byl mi velice milý. Zaplať vám Bůh.

22. — Cornuau mi píše z Toulonu. Podařilo se mu uviděti Papeže, dostalo se mu od něho nejblahovolnějšího přijetí a ujištění, že bude čísti dokument o Melanii.

23. — Věnování *Spásy skrze Židy*:

Janu de la Laurencie. Hle, kniha z mých knih nejdůležitější a nejméně čtená, neboť mi byla *dána* výlučně pro několik duší hlubokých a samotářských. Tento eksemplář vás očekával ještě dříve, než jsem vás poznal, ba dříve než jsem napsal první řádek. Posléze vás potkává. Přijměte jej blahovolně.

Cornuau-ovi:

Jsem okouzlen vaším úspěchem, na který jsem valně nespolehal. Od té chvíle jako výsledek náklonnosti Pia X. bylo by lze očekávati historiku *Breve*, schvalující „Důvěrný život“ Melaniin a dovolující uveřejniti jej s pevným ujištěním úplného úspěchu. Jaká podivuhodná odvěta a jaké nekonečné následky! Ale nevěřím v to. Bylo by to příliš krásné, a Bůh jest příliš nespokojen s tímto světem. Od zla dnes už není léku. Jest příliš pozdě. Tresty staly se nezbytnými, nevyhnutelnými, a jaké tresty! Což nestal se Chrám, v Římě právě tak jako jinde, krámem, mrzkým tržištěm, a což jest křesťanství ode dneška něčím jiným než strašlivým výsměchem? • *A planta pedis usque ad verticem...* • Melanie sama řekla kdysi, že ví, nástupce Lva XIII. že nic neučiní pro La Salettu...

Ještě jednou, zřejmý úspěch vašich pochůzek mě okouzlil, ale potom? Blahovolné, ba vroucí přijetí nestačí. Třeba jest činů a jakých činů! Války s dvěma třetinami Biskupstva, jako za času svatého Řehoře VII. Osobní zbožnost a svatost Papežova nedostačují. Bylo by třeba genia panovnického a obnovení křesťanského světa...

27. — Dal jsem *Žebráka nevděčníka* příteli, který ho četl jenom z exempláře vypůjčeného od jisté dámy, jež z něho vytrhala stránky, kdež jest *Průvod Nevěstin*. Prý tato paní jest velice duchaplná!

30. — Leonu Bellé-mu:

K novému roku přeju vám, byste žil ještě dvě nebo tři století a byl stále mladým svědkem nového vydávání mých knih, už rozebraných, a jejich úžasného účinku na pokolení ušetřená pokrokem sportu a blahodárné politiky. Co mne se týče, zcípám o něco více každým dnem, a tahle letošní zima pomáhá mi v tom smyslu. Kdybych byl sám a zvláště kdyby štedrost armády obdivovatelů dovolovala mi přepych jízdního lstku do Meaux (*via* Prasečí), byl bych silně pokoušen těžiti z vašeho pozvání. Ale jsem, prozatím aspoň, přikován na Horu Mučedníkův nezbytností, bych přijal dodávku jedlové truhly, s přepychem vyčalounované a vyložené sněhem, kterou jsem si pro všechny příhody poručil u nuzného stoláře, podnícen entusiasmem svých vydavatelů.

Neslýchaná katastrofa Messiny úplně zničené, přede dvěma dny, na Svatá Nevinátka, zemětřesením zároveň s Reggiem a ještě jinými městy a vesnicemi.

Mrtvých odhaduje se na *dvakrát sto tisíc*. Začíná to.

Barbot se mne ptá, co se stalo s kaňovníkem Annibalem, bydlícím v Messině, který chtěl zničiti *Tu, která pláče*.

1909

LEDEN

2. — Od té doby, co jsou lidé na zemi, počet zemřelých jest tak nesmírný, že číslice úhrnného zalidnění zeměkoule, páčící se na čtrnáct nebo patnáct set milionů na každou generaci, jest bezvýznamna, nepatrna, zrovna ničím u srovnání, a člověka jímá závrť, pomyslí-li na to.

3. — Hosté Starce s Hory: Eugen Borrel, Felix Raugel, Sl. N. — Bach a Haendel zpívají u nás. Potěšení veliké a vzácné, kterého by si bohatí buržoové se všemi svými špinavými penězi neopatřili.

4. — Dovídám se z prospektu, že jakási průmyslová společnost žádala *společnost* Literátů (jejímž údem, dosti vzácným vyznamenáním, nejsem) o autorisaci reprodukovati nebo přizpůsobiti díla Společníků „pro fonograf, kinematograf nebo oba aparáty zároveň.“ Nezdá se mi příliš dobrým přizpůsobiti takto *Zoufalce* aniž *Chudou ženu* a ještě méně *Spásu skrze Židy*. Leon Bloy před *Prasaty*, možná...

Četba Tolstého, *Vojna a mír*. Autor zneuctívá právě tak ruskou armádu, kterou ukazuje pitomě línou a sentimentální, jako armádu francouzskou *nikdy* nevítězící. Záleží mu zvláště na tom, by zmenšil Napoleona, jehož majestátu nezná ani v Tilži, kde Aleksander mu prokazuje příliš úcty. Jílové nazývá *půtkou*. Jediná věc jest veliká a krásná v očích tohoto pitomce, totiž svobodné zednářstvo.

5. — Dnešní noci zdálo se mi o smrti. Umíral jsem a nic jsem z toho nechápal. Jakási osobnost mluvila

o poslední vteřině. Držela v ruce pravítko, spouštěla je po potištěném lístku a zastavila se u jistého řádku, který značil přesně tuto *poslední vteřinu*. Možná také, že nešlo o mne. Nevím už.

6. — Ustavilo se komité na pomník Barbey-i d'Aurevilly-mu, jehož zbudování by se svěřilo Rodinovi, oprávněnějšímu než kterýkoliv jiný sochař, poněvadž d'Aurevilly-ho nikdy neznal a poněvadž od přírody zdá se označenějším než kdokoliv, by ho nepochopil nikdy. Seznam komitétu 30 nebo 35 jmen. Snad ani čtyř z těchto statečných lidí nebýval by d'Aurevilly přijímal.

Čteno v *Journale*:

Kardinál Merry del Val dostal z Messiny číslo listu *Telefono*, datované ze Štědrého dne, ve kterém prudký článek proklínal všechny vrstvy Společnosti, předpovídaje jim zkázu zeměřesením. Redaktoři v *Telefono*, kteří si nepomyslili, že tak správně mluví, zhynuli pohromou. Toto prorocké číslo bylo uloženo jako kuriosita do archivů vatikánských. [Viz dále, 10. ledna.]

7. — *Španělsko a Napoleon* od Geoffroy de Grandmaisona jest v podstatě jenom pamflet jako tak řečené dějiny Lanfrey-ovy, s poněkud větší soudností a zvláště svědomitostí. Intellektuální úroveň *Correspondentu*. Autor skončí Akademií. Neklamná zásada. Když jest někdo *a priori* nepřítelem Napoleonovým, jest nezbytno, aby se mylil historicky o všech podstatných věcech. Takové jest ovoce mé četby.

8. — Filipu Raouxovi vzhledem k Messině. Vypravuji mu jako každému svoji věc s Annibalem, ukazuje mu, že tento kanovník bez velikých těžkostí by býval *zničil* moje svazky. Jenom je uložit u sebe, a 200.000 mrtvých, 350.000 raněných, jak se praví, pohroma bezpříkladná od Pentapole:

Toť, příteli můj, první výstraha, zcela marná, poněvadž nikdo ve světě katolickém nevidí v tom trestu. Už se mluví o obnově Messiny a Reggio tak, aby vzdorovaly všem zemětřesením, což se podobá vyzývavosti, není-li to nejstrašlivější zaslepenost.

Víte, že v tajemství Melaniinu jsou strašné hrozby Itálii. Co bude onoho dne, snad blízkého, kdy dojde na Neapol a Řím domněle věčný? Jaký poplach v Evropě a v celém světě! Pochopí se tehdy a přijde někomu na mysl La Saletta? Pochybují. Bude třeba tedy, by se naplnilo vše: „Marseille pohlcena, Paříž spalena“ a ostatní..., než přijde Bosák s údělem moci zázraků, aby mluvil lidem.

Takové jest moje přejasně vidění po třicet let. Moje knihy vás o tom snad uvědomily. Toť můj základ, toť ústředí mého myšlení, studnice mé hořkosti a mojí melancholie. Ale jak prohlašovati tyto věci a nebýti považován za pomatence? Jsem snad jedinou bytostí lidskou, která myslí takto. Proto bez pochyby nejsem ještě mrtev. Od r. 1878 skoro *vím*, že jest třeba, bych byl *svědkem*. Máme-li takové předtuchy, život nejbolestnější jeví se snesitelným.

Čtu po dva dny kroniky sicilské od Ludvíka Nau-deau, jistě nejméně hloupého ze zpravodajů. Jest to stále totéž: „Nespravedlivost Prozřetelnosti, krutost přírody na nevinných atd.“ Úroveň Coppée-ova.

Jaké blaho mi připravila dnes večer moje Veronika! Drahé dítě přitulilo se ke mně, prosíc mne s láskou, bych ji učil. „Zdá se mi, pravila hledíc na mne svými krásnými očima, plnými lásky a důvěry, že nedostávám dosti od tebe“. Má pravdu, nekonám své povinnosti.

9. — Praví mi, že nedlouho před zkázou Messiny Papež dal do klatby čtyři sicilské biskupy pro špatné mravy.

10. — Tolstoj. Bitva u Moskvy. Dovídám se, že Rusové byli vítězi a že Napoleon, stále ovládaný náhodou, nebo Prozřetelností, nikdy nevěděl, co činí.

Corriere d'Italia uveřejnil následující list messinského časopisce, který se utekl do Katanie:

Velectěný řediteli, prosím vás, račte oznámiti ve svých novinách tento fakt opravdu rozrušující.

Nějakou dobu byla Messina v rukou antiklerikálův, a ti v neděli před hroznou katastrofou měli výborovou schůzi a po té valnou hromadu, na níž se odhlasovalo, že násilností proti náboženství budou na denním pořádku.

Nemíním vyvozovati žádného závěru z této události, ale myslím, že jest nám upozorniti, jak rozrušující jest tato shoda.

Noviny *Il Telefono*, jež se tisknou v Messině a jichž ráz jest hrubě protináboženský, uveřejnily ve svém vánočním čísle hanebnou parodii „Noveny k Ježíškovi“, v níž mezi jinými slokami se četlo toto:

Ó můj kloučku,
pravý člověče, pravý Bože,
pro lásku k svému kříží
odpověz na můj hlas:
Nejsi-li opravdu bajkou,
rozdrť nás zemětřesením.

Jest suggestivní připomenouti si tyto verše dnes. Nepřipojím jiných výkladů.

Váš zcela oddaný P. Vincent Caudo, ředitel messinské *Hvězdy*, útulkem v Katanii.

11. — Ještě Tolstoj. Popírá naprosto strategii, ba i taktiku, vysvětluje *všecko* okolnostmi, nepředvídaností, kterou rád nazývá náhodou, a myslí, jako člověk tuctový, že vůdci nejsou ničím, že jedině voják jest vším atd. Přece však jsou zase krásné stránky, ruské vidění lidské bídy, jehož dojmu se poddáváme. Na neštěstí jeho Kristus příliš se podobá byzantskému obrazu a nepraví mnoho heterodoksům jako mně.

12. — Dočten Tolstoj. Bůh budiž pochválen! Třetí svazek, stránka 341: „Napoleon, tento nejnižší nástroj historie!“ Velikánem jest Kutuzov! Pravidlo všeobecné.

Dnes jako před 100 lety, začne-li kdo válku s Napoleonem, jest předem poražen.

13. — Jiřímu Rouaultovi:

Blahopřeju vám. Nedostávalo se vám otcovství. Jako umělec zplodil jste obludy. Bůh, který vás miluje, měl toho dosti. Aby vás zadržel a zahanbil, vkládá do vašeho náruči tuto nevinność, vaši Genovéfu.

Už jest konec, nebudete již viděti leč bílé beránky a strašlivé barbary v takové dálce, že vám už nebude možno zachytiti jejich hrozných tváří. Jak bych se neradoval, když jsem tolik plakal při zakopávání vašeho umění? Doufám, že jste neodložil křtu po příkladu oněch buržoů, jichž nenávidíte, očekávaje po léta návratu kmotra, který provádí svého mufla v Indii, nebo úplného uzdravení kmotry, jež má koliku nebo chrástu, abyste uspořádal žranici následnou po *bezvýznamné* ceremonii — zatím co se nově přilchozí zmítá ve spárech ďáblových.

15. — Hodina dějepisu Veronice. Bych jí dal dojem Karla Velikého, čtu jí *Aymerillota v Legendě věků*. Obracím se tak k její obraznosti a k jejímu srdci, mnohem více než k její paměti. Rád bych, aby dějiny byly jí tím, čím jsou mně, tmavým a velikolepým hvozdem.

20. — Viděl jsem dnes jakéhosi kramáře, který mi praví, že mne zná velice dobře, neboť má doma zrovna dvě moje poslední knihy: *Tu, která pláče* a... *Nádobu Něžností!!!* Tato poslední jest od Julia Bois, literárního hmyzu, s kterým mívám čest býti často zaměňován lidmi, které zajímá literatura.

23. — Začínám *Krev Chudého*.

Čtu znova *Paměti Sergenta Borgogne*. Stále totéž příšerné drama (1812) se strašně přesnými podrobnostmi. Autor pohříchu neumí psáti, a to ztěžuje četbu. Na jednom místě ubožák prohlašuje, že tyto vzpomínky

hrůzy mu matou hlavu i srdce, a že je vrhá na papír, aby se jich zbýl. Cítil jsem totéž roku 93, když jsem psal *Krvavý pot*.

26. — Návštěva neznámého. Karel Ludvík Tourteau de la Citerne des Lapsus d'Ancône. Stará dauphinéská šlechta, zdá se. Zrzoun bez krásy a bez kouzla, o němž by se myslelo, že jest zplozen důvěrným sluhou, jak tomu bývá ve velikých domech, jež nechtějí vyhasnouti. Oči, neustále krhavé a zvlhčované žlázami Meibomiovými, slzí žluť na pleť barvy otrubové, posypanou cayenneským pepřem. V plíchách obličej a kde se rozevře nabíraná kůže, jest pigment jasnější, a připomíná mi ona místa malovaných papírů v buržoasních domech, na kterých přítomnost nějaké věci překážela na čas vlivům světla! Hlas, který by zněl jako polnice a který se chce jeviti něžným, zdá se mi přeskočivý, drkavý, šubavý jako u řečníka, který by dostával kopance do zadnice po každé, když právě vchází do fáse zanícení. Gesta nesouvislá jakoby ataksická, vyvolávající představu pokaženého, chlupatého automatického panáka. Tato osobnost jistě nebudí ani lásky, ba ani soucitu, neboť tomu odporuje nepřemožitelné groteskno těchto postojů; ale přece jest ubohý a politováníhodný a nechávám se dojímati jeho očima bílého králíka.

Byl bohat, praví mi, a upadl do bídy, hledá nějakého úřadu. Jest mu třiačtyřicet let, jest spřízněn s rodinami nejaristokratičtějšími a zapírán všemi příbuznými. [Na konec jsem se dověděl proč.] Tvrdí o sobě, že jest spisovatelem, běda! myslí si, že má talent a rád by tak dobyl úspěchu. Ale nejeví se mi nadaným. Byv vychován katolicky a aristokraticky, jako by si zcela podržel dětinskou přihlouplost svého prostředí, třebaže jeho oči, plné oč-

ního hnisu, byly dohnány otevřít se na zbabělost, hloupost, lakotu, krutý egoismus tohoto prokletého světa. Práví, že mne obdivuje, ale pochybuju, že by mne chápal. Posléze ho přijímám, seč jsem nejlépe, povzbuzuji ho a blahopřeji mu, že se stal chudým. [Poznal jsem příliš pozdě, že jsem otevřel dveře nečisté havěti].

27. — Schola Cantorum. Generální zkouška na lyrické drama Weberovo. Když jsem to poslouchal, moje kniha, kterou píšu, budovala se mi sama od sebe a nádherně se vypracovávala, jakoby ve snu.

28. — Návštěva malíře, o němž jsem věděl, že jest nudný, ale o kterém bych byl nemyslel, že jest tak hloupý. Práví mi, že *Chudá žena* jest dílo *naturalistické* (!), cosi jako méně špinavý Zola. Tohle mi ještě nikdo neřekl. Zbavme se tohoto pitomce.

29. — Čtu první kapitulu *Krve Chudého*. Nikdy nebudu mít úspěchu krásnějšího. Jistá osoba, kterou není snadno oslniti, byla tím rozrušena až k vzlykotu, zrovna bez sebe, jako by cosi božského bylo přešlo mimo ni... Jaká odplata!

31. — Zase spatřen můj zrzoun. Tato troška katolického světa ubíjí mne svou přihlouplostí. Jest snad dobré vůle, ale jest přespříliš prostřední. Mnoho směšného obdivu pro Hella třebas, kterého má za spisovatele nejgeniálnějšího. Hnus, že mám taková vychovávání. A nevypuditelný tímto. Bych se ho sprostil bez násill, jest mi smysliti jakousi záležitost.

ÚNOR

1. — Jinému katolickému žvanilovi a nejhroznějšímu royalistovi:

Pane, prosím vás, zbavte mne svých návštěv i návštěv vašich blízkých. Jsem velice zaměstnán a nepřijímám než velmi málo přátel, *které jsem si vyvolil sám*, kteříž jsou se mnou v dokonalé shodě myšlení i citů. Jsme příliš od sebe vzdáleni a nikdy bychom se nepochopili. Vy spoleháte na lidi, knížata nebo kněží, stejně odvržené Bohem i ostatními lidmi pro jejich morovou nakaženost. Já spolehám jedině na Boha a v očekávání oznámených kataklysmů připravuju se na mučednictví v *samotě*. Prosím vás, byste ji šetřil.

2. — Kanovník Annibal, o němž jsem myslel, že jest pohřben v ssutinách, zasílá mi subskripční lístek na udržování dvou sirotčinců v Messině, jež založil a jež nebyly úplně zničeny. Dobrodružství s tímto postižencem, vstávajícím z mrtvých, by mně žádal o peníze, jest jedním z nejneobyčejnějších dobrodružství mého života.

3. — Toť zákon trvalý, naprostý, v životě duchovním jako v životě smyslovém, že vždycky bývá jenom *substitute* a nikoliv evoluce.

Jistý mladý korrespondent belgický se diví, že našel žádné z mých knih v kterémsi jezuitské knihovně. Opak přivedl by mne v úžas, až bych z toho umřel.

5. — Příteli, který mi poslal sto franků pro naše chudé:

Dostalo se mi od vás nejlepší radosti, radosti dávat. Nechybělo už mnoho, abychom se z toho rozplakali, ta chudáka a já, nemluvě o mé ženě, která byla pohnutím všechna zmatena. Jest pozoruhodno, že mi to přichází do mé práce o Chudém. Řekl jsem vám již, že píšu novou knihu, jejíž titul bude *Krev Chudého*? Tato kniha, kterou nosím po léta, vychází ze mne jako pěna mé vlastní

krve, kdyby mi prokláli srdce. Jest to nové, neslýchané v celém mém životě spisovatelském. Dva nebo tři vybraní posluchači, znající první kapitoly, užasli přesvědčení, že jsem vykonal dílo, jež mě přesahuje...

Když se Johanka vracela z Clignacourtu s Magdalenou, jež si nesla housle, vystoupila na ni smečka dětí, pronásledovaly ji, házely po ní kamením. Nebezpečí bylo veliké zvláště pro ubohou Magdalenu. Vůlí Boží naskytl se poctivý člověk, kterého známe, a zahnal mladé vrahy. Toť se ví, žádného *strážce bezpečnosti* nebylo na dohled. Co bude za několik let?

7. — Jistý kněz vychází z našeho domu o 10 hodinách večer. Jakýsi uličník, s nímž jsou dvě ženské, pokouší se ho zabít, hodiv po něm dlaždicí se schodiště, jež jde okolo vytahovadla. Takové jsou nynější způsoby.

8. — Kterýsi večerní list přináší mi novinu a vypravování o hnusné smrti Catulla Mendés-a. Tento ohavný kazič mravů, tento posměvač Ježíše Krista byl rozmačkán na železnici. Budou se čísti blivé nářky časopisů. „Smutek pro literaturu francouzskou!“ budou křičeti se všech stran v očekávání věčného zapomenutí do osmi dnů. Také zemřel Coquelin Cadet, skoro zároveň. Trefa na *kopii* pro pp. žurnalisty.

Mendés a Cadet, zase mizí dvě osoby ze *Zoufalce*. První skončil jako končívají štěnice, druhý sešel zblbnutím.

14. — Psaní zrzounovo. Žádné jiné látky než touha zdáti se spisovatelem, kterým nemůže býti nikdy. Osoby stížené tímto neduhem nenapíší nikdy *dobrý den* prostě, i kdyby je o to devět kůřův andělských na kolenou prosilo.

16. — Ten milý Brou přinesl mi velmi drahocenný dárek. Krásný odlitek masky Napoleonovy, sňaté na Svaté Heleně hned po jeho smrti. Látka strašlivého rozjímání. Stavím si jej před sebe, abych často na něho myslil. Kde jest nyní veliký císař a kde jsem sám, abych si vzpomínal na něho s láskou?

25. — Příteli, který vzal na sebe nabídnouti *Krev Chudého* Calmann-Lévymu :

Nelze mi leč opakovati, co jsem už řekl. Uveřejnění této knihy u Calmanna-Lévého, který, jak se myslí, má svůj knihkupecký štít ve všech městech světa, bylo by mi jistě velmi na prospěch. *Krev Chudého* jest snad nejdůležitějším dílem, jaké jsem vykonal. Rozhodně jest knihou výjimečné *ušlechtilosti* v této době nízkosti a zbabělosti ve všech vrstvách. Jest též knihou spisovatele ode dneška nepopěrného. V strašlivé a zcela neslýchané bídosti soudobé intelektuality, kdy zdětinštělá Akademie jest dohnána uváděti do svého středu komedianty, neobyčejná pozornost začíná se upírat na mne. Říká se již, i u mých nepřátel, kteří z toho soptí, že jsem *jediný*. Není tedy nerozumno ani opovážlivo, doufat v rozšíření takové knihy, podepsané mým jménem a uvedené do světa mocným vydavatelem... Žádné urážlivé osobitosti. Mluví nad přítomností. Jest to jakési křesťanské *Miserere*, ve kterém jsem si přál shrnouti bolest vesměrnou.

Jsem poctěn tímto listem:

Arcibiskupství pařížské.

Paříž, 24. února 1909.

Pane,

Dílo, jež jste uveřejnil pod titulem „Ta, která pláče, Naše Paní La Salettská“ nemá *imprimatur* a tudíž podléhá církevním censurám. Mimo to má do sebe urážlivá a nepřipustná tvrzení o epi-skopátu.

Vaši povinností, pane, zřejmě jest odvolati tuto publikaci a vzítí její výtisky z prodeje. Budu vám vděčen za oznámení vašich úmyslů a prosím vás, byste přijal, pane, výrazy mé úcty.

ROLAND GOSSELIN, čest. kan.

mlčí se. Tito fariseové, kteří ničeho nemohou proti mně, rádi by alespoň odpověď, které by neopomenuli zneužít. „Urážlivá tvrzení“ jsou jenom záminkou. To základ knihy je svírá, La Saletta, zvláště Melanie. Mou „povinností“ jest učiniti zlý skutek, dopustiti se zbabělosti, neboť doufali ve své bezmocnosti, že se jim podaří zastrašiti mne. To mne špatně znají! Ve skutečnosti tento list dokazuje, že na mne nelze útočiti co do nauky. Sice jak by si bývali pospíšili využítkovati sebe menšího bludu! Ukazuje také neklid, který se mi líbí a potěšuje mne. Moje kniha přes všecko prorazila.

BŘEZEN

1. — Komusi, jenž mi poslal dvě stě franků:

Především moje žena dala jistému nešťastníkovi naši poslední minci dvacetisousovou pravíc mi: „To nám přinese peníze“. Včera ráno došlo vaše psaní. Náš život, pochopil jste to bez pochyby, jest jeden zázrak. Tentokráte byl jste označen vy. Mohl bych, velmi se přičiňuje, napsati vám obyčejné banality. Raději vám řeknu se vsí silou opravdového citu, že jest zřejmo, že *Bůh vás miluje*. Budete pozdvižen mnohem výše, než byste uvěřil, a „světelné sny“, o nichž mi mluvíte, nenaplní toliko vaše noci. Stanou se skutečností vašich denních činů, taktéž světelně přeměněných. V této chvíli vidím ze svého okna bledý paprsek sluneční na ten krutý snůh, který jest mukou chudých, a hle, zaskvěje se jako smutná duše, kterou by navštívilo sebe slabší světlo. Mysle na vás, příteli, a na toho, jenž vás ke mně přivedl, jsem slastně, hluboce utěšován. To mi tedy Prozřetelnost uchovala na sklonek strašlivého života!

Vaší pomocí bude mi možno napsati bez úzkosti a bez přetřování ještě několik kapitol *Krve Chudého*... Bylo třeba dvaceti nebo třiceti let bídy, abych byl schopen napsati takovou knihu. Až toho výsledku se dospěje, bída možná pomine. Pravím bída,

nikoliv chudoba, jež jest dobrem neocenitelným, kterého, doufáme, nikdy nebudeme zbaveni. Jsou k ní ostatně cesty, a na vás jest docela viděti, že je znáte...

14. — Aféra Mercedes (sl. Le Fer-ova de la Motte (!?) v řeholi (!) matka Mercedes). Aféra nečistá, živící řeči po týden. Tato poběhlice, jejíž hanebnost jsem poznal před pěti lety (*Čtyři léta zajetí v Prasečím na Marně*, 18. května 1903), jest dnes odmaskována veřejně, a jde to daleko — až k černým mším, dle některých. Působila prý na mnoho mladých dívek neobyčejně nemravně. Práví se mi, že náš arcibiskup ji bere v ochranu.

16. — Návštěva psiho hřbitova v Asnières pro jednu kapitolu *Krve Chudého*. Sebráno několik poznámek, několik šaškovských nebo ošklivých nápisů. Zde více než všude jinde ukazuje se absolutní opovržení k chudým. Vracím se s dokumenty, pln nevyhlášeného hnusu a zvraceje.

18. — Brou už doufá v realizaci svého pomníku Villiersu de l'Isle-Adamovi. Tohoto úspěchu, stěží uvěřitelného, bylo snad nabyto neslýchanou horlivostí mého rzrouna Tourteau de la Citerne, který se rozhodl pozdvihnouti svět a který už měsíc běhá po všech všudy, by našel přívržence a subskribenty. Tento živočich, jenž dojírná lidi svým hlomozivým skřehotáním, má dar jakoby nadpřirozený, kterému za dob Ludvíka Filipa říkali *cop*, ale hnáný do tak nadlidské výše, že by bylo třeba dnes nazývatí jej jakýmsi *ocasem* apokalyptickým. Vsaňuje se do vůlí nejodbojnějších, jako terpentínová tresť hubí štěnice, nejčilejší v postelích nejlépe vykládaných, a posléze se mu již neodporuje. Toť podivuhodné.

Z vůle Brouovy jsem na vrchu seznamu komitétního, dosti podoben hlavě Medusině na nějakém sloupě,

a valná část jmen, jež následují, jsou jména mých nepřátel.

[To ode mne ten nešťastník Brou poznal zrzouna. Toť dárek, za nějž dluží mně. Že se nelíbilo Bohu, abych mu raději čerta poslal! Červenec 1910.]

25. — Dopsána *Krev Chudého*. Tato tak nesnadná kniha stržena ve dvou měsících, zároveň co mi bylo opravovati kartáčové otisky *Nezapadatelného*. Zdá se mi, že vycházím z propasti.

DUBEN

8. — Zrzoun mi dává zprávu, že Blaizot, jehož úloha pokladníka ve věci pomníku Villiersova se mně řádně protivil, ukázal se jako povedený špindíra.

Zrzounovi, od nynějška sekretáři komitétu:

Rozvzteklil jsem se po tom, co jste mi vyprávěl o Blaizotovi. Cítím, že třeba přetrhnutí s tímto papírníkem, jehož přítomnost nám přivodí leda mrzutosti a potupy. Povídal jsem už Brouovi, aby ho vylodil. Chce ho ponechat, nevím proč. Vizte tedy moje pevné rozhodnutí. Zůstane-li Blaizot, odstupuji a žádám naprosto, by moje jméno bylo ze seznamu vyškrtnuto. Za nic na světě nechci, aby moje jméno bylo vytištěno vedle jména jeho. Toť přespříliš potupné. Žádá-li si nějakého vysvětlení, odpovíte mu, že jsem podal toto ultimatum.

11. — Neděle Velikonoční. Johance Termierové:

Váš rozkošný list dojal mne v srdci. Myslil jsem, že nádherná Neděle Vzkříšení — přeslastné pro mne letos účinkem jakéhosi velkého „nepořádku“ (Viz *Nezadatelný* 15. března 1906) — uvede v zapomenutí svátek svatého Lva Velikého. Ale Termierové nezapomenou ničeho, a hle, jsem zase o jednu více přešlasten z málo zasloužené výsady jejich náklonnosti.

Žebrák nevděčník nemá nic velikého, co by vám dnes nabídl. Neobyčejná námaha s *Krví Chudého* mne zchvátila. Po několik dní zakazuju si všecku práci. Jím a čtu. Jsem jako plíseň na staré knize.

Stále doufám, že *Neprodatelný* do měsíce bude dán do prodeje. Jest prý v tisku. Před čtyřmi dny ještě nebyl...

16. — Výborná rovnováha. Myslím o knihách, jež strojm, o Dějinách Francie, na způsob mé *Epopeje Byzantské*, a o Napoleonovi. Nikdy jsem se necítil duševně mladším, živoucnějším, a zdá se mi, že vše, co jsem napsal, není skoro ničím proti tomu, co mi zbývá napsati.

Ovoce z několika čteb:

1. Bourbonové jsou tak odporní, že neváhám ospravedlňovati Napoleona, že zavraždil vévodu enghien-ského, zrádce svého krále a ve spojení se svým otcem a podlým hrabětem provenceským pobuřovače lidové rozdrážděnosti, kterou Ludvík XVI. zaplatil životem. Jakási vyšší spravedlnost určila Napoleona.

2. Pomyslíme-li si, že by byl syn Ludvíka XVI. (Naundorf) býval zázrakem opravdu člověk a opravdu křesťan, — kterými Bourbonové nebyli nikdy, — co to úžasného viděti ho, jak přijímaje svůj osud, velice odhodlaně stává se ubohou bytostí, zastrčenou a bolestnou, pod nekonečnou tíží dějin Francie! Jaká zázračná svatost!

17. — V sobotu Velikonoční jsem dojat k slzám slovem svatého Pavla k přijímání: *Omnes qui in Christo baptizati estis, Christum induistis*. Býti oděnu Kristem!

Celý život četl člověk taková slova, aniž si jich všiml. Na ráz se zjeví. Člověk nepokřtěný, neoděný Kristem, jaká to strašlivá nahota, kdybychom ji mohli uviděti!

Když pln této myšlenky vracel jsem se se mše, zastaví mne u mých dveří jakási stařena, ptajíc se mne, co nového o naší domovnici, stížené neduhem řečeným

nakažlivým. Dodává: „Nechci tam choditi, *člověk by si snadno něco uhnal*“. Mlčení. Bylo mi lze říci: „Proč přijímáte? (Jest to pobožnice.) Vy tedy nevíte, že Ježíš má nakažlivou nemoc. Snadno byste si uhnala lásku“. Ale bývala by nepochopila. *Kým* jest tedy oděna tato?

Dělají veliký povyk se slavnostním Blahořečením Johanky z Arku, jež bude zítra v Římě. Pastýřský list Msg. Ametta o tom, celý v obecných rčeních. „Vlastenectví a víra atd.“ Žvastání na štěstí velice krátké. Náš velekněz se nestrhal.

22. — Čtu znova *Odvedence z r. 1813*. Přes prostřednost myšlenek a nepřítomnost umění nelze popřít kouzla knih Erckmann-Chatrianových. Jest to bez pochyby darem dobráckosti, zcela lidové, a velmi přesným viděním realit podružných. Nepožadujeme více na těchto autorech. Boha neznají a nic nepochopili na vznešenosti císařské, leda že to stálo paží a hnátů a že nebylo lze živořiti v bezpečnosti za pecí.

Jest tomu právě patnáct dní, co rukopis *Krve Chudého* jest u Calmann-Lévyho. Dovídám se, že referát *druhého lektora* ještě nedošel a referát prvního prý nebyl přízniv. Neboť tak to chodí v tomto domě. Na poprvé dlužno, abych prošel dvěma *anonymními* lektory, kteří pošpiní můj rukopis svýma očima a svýma hanebnýma rukama.

26. — Las Cases. Napoleon na Svaté Heleně odmítá stěžovati si. „Stížnosti jsou pod moji důstojnost a pod můj charakter. *Poroučím nebo mlčím.*“

Haendlovský koncert v ulici Trévisé. Založení mých přátel Raugela a Borrela. Daleko nechápu staré a učené hudby Haendlovy, ale silně zakoušel jsem krásy „Pěvců Renaissance“, sbírky to písní více nebo méně národních,

překvapujících ozvěn staré Francie, orchestrovaných hlasy lidskými s účinkem neuvěřitelným. Zvláště „Bitva u Marignana“ vytrhla mne do jakési historické ekstase.

27. — Jistému dobrému faráři přišlo na mysl, by kterému si ze svých buržoů, jenž se mu zdál méně hloupým než ostatní, dal na čtení *Eksegesi Obecných Řčení*. Vyzískal ztrátu vážnosti a hmotné podpory tohoto farníka.

Jak vám bylo možno, pravím mu, činiti si naděje, dáváje čísti takovým lidem onu z mých knih, jež jest zrovna nejméně rozluštělna buržoům? Co chcete, aby chápali v této shuštěné, spleťtité, uzámkované ironii; na této ironii spirálovité a zásuvkovité, již jsou sami trvalým terčem a již nemožno chutnati leda umělcům nebo ušlechtilým? Jak jim dopomoci, by měli podíl na opovržení nebo na rozhořčenosti, kterou v nás vzbuzují? V hloubce, v Absolutnu, jež jest mým místem, „Eksegese“ říká totéž, co „Ta, která pláče“ a všechny moje knihy. Ztrestali vás svým špinavým způsobem a bylo se toho snadno nadíti. Není co činiti s počestnou holotou betlémskou. Jest jenom Herodes, aby jí dal její odplatu, jež asi nedá na sebe dlouho čekatí.

Dovídám se, že *Matin* by si přál ode mne nějakého článku o pomníku Villiersově.

28. — Termierovi:

Jsem soužen, znepokojen a rozhořčen dokonalým mlčením domu Calmannova. Nepokoj a muka působí mi to, že jsem nespravedlivě zbaven svého rukopisu a tudíž bez možností pokusiti se o jiné kroky. To mne skličuje a popouzí tím více, že jsem si jist odmítnutím. Odeslal jsem svůj opis v úterý pašijové, 6. dubna, před dvaadvaceti dny. *V jakých jest rukou?* Tot pobuřující a nesnesitelné. Kdybych se nebál, že urazím X..., býval bych napsal držitel krámu a vyslovil mu svoje rozhořčení, že se činí se mnou jako s lecjakým začátečníkem, a zvláště bych naléhavě vymáhal náhradu rukopisu, třeba u *soudu*. Prokažte mi službu a napište za mne. Třeba mi neprodleně přijetí nebo vrácení mého opisu. Vy dovedete toto nudné opatření s lahodou, kteréž jsem naprosto neschopen.

Návštěva jakéhosi cyklonu v podobě osobnosti, dosud mi neznámé, jež právě urazila patnáct set kilometrů, by mne spatřila, s hrozným strachem, že bude špatně přijata, neboť některé dobře informované osoby z provincie ji ujistily, že jí nemožno rozumně očekávatí leč nejkvapnější defenestrace. Práce ostatně, jež by bývala byla opravdu titanská vzhledem k mimořádné váze tohoto obdivovatele. Nezdráhá se přátelskému přijetí a hned se prohlašuje: — Nelze mi snéstí, praví, aby člověk jako vy byl v bídě, když mně ničeho nechybí. Jest pravda, že co mohu pro vás v této chvíli, jest nedostačeno, ale přítomná situace se již mění, i bude mi slávou, napravití brzo nespravedlnost vrstevníků atd., atd.

Vše to praví přirozeně a s dobráckostí odpoutanou, omamující. Neviděl jsem a bezpochyby neuvidím nikdy podobného zuřivce enthusiasmu. Kolik hodin jsem otřásán tímto mužem, jako chrám dagonský slepým a strašlivým Samsonem, který byl Soudcem v Israeli dvacet let. Posléze odchází, zanechávaje nám trochu naděje a pocit, že jsme pohostili jakýsi uragan. — [Od té doby viděl jsem ho několikrát, ba málem že jsme se nepohněvali. Ale nešťastník byl hrozně zklamán ve své pevné a opravdu ušlechtilé vůli zajistiti mi nezávislost. Jsa obětí jakéhosi dokonalého padoucha, kterého si neprozřetelně přibral za společníka ve svých obchodech a který mu pustil krkavici, sám by velice potřeboval pomoci.]

KVĚTEN

2. — Termier mi přináší rukopis *Krve Chudého s motivovaným* odmítnutím Calmannovým. Lituje se, že kniha tato nemá nic z toho, čeho potřebí, aby se líbila „publiku

čtoucímu romány, jakým jest publikum domu“. Celého měsíce bylo třeba těmto hanebným kramářům, aby objevili toto. Možná že v tom něco jiného, co se nepraví.

3. — Článek Bedřicha Massona v *Gaulois* o Barbeyi d'Aurevillym. Mluví se tam o „muži (!), který ho nejlépe znal, Pavlu Bourgetovi, po němž nikdo se nemůže odvážiti na podobiznu *podle přírody (sic)* velikého spisovatele“. Na přednášce, které neznám, kde lejnovitý psycholog rozvinul „vynikající schopnost analytickou“, hrdá chudoba Barbeye d'Aurevillyho byla podána „s ostrou příchutí ironie, jež se líbila“, a autor *Očarované* byl ukázán v imaginárním purpuru a brokátu, „právě tak jako si myslíval, že jest mlád, neodolatelný a z vysokého rodu“ v „žalostných hadrech“.

Toť aby vzkypěla krev a člověk popadl klacek, pomyslí-li se, že takto mluví holomkové o jednom z nejúšlechtilejších moderních básníků. Tento Pavel Bourget, jehož jsem vidal čtyři léta, jak shromažďoval u d'Aurevillyho *poškrabky* myšlenek a doutníkové špičky frází, které mu dostačily, by se stal akademikem, dříve pojde ve své močůvce syna panského fiškusa a starého hejska dam, než by pochopil nebo se dohadl úžasného opovržení, jaké mně veliký umělec pro něho odkázal. Ale parazit, jenž vyssává Bourgeta na jeho akademickém křesle, Bedřich Masson, nepřidrží se toho... Mlčení. Jest zhanobující, citovati takovéhohle spolupracovníka Arthura Meyera, přibližného dědice velikého Turenna po nočnících.

4. — Mému úžasnému návštěvníku z 28. dubna: „Bojím se, abyste se nepodjal něčeho nad svoje síly, ve svých snech učiniti ze mne *šťastného člověka*. Jest příliš nesnadno mne zachraňovati. Neutopte se se mnou.“

---

5. — Článek, o nějž jsem byl žádán *Matinem*:

VZKŘÍŠENÍ

Bylo třeba dvacetí let a smrti Catulla Mendèsa. Dokud se zdálo, že žije Mendès, Villiers de l'Isle-Adam nemohl, a bez pochyby ani by si byl nepřál, vyjít ze svého hrobu.

Ale nejkrásnější maminky mívají svůj konec. Mendès zmizel — víme s jakou slávou — posléze uvidíme zase v Paříži autora *Axelova*, ba i na Montmartru, kde žil a trpěl, odvažuju se v to doufat.

Jenomže se tam vrátí jako Napoleon Hugův do svého hlavního města: nehybný, slep a hluch.

Budeš uspán, zjeve velebný a hrdý,
tím chmurným spánkem plným snů tíživých,
jímž Rudovous, sedě na svém kamenném stolci,
spí po šest set let.

Mluvili kteréhosi dne Mendèsovi o pomníku Villiersově. — Ochl pravil, nenapalme se. Nějaké docela malé poprsí tam dole v jeho vesnici, trváte-li na tom naprosto, to úplně dostačí.

„Mlčení hvězd mne plní hrůzou“, pravil Pascal. Zdá se opravdu, že by bylo třeba, by konstelace někdy řvaly. Posouzení básníka, jako byl Villiers, básníkem, jako byl Mendès, jistě skýtalo by toho možnost.

V mládí byli spolu, už tomu dobrých padesát let, a znali se jako ďábli v pekle. „Properce Beauvívier“ ze *Zoufalce*, uveřejněného *ante porcos* I. 87, byl mi dán z části Villiersem, nevysýchajícím to dokumentátorem o Catullovi, kterého zvracel. Kolik hospod se na to rozpomíná. Daleko jsem nenapsal všeho. Ach! ubohý Villiers věděl toho příliš! Pod konsulátem Mendèsovým žádné veřejné pocty nebylo možno přifknouti tomuto svědku, který ho obviňoval ještě z hloubi svého hrobu.

8. února letošního roku dobrota tunelu rozemlela překážku. Ihned se ustavuje výbor v ozdravěném ovzduší, a ušlechtilý dav se žene. Pak jakoby zázrakem nalézá se pomník, zcela ukončený, zcela připravený, zcela živoucí, pomník, jakého se nespátřilo od Faraonů, zrovna ten, jehož bylo třeba kouzelníku *Budoucí Evy*, která nevěřila ve smrt, pomník *vzkříšení*. Sláva to vítězná, ne-

odolatelná, vytrhávající desky z této rakve, o níž věřili, že jest pohřbena na deset tisíc stop pod zemí, a básník vycházející takto, hrozný. Ať ti, kdož by mi nevěřili, jdou se na to podívat na Montmartre v ulici Tourlaque, 22, k sochaři Bedřichu Brouovi, a slibuji jim malé omráčení.

Jistí řekli, že v tom jest cosi hřbitovního. Míneň domovnícké a nesmyslné prvního řádu. Jest to naopak nejkrásnější výzva smrti. *Vita mutatur, non tollitur*, dle hrdého slova Liturgie. Smrt není přípustná leč pro luzu v mase nebo pro luzu všecku ve zlatě. Básníkům jako Villiers nemožno umřít. Ach! bez pochyby děje se tu nějaká proměna! Nuznou a vzlykající kostru bylo přiložit k ostatním popelům. Ale může oživnouti v bronzu na vždy, a demonové hlouposti nebo zloby ji nezabijí.

„Jsem, říkával, z Plemene Bytosti, jež jsou cti ostatním lidem.“ Jsou jim také hrůzou a často vztekem. Strašný vysměvač *Krutých povídek*, v němž vřela krev rytířů, byl myslím člověkem XIX. století, jenž nejvíce opovrhoval svou dobou a jenž jí byl nejpodleji a nejzbaběleji nenáviděn. Jakž se slušelo, bláha ukrutná, trvalá byla mu usouzena sluhy a dodavateli, jež byl s hanbou propustil ze svého snění. Bez obuvi, bez chleba, skoro bez lůžka, zkameňoval povýšeností a podobal se zajatému králi.

Kdysi v kteréśi zastrčené kavárně přichází individuum ještě zastrčenější, mlhovitý, začazený, umouněný, nepojmenovatelný a nerozeznatelný žurnalista, a volá na něho: „Ech! Villierse, pořád, pořád!“ Zároveň zdviženou rukou a ukazováčkem opisoval nad hlavami ohromné kruhy, sužující se směrem k oblakům. „A vy“, opáčil potomek Velmistrův, „pořád, pořád!“ A jeho prst pomaloučku kreslil tutéž spirálu ve směru chrchlů a středu země. Třeba spatřiti tohle a hrob Císařův u Invalidů.

„Budem vzpomínati této planety!“ pravil mi jistého večera, když jsme hledali spolu nenalezitelný oběd, nohy brouzdající ledovým blátem. Vypravoval, že napsal valnou část *Axela* s prázdným žaludkem na podlaze vyklizené světnice. Ubohý veliký Villiers takto odzbrojený jako dělátko v tomto hanebném světě!

Tehdy utíkával se do svého ráje vnitřního, kteréhož Cherubin s ohnivým mečem neotvíral leč jemu jedinému.

„Ty se považuješ za *chudého*“, praví učitel Akselův svému strašlivému žákovi, „ty, který jedním pohledem můžeš mlti svět! Ty chceš *kupovati* jako smrtelníci, a uzavíratí smlouvy, listovati

papíry — abys byl JIST, že něco máš! Tedy ty by si's nemyslíš, že jsi pánem paláce, na nějž se díváš, leč kdybys smlouvou stal se vězněm jeho kamenů, otrokem jeho sluhů, jemuž záviděl jeho hosté, koulejíce po tobě svýma prázdnýma očima! Zatím co by se slušelo, abys tam mohl vstoupiti, a před pouhou tvoji přítomností a tvým panovnickým pohledem všichni služebníci by přicházeli za tvými rozkazy, a domnělý „pán“ téhož paláce by jim říkal koktaje a skloněn před světlem tvé tváře: — Obrátte se na něho! ...“

Právě z tohoto paláce vyšly všechny jeho knihy, v počtu příliš malém: *Isis*, *Tribulat Bonhomet*, *Kruté povídky*, *Akedys-seril*, *Budoucí Eva* atd., byly napsány nikoliv v hanebné podkrovní světnici, nýbrž *doopravdy* v kubikulu Porfyrogenetově, na stole z massivního zlata v blízkosti lůžka ze sloně, důstojného i Šalomouna, jakého by království nezaplatilo.

Ano království! Trůn Řecka kdysi jako by mu byl otevíral náručí. Myslí, že má k tomu práva pro svoje předky, a pokusil se vzbuditi zájem o svou věc u Napoleona III. Dobrodružství fantastické, nezapomenuté vrstevníky. Byla dána přednost kterémusi knížeti dánskému, nespravedlivost, z níž, pevně věřím, neutěšil se nikdy úplně a jež byla jeho ostnem až do posledního dne. „S Bohem Malto! S Bohem, veliké věci!“ chroptěl v své agonii.

Dnes naskytá se lepší království než toto malinké, jež visí jako vyschlý cecík na rozcasaném vemeně staré osmanské krávy. Budeť kralovati nad samou Paříží s Montmartru v zázračné soše, jako kraluje už dlouho nade vším, co snad ještě zbývá z duchů ušlechtilých, ze srdcí povýšených a nejenom ve Francii. Vzkříšení jaké také ovšem, ale pro něho jediného — a na vždy.

[Tento článek zakázaný, přijatý, ba i *zaplacený Martinem*, nebyl nikdy uveřejněn; proč, nevím.]

Návštěva jistého kaplana Basiliky. Beseda protivná. Tento ubohý kněz rozkládá přede mnou očekávanou prostřednost o La Salettě a Melanii, jejíž Tajemství rozhodně popírá. Všechna obecná rčení, schopná zvlažniti duši hrnce masného, který vřítí nebude nikdy. Biskupi odbojní jsou v nauce a v právu. Já jsem bez lásky... ovšem.

7. — *Listy Barbeye d' Aurevillyho Trebutienovi*, dva svazky s ohavnou podobiznou. Začínají se r. 1832 a končí, když mi bylo teprve deset let. Velmi povýšené nad ty, jež psával ve stáří. Zvláštní pocit, jako bychom četli na hrobě.

11. — Vrhám se do kavárny, bych si přečetl Hanotauxův článek o stávce poštovních zřizenců, již jsme na novo ohroženi. Tento podivuhodný článek možno shrnouti takto: „Budete-li stávkovati a nebudu-li dostávat své pošty, zbavím vás své protekce.“

12. — Přes Hanotauxovo ultimatum stávka poštovních zřizenců jest vyhlášena. Rozhodnuto svěřiti službu vojsku. Jak to udělají? Všecky stroje se pokazí.

13. — Oznamuje se slavnostní triduum ke cti Johanky z Arku. Vybízí se okrašlovati příbytky a osvětlovati. Pro naše katolíky možnost vyparáditi se snadným heroismem. Tato maškaráda zvýšila by moje opovržení k nim, kdyby to bylo možno. Svoluji, Johanka z Arku jest světice, ale není světicí těchto lidí, kteří by ji bývali kdysi pokydali neřády, než by ji upálili, zrovna jako pověstný Cauchon. Dobrá peněžní záležitost pro kongregaci Ritů. Když jsem se zabýval Křištofem Kolumbem před pětadvaceti lety, namítali starobu Pře, uplynulaf čtyři století. Nuže Johanka z Arku byla upálena šedesát let před nalezením Ameriky.

15. — Vše jest chmurné. Stávky jsou všude. Všeobecné vzbouření, prozatím zoufalství a vzteky. Roční počasí jako by se byla *změnila*. Třeba topiti v plném květnu. Rozuzlení jistě už není daleko. Předevčírem zpívali *Internacionálu* ve Sněmovně.

17. — Jistý přebohatý Američan dal postaviti na svém pozemku pomník paměti Adama, *prvního muže*! Jest prý

to velice krásná práce. Kdyby byl měl tento milionář smysl pro skutečnost, býval by dal vrýti do podstavce: „Adamovi, prvnímu muži, N. N., muž poslední.“

20. — Rada Brouova. Dám-li se do knihy o Napoleonovi, ať prý nezačínám, nepožádav o dovolení Bedřicha Massona.

22. — Banální příběh. Zachránili jsme chudičké hospodářství, ví Bůh za jakou cenu! Žena, zjednaná na pomoc Johance, zůstala si doma, třeba jí bylo zapláceno předem, a to velice prostě, aniž toho ohlásila, aniž se omluvila. Měli bychom tomu býti zvyklí. Tak se děje lidem, jimž každý jest dlužen.

24. — Jistý kněz mi píše: „Vidím stále, jak Bůh žehná těm, kdož čtou vaše knihy... Vracím se k nim často s nábožností, jako bych šel na slavné poutní místo, protože Bůh se tam zjevuje více než kde jinde.“

Zázračná hloupota přinešená dnes ráno *Journal*em. Jistý malíř na skle z Mansu vzpomněl si zobraziti pana Fallièresa na kostelním okně, jak klečí na klekátku, ruce sepjaty nad knihou Evangelii, v póse, jako bývají blaženci a svatí ve starých rukopisech. Šťastnou kombinací archaického a moderního možno otevřenou kápi viděti černý šat a velkokříž presidentův. Právě tak pod erbem kapituly mansské katedrály viděti štít ozdobený čestnou Legií a galským kohoutem. Dole gotickými písmenami tento nápis: *Dle tradice Milostpán Armand Fallières, VIII. president Republiky francouzské, dostává jakožto hlava Státu titul kanovníka Msgr sv. Juliána mansského.*

Konec konců není to hloupější ani více znesvěcující než kostelní okno u Svatého Jana v Lunebourgu, kde

Vilém II. ukazuje se ve zbroji svatého Jindřicha, císaře německého.

26. — Neobyčejně prosté slovo Veroničino k její matce, jež mi je přináší všecka uchvácená:

„Maria jest jediná, jež nejedla ovoce zapovězeného.“

Naskytá se rozjímati, jako:

Člověk svým hříchem *přiměl Boha, aby se skryl*. (Adam-li se skrývá, nezbytně skrývá se Bůh.) Až uvidíme Boha takovým, jaký jest, tehdy budeme ukázáni sami sobě, jakými jsme, bez zastření.

Výzva „Ubi es?“ zní stále. Ježíš odpověděl: „Tu jsem.“ Všem pokolení lidskému jest ho následovati, a Bůh v hloubi své Věčnosti očekává tohoto průvodu k hodině Soudu. Obnažené Lidstvo předvolané před obnažené Božství! Stvořitel všecek obnažen očekává svého všecka obnaženého tvorstva.

28. — Po několik dní veliké stavění nahoře u lanové dráhy, bývalý krámk s devotionáliemi přeměněn v hostinec k potřebě poutníků. Jest to bezpochyby zařízení velice pařížské se *zvláštními kabinety*, jak se domýšlím. Štít: *Útulek bethanský!!!*

Nikdo, samo sebou se rozumí, nevidí v tom profanace. Ba mnozí prý to shledávají velmi poučným.

29. — Čtu střídavě Las Casesa a Gourgauda. Jaký rozdíl mezi těmito dvěma lidmi! První nevidí než velikost, necítí než velikost. Druhý neukazuje leč malost. Toť rozdíl šlechtice a packáře.

Gourgaud, jenž si myslel, že miluje Napoleona, a jenž ho bezpochyby miloval po svém, má hlediska a pocity husara. Zdá se mi, že stojí mezi Bérangerem a Pavlem de Kockem. Myslel si, že pracuje k slávě svého pána.

Jeho nejzrádnější nepřátelé bývali by ho více nezmenšili. Nejvznešenější hnutí, nejhrdší slova Císařova jsou neuvěřitelně zahozena a zmalicherněna v tomto denníku pradelny.

Jaký převrat zase, dám-li se do Las Casesa, ušlechtilého a stále rytířského Las Casesa, který ani slova nikdy neřekne proti společníkům v zajetí, do nichž si Gourgaud nepřestává stěžovati!

30. — Projekt bitvy Napoleonovy, vypravované nebo sněné po mém. Třebas kolossální boj u Lipska. 600.000 lidí se utkává! 600.000 duší, jež zápasily! Ukázati to.

ČERVEN

2. — Termierovi:

Váš návrat z Elby byl pro mne novou radostí, bez přiměsí nepokoje, poněvadž není možno, aby zase nastalo Waterloo. Jestli načisto jisto, už dávno, že našeho přátelství nestihne nikdy žádná pohroma. Jste člověk hodný závidění. Kdybych nebyl sebou, Leonem Bloy, přál bych si býti Petrem Termierem, to jest úžasným přítelem Leona Bloy, kterým jste. Co vám tuto píše, jest poněkud pitomé, ale nenalézám nic lepšího. Jsem úplně pohroužen v Napoleona. Včera přišel Viňes. Dílem také jeho přítomnost mi bránila, abych vám napsal. Dal si podepsati mou fotografii a toto: „Chtějí, abych psal stále o Leonu Bloy, už toho mám dosti. Budu dneškem počínaje psati o Napoleonovi“. Vidíte, kam jsem se dostal. Objímám vás ve Fontainebleau, ale nedávám vám sbohem. Konec konců toto psaní není zblázněnější než valná část psaní Barbeye d'Aurevillyho, jež čte právě moje žena.

Četl jsem *Pána Světa* od Roberta Hughy Bensona, syna prý anglikánského biskupa v Cantorbery, katolického kněze po deset let, autora četných kněh a konverti-

tora mnoha protestantů. Toť muž zcela neobyčejný. Málo děl dojalo mne tak, jako *Pán Světa*, a dalo mi otřes věci geniální.

Benson jest velmi katolíkem a velmi Angličanem. Maje na zřeteli konec časů (???), chce ovšem, aby posledním papežem byl kněz anglický. Ale na tom málo záleží. Má dosti věštecké pojetí Antikrista, „člověka hříchu“. Z jeho Felsenburga jest opravdu úzko.

Tato kniha potvrzuje, jako mnoho jiných nynějších kněh (třebas Wellsových), všeobecné tušení toho, co již již přichází. Jenom že se tam mluví příliš o možné a blízké všemohoucnosti mechaniky a vědy. Představuju si, že válka s Bohem bude velkolepější, duchovnější. Zde apoštolové Antikristovi přežvykují proti křesťanství jenom důvody obchodního cestujícího: nesmyslná Trojice, dětinský Ráj atd. Nejohrovnější stroje v přímém zápase s lidskou duší budou vždy *směšny*, a toho démon chtíti nemůže. Autor nebyl až u konce. Antikrist adorován jako Bůh, činí největší divy atd. Nemohl toho ostatně. Není možný román na Apokalypsu.

8. — Značná ztráta času a pozornosti na všední a vroucí list jistému nešťastnému ježounovi, který mne potřebuje. Jsem tím vysílen.

8. — Toť hořkost a hanba nevypravitelná, viděti, jak se plní žurnály tou starou mršinou Chaucharda, poslého na 150 milionech nekale získaných, jehož nazývají „velikým lidumilem“, poněvadž kteréśi poběhlíci zanechal 30 milionů a 15 jistému kramáři s Velikou Stuhou. Připravují mu pohřeb za 150.000 franků. Poněvadž byl velikým důstojníkem *Čestné* (!) Legie, že byl miliardářem, dvě divise vojska s generály v čele budou provázeti tento neřád. Nikdy se nespátí podobné hanebnosti.

Krásný výkřik jistě počestné ženy, když se mluvilo o závěti: — To byl podivuhodný muž, zanechal třicet milionů své maîtresse!

9. — Od jistého chudého kněze:

...Moje mladá sestra přišla domů minulého týdne v takovém stavu, že nad ní zoufám. Pravda, důstojné a svaté Pomocnice Hyèreské upomínají mne o doplatek 188 franků. Svěřil jsem jim malou nemocnou snadně vyhojitelnou, vrací mi ji ztracenou nebo skoro ztracenou. Už její vzezření mně rozdrásalo duši. Tam dole ošetřování žádného, hygiena více než pochybná, směs nemocných v těsných světnicích proměněných ve spárny; strava jako pro zdravé dělníky; *jediný* lékař, hlouposti nekvalifikovatelné, prohlíží každé tři nebo čtyři dny a to ve spěchu; netopí se nikdy, třebaže zuří mistral a jest zima; nemocným zakázáno pod trestem *neprodleného propuštění, ať v jakémkoliv stavu*, stěžovat si svým rodinám; psaní se čtou a ničí, třeba-li...; slovem praktická škola na chudých nemocných v užívání radikálních (!) a barbarských léků. Posléze tento dům jest nadán ročními rentami a určen k tomu, by skýtal přístřeší a léčení nemocným chudým děvčatům, jež nemohou platit. Berou se tedy renty, vše se dostává za *cenu sníženou*, ba skoro zadarmo od místních obchodníků, žádostivých podpory a veřejnosti „milých sestřiček“, a na konec se shrabuje mazanec rodičů nebo dobrodinců jakož i nedoplatky, jsou-li nějaké.

Uvažte, že na patnáct dětí alespoň dvě umírají do roka v náručí těchto něžných Pomocnic... pohřebních! Nepočítaje těch, jež se ubírají na věčnost při návratu k rodičům. Tyto jsou šťastny...

Jakého ráje slávy dozajista si zaslouží tyto „sudičky smrti“, tyto „moudré Parky“, jichž kůžel jest tolik zamodrchán, že jim nezbytno tak často, *proti své vůli*, přetřhnouti několik nití! Zajisté, že až přijde před ně Ženich, jejich lampy budou dobře opatřeny. Jsem opravdu přesvědčen, že z fondů, jež berou, odkládají se slušné a tučné zálohy na koupi oleje ve vhodnou chvíli. Ostatně mají „oko“ u koloniálního obchodníka...

A potom? ...ano, kam však potom se dějí tyto peníze? Tajemství, arkánům čepečků a závojů. Proč však se také toto šejdířství, toto více nebo méně zločinné darebáctví děje před tváří

svatého Kříže a božského Vykupitele, jež tyto řeholnice nosí tak okázale? ... Zastavuju se, milý příteli, ostatní bylo by dlouho povídati. Vězte jenom, že odesíláje vám tyto řádky, pokorně prosím Toho, kterýž odplatí každému dle jeho skutků, by uspíšil Spravedlnost své hrozné Ruky a ukázal se, jak se umívá někdy ukázati.

13. — *Náboženský týdeník* čím dál tím plnější nečistých reklam, skoro pornografických (kasina, *masáže pod vodou* atd.) oznamuje nám příští čtvrtek u Nejsvětějšího Srdce pouť „křesťanských (!) publicistů“ pod předsednictvím Msgr Toucheta. Už teď to vidím. Všichni srandové dobrého tisku a dobrého boje! Věru že blahoslavený Coppée sestoupí s nebe při něčem takovém.

Neobyčejně by mne zajímalo, co se asi dalo ve vroucích duších kněžstva od Sv. Magdaleny za mnohoslibných pohřebních obřadů nad zdechlinou Chauchardovou, tak označenou pro mrchoviště, nad níž se odvážil některý kněz říci *Absolve ... ut in resurrectionis gloria inter Sanctos et Electos respiret*, v děsné bezohlednosti na Rituál: *Negatur ecclesiastica sepultura ... manifestis et publicis peccatoribus, qui sine poenitentia perierunt*.

15. — Jako svědek jistému příteli, jsem dohnán býti na jeho oddavkách a vytrpěti hnusné banality těch zvířecích zápasů, jimiž jest světská svatba ... Bylo mi velice líto ubohé mladé ženy, jež dle stokráté pitomého zvyku, třesouc se odporem a ohrožena prašivinou nebo malomocenstvím, zakoušela špinavých polibků davu lidí po celé tři čtvrti hodiny. Vzkázal jsem té nešťastnici, by si spustila závoj, který, jak doufám, ihned hodili do pece. Byla by potřebovala masky ze železa.

16. — Zemětřesení v Provence. Znepokojení pro Marseille. „Paříž spálena, Marseille pohlcena“, bylo řečeno na La Salettě. Dostane tedy počinek Marseille?

18. — Slavnost Nejsvětějšího Srdce. Není slavnosti bolestnější. Běda křesťanům, kteří tu vidí jenom růži, zatím co se proudy leje rudá Krev Ježíšova. *Sustinui, qui simul contristaretur et non inveni.*

Jsem zmaten, když se dívám na facsimile písma Napoleona, jež jest obludné svou nečitelností. Jak ztotožnit tento *odcizený* výraz myšlenky u muže rozkošného svým pořádkem, tak jasnovidného, tak přesného? Jak to vysvětliti, ne-li jakousi nadpřirozenou bezmocností tohoto nástroje Božího, jenž si podmaňoval miliony lidí a jenž nemohl poručiti pěti prstům své ruky? I tehdy, když jest největším ze všech vítězů, jeho písmo již vypravuje o jeho porážkách a vyvolává nám oslavnou báseň na špatně setřeném palimpsestu, na němž jsou znatelné úryvky pohřební liturgie, báseň tuto přestupující nebo matoucí.

21. — Přinášejí mi nazpět rukopis *Krve Chudého*, který už hodně se nacestoval a který se vrací nyní od Flammarionovic. Zpozoroval jsem čáry tužkou, označující jistá místa bezohledná vůči boháčům nebo příliš čistě náboženská. Závady a překážky. Kniha byla asi čtena a takto znamenána od ženské, kterou tuším znám, jejíž písalské jméno se rýmuje s *meandre*. Jest to příliš hloupé.

22. — Věnování na *Chudou Ženu*, psané v kavárně ve Fontainebleau: „Jsem příliš krásná, bych byla milována, praví Bolest.“ Osm slov, jež vyjadřují syntheticky tuto krutou knihu.

23. — Mluví mi o Flammarionovi. Zdá se, že jsem příliš živým pro jeho kramářství. Sprosté pokolení kupčků, kteří by se rádi obohatili z bolesti umělcovy, nevycházející ani ve stín nebezpečí, byť jenom zdánlivého.

Kdybych se stal slavným, všichni tito psi by viseli na mém zvonku.

24. — Můj neduh obyčejný, spoluzrozený, jest nesmírný. Nevím, co se děje. Se silou mimořádnou přicházejí na mne zase, úsilněji a divočeji muka z dřívějška, — což se dalo zvláště r. 1880. Přicházejí na mne smíšená s proroctvími La Salettskými, jako by jistá lhůta již již dopadala.

25. — Přichází mi medailka plná humoru, kterou rozdávají mezi dělnictvem propagandisté království řečeného *legitimního*. Tato měděná medailka má na líc podobu jakéhosi hlupáka s tímto okrajem: „Filip, vévoda orleánský“ — mezi dvěma květy liliovými — a datum 1909. Na rubu nadpis: „Znova postavím svoji zemi do první řady národností s pomocí všech věrných Francouzů“. Květ liliový. Okraj: „Vše, co jest národní, jest naše“. A ještě: „Filip, vévoda orleánský“ mezi dvěma květy liliovými. Posléze! Hle, jsme svými. Máme muže!

27. — Dnes v noci hrozná děs. Viděl jsem se na ohavném místě obklopen katy a neslyše než výkřiky popravovaných. To se dobře shoduje s mými obyčejnými myšlenkami. Včera mluvil jsem s Martineauem o mučednictví, o *žádosti* mučednictví, jediném zkušebním kameni, jímž se poznají praví křesťané. Ale vidění bylo tak příšerné, že jsem chvíli potřeboval, abych se zotavil.

29. — Nepřestalo pršet celý tento měsíc červen, a jest zima. Co pak se děje ve světě neviditelném?

Nové odmítnutí vydavatelovo. Řekli byste, že si ti lidé prohlížejí ruce, když čtou *Krev Chudého*. Moje kniha jest podivuhodná, výmluvnosti neslýchané, odbytu ji-

stého, a rádi by ji vydali, ale nevydají. Jsem příliš násilný, příliš v absolutnu, což se nelíbí zákaznictvu.

30. — Poslal jsem do *Matinu* obraz pomníku Villiersova, by jej reprodukovali v záhlaví mého článku, který dosud ještě nevyšel. Vzkazují mi, že třeba tento obraz rozpůliti a ponechati jenom část hořejší pro nahotu. Stud *Matinu*!...

Krev Chudého byla svěřena „Národní společnosti vydavatelské“. Posel mi praví, že veliký stříbrný kříž a široká medaile z Lúrd visely zbožně na hodinkovém řetízku osobnosti, jež ho přijímala. Žádá si několikrát čtyřiaadvaceti hodin, by se vyjádřila. Takový křesťánek neopomene se poraditi s mými nejhoršími nepřáteli.

ČERVENEC

3. — Abych neurazil jistého výborného muže, svoluju, přes svůj odpor, přijmouti básníka, jehož nosí ve svém srdci a kráší svojí důvěrou. Osobnost jest málo sympatická. Sražená brada a oči jako cvočky na lenoškách prohlašují v něm ohyzdu. Jest to jakýsi jihozemec, který zkáznil, zdá se, svoje gesto a vymíškoval svůj přízvuk, který však má vzlykot na krajíčku. Nepronáší ostatně leč slova rozhodná, jsa autorem váženým ve své provincii, ale mokravý výraz jeho citů, když je ráčí projevovati, jako by bylo dlužno sbírat do nádob slzných. Myslíme, že rozeznáváme slušně nečistého třivce, sdruženého s chytrákem opatřeným chobotem neb alespoň chápavým ocasem, jako mívají jisté středoamerické opičky, a již předem vidíme, že přítel, který nám ho doporu-

čil, bude na konec krutě napálen tímto důvěrníkem svých věcí a svých záměrů.

Nejasně vzpomínám si, že jsem četl jakýsi básnický foetus podepsaný Delavachem (Zkrávy) nebo Delagénissem (Zjalovice), neboť takové jest asi jeho jméno. Bylo to spácháníčko lyceana, *Galathea* nebo *Galaksie*, kde se vyskytovaly bílé máky, kolem nichž celý svět zcípal láskou na Ostrově Krávy. Byla tam dokonce panna, očekávala svého milence „po schodišti nebeském“. Byly tam zvláště lektýry: z Viktora Huga, z Leconta de Lisle, z de Vigniho, z Coppého a také tuším z Villierse de l'Isle-Adama. Načisto bezelstný úvod oznamoval čtenáři, že toto studentské dílo jest obrazem svého autora, totiž „vášnivé, něžné a mystické“. Jest bolestno, že dům tak zvláštní jako můj, jest navštěvován takovouhle havětí.

[Poněvadž jeho proveditel snažně mne prosil, bych neodepřel jeho svrabovi dedikace na některou z mých knih — nevím už kterou — bylo mi ji udělati. Napsal jsem tedy toto: „Delavachovi, který si uměl získati lásky *okamžitě*“. Dedikátář, jenž patrně nechápe ironie více než směšna, ukazuje prý to kde komu ve své provincii. Jsou ženy, jež se neobudou bez návalů krevních.]

7. — Den deštivý a bouřlivý. Léto ne a ne se ohlásiti. Mnoho lidí už pozoruje ba i říká, že tato neobyčejná porucha v přírodě jest hrozným znamením.

8. — Vyšel *Neprodajný*.

13. — Zběsilý vztek Blaizotův, když četl, co o něm píšu v *Neprodajném* (13. prosince 1906 a 17. ledna 1907). Jeden z mých přátel viděl se dohnán učiniti přítrž nestydatostem tohoto normandského vydavatele, jenž méně než kdy pomýšlí, by vyrovnal moje autorské důchodky

za *Epopeu Byzantskou* a za *Vzkříšení Villierse l'Isle-Adama*. Co se týče mých předchozích vztahů k tomuto Blaizotovi, kupujícímu po tři léta za mrzký peníz moje rukopisy a prodávajícímu je za ceny přehnané, hle několik řádků z mého *Neprodajného*, 12. září 1905:

Jest rozrušující pomysliť, že jistý bohatý amateur, schopný vydati hodnou summu, by nabyl rukopisů chudého spisovatele, *nikdy* si nevzpomene býti mu prospěšným *za tutéž cenu* bez prostředníka. Krvežizniví paraziti, výsměšně nazývaní *amateurs*, cítí tedy potřebu spoluvinníků, by nesli jejich hanbu. Nevidím jiného vysvětlení.

Dovídám se, že Juven by svolil vydati *Krev Chudého*.

16. — Kdosi nachází v Národní bibliothéce překrásný chrchel ve výtisku *Obviňuju se...* Původce této pocty jistě bolelo, že nemohl učiniti lépe.

17. — Rozhodný list Juvenův. Jest mi jenom přijíti ke smlouvě.

21. — Ministerstvo Clemenceauovo bylo včera svrženo. Jakou jinou skupinou pitomců nebo obžerů bude zase nahrazeno?

23. — Lístek jakémus vydavateli:

Pane, jistou dobu dostávám, nevím z jakého důvodu, *Slova* od mého veleváženého plagiátora Jana de Bonnefona. Račte mne pro budoucnost zbaviti tohoto papíru, který zaplavuje a špiní moje záchody.

Paměti generála Thiébaulta. Rozumové a světské rozeznávání tohoto spisovatele. Náboženské morality naprosto žádné. Zahlédnuta velikost Napoleonova, ale s kritikou anekdotáře. Má více, myslím, ducha než Marbot, ale tolikéž marnosti, a to má doporučitelného, že dobře ukazuje bídnost duší jistých podvelitelův Napo-

leonových, Berthiera, Macdonalda a jiných. Ale jsem teprve u Konsulátu.

24. — Donášejí mi listy o *Té, která pláče*, vzácné hlouposti a nestoudnosti. Jeden z nich zavrhuje moji kapitolu *V Ráji*, považuje báseň za stránku učení theologického. Podepsáni jsou ovšem kněží. Všichni se děsí mých smělostí a mých násilností.

25. — Věnování *Neprodajného* Brouovi:

Když Brunšvik praví vojákům:

„Leťme k vítězství!“

odpovídá se mu: „Kalhotky dolů,

Milosti, nemáte

sračku, sračku, sračku?“

Jakési individuum vytýká mi s nesmírnou hořkostí, že jsem neměl dosti úcty ke Kurii v *Neprodajném*. Na moji odpověď, že v něm nerozumí naprosto ničemu a že život jest příliš krátký, bych mu knihu svoji vysvětloval, tento nešťastník stává se na ráz *posedlým*.

Johance Termierové, zásilka krásného eksempláře *Neprodajného*, který jest jí věnován:

Jest něco hlubšího, než si myslíte, v tom, že jest vám věnována tato kniha. Vězte, že náš přítel Bedřich Brou, zde oslavovaný, jest skutečným a posledním, velice autentickým, velice ověřeným potomkem jednoho z bratří *Johanky* z Arku a že jeho jméno velmi legitimní jest Bedřich Jan Brou du Lys, nositel z ustanovení Karla VII. korunu markýzskou, pošlechtění lůnem matčiným, výsada znamenitá, a věčné právo na Znak Francie. Kéž toto odhalení při knize, kterou mnoho moudrých opovrhne, ponoří vás do snů, a kéž by rozmnožilo vaše potěšení, že jste její dedikátorkou.

Termierovi, jiná zásilka:

Od sylvestra alpestrovi. Toto, drahý příteli, abych vám znova zase řekl, že více než vy, jenž jste byl mým *probuditel*em ve chvíli

mého života, kdy jsem nebezpečně dřímá, nikdo nemá práva na moji lásku a na moje modlitby v očekávání Života opravdového, kdy mužové milovaní Bohem budou stromy tisíciletými nebo horami dvoudenními v jeho Ráji.

27. — Od jistého rozmilého člověka:

... Nelze mi poslati vám za vaši knihu leč díky buržoy, domácího pána a čtenáře *Křže*, to jest prasete, mrchy a přeubohého lhlota.

Podepsal jsem se s Juvenem na smlouvu pro vydání *Krve Chudého*. Chvátaje, abych už knihu viděl vydánu, svoluju k vražedné výhradě, v níž se praví, že mi nebude placeno z mých důchodků autorských až teprve za šest měsíců po uvedení knihy do prodeje a toliko na eksempláře *prodané*, výhrada neslýchaná, jež mne úplně vydává na libost a milosrdenství, neboť žádná kontrola není možná.

28. — „Nemožno vás milovati aniž býti milován vámi, píše mi jistý kněz, a nebýti ve světle, skutečně nebo v naději.“

Od jistého vinaře:

Pomyslí jste kdy na onu hroznou věc, že satanským obžerstvím valné části obchodníků vínem nemalý počet mší denně sloužených není platný a že Náš Pán nemůže sestupovati mezi nás?

Nejenom, že jsem o tom myslel, ale myslívám také někdy o jiném „obžerství“ mlynářů nebo obchodníků moukou, kteří nám dávají jísti hanebného chleba, a ptávám se, co jenom zůstává z čisté pšenice v hostících na konsekrování.

Největší z mužů, toť kdosi jménem Blériot, jenž právě přeletěl z Calais do Douvres na aeroplanu. Triumf v Anglii, triumf ve Francii. Sláva neslýchaná, v očekávání opovrženosti, směšna a roztřískaných údů akrobatových.

29. — V Thiébaultovi:

Každý člověk, který píše Paměti a nepřipouští ústupků, každý soudce, který koná svoji povinnost a nepřipouští vlivů, nemůže mít už leč vztahy rodinné.

31. — Ještě Thiébault. Jak tento člověk ducha jest přece nesnesitelný se svou „Zuzankou“!

SRPEN

1. — Jindřišce Ch.:

...Říkáte si, že jste „v anesthesi“, což jest nejošklivější způsob umrlosti. Jak byste se neklamala? Vaše láska ke Krásnu prohlašuje jakousi nejistotu, jež jistě vám působí utrpení. Máte příliš soudnosti, byste doufala, že díla umělecká budou moci naplnit vaše srdce. Víte předobře, že nad veledíly jest jisté ohnisko Milování, kde nezbytně čerpají umělcové, aniž se kdy ukojí, a že nemohou, byť i genia měli, *dáti* leč slabounké echo, velice mdlý odlesk tohoto hromu a této tavné peci. „Neznáš“, říkal Ruysbroeck Podivuhodný, „rozkoš, jež dává Bůh, a slastné chuti Ducha Svatého.“ Víte, co se tím praví. Jistěže máte ve své minulosti, ještě před pohromou své víry, nějakou vzpomínku, nechť jakoukoliv, na radost lásky, na oslnění, o němž se tu mluví, a pocity nebo pohnutí mysli, způsobené krásnými díly lidskými, jistě se vám zdála nepatrnými u srovnání s touto minutou zázračnou.

„Talent činí, co chce, genius činí, co *může*“, řekl nádherně Hello. Čím kdo má více genia, tím více osvědčuje svoji bezmocnost. To pocítují duše hluboké. Umělec talentovaný ukazuje vše, co jest viděti, umělec geniální budí žádost toho, čeho viděti nemožno, a otázka jest takto rozhodnuta. Jsem z těch, jichž nic nemůže ukojiti, jsem onen poutník z *Chudé Ženy*, jenž byl „sluncem nespokojen“. Jak chcete, abych vás nepolítoval? Největší básník, největší hudebník světa jest žebrák, žalostný otrhanec, umírající hladem a žízní, jež vaše almužna obdivu jest zázračně, výsměšně neschopna nasytiti a napojiti. Myslil jsem, že vidím ve vás duši, a proto píšu vám tyto věci.

„Když první pochybnosti mnou prošly“, psala jste mi, „padla na mne hrůza, poněvadž jsem v tom viděla ponoukání ďáblové.“ Měla jste pravdu, ale tento ďábel jistě a v raně by býval pozbyl veškeré své moci, kdyby vám byl řekl svoje jméno: „Jsem ďábel Banality.“ Vše, co mi vypravujete, jest hrozně banální. „Vlekla jsem se před svůj krucifiks, bych našla pravdu... Nemohla jsem připustit zpronevěry myšlení, modlit se, když jsem už nevěřila... Počínala jsem si, jak jsem myslila, že jest mou *povinností* činit.“ Ubohá ovečko myslitelko, jež jste už nechtěla pastvy ani pastýře! „Neměla jsem již Boha, ale měla jsem naději *nebýti* už ani den.“ Jako by tato děsná naděje byla něčím pochopitelným! A přes tohle „láska ke Krásnu“! Ale dítě, jako jste, kterak jste neucítila, že tyto makarony najdete v každém románě se žlutou obálkou?...

Bůh neodpírá své milosti nikomu. Odňal-li vám ji na čas, čehož nevím, odňal vám ji proto, že ve vás jest překážka, již neznám, ale kterou vaše svědomí vám jistě ukáže. Mluvíte o *zpronevěře*, jako by bylo kdy možno, aby poslušnost byla zpronevěrou! *Modlit se, když už nevěříme!* Nejste tam a smysl slov vám uniká. Jde zcela prostě o mořskou nemoc. Kdysi jsem byl na Baltu, po prvé se plavě po moři. Vstupuje na loď, rozhodl jsem se, že nebudu mít mořské nemoci, nemoci směšné jako souživé. Za hodinu jsem pocítil, že to začíná. Moje vůle odporovat se tím upevnila, i jal jsem se chodit jako vztekly, prohlašuje, že se nevzdám. Vítězství úplné, zavrať a dávení zmizely, a moje radost, že jsem nad nimi zvítězil, byla rozkošná. Nuže, moje ubohá děvečko, vy činíte pravý opak, jsouc přece dobře poučena a ustupující zbaběle před fantomy. Vy, hezká a duchovní, snoubíte se, volbou nebo z lenosti, se šeredností a hloupostí. Jaká budoucnost! Jste sofistkou k sobě samé a sentimentální k Bohu, a hned bych se s vámi založil, že pohrdáte tím, čemu se klaním. Marně pročítám vaše psaní, nenalézám tam ani jedné námitky rozumové, ani jednoho argumentu, byť jenom zdánlivého. Nic než literární obecná rčení. Přiznejte se velkodušně, že vyznání vám nahání strachu, pouhá a prostá poslušnost vás pobuřuje a Pozdravení andělské nebo Modlitba Páně zdají se vám méně krásnými, než báseň Baudelairova. Jak asi trpíte, že jste sestoupila tak nízko!

Dnes ráno četl jsem na mši liturgická slova dnešního *příjímání*: „*Qui manducat meam carnem...*“ Kdo jí mé tělo a pije

mou krev, ve mně přebývá a já v něm«. Myslil jsem na vás, na ostatní, kteří umírají hladem a žízní, a byl jsem všecek v slzách. Tato nevýslovně svatá a tajemná slova stávala se mi propastí jasů. Pokusím se to přeložit do knihy, o které sním třesa se. Třesa se z toho, co vidím, třesa se z toho, co vím, třesa se z toho, čeho nevím. Více a více pracuju takto. Jdu na mši, přijímám, říkám růženec s radostí nebo nadějí, že jsem s prostými a se zcela malíčkými, jimž náležel „království nebeské“. Brána nesmírná se tehdy pootevře... Vracím se dvakrát silnější, často zahrnut slastmi, *maje Boha v sobě*...

[Námaha marná. Odpověď na tento list byla hloupější než vše, čeho bych se byl vůbec obával nebo si pomyslí. Jindřiška Ch... jest tak těžce nakažena písalstvím, že se jest vzdát naděje na její uzdravení. O žabku více v bahništi.]

2. — Thiébault. Nekázeň vůdců ve Španělsku, sviňstvo a drancování. Skoro všichni se zbavili cti hublice Francii, obětující své lakotě, své marnivosti, své nikdy netrestané neposlušnosti, běda hrdinům a ubohým armádám, jež jim byly svěřeny. „A planta pedis usque ad verticem non erat in imperio sanitas.“ Obraz poskytnutý Thiébaultem jest strašný. Málo četby jest tak bolestné.

3. — Jsem ode dávna zvyklý hlouposti novin, ale nic nepřevyší v tom oboru tohle, co mi dávají přečísti:

Slávy Blériotovy nepůsobí proletěná vzdálenost; jiní i on sám vykonali v prostoru přejezdy délky stejné, ne-li větší; jeho slávou jest fakt, že nalezl výzvu a zničil sensationelní (?) veto přírody a historie; slávou jeho jest fakt, že realizoval sen považovaný tak dlouho za báječný a že ukázal příkladem zarážejícím, nade všechny uchvacujícím, že *nic není člověku nemožného*, že věda a energie mohou zrodit *zázraky, jakých nevládalo žádné náboženství ať*.

4. — Piš mi z Cayeux:

Definice La Saletty jistým farářem z těchto končin. — „Jest to ošklivá *nápodobenina* Lúrd (1), *vytěžovaná ložemí a vynale-*

zend Satanem (1), by zbavila důvěry francouzské kněžstvo a vytrhla mu nejkrásnější skvost z jeho kněžské koruny: *jeho důstojnost*. — Pomyslil jsem si, že dle toho by nezbývalo leč zavřítí výklad krámu klerikálního, vzítí žebřík a zavěsití toto návěští: „Zavřeno pro Důstojnost“.

Důstojný farář pikardský nebo normandský, jenž mluví o „nápodobenině“, neví asi, že zjevení La Salettské předcházelo *dvanaácte let* zjevení Lúrdskému. Valná část nepřátel La Saletty jest této zdatnosti.

8. — Komusi, jenž si nepřeje býti jmenován:

... Samo sebou se rozumějš, že vás nebudu znáti leč tolik, kolik se vám bude líbiti, ale nemohu si zabrániti, bych vám napsal, že vaše psaní mne velmi dojalo, a že váš dar mi byl opravdovým dobrodiním, přišed se zázračnou přesností zrovna ve chvíli, kdy pomoc, již jsem měl za jistou, právě mi unikla. Poctíváte-li mne četbou těch mých knih, ve kterých vypravuji svůj život, uvidíte, že takováto překvapení jsou tam dosti často, by mne opravňovala věřiti, že Bůh bdí nade mnou způsobem velmi zvláštním. Zpozorujete také, že dalek strachu, abych neroznesl svojí bídy, neztratím nikdy vhodné chvíle ji prohlašovati. Jsem na ni hrd, jako ostatní jsou hrdi na svoje bohatství, a z téhož důvodu. Pracoval jsem celý svůj život, abych byl chud, s touž energií, jako ostatní pracovali, by byli bohatí. V tom smyslu jsem jakýsi *povýšenec*.

Přijal jsem tedy vaši „sklenici vína“ a pil jsem ji se slastmi. Dejž Bůh, aby moje knihy, všechny psané na poušti, mohly vám poskytnouti také takového občerstvení. Nebuďte „poplašen“ způsobem, jak si počínám k jistým lidem. Přijměte to v úplně prostotě, jako já přijímám sklenice vína.

Řekněte si, že jste před mužem Absolutna, jenž myslí o Relativnu to, co by myslel nějaký inženýr o negaci některého aksiomatu elementární geometrie.

Pak to, co píšu, bude se vám jeviti neskonale prostým.

14. — Od Termiera, který mi vykonal právě novou a převelikou službu, po tolika jiných:

Jsou, vidíte, jenom polytechnikové k tomu, by byli přáteli věrnými, až k úsni, až ke sdílené chudobě, až ke společenství křivd, ba snad až k smrti.

15. — Nanebevzetí. Žádného zvonění dnes ráno v Paříži. Ani žádného klekání.

Historka, jež se mi skoro líbí. V okolí Mansu jistý pobožný domácí pán modlil se po mši, jako se mohou modlit domácí pánové. Přistoupí jakýsi muž a skolí ho ranou klackem, protože mu dal výpověď.

22. — Svatá Mesma, v okolí Dourdanu, na březích Orgy, stíněné loubími jako řeka rajska. Mnoho lesů a pokojných lidí. Kostel osamocený, rozkošně potopený v zeleni. V jiné době, už velmi vzdálené, a zvláště s menšími starostmi toto místo bylo by mne okouzlo. Jest však přece cosi velmi zvláštního, co nám připomíná La Salettu. Svatá Mesma jest mučednice z dob prastarých, jejíž umučení jest naivně zobrazeno načisto venkovským památníkem. Ale měla bratra, také uctívaného, pode jménem Svatý Memin nebo *Maksimín*, a to jest nám podnětem, bychom věřili, že tajemství La Salettské nás provází až sem — kde se ostatně nudím, jako Gourgaud na Svaté Heleně.

25. — Zásilka *Neprodajného* jistému mladému seminaristovi:

Omnes volunt cum Christo gaudere, sed pauci volunt pro ipso aliquid sustinere (*Imit. II, 11*). R. 1909. Paucissimi volunt cum Christo gaudere, ceteri volunt pro diabolo omnia sustinere.

27. — Z *Journalu*:

Neprodajný. Svatý Benedikt Labre dával si z pokory na hlavu rozličnou havěť a neřády. Nápodobě tohoto bláhoslavence, p. Leon Bloy sbírá vše, co najde, z truhlíku na sviňstvo, ale dává to do úst, by to potom vyzvracel na svoje vrstevníky.

Míří na domácí pány, na bohatce, na ředitele časopisů, na krále, na jezuity a na buržoy. Leckdy jeho rozhořčení zasluhuje, bychom je sdíleli. Ale my, my už jsme pozbyli odvahy uveřejňovati úpřímně svoje city. Proto p. Leon Bloy zdá se obludou. PAUL REBOUX (?).

Toť vše, co veliký tisk může pro mne.

ZÁŘÍ

6. — Brou dostal včera zvláštní návštěvu. Jakási zbožňovatelka přišla u velikém tajemství, nazývajíc ho panem Brou du Lys a nablzejc mu 5 fr. z Arcibiskupství.

Byly vykonány pochůzky, bez jeho vědomí, aby jeho nádherné *Ecce homo* bylo zakoupeno pro některý kostel pařížský, za neskonale zmírněnou cenu 3.000 franků, summu, jež by bývala velmi prospěšna velikému chudému umělci, poslednímu potomku rodiny Johanky z Arku. Výsledek. Nabídka PĚTI franků pode jménem almužny! Tací jsou tito lidé.

Kdo zná chabou trpělivost Brouovu, snadno uhodne, jak byla přijata. Byvši upozorněna neobyčejným hromobitím, poselkyně měla tak tak kdy utéci.

10. — Článek antverpského *Matinu*, podepsaný pseudonymem, kde se praví, že jsem falešný chudý, skatolog, chrlič neřádů, atd. Autor končí, přidružuje mne ve svém vlasteneckém odporu k Baudelairovi (!) a k jiným opovrhovatelům Belgií. Shodně s obyčejnou hloupostí belgickou citáty, jimiž prý budu zahanben, jsou přesně ty, které bych býval navrhoval. Bylo by mi možno odpovědět, že tento článek mne zmlazuje o mnoho let.

Po dlouhou dobu už mi nenadávají.

12. — *Annály Křižáků Mariiných.* Redaktor Msgre Rigaud, přítel a obhájce Melaniin, nenáviděný tudíž kněžími La Salettskými, kteří ji tupí a *dávají tupiti od poutníků*, když jde na Horu, jest důstojný a statečný kněz, svatě vzbouřený ohavnou válkou, kterou jsem vypravoval, ale na neštěstí úplně bez talentu a nečitelný za prahem několika sakristií.

14. — Úžasně pitomá odpověď našeho zrzouna. Z návodu nebo spíše hnutím svědomí přisuzuje si sám epitheta šibalů, břidilů, svatokrádců, ohavníků, jež četl mezi řádky našeho psaní. Jsme tím ujištěni.

22. — Johanka mi vypravuje s pohnutím o stavu duše pozorovaném na naší Veronice, dítku předurčeném, svatém povoláním, jež by snadno umřelo láskou pro Boha.

25. — Neskonale dojemný list Vincenta d'Indyho v odpověď na *Neprodajného*, kterého jsem mu poslal. Veliká dobrota tohoto velikého umělce. Žádný hlas mi nebyl vzácnější za pětadvacet let.

30. — Našemu faráři, který mi napsal vytýkavé psaní:

Milý faráři, jsem přesvědčen, že jste neschopen „záští“, ale vaše psaní jest hodně hořké. Jest zvláště *nesprávné*. Pravíte, že nás nebylo viděti u Svatého Petra „už přes rok“. Nuže moje žena před prázdninami chodívala pravidelně na jistou tichou mši nedělní, v jiné dni také. Já sám, ačkoliv věren Basílice, kde mne viděti neustále, možná více než jednou jsem vás pozoroval a poslouchal ve vašem kostele. Děti chodí často samy na nešpory. Kromě neděle jsme málokdy volní, bychom šli s nimi. Jsem tedy překvapen vaším psaním.

Ale, milý faráři, dejme tomu třebas, že by vaše výtky byly odůvodněny, zdá se mi, že byste neměl práva nás „neznati“, jak pravíte. Myslím naopak, že laskavý pastýř býval by považoval

za svou povinnost, běžeti za svými zbloudilými ovečkami. Toť, myslím, učení Evangelia.

Co se týče mne osobně, dodávám, že třeba resignovat a viděti ve mně farníka poustevníka, kterého styky zaplašují, což toho nevíte? Mluvte o missích a o průvodech. Nesnesu průvodů, leda když na nich není více než tři nebo čtyři lidé. Co se týče kázání, uspávají mne neomylně. Neodolal bych Bossuetovi přes dvě minuty.

[Zůstalo se na tomto. Nemohu si zabrániti, bych nevěřil, že mi bylo něco jiného vytýkáno než málo píle. Nějaká klausura třeba. Jsem jistě škaredě zapsán na arcibiskupství a autor *Té, která pláče* byl asi označen jako ovce velice prašivá.]

ŘÍJEN

1. — Vincentu d'Indymu:

Milý pane, nezasněte dovídaje se, že váš list mne silně dojal. Co se týká mé knihy, jest to zázrak pro mne, možnost k úchvatu, že vidím neobyčejné účinky na duše povýšené tou prostou sbírkou poznámek den ode dne. Došly mi hlasy velmi překvapující, ale žádný mi nebyl citlivější, a řeknu to? neočekávanější.

Tož vy jste pročetl noc u mé knihy a nemohl jste se od ní odtrhnouti! I jiní mi to řekli; ale byli, nebo se zdálo, že mi jsou blíže způsob svého života nebo zvyky svého myšlení. Jest zřejmo, že vás pronikl křesťanský smysl Bolesti, tušení Života nadpřirozeného. Tedy jest pravda, že Bůh miluje moje knihy a že jim žehná dosti, by nejušlechtilější srdce byla jimi vzrušena! Buďte požehnán i vy, milý veliký umělče, že jste mi to dal pocítiti.

Co se týče mých milovaných dcerek, co vám mohu říci, ne-li že jsem dokonale šťasten z vroucí přízně, kterou jim věnujete? Uviděl jste z mé knihy, jaký pojem jsem si učinil o přirozených — nebo nadpřirozených — darech Veroničiných, prvorozenky našich bolestí a našich modliteb, duše hluboké a rozjímavé. Magdalena, jsouc obdařena jiným způsobem, bude vám nejúplnějším

uspokojením. Jest to povaha umělkyně svéhlavé a zuřivé, jež by mohla snadno převýšiti vaše očekávání.

Ještě jednou, milý pane, buďte ujistěn o mé nejvřelejší vděčnosti a nepochybujte o modlitbách, jichž jste si s pokorou žádal od chudého starého křesťana, který si o sobě mnoho nedomýšlí.

2. — Jisté křesťance, jež se dává do četby mých knih:

Víte, že vaše psaní, jež jsem včera dostal, jest překrásné, velice dojemné mému srdci?... Ach! ano, právě tak, jak mi je vysvětlujete, pochopil jsem naše setkání. Bylo a nemohlo býti leč nadpřirozené. Psal-li jsem, že moje knihy jsou velice rozdílny od vašich předchozích myšlenek, vyjádřil jsem se špatně nebo neúplně. Chtěl jsem mluvit jenom o jistých zvyklostech, o jistých *formách*, jež možno míti v duchu — zvláště čteme-li *Kříž* — a z nichž v mysli vaší nezbytně se asi jevil můj „Styl“ poněkud divným. V hloubi však byla jste silou a rozhodnutím se mnou, poněvadž jdete v nadpřirozenou. Jsou vzácný dneska duše v pravdě křesťanské, hladovící po životě nadpřirozeném!

Obecně nelíbím se mnohem více moderním křesťanům nežli neznabohům, a důvod toho jest prostý. Předkládám jim Absolutno. Žiju jen proto, abych jim říkal, že křesťanu celému, křesťanu úplnému jest vyčerpání všechny důsledky křesťanství, až do skutečného sedření s kříže, až k přijetí chudoby dokonalé a potupy, až k mučednictví inkusive. Ba jdu ještě dále. Tvrdím, že krvavého a potupného mučednictví dlužno si žádati jako Ráje a že jest nemožno býti pravým křesťanem, to jest světcem, nemáme-li této žádosti.

Jak chcete, milá přítelkyně, by takovéto kázání nevzbouřilo zbabělců, kteří chtějí býti přáteli Božími a netrpěti? Jak by mohli přijmouti toto Absolutno? Našel jsem více pochopení u lidí cizích křesťanství. Tedy zvláště na tyto se obracím a ne vždycky na darmo... Takové jest moje poslání a jistě že mu budu věren, pokud budu žít, nechť jakýchkoliv by bylo utrpení nebo urážek zakusiti. Ta, která pláče, povede mou při, vy jste to pocítila.

Vidím napřed, že *Zoufalec* se vám bude zdáti nesnadným. Jest to kniha chmurná a vehementní, hodně houštinatá. Hledal jsem tehdy svou cestu, už tomu přes dvacet let, začav velice pozdě. Vysvětlil jsem to o sobě takto v *Mém Denníku*:

„Vešel jsem do života literárního v osmařiceti letech, po mládí děsném a účinkem katastrofy nevýslovné, jež mne střemhlav svrhla s existence *jedině rozjímavé*. Vešel jsem do něho jako vyvolenec upadlý v nemilost by vešel do nějakého pekla bláta a temnot, bičován Cherubínem neúprosné nouze, *Angelus Domini coarctans eum*. Při pohledu na moje nové hnusné společníky hrůza mi vycházela všemi póry. Jak bylo možno, aby moje pokusy *literární* byly něčím jiným než vzlyky nebo vyťmí?“

Nemohl jsem nalézt své rovnováhy až v *Chudé ženě*, vytrpěv skorem všecko, co člověku možno vytrpět. Ale vždycky jsem říkal věci tytéž.

3. — Návštěva jistého velmi nešťastného kněze. Jsa po deset nebo patnáct let terčem osobního nepřátelství generálního vikáře své diecéze, který jej pronásleduje všude, usiluje ho zbaviti dobrého jména a vyhladovětí ho, tento ubohý kněz jest vrchovatě naplněn hořkostí. Byl si stěžovati u svého biskupa a nenalezl u tohoto pastýře, zřejmě podskočeného, leč nejdokonalejší lhostejnost. Toť jako náš farář, který nás „nezná“. Takový jest přítomný stav našeho kléru. Ani lásky, ani spravedlnosti, a drcení slabých. Viděli jsme, jak tento nebožák plakal u našeho stolu.

Zde jest pověstná Censura „*Ex informata conscientia*“, tak jak ji česu v morální Theologii, *Pojednání o Censurách*. Neměním z toho ani slova. Jest hrozné pomysliť na svatost, na stupeň svatosti, kterého by bylo nezbytno církevnímu představenému, by nezneužil takové moci!

Suspensio, quae dicitur *ad cautelam*, in eo posita est quod, per Episcopi praeceptum, *Clericus arceatur ab exercitio sacri ministerii*, non quod culpā reus sit, aut de crimine iam confessus, aut convictus; sed *quia non decet sancta tractari ab illo contra quem aliqua denuntiatio, vel mala fama refert*. TANTA est, ex jure EPISCOPI POTESTAS, in tali suspensione ferendā, — ut eam valeat in Clericos sibi substitos non solum per modum Censurae sed etiam *per modum simplicis punitiois, ex causis sibi notis*

(?), scilicet *ex informatâ conscientiâ, absque praevidâ ullâ clerici monitione*. Talis est ista censura!!!

8. — Dovídám se, že pitomý a pomatený spekulant, jenž dal vysekati před třemi lety staré stromy sousedství, poslední svědky dávné nádhery královského parku Gabrielina, jmenuje se *Sauvage (Divoch)*.

9. — Konaje malou cestu čtu *Příběh jistého venkovana* od Erckmann-Chatriona. Revoluce, posuzována a popularisována s jakousi řádně pokryteckou dobrotou těmito spisovateli, bere na se vzhled svatosti. Měli na konci druhého Císařství nesmírný úspěch a nemálo přispěli k obnovení našeho republikánského cumplocha, — tak křepkého a tak krásného *tehdy*, jak se říkalo. Nemám valně chuti na pámbíčkářství tohoto rázu.

11. — Termier mi píše z Tlemcen, že se sešel s kněžími té země a že mu bylo lze konstatovati „úpadek Vykoupení“, nikde citelnější. Pouhá a prostá zvířeckost zrovna tak u katolíků jako u muslimanů. Odpověď:

... Úpadek Vykoupení, běda! Dostí jsem jej viděl, dostí jsem naň ukázal! Naši katolíci, stále s sebou spokojeni, věřící, že jsou pevnými sloupy, poněvadž nejsou do slova, hmotně zločinci, tolik usedli na vějíčku Knížeti tohoto světa, až nemožno jim vysvětliti, že to jejich prostřednost přitahuje hrom a že na nich bude žádáno děsného počtu z „naprosté lhostejnosti“, z „pouhé a prosté zvířeckosti“, o níž mi pravíte. Kde jsou a v jak malém počtu ti, kdož věří ve skutečnou, hmatatelnou účinnost pokání a modlitby? Ctnosti theologálné jsou slova, jichž smysl se ztratil. Světačka, jež dává sou — miliontinu ze svého přebytku — chudému, *číní milosrdenství*. Neví se, že slzy bolesti, slzy lásky, dychtění po mučednictví, trvalé bíčování duše jsou jedinými směnečnými tituly na vykoupení zajatých a že vše ostatní není naprosto ničím.

Četba Vandala, *Napoleon a Aleksandr I.*, velice užitečné, velmi objasňující. Thiers není už nic. Posléze do-

stává se mi úplného pochopení událostí a vyjednávání po Tylži. Ten Vandal jest časem neobyčejně výmluvný. Miluje velikost, vidí ji v Napoleonovi a dává ji cítiti. Projekty nebo sny na Orient, na Indii, přesahují všecko. Koupu se v této slávě.

13. — Hnusná sebevražda jistého sochaře, s nímž jsem se několikráte setkal a jenž měl dobrou tvář ožraly. Zabil se chladně revolverovou ranou do břicha, by unikl odpornému životu, který mu působila jeho megera žena. Umíral přes dvacet hodin, neztrácí vědomí. Několik vteřin před skolem žádal přítomných, by mu připili *na zdraví*. Kam jdou takové duše?

Vandal a Albert Sorel. Bylo třeba čtyř let, aby se rozbila smlouva tylžská. Jak možno, že Napoleon spoléhal tak dlouho na poctivost nějakého Rusa?

17. — Od barcelonské popravy hanebného bzdila Ferrera, velebeného evropským socialismem, Paříž jest všecka nakvašena. Byly dnes tisíce manifestujících, a všechny síly vojenské byly na nohou. Brzy nebude možno přejíti ulice plné výkalů a nevydati se v nebezpečí, že půjdeme mučednictvím.

21. — Panu Jindřichu de Weindelovi, generálnímu sekretáři knihkupectví Juvenova:

Myslím, že *Krev Chudého* bude dána do prodeje co nevidět, neboť kniha jest jistě hotova a tato doba návratu jeví se nejlepší k rozhození knihy, zvláště takové knihy. Dodávám, že účinná agitace nebyla by na škodu jejímu rozšíření. Čekám tedy s netrpělivostí.

To znamená, velice přátelsky vás prosím, uvažte toto: Jsem nepopěrně šťasten, že vidím *Krev Chudého* vydáván ve vašem domě. Ale článek 2. naší smlouvy, kterou jsem byl dohnán podepsati a které odvolati nelze, jest výhrada nekonečně tvrdá, ana mne zbavuje, *i měla-li by kniha úspěch*, všeliké mzdy po šest

měsíců, a že dokonce ještě po uplynutí šesti měsíců nebude mi placeno leč na výtisky *prodané*. Za dobu málem třiceti let, co se namáhám žít ze svého péra, nikdy se mi to nestalo. V *Mercur de France* třeba, kniha tištěná ve dvou tisících a daná do prodeje 1. listopadu získala mi summu tisíce franků, vyplacených velice přesně v této době na štítku tiskařském. Mohl bych pak čelit začátku zimy.

V postavení způsobeném naší smlouvou, nepošle-li mi nějaká milosrdná Prozřetelnost jiných pramenů výživy, jest předobře možno, že umru se svými hladem a zimou ještě do času lečjaké odměny, ba i tehdy, opakuju, byl-li by úspěch ohlušující nebo alespoň obyčejný, jak není zakázáno ani nerozumno doufat. Uznejte, pane, že to jest opravdu tvrdé a hořké.

„Nezaplatím svého oběda, pane hostinský, až jej strávím“. Ještě lépe, to hostinský se zdráhá zaplatit svému řezníku, dokud nenabude jistoty, že všichni jeho hosté budou uspokojeni. Taková jest, myslím, do slova situace. Kde kdo si vydělá peníze dříve než já. Tiskař, papírník, knihař, prodavači atd. budou vyrovnáni dříve, než autor uvidí halíř!

To však jsem přijal s resignací a poznávám, že všechno obviňování bylo by bez užitku. Ale pak, nemyslíte, že by bylo spravedlivě poskytnouti mně náhradou všech možných nadějí na úspěch, na nějž jsem ode dneška dohnán jediné spoléhati? Mínil jsem účinnou a mocnou reklamu, kterou by publikační zřízení vašeho domu snadno způsobilo a jež by byla alespoň tolik v jeho zájmu jako v mém. Z mé nabyté rozhlášenosti, ví Bůh za cenu jakých trýzní z důležitosti mé knihy a z její *vhodnosti* lze věřit, že *Krev Chudého* stala by se snadno *affairem*, kdyby vydavatel tomu vážně chtěl.

Hle, pane, vše, co jsem vám měl říci. Toť, myslím, co byste mi řekl sám, kdyby vás potkalo neštěstí býti na mém místě a kdybych já byl na vašem.

[Tento list nedostal nikdy žádné odpovědi, a dům Juvenův neučinil mi za sou reklamy.]

24. — Vypravují mi, že jistý vévoda nebo hrabě z čehosi, hudební skladatel, zdá se, a zvláště veliký domácí pán, dává zabíjeti tisíce králíků, kteří mu pustoší

lesy a dává je *zakopávati* po vozech, by nikdo z nich neměl užítku. *Krev Chudého* od první řádky do poslední jest komentářem této historie. Vidím ta nešťastná zvířata a nekonečný dav chudých u smrtelného lůžka tohoto velikého pána.

25. — Napoleon říkával na Svaté Heleně: „Vytýkali mi, že jsem příliš miloval válku. Býval jsem k ní vždycky dohnán.“ Čím dále čtu, tím více se přesvědčuji, že říkal pravdu. Věčný galejník války na odpykání francouzské politiky za sto let.

29. — Komický list Belléův, uvědomující mne o smrti mého soudního vykonavatele z Prasečí na Marně a o jeho pohřbení s jeho „skleněným okem“ a s jeho „Majolikovým okem“:

Tážu se, nikoliv bez úzkosti, co byla jeho nebohá umletá huba, když účetní andělé nebeští mu předložili, hned jak přišel, strašlivou fakturu.

Čten zázračně hloupý článek Rodinův, jenž právě objevuje kathedrály a pouští se do jejich *vysvětlování*. Objevují tam tuto větu, jež mi postačuje: „Když jedna ze dvou protilehlých ploch jest ve světle, druhá jest ve stínu... Jak jest to vše prosté!“ Od nějaké doby tento lomař se rozhodl býti literátem. Jeho sádra a jeho hlína mu už nedostačují. Potřebuje inkoustu a pijavého papíru. Zítra se bezpochyby ukáže hudebníkem.

30. — Věnování na *Spásu skrze Židy*, darovanou *jinému* výtvarníku: „Ze všech svých knih této si cením nejvíce a nejdráže jsem ji zaplatil. Chtěl jsem býti sochařem Slova.“

31. — Jistý důležitý církevník uvědomuje Broua, že jeho *Ecce homo*, JESUS AUTEM TACEBAT jest v jeho očích

věc nenáboženská, skoro bezbožnost. Taková jest úroveň skoro všech těchto lidí: Zapření Hanby Spasitelovy.

Paříž se propadá. Dnes zase ulice Tourlaque. Brou octl se velice blízko záhubě. Tak tak že se mu země nerozevřela pod nohama, spravedlivý trest za jeho *bezbožnost*. Těchto příhod bude přibývati.

Brožůra Mnsra Turinaze, biskupa nancyského. Tento fialový žvastal káže Generální jednotu, jako kdysi Bon-toux, nepředvídaje více než on hrozícího Krachu. Budme sjednoceni a dobře hlasujme, v tom jest vše. Nic o La Salettě, jako vždycky. Skvostný úryvek:

Tu jsou slova, jenž mi ráčil adresovati Papež v dubnu tohoto roku, v době beatifikačních slavností Johanky z Arku, a tato slova mi adresoval po třetí: „Když mi řekne některý Francouz: Jsem royalista, odpovím mu: Respektuji vaše mínění. Jiný Francouz mi řekne: Jsem bonapartista, odpovím: Respektuji vaše mínění. Řekne mi třetí: Jsem republikán, odpovím: Respektuji vaše mínění. Atd.“

Co mysliti o biskupu, který jest schopen takto zneuctivati Svrchovaného Velekněze, vkládaje mu do úst svoji hloupost a svoji řeč? (Viz moji *Eksegesi Obecných rčení*, XX.)

LISTOPAD

3. — Dvě vzácných duší přišlo ke mně, získaných mými knihami. [Naskytne se mi více než jednou jmenovati zde tyto dvě lásky, jistě darované Bohem: Juliettu a Jiřího, kteří jsou z nejlepšího, co jsem našel na tomto světě.]

8. — Zajímavý list onoho básníka, směšného a podezřelého, jehož jsem pranerad přijal v červenci a jehož

návštěvu jsem hodně rázně odmítl předevčírem. Jeho list jest na osm stránek a stál mne čtyři sou, byv nedostatečně známkován. To není drahé. Jest všecek literární a všecek cukrový. Nemůže mne jinak pojmenovati než svým „drahým Leonem Bloy“; jest mým „nejponížejším, nejupřímnějším, nejvděčnějším a nejdlužnějším“. Sází se se mnou, že neodstraším jeho obdivu a jeho něhy. Posléze jako by velmi podivně našeptával, že nebude-li mu opláceno, zlý osud připraví osobám, jež mi jsou drahé.

10. — Není leč jeden způsob někomu vypovědět rozhodně, totiž vypovědět mu s hanbou.

12. — Johanna Termierova, jedna z dcer mého velkého přítele, přináší mi rukopis, svazek veršů, *Poslední Útočiště*, bych je přezkoumal a doporučil jistému vydavateli, usoudím-li, že to bude možno uveřejnit. Tři léta věděl jsem od jejího otce, že píše verše, ale nebyly mi ukázány, a pln obav nežádal jsem si ničeho. Hodina přišla. Z celého srdce svého toužím, bych se mohl diviti, ale bude to možno?

18. — *Krev Chudého* posléze vychází.

19. — Jistý kněz, hlasu jak polnice, vypráví mi příběh abbého Mugniera, od Svaté Klotildy, zmíněného v *Neprodajném*, nyní v nemilosti, poněvadž si špinavě zadal s Loysony (s Hyacinthem). Tohle jsem dosti dobře větřil!

Čta málo časopisy, zvláště ne časopisy *Tisku Dobrého*, nevěděl jsem na štěstí o zuřivé polemice v té věci.

20. — *Neviditelné světlo* od Benson, autora *Pána světa*, kterému jsem se tolik podívoval. Zdá se mi, že jsem nikdy nečetl něco tak krásného. K tomu se ještě vrátím.

23. — Viděl jsem v *Comoedii* reprodukci poprsí D'Aurevillyho od Rodina, jež co nevidět se bude odhalovati v Saint-Sauveur-le-Vicomte. Hrozná karikatura.

[Toto poprsí bylo odhaleno, nevím už kterého dne, v městečku normandském, k vyjevení posledních formánů normandských, kteří nepoznali svého „pana d'Aurevillyho“ v této soše chlubila a moc-huby.

Obřadu předsedal, jakž se slušelo, p. Bedřich Masson, jehož *řemeslem* jest býti akademikem, takto již vlastník Napoleona, který v poslední době, nevím proč, přisvojil si autora *Dábelských*. Nebylo třeba méně než tohoto pontifika, by požehnal této karikatuře.

Žurnály ovšem mluvily plnou hubou o *Konetablu* francouzské literatury, pojmenování, jehož otcovství nebudí ve mně žádné pýchy a jehož původ, přešťastně zapomenutý přítomným pokolením, ztrácí se v troskách mezi lahvovými spodky bývalé *Černé Kočky*. Novinářský omyl příliš mladické chvály s autentickým brevem z kanceláře Bohů.

Naveta pro kachny velikého Rodina nezbytně vylučuje každý jiný projekt pomníku Barbey-i d'Aurevillymu, — neboť náš virtuos sochařství tak vydrancoval peníze, že se nikdy k tomu vrátiti nelze. Tráva nepučí už na ovčích pastvinách, po nichž šel tento Alarich.

Bral bych si tedy úkol neobyčejně nevděčný, kdybych se pokoušel vnuknouti jinému sochaři, by vytvořil, tak jak já jej pojmám, *pravý* pomník d'Aurevillymu. Pojmu o něm mi skytla jistá mladá umělkyně, které bych se dotkl, jmenuje ji, a která jest bohužel velice neschopna realizovati jej sama.

Veliký a nejurozenější spisovatel ulehl na vždy. Šest osobností jeho románů bdí stoje u něho, tři po pravici a tři po levici, v ústroji a postojích, jaké jim pro vždy

předepsal spisovatel, který je zrodil. Žádného sblížení se známými kenotafy. Barbey d'Aurevilly byl dítko barbarské, neznající slušnosti života domněle skutečného a etap smyslu kritického. Nevázaný jako vůdce hordy a rafinovaný jako nějaká kurtisána Byzantské Říše, byl po celý svůj život od nehtu palce u nohy až ke špičce svých vlasů jen a jen Fantasií.

Poněvadž tímto se stává nejschopnějším ze všech lidí, by vyšel ze sebe na zevnějšek, všechny jeho osobnosti jsou on, až to křičí. Rozličné jako ďáblové, jako jeho myšlenky byly rozličny od jeho myšlenek, ale vždy on, nic než on, hluboce, vášnivě.

Nechť se udělá šuanem s Cadoudalem nebo p. de Frotté; nechť jest důstojníkem husarů ve službě Císařově, knězem ve službě Boží nebo knězem odpadlíkem; nechť se mu zlíbí státi se kurtisánou, čarodějnici nebo dandym; do každé z těchto bytostí vloží celou svou prudkou, násilnickou duši, na způsob starých pohlavárů normanských, kteří pěchovali svoje bandity do pestrobarevných lodic na ustavičný postrach a poplašné zvonění národů Ježíše Krista.

Dandy však zvláště. Toho potřeboval přede všemi věcmi. Věru, nečiním dobře, že třídím. Všechny jeho osobnosti jsou dandyové, totiž v jeho obraznosti nebo jeho vůli, individua, jež náležejí sobě nebo mají sebe v moci výlučněji než ostatní lidé. Dělají tedy, co chtějí, a stávají se, čím jim libo...

A právě toho by byl Rodin nikdy nemohl pochopiti, byť i množství andělů bylo sestoupilo s nebe, by mu to vysvětlili.

Tento pomník byl by jakýmsi snem. Sen snu znehybněného v enthusiasmu, v hněvu, v heroismu, v rozjímání, uctívání neb soustrastí: Barbey d'Aurevilly úhrnem; Bar-

bey d'Aurevilly osobně nebo v několika osobách, jak jsme je poznali tři nebo čtyři v časech minulých.

Ach! kterak by byl miloval tento pomník náš veliký a ubohý d'Aurevilly! a kdyby se zázrakem kteréhosi dne realisoval, bylo by dobře možno uvěřiti, že on sám by jej chtěl a diktoval dvacet nebo třicet let po své smrti.

Nezáležel na tom, kde jest jeho duch neporušitelný, jistě si ho žádá žádostí nebožtíkův, právě tak, jako si jistě žádal, by se modlilo za jeho věčný odpočinek. Zemřev bez dítek svého těla, žije a jistě si přeje žíti v dětech své myšlenky, které se již modlí za něho v jeho knihách a které by se modlily silněji ve svých kamenných oděvech, ve své strašlivé nepohnutelnosti. Který bídák by mohl jíti mimo Michel-Angelova *Mojžíše*, by neslyšel až do nejhlubších útrob přepokornou a všemohoucí modlitbu tohoto mramoru za nesmírného umělce, jehož kosti prachnivějí už více než tři sta let?]

25. — Na návrh jistého řečníka Kongres *Tříd středních* akklamoval pana Loubeta, „Presidentem Buržoů francouzských“!!!

26. — Jistý nový list, *Vlkové*, žádá mne, bych do něho přispíval, mysle, že mne oslní seznamem spolupracovníků, kde paraduje Anatole France. Odpověď:

Pánové, neztrácejte ani hodiny, rád bych vás uvědomil, že se naprosto vzpírám, by moje jméno bylo zmíněno v záhlaví, kde se bude čísti jméno toho jedovatého blbce Anatola. Trpěl jsem třicet let, abych unikl takovým stykům, a myslím, že „láska“ mladých spisovatelů, o níž mi píšete, byla by urážkou, kdyby se mi o ní bylo sdíleti s lenoškou tak staré Akademie.

27. — List jistého předobrého kněze, nešťastně nakaženého kritikou. — Neuviděl v mých „velikolepých“ stránkách než záminku, by se v ní cvičil, vytýkáje mně

„přehánění“ a „opomenutí“. Očekával knihu hloupé dokumentace, jaké mohou zploditi v Dobrém Tisku nebo ve *Svobodnem Slově*. Moje vysoká synthésa, opřená o Evangelium mu uniká. Posléze, mám-li nějaké poslání, jak věří, *chybil jsem se ho z části*. Až přečte podruhé, napíše mi možná, že se mýlil.

29. — List jistého protestanta, stavšího se atheistou, to jest dokonavšího svůj vývoj. Praví mi, že není už křesťanem *od té, co přečetl Evangelium*. Tohle jsem ještě neslyšel.

Krev Chudého Martineauovi, autoru Jednoho živého a dvou mrtvých (Leon Bloy, Arnošt Hello, Villiers de l'Isle-Adam): „Jsem stále živý, ba dobře živý jako před deseti lety. Ale nejsem už mezi „dvěma mrtvými“. Jsem sám mezi mrchami ode dneška.“

PROSINEC

1. — *Krev Chudého Termierovi*:

Eadem velle, eadem nolle, in perpetuis voluptatibus. Naše Paní Spolutrpitek vám poví někdy, co mám v srdci pro vás; já vám toho neumím povědět.

3. — Rozkošné psaní jistého vojáčka z posádky nerversské, který mne čte se zbožností. „Mám“, praví, „zvláštní dojem, že jste velice blízko u mne a že jsem velice daleko od vás.“

4. — Dovídám se, že zrzoun Tourteau, ode dneška můj nepřítel, rozšiřuje na mne pomluvy, jež prý přesahují zlobou vše, co si možno pomyslit — což mi jest ostatně dokonale jedno. Už dávno jsem očkován.

Vytěží si tím vzrůst svého směšna a své hlouposti, které jako by rostly s každým jeho gestem. Neboť takový jest jeho osud. Řítí se k naprosté Šaškovitosti s rychlostí planetární a stále zrychlovanou. Mohl by si tím získati také několik proslulých výprasků. Brou už prašpatně zažívá tak smradlavého sekretáře svého komitétu Villiersova, přes nesnadnost zbýti se ihned tohoto parazita. Nevím, jak se to skončí. Bude dobře, opatřím-li si klacek.

5. — Viděl jsem po prvé Alfréda Pouthiera. Už jistě tomu deset let, co běží za mnou a nemůže mne dostihnouti. Proč jsem se nezastavil dříve? Prazvláštní nedorozumění mi dávalo křídla, i prchal jsem tomuto výbornému muži, nechtěje slyšeti jeho křiku.

Termierovi:

Ve spěchu, skoro po paměti a nemaje kdy se vysvětlovati, uvědomuju vás, že můj přítel před chvílí, Tourteau de la Citerne, řečený Zrzoun z Grenoblu, jest taškář rodu Tartufova. Byv s hanbou vyhnán po jistých kouscích, o nichž vám povím, hledá nyní, by mi uškodil nejhoršími pomluvami a nejdřežšími pochůzkami u všech osob, o nichž ví nebo se domnívá, že mi jsou příznivy. Mám důkaz, po několik dnů, že jsem ustavičně špehován a že jest známo, co dělám každou hodinu mimo dům. Kdybych byl osobností politickou, myslel bych, že p. Lépine chce těžiti z tohoto kavalíra. Předvídám, že vás poctí svou návštěvou nebo svou korespondencí. Upozorňuji vás tedy.

Několik jiných psaní v témž smyslu.

8. — Brou přišel na bezpečnou pomoc, jak odehnati hmyz od kořisti. „Pan X..., napsal zrzounovi, ráčí se mnou poobědvati před svým odjezdem. Přijďte tedy. Bude vám možno pohovořiti si s ním o Grenoblu, kde jest *magistrátním radou* a kde zná kde koho.“ [Účinek magický. Tourteau, jehož toto pouhé slovo Grenoble

plní nejtěžší melancholií, neodvážil se vícekrát překročit jeho prahu.]

12. — Jistá paní mi psala, že se jí zdám pověřen úkolem přiváděti nazpět ovce ztracené. Odpovídám, že nevolám ovec, nýbrž lvy, ba i hrochy zbloudilé, a těch že nelze nikdy přivésti příliš veliký počet.

18. — Johance Termierové:

Ano, všeho jsem si zasloužil kromě odměn. Dal jsem slib vašemu otci. Ač mu nemohu dnes dostat, jest přece velmi třeba, abyste něco dostala. Tu vizte. Není možno leč předmluvu ve formě listu nebo jinak. Četl jsem a znova četl váš rukopis, jehož vás neblaze zbavuji. V pravdě jest to překrásné, a nevím již, jak zachrániti svou reputaci závistivého kritika a pamfletáře. Jest to krásné, jak si jen možno pomyslit. Tato četba jest z úžasů mého života. Pravím vám to velice chladně, bez jakékoliv péče zalíbíti se vám. Mám tedy *povinnost* psáti překrásnou předmluvu, což mne mučí. Dejte mi ještě malounko úvěru, ó dítě *večerů*. Nepřál bych si, by tato práce byla svěřena některému jinému dělníku.

20. — V Absolutnu. Každý člověk má svoje poslání, na vlas tak jako každá bylina má svou sílu, spásnou nebo zhoubnou. Neví se vždycky, jaké jest toto poslání, ba ví se to velice zřídka. Jest však přece jisté. Ale přihází se, že nejčastěji se potratí. Jedno zrno vzklíčí na tisíce zrn svěřených zemi. Kolik básníků, kolik umělců, kolik světců shnilo nadarmo v kouři politiky nebo záležitostí! A kolik údivů, až vše bude odhaleno!

21. — Jistý obyvatel Montmartreský píše mi velmi jadrnými slovy, prohlašuje, že jsem nic nevytvořil tak krásného jako *Krev Chudého*. Odpověď:

Díky, můj pane sousede. Možná že máte pravdu, stavě nejvýše mou poslední knihu, ale nejsem si tím jist. Ostatně nezdá se, že jste četl pozorně jiné knihy a nalézám toho důkaz v tom,

že mne jmenujete „milým mistrem“, jako bych byl nějakým soudním vykonavatelem nebo akademikem. Prožil jsem život plše, že není nic jistějšího, čím se mi znellbiti. Přece však díky za ostatní.

22. — Předmluva k *Posledním Útočištím*:

Zakládám si na tom, že jsem nikdy nenapsal předmluvy. Život jest příliš krátký, jest příliš vážný, a není nic neužitečnějšího a mrzutějšího.

Moderní obecenstvo má tolik ducha, že se zlou se potáže, kdo se odhodlá předvésti mu nějaký svazek veršů. Jako by se mu říkalo: „Žroute věci nečistých, tu máš krmi sestolu Bohů.“ Takový nebude můj jazyk. Moje umírněnost ostatně jest dosti známa.

Co tedy hodlám tuto činiti? Oh, toť velmi prosté.

Noc se sklání, smutná noc bez luny, a jsme v místě velmi osamělém, příznivém leda syčákům a strašidlům. Abych vše řekl, naše svědomí silně zadlužená nejsou pokojna.

Přede všemi ostatními zvuky slyším jistý hlomoz, prazvláštní hluk, který jako by nebyl z tohoto světa. A tu s vlasy zježenými, s tváří bledou a drkotaje zuby uvědomuju své spolčníky:

— Kdosi právě zaklepal na dveře... Povídám vám, že jest někdo za dveřmi..., někdo, jehož neznáme!... Slyšíte ho teď? Hluk se zdvojnásobňuje, stává se hrozným. Marně nebudeme otvírat. Návštěvník vstoupí děj se co děj, a dohaduju se, že budeme před ním jako vinníci před strašným Soudcem.

Tímto soudcem jest mladá dívka jednadvacetiletá, a její svazek veršů, *Poslední Útočiště*, byl jedním z nejkrásnějších úžasů mého života. Od Verlaine nečetl jsem nic podobného a nemyslí jsem, že by to bylo možno.

Verlaine, ano, cítí se jeho přítomnost, avšak prchavá, vybledlá, čím dál tím nerozeznatelnější. Nevím, jak to vyjádřiti. Jest to skoro ihned jako *jiná* přítomnost, již se neočekávalo, Přítomnost nevýslovná, jež nahradila přítomnost Verlainovu.

Básník *Moudrosti* vidí pouze svou bolest, svou lítost vzlykající, svou nesmírnou úzkost hříšníka. Potom tento dobrý chudý se vzdaluje, když dostal svou almužnu. Nevidíme ho již.

Básnířka *Útočiště* pozoruje „Bolest světa“, o níž mluví Benson, vznešený Angličan, velkolepou a tichou a nepohnutelnou a trvalou Bolest, již bylo třeba jako Chotí Ježíši Kristu, stlženému „úzkostí vesměrnou“.

Není to snad krásnější, není to snad tak krásné *literárně*, ale kterak jest to něco jiného a kterak duše jest více zasažena ve své hloubce!

Duše příliš prostorná a příliš hrdá, aby zemřela.

Čta některé z těchto nepochopitelných kusů, jež pouze Baudelairevi, zdá se mi, bylo by možno snít: *V mlčení v srdci měst bolestných — Bědný večer — Večer říjnový — Noc srpnová — Hudba a Smrt — Smrt — Zimní luna — Pro večery poutnické*, zvláště znovu je čta, měl jsem jakoby vidění světa skonávajícího, světa znaveného, nemohoucího již dále, v němž by se neviděly v zasmušilých nekonečných pláních než pomníky bolestné, zanechané bědnými dušemi.

Když jsme staří, myslím, že život každého nezbytně vezme na se tento vzhled. Jest to jalová step, v níž bydlí špatné činy, beztvaré a pochmurné spousty, na něž vrážely a útočily meteory nebo slunovraty, podobné oněm žulám Bretańska, na nichž přičiněním démonův byli rdoušení lidé, a jichž dvacet století křesťanských neomlelo.

Jest příliš jisto, že tento svět jest krajně stár a že možno věřit v blízký jeho konec. Jisto také, že jest to svět duší, pouze duší a ničeho jiného, protože jedině ty žily, a budou stále žít. Ty, které nebyly oslepeny, nezbytně vidí zlo děsné, jež jest na zemi, a že historie všech dob jest jedna hrůza.

Hrůza a lkání všech proroků, všech básníků, všech těch, a byť to byli mrzí buržoové, jejichž svědomí jeden jediný den bylo osvíceno z neskonale dálky zazářením bolestné Tváře.

Zdá se, že básnička „*Posledních Útočišť*“, Johanna Termierova, dostala zvláštní dar spodobovati každé utrpení. Nemůže vidět něco jiného:

Na kavárny hlučných měst bez krásy,
kde večer bolestný a vážný jest urážen
blasy a křiky falešné veselosti;
na duše, z nichž světáci činí zajatkyně,
— — — — —

Noc letní s břehů nebe se schyluje a pláče.

Podivuhodná ta dívka psala „pro některé, kdož jsou nejtruchlivější...; pro některé bez předků a bez vlastí, kteří nejsou již než hrstkou bolestných myšlenek...; pro některé, kteří nadobro zničili systémy, nabízené, by se mohlo žít...; pro některé na kři-

žovatkách utrpení, když život se zastavuje a ohlíží se na všechny strany a praví kolemjdoucím, kteří do nás vrážejí, večer: „Tys to, který přijít má?...“ Leč neprošli jsme všichni podobnými hodinami? A jest jediná duše, která dnešního večera nesvlíjí se úzkostí a nevzlyká žalostně v náručí některého ubohého Snu?“

Splínáme k Tobě, ó Bože, svoje ruce z bláta a stínu.

Neví se již, co mysliti v přítomnosti tohoto stylu podivuhodné velkodušnosti. Kniha padá, chápeme hlavu do obou dlaní, a říkáme plačíc: „Jak jest to krásné, můj Bože! jak jest to krásné!“

Johanna Termierová jest dcerou Posledních Dob a právě proto napsala *Poslední Útočiště*. Dotýkáme se tohoto okamžiku strašného a zcela zvláštního, v němž Bůh odevšad bude vyhnán a žádný člověk nebude věděti, kam jíti...

Není-liž tato Johanna, která žhne a která pláče uprostřed posledního stáda, žačkou zvláštní přízní obdařenou od „jitřní Hvězdy chudých“, která *smrtí se bude v Den Poslední?*

Jistá dívka z Anvers, jež se podpisuje „budoucí karmelitka“ a jež čte právě *Neprodajného*, posílá mně čtyři strany obecných rčení pobožnostních. Přála by si také, bych miloval všecky lidi, a vytýká mi, že jsem byl hrubý na Huysmanse a na abbého Mugniera.

23. — Moje budoucí karmelitka připojila k svému psaní „kupon na odpověď“. Neodpovím na její obecná rčení, ale dám jí *Krev Chudého* s tímto věnováním:

Marii van N..., podáno prachudým spisovatelem, jehož katolíci hanebně nechali hynouti bídou po třicet let. Každý člověk dostal od Boha svoje poslání. Části větší jest tím neb oním způsobem prohlašovati jeho Milosrdenství; některým, v počtu pramalém, tupeným a zneuznávaným obecně, jest uloženo zvěstovati jeho Spravedlnost nebo jeho Hněv. Tito poslední náležejí Naší Paní La Salettské, opovrhované a posmívané po třiašedesát let. To by bylo třeba pochopiti.

Bůh vyhnal člověka z Ráje pozemského. Člověk vyhání dnes Boha z veškeré země. Na rozvinutí.

25. — Znáám jisté zcela maličké děvčátko, utlačené hanebně svým otcem, atheistou a universitním sluhou, jehož by bylo neskonale příjemno zmlátiti. Ubohé děvčátko o Vánocích mělo štěstí dělati jesličky ve skříni zavřeně na klíč. „V šesti letech již jest v katakombách!“ pravil mi Jakub Maritain.

Smrt pí. Arnošta Hello, 31. července. Tato stará žena odkázala vlastnictví děl svého manžela pí. Goyau, rozené Lucie Felix Faure, a své jmění pí. Henri Lassere, která už byla bohata. Tato závěť mi ji zúplňuje.

26. — Psaní od Floriana, smutné a bolestné. Žádá nás o modlitby chudých, „schopných proměnití vodu a víno v krev“.

Mé budoucí karmelitce, jež mi poslala 5 franků „za všecko potěšení, jež jsem jí způsobil“:

Děkuji vám, že jste vzpomněla na moje chudé. Vaše malá oběť, načisto bezvýznamná pro mne, bude jim dobrodiním. Hned jak dostanu 5 franků, z nichž jste mi poslala jenom stvrzenku, která vám jest osobní, pospíším způsobiti jimi radost někomu z nich. Poněvadž jste pobožná, doufám, že neodmítnete žádati pro mne milosti, bych byl odevzdaným v *pokořováních*.

29. — Věnování na mého *Syna Ludvíka XVI.*:

Chcete, milá přítelkyně, bych vám pověděl nějaké tajemství? Nuže, syn Ludvíka XVI. toť já sám, to jest tuto historickou, tajemnou a tak bolestnou osobnost viděl jsem v sobě, ve velkém černém ledě zrcadle, které jest na dně mého srdce.

Jiné na *Eksegesi obecných rčení*:

Tuto knihu, kterou jistí lidé usuzují zábavnou a kterou nemohl napsati než člověk, který zahlédl peklo.

30. — Pohřeb u Svatého Petra. Viděl jsem svoje ubohé dcerušky v černých závojích a drásané vzlyky na svém vlastním pohřbu.

Vypravují mi toto o jisté zámecké paní ze Seine-et-Marne, paní de la Tour du Pin, velice bohaté. Vlivem jistého postního kázání nebo missie, kázané jistým z mých přátel, připravovalo se proceství ke cti Johanky z Arku, a tato dáma litovala, že na něm není sochy Blahoslavené. Posléze navrhla takové východisko: „Máme v zámku, pravila, sošku Jindřicha IV., och, bez vousů, velice mladého Jindřicha IV. Stačilo by mu obléci šaty pasačky.“ Když východisko zamítnuto, navrhla Budhu!!! Tato zámecká paní přísluší zřejmě skupině „Paní Francie“, jež míní zachrániti Království.

31. — List jistého kněze, přítele La Saletty, vášnivého obdivovatele Melaniina, jenž mi předvádí nový rok jako obludu asi, jež „má zuby rodíc se“.

1910

LEDEN

1. — Dočetl jsem *Fouche*-ho od Ludvíka Madelina. Autor se činil seč byl, aby zmenšil antipathii své osobnosti. Jest to, jako by obchodník s malým odbytem vynášel nějaké hanebné zboží. Více nebo méně vtipná „dobráckost“ Fouchého, odpadlíka, znesvěcovatele a svatokrádce, pověstného vraha, zuřivého vyděrače, dvacetkrát zrádce, ukazuje ho ještě ohyzdnějším. Sňatek tohoto starého taškáře s kterousi Kastelánkou jest hrůza přesahující ostatní, a podpis Ludvíka XVIII. na smlouvě jest na vlas to, čeho se nedostávalo k dokonalé hanbě Bourbonů.

2. — Pl. X.:

Vaše poslední psaní, tak přece vroucí, mne poněkud rozesmutnilo. Přál bych si tolik, aby ti, jež miluji, byli opravdu se mnou a aby moje „poslání“ bylo dobře chápáno. Domníváte se, že tuším „Obnovu“. Ale, přítelkyně, nečiním než to po třicet let, a všechny moje knihy jsou plny této předtuchy. Přece však dlužno se dorozuměti o slově *Obnova*. Naši moderní katolíci, jichž dokonalá prostřednost jest možná nejstrašnějším *znaméním*, myslí skoro všichni na pomoci lidské. Slyšeti jenom o ligách, kongresech, volbách atd. V mých očích vše to jest marné a hluboce blbé. Pravdou, velice bezpečnou pro mne, jest naprostá prázdnota tohoto tlachání a od nynějška nezamezitelná bezmocnost společnosti křesťanské, zavržené bez smilování. Vše jest marno nyní vyjma *přijetí mučednictví*. Myslím, že jsem vám to psal. [Řekl jsem to nebo psal vskutku často této osobě nebo jiným a budu jistě dále, nemaje v duchu leč toto.]

Pozorujete, že ukazuji zlo a nenabízím žádné reformy. Bez pochyby, poněvadž vím, že není možné reformy. Pravím vám a pravím všem lidem, že dnes není pomoci, by se uniklo *trestu*, a přesnadno bylo by možno, že trest začne hned tímto rokem.

Připravuji se na mučednictví už dávno, připravuji na ně svoje dcery a jsem naprosto přesvědčen, že není už co jiného dělati. Není už doufat v možné odpuštění, ba snad ani v odročení. Dva zločiny, dvě urážky naplnily míru nenapravitelně. Tyto dva zločiny nesmírné jsou načisto moderní, vlastní století našemu, jež se nespatřily nikdy před tím.

První jest vám znám. Jest to výslovná, úplná neposlušnost Naší Paní La Salettské, neposlušnost vzniklá z nenávisti, a jaké nenávisti! u valné části údův Kléru.

Druhý z těchto zločinův, vrstevník a tajemný důsledek prvního, jest vám bohužel příliš neznám. Jmenuje se *antisemitismus*, propagovaný z prvu Drumontem, potom Otci od Nanebevzetí. Poněvadž taťto myšlenka jest vám nová, pokusím se vysvětliti.

Dejme tomu, že by osoby kolem vás mluvily ustavičně o vašem *otci* a o vaší *matce* s největším opovržením a neměly by pro ně leč nadávky nebo urážlivé sarkasmy, jaké by byly vaše pocity? Nuže do slova to se děje Našemu Pánu Ježíši Kristu. Zapomínal se nebo spíše nechce se věděti, že náš Bůh učiněný člověkem jest Žid, Žid po výtce původem, Lev z Judy; že jeho Matka jest Židovka, květ Pokolení židovského: že všichni jeho Předkové byli Židé; že Apoštolé byli Židé právě tak jako Proci; posléze že naše posvátná Liturgie jest úplně celá čerpána z knih židovských. Tudíž jak vyjádřiti nesmírnost urážky a rouhání, jež jest ve zlehčování Pokolení židovského?

Kdysi ošklivili si lidé Židy, rádi je vraždili, ale neopovrhovali jimi *jakožto pokolením*. Právě naopak se jich obávali, a Církev modlila se za ně, rozpomínajíc se, že svatý Pavel, mluvě ve Jménu Ducha Svatého, všecko jim slíbil, a že jim jest kteréhosi dne státí se hvězdami světa. Antisemitismus, věc zcela moderní, jest nejhroznějším poličkem, jakého se dostalo Našemu Pánu v jeho Umučení, jež trvá stále, jest nejkrvavější a nejméně odpustitelný, poněvadž ho dostává *na Tvář jeho Matky* rukou křesťanů.

Nahání strachu pomyslití, že třeba kněz, zavázaný den co den obětovati Svatou Oběť přímlovou Abrahamovou, *sacrificium Patriarchae nostri Abrahae*, hned potom bude se vysmívat, či a p. Drumonta, tomuto přesvatému Jménu, jež se mu bude zdáti souhrnem všeho směšna a všeliké hanebnosti. Psal jsem tyto věci, bude tomu brzy dvacet let, ve *Spáse skrze Židy*, své nejlepší knize. Proč jí nečtete?

Ochránce Svatého Hrobu v Krvi Chudého se vám zdá „rozrušujícím“, hrozíte se, vidouc knihu křesťanskou, anase končí apotheosou Žida“. Ehl jak pak byste si přála, aby končila? To bylo zakončení nezbytné, poněvadž Bůh, kterému se klaníme, jest Žid. Co vám tuto píšu, milá přítelkyně, nikterak není sofistika, toť základ, opravdový základ křesťanství.

Mimo to, píše knihu o Chudém, jak bych byl mohl nemluvit o Židech? Který lid jest tak chud jako lid židovský? Ach! vím dobře, jsou bankéři, spekulanti. Legenda, tradice chtějí, by všichni Židé byli lichváři. — Ne a ne uvěřiti něčemu jinému. A tato legenda jest lež. Jde tu o vyvrhel světa židovského. Ti, kdož tento národ znají a pohlíží naň bez předsudků, vědí, že má jiná vzezření a že nesa bídu všech století, trpí neskonale. Několik nejušlechtlejších duší, jež jsem potkal, byly duše židovské.

Myšlenkou Církve po vše časy jest, že *Svatost leží na tomto lidu* výjimečném, jedinečném a nevyhubitelném, střeženém Bohem, chráněném jako zřítelnice jeho oka uprostřed zkázy tolika národů k naplnění jeho Úmyslův nejzazších. I opovrženost tohoto Pokolení jest Znaméním božským, velice zřejmým znamením trvalého zůstávání Ducha Svatého na těchto tak opovržených lidech, kterým se jest objeviti ve Slávě Utěšitelově na konci konců.

Povznestese k těmto myšlenkám, zapomeňte hloupých nebo nenávisných spiknutí zvrhlých křesťanův, kterých Naše Paní La Salettecká, čím dál více posmívána, zůstavuje a které její Syn již již zahrucuje. Bylo vám dáno pocítiti, že bych mohl mluvit *posláním*. Dlužno, by se přijaly jeho důsledky, byste si řekla, že člověk v tomto postavení nemůže mluvit jako ostatní, ale že naopak a zcela nezbytně dlužno, by se jim zdál paradoksním a rozrušujícím. Nejste neobyčejně označena, byste chápala tyto věci?

5. — Juliettě a Jiřímu:

Doufám, že tento list vás zastihne v Cannes. Tož tedy v plné cestě, majíce, myslím, jiných zaměstnání, vzpomněli jste si na mne, že jste mi až psali ve spěchu na jakémś jidelním řádě. A já, velice nehodný tohoto projevu náklonnosti, nechávám uplynouti čtyři dny a neodpovídám na to.

Ach! až mne poznáte lépe, bude vám mnoho jiných věcí mi odpouštěti. Můj bídný život jest utkán z tak špatné niti, že se to trhá každou chvíli a že aby řas sešlval vlákna, jež se stále párou.

Už se tedy nehněvejte a mějte mne za to, co ve skutečnosti jsem, za přítele opravdového, přese všechno, jehož nepřesné hodiny bíjí často nesouhlasně s jeho srdcem. — Spěchám však přece — svým způsobem — poděkovat vám za to, co jste učinili pro naši chráněnkou, kterou se snažíme ze všech sil povzbudit, zachránit. Co mne se týče, potřeboval bych snad více než kdo povzbuzení a posily. Ale jsem nejméně odvážlivý ze všech žebráků, přes svoji hodně samozvanou pověst *nevděčnickou*, a když jest třeba, bych prohlásil svoje psoty, snadno mám vzezření pána, jenž příliš dobře obědval, zatím co ve skutečnosti jsem docela správně osobností, jež se *navečeřela* lidí a věcí své doby. Osvojil jsem si zvláštní zvyk zázraků, a když se život zdá hmotně nemožným, v tuto chvíli roku třebas, spoléhám na Prozřetelnost, že vše zařídí. To se mi zdařilo dosti často, a důkazem jest, že ještě žiju.

6. — Můj „Napoleon“. První vlití světla. *Neviditelné skrze Viditelné*. Přesná formule, do níž, zdá se mi, mohl bych uzavřít všechno. Zjevila se mi hned prvním dnem, už velice dávno, ale nikdy s takovou silou.

7. — Spatřen vydavatel Bernard Grasset. Nabízím mu *Poslední Útočiště* Johanny Termierové. Obřadné námitky zprvu. Čtu svoji předmluvu, která jako by působila.

Memoiry ze Záhrobí. Žádné ceny historické. Nesnesitelný lyrismus a marnivost ve vyklopování srdcí. Chateaubriand nevidí lidí a věcí leč skrze sebe.

8. — Věnování pro Alfréda Pouthiera:

Krotitelé šelem a Prasáci. Pod podobiznou: „Příteli odročovanému, nevím proč, po osmnáct let. Tu jest hladová obluda, která sežere „šest otepí sena za den“ a jež sílena touto výživou zůstává prý jedinou a poslední hlídkou Bašty Boží.“

Epopoea Byzantská. „Přec jenom věrnému císařství Byzantské, pozorované kukátkem Napoleonovým na rameně starého granátníka, z krokveného třiašedesáti ranami a posledního, jenž kdo přežil, z posledního carré.“

9. — Čten *Obětovaný* od Emila Baumanna, jedna ze vzácných knih křesťanských této doby. Bylo by lze

žádati více stylu, ba i více Absolutna v myšlení. Ale jaká výše u srovnání!

10. — Jistý člověk, s nímž jsem se na polo rozešel, ohlašuje se z dále, říká jako nějaký generál Republiky nebo velikého Císařství: „Nechci malé brány, nýbrž velikou.“

Pamatujete se na naše poslední shledání u...? Zůstala mi na ně velice milá vzpomínka. Chci vám tedy dnes psát laskavě, přes to, že jste mne již podráždil tím *novým* posláním známky na odpověď umělci, kterého nazýváte velikým, kterého, jak se prohlašujete, milujete, který snad trpí a který vás o nic nežádal, ani o posvěcující přízeň pokoření.

Mluvíte mi bez ustání o své „upřímnosti“. Byla by úplnou, kdybyste mi prostě řekl: „Pomohu vám, byste tvořil své dílo, ale s *podmínkou*, že mne přijmete jako starého přítele, přítele velice důvěrného ve svém domě a u svého stolu, kdykoliv se mi zlíbí k vám přijít.“ Taková jest dle pravdy vaše myšlenka. Váš list, ač toho nevyjadřuje s touto upřímností, ve skutečnosti neznamená nic jiného. Dáváte mi prostě *výpověď*. Jak můžete činit něco podobného? Opravdu-li myslíte, co jste mi tolikráte napsal, že jsem totiž „dělníkem Božím“, spisovatelem „jedinečným, neporovnatelným“ a zneuznaným, k němuž nelze mít úcty dosti, jak jste se mohl takto ke mně zachováti? A jak byste přijal někoho, jenž by vám mluvil tímto způsobem?

Ach! jak by vám bývalo bylo snadno získati si mé náklonnosti, kdybyste se býval, chtěje býti mým pomocníkem, ukázal úplně *nezištným*, šlasten prostě, že přispíváte mým pracem *skromně* a *pokorně*. Rozhodl jste se pro opak. Jsem zničen pro vás, ale nikoliv pro sebe. Mám pevnou důvěru, že nebudu opuštěn.

11. — Jistému mladému israelitovi, v jehož obrácení doufám:

Pravíte mi, že se nikdy nebudete moci skloniti před „disciplínou dogmatu“. Ale, příteli, nikdo toho nemůže, nikdo nemůže nic v tom smyslu. Jest *Milost*, a toť vše. Tedy říkáte toto, neříkáte nic. Já chci doufat všeho. Kdo tedy by byl milován Ježíšem a jeho Matkou, ne-li vy, jenž jste jejich vlastním bratrancem?

13. — Termier posílá mi můj *terme* (činži). „Bůh stvořiv Bloy, pravil mi Brou dnes ráno, uviděl brzy, že něco chybí tomuto veledílu. I stvořil Termiera.“

14. — Peníze nejsou na to, by se jimi kupovalo. Jsou na to, by byly dávány. Co se děje, když někdo *kupuje*? Dává peníze, jež jsou illusí, jež neeksistují o sobě, by *zdarma* dostal od Boha návratem tohoto gesta věc kupovanou. JOHANNA.

Bourget jest ve slávě. Právě čtu obrovský článek p. de Muna, Boha zbabělých katolíků, o *Barikádě*, kterou obdivuje. Bourget nabízí násilí, Mun nabízí bratrství. Tito dva kleštěnci spasí společnost.

Psaní vydavatele Grasseta. Úplné vítězství. Četba *Posledních Útočišť* ho dobyla až k nadšení.

15. — Emilu Baumannovi:

Myslím, že se vám zavděčím, podáváje vám tři z mých knih, na něž spoléhám, by se mi dostalo milosti od Boha a jeho Matky, a dokončil mučednictvím život, jež nepřátelství vrstevníků učinilo neskonale bolestným. Jest mi třiašedesát let. Trvalá, často velmi černá bída, která byla a která jest ještě jedinou mzdou za moje práce, zabila dvě moje děti. Jsa křesťan *Absolutna*, jak bych byl nenaháněl hrůzy světu, jenž mně nahání hrůzy? Dnes čeho si mohu žádati, ne-li mučednictví?

Moje Paní Spolutrpiteľko, Královno mučedníkův, dej mi dychtiti po mukách!

16. — Dostal jsem takovouhle belgičinu:

ŠKOLA POSLANCE A MĚSTSKÉHO RADY

NOVÁ METHODA NA CVIČENÍ KANDIDÁTŮ

Umění řečnické: Lehkost výmluvnosti — Korrektnost — Vytrvalost — Chladnokrevnost.

Řečníště: Chování — Oesta — Mnemotechnika.

Volební propaganda: Obecný mechanismus — Sestavování programů — Organizace výborů.

HODINY NA ZNÁMKY NEBO HROMADNÉ

Dle schopností

MLČENLIVOST NAPROSTÁ

Platí se po úspěchu

Zprávy na požádání

POZORUHODNÝ VÝBĚR PARLAMENTÁRNÍ LITERATURY

všech odstínů

Uvítací řeči — Řeči s patra

Řeči za všech okolností — Řeči zahajovací

Valné hromady — Hostiny — Pohřby atd. atd.

Podmínky dle důkladnosti práce

18. — Psaní kteréhosi z mých čtenářů z la Charente, který mne ujišťuje svrchovaným obdivem, lituje, že jsem mohl napsati *Tu, která pláče*, a divě se, jak takový člověk, jako já, byl schopen připustiti „tu hromadu blouznění a přeludův“. Odpověď:

Nepokusím se hájiti proti vám *Té, která pláče*. Nač? Jsme příliš daleko od sebe, poněvadž mi píšete, že jste ztratil všecku víru“. Vzhledem k tomu nemám opovržení, jak se domníváte, ale jen smutek. Přál bych si, by vám bylo dáno mysliti a cítiti jako já, přesvědčen, že byste tak byl šťastnější. Toť vše.

Přece však jsem udiven vaším *údivem*. Nechtěť jest kdo jakkoli nevěřícím, přizná-li mi, jako vy činíte, talent a charakter, zvláště charakter, jest mu naprosto nezbytno vzít mne nebo nechat tak, jak jsem. Nuže jsem katolík, toť nesporno. Potom co záleží na tom či onom, to jest na tom či onom bodě? Což jest nesnadnější nebo „hloupější“ věřiti v La Salettu než věřiti třebaš v Přepodstatňování? Byl byste důslednější sám sobě, obdivuje neobyčejnou plnost mé víry, jež mne vede tímž krokem až k nej-

zazší, důsledkům, až k přijetí, kdyby třeba bylo, nejpříšernější smrti. Úkaz dosti vzácný, mohl jste to konstatovati.

[Tato odpověď vytěžila mi nový list, dokonale roztomilý, provázený velikou bednou lahodného vína a jiných dobrých věcí.]

19. — Leonu Bellé-mu:

Mohou-liž přání nešťastného spisovatele býti na prospěch tiskaři? Mohou-li, přináším vám svoje, co nejvroucnější.

21. — Pokusil jsem se pomocí prostředníka vzbudit zájem o jistého umělce u jisté bohaté židovky, a jak hanebně bohaté!... Samo sebou nechce učiniti nic, odvolávajíc se na nedostatečnost svého „malého rozpočtu uměleckého“, což jest v pořádku. Ale prostředník doporučil se mnou. „Jak“, vykřikla tato paní, „odvažujete se mi jmenovati pana Leona Bloy, který se nepřestává pošklebovati pokolení a náboženství, z něhož já jsem?“ Hle tedy, jak jsem čten a chápán v Israeli, hle, moje mzda za *Spásu skrze Židy* a za *Krev Chudého*! Domníval jsem se, že jedině katolíci mají právo býti tak hloupými.

List této paní:

... Aniž jsem byl příliš překvapen, podíval jsem se zase jednou tomu faktu, že židé jsou zrovna tak pitomí, tak slepí jako křesťané. Tajemná a vesměrná příprava na budoucí kataklysmy. Neschopní v téže výši, tito i oni, by rozeznali svoje přátele od svých nepřátel, jsou všichni dohromady „spoutáni týmž řetězem temnot“, jak jest psáno v Knize Moudrosti, by byli zahrnuti v jedinečném úžasném trestu.

Ale jest uvážiti toto. V době vesměrného poblouzení vydáváme se nezbytně v nebezpečí, že nás budou míti za obludy přemrštěnosti, říkající věci nejrozumnější. Jaké pohoršení třebaš, napíšete-li ono přece velice rudimentární tvrzení, že křesťané rozhořčují Boha mnohem více než židé, zrovna jako před křesťanstvím Hospodin, stále popouzený přestupníky svého lidu, kázal

Pohanům, by je deptali nohama svýma. Nejzločinnější jest bezpochyby ten, který nejvíce dostal. Nuže židé dostali toliko Slib. Ukřižovali svého Boha, odepřevše ho uznati, a za tento zločin jsou bludnými a křižovanými po dvacet století. Co si mysliti o křesťanech, kteří Ho křižují po dva tisíce let, *uznavše Jež*, vědouce, že se narodili, by se klaněli Jemu, a jak si představiti nesmírnost trestu a hanbu, které jich čekají?

Antisemitismus rozdmýchaný Drumontem a jeho spoluotci jest předně sprostáctvo. Ale jest to zároveň podvod v tom smyslu, že to jest věc zrádně nahražovaná za jinou, totiž něco vedlejšího stavěno zřejmě na místo věci hlavní. Zde otázky nikterak není. Co jest finanční moc židů vedle finanční moci miliardářů protestantských? Ach! otázka židovská jest daleko jinde. Jest jinak vážná, jinak hluboká.

Hrozně zadlužené svědomí křesťanů dává jim nejasně výstrahu o nesmírném nebezpečí. Aniž co vědí, aniž co chápou, cítí, že přichází marnotratný syn, který se rozpomíná na dům svého otce. Instinktivně se dohadují, že se vrací z oné vzdálené končiny, kde tak dlouho hlídal prasat, baže se najísti odpadků, jimiž opovrhla tato zvířata. Co si jim dává výstrahu, že tento návrat jest jim neskonale obávaný, a takový jest pravý, třebaš velice skrytý, původ jejich ošklivosti.

Nic nepomáhá mluvit o pokolení *rozděleném ve dvě* na Kalvarii. Jest to obecné rčení úplně bezcenné. Toť jako by se řeklo, že Církev jest rozdělena ve dvě, poněvadž jsou křesťané dobří a zlí. Pokolení se nerozděluje. Ať dobrý nebo zlý, obrácený či neobrácený, žid jest vždycky židem, to jest dědicem všech slibů, jež Bůh dal svému lidu a jichž splnění bylo přeneseno jen na čas. Ale přede vším a nade vše, žid jest vždycky pokrevním bratrancem Ježíše Krista.

23. — Počasí hrozné. Spousta sněhu a hned potom obleva a bouře. Noviny jsou plny zpráv o zátopách Seiny, Marny a jejích přítokův. Mnoho ulic pařížských jest zatopeno. Perturbace způsobená, jak praví, přechodem komety. Jest to začátek pohrom, oznámených pro tento rok?

25. — Florianovi. Pišu mu o své knize o Napoleonovi, ještě nezačaté pro moje četby a také že na mne

přichází jakási malomyslnost, více méně historická, lidí Léta Tisícího, jež jim kladlo do úst: „Nač?“, anžto myslili, že nastává konec světa. Jde o přítomné hrozby, o již již se plnící proroctví La Salettská; Paříž a její obvod jsou z poloviny zatopeny pro začátek. *Initium dolorum haec*. Tento lid jest bez Boha, Víra jest mrtva. Hrobaři už ji vykopali rov a Naděje sestoupí do něho s ní. Zmiňují se o sesouvání půdy, skoro denním, zaviněným pyšnými pracemi Métra, jenž rozmnožuje do nekonečna pod Paříží podzemní dráhy.

26. — List Emila Baumanna. Nelze mu viděti ve mně než proroka: „Jakých zázraků bylo třeba, abyste přišel mezi nás? Buď pochválen Bůh a jeho Matka, že vás poslali.“ Vše jest v tomto tónu. Píše mi v hrozných úzkostech. Město Sens, kde bydlí, jest zrovna z míst nejohroženějších potopou.

28. — Vody Seiny stoupají. Všechny ulice grenelské ve čtvrti Gobelínů jsou zaplaveny. V předměstí Sain-Germain byste mysleli, že jste v Benátkách.

Klepavý, jemuž se říká Flammarion, psal dnes ráno, že se bude oplakávati osud mnoha nešťastníkův, ale že se krásné dny jistě vrátí, že kometa s tím nemá ničeho, a že by bylo dětinstvím viděti v tom něco jiného než náhodnou shodu atd. Víme, kam míří tento tlach.

29. — Toto jsem viděl v *Journalu*: „A la Řeholnice. Nenadálý smutek.“ Tato reklama končí stránku, bez přechodu, pod 12 odstavci plnými zpráv o pohromách.

30. — Seina opadává, praví žurnály, ale Paříž se propadá na mnoha místech. Náš arcibiskup na veliké štěstí přišel včera k Nejsvětějšímu Srdci, by požehnal Paříži, což dozajista všecko uvede do pořádku, všecko zhojí.

31. — Charles Maurice se ucházel, bych přispíval do *Paris-Journalu*. Vrací mi první článek právě, že nikdy nedopustí útočiti na Rodina, když tomu bude moci zabrániti; že jsem mimo to byl špatně inspirován, píše jeho „strhání do novin, kam Rodin sám přispívá“; že mimo to atd. Odpověď:

Pane, věděl jsem už ode dávna, že neproměnným pravidlem jest vždycky odmítati články Leona Bloy, i byly-li zakázány. Po dlouhém váhání, dlužno-li vykonati, co jest činem spravedlnosti, jsem se rozhodl. Neznal jsem ostatně seznamu vašich příspěvatelů, kde paraduje, jak se zdá, Rodin, a daleko jsem si nepomyslil, že několik směšných článků tohoto sádraře o kathedrálách by mu otevřelo sloupce žurnálu, o němž se mi tvrdilo, že chce býti literární a nezávislý. A pak řekl jsem si naivně, že staré příkazy snad byly změněny. Jest jasno, že jsem se mýlil. Žádáte mne o jiný článek, jenž by byl bezpochybystejně zamítnut z jiných důvodů a nechť by měl látku jakoukoliv. Nač to?

Ihned zbavuju se hrozného alba nadepsaného *Gynécée*, daru to Rouveyrova, jenž si myslel, že mne uchvátí. Jest to řada kreseb mnohem více než zvláštních, ďábelské nečistoty, kterých zajisté nebudu přechovávat v domě.

Voda Seiny opadáva ponenáhlu. Co nevidět, začne bez pochyby mor.

ÚNOR

2. — Při četbě Vandala, *Napoleon a Aleksandr*, několik myšlenek na rozvinutí: — Válka zbavena smyslu, když není *vyhlazovací*. — Okkultní a *magnetická* moc Anglie atd.

Zase Belgičané. Žádost o podpisy. Tito roztrubovači francouzské literatury měli podivnou myšlenku, dáti

jméno Pavla Verlaina parku před vězením monsským, kde básník prožil osmnáct měsíců... Toť příliš krásné. Jsou dni, kdy si dávám otázku, zda Belgie opravdu existuje, nebyla-li vymyšlena.

5. — Jistá velmi americká společnost rozesílá všem „dámám“, jichž adres se dopídí, zároveň s lákavým prospektem, více než *průhledné* listky do dvou „kluzištních Paláců, kam se hrnou turisté a cestující ze všech končin světa a rozhazují plnými rukama svoje zlato třpytným broučkům boulevardů“. Jest potěšující čísti tento papír ve chvíli, kdy tisíce zatopených umírá hladem a zimou.

8. — Lístek od abbého Rohmera z Marienthalu, děkujícího mi za zasilku *Té, která pláče*. „Žádal jsem Huysmanse, by napsal tuto knihu, ale, běda! nepochopil Svaté Hory“, píše mi. Ach! vystůňou se ze svého Huysmanse všichni ti ubozí kněží.

9. — Kde kdo mluví o *Kokrháči*, groteskním kuse Rostandově. Och! textu této frašky, jejíž interpreti jsou *oblečení* za drůbež nebo za lesní opeřence! Nikdy se nespátřilo nic tak hňupského. Nikdy nebyla Francie tolik zneuctěna svým jihem.

10. — *Za živa pohřbený*. Výborný a srdnatý článek mladého muže Jindřicha Grégoira, dosud mi neznámého, a uveřejněný v *Arlequin-u*, malé to revui, právě vznikající. Spěchám, bych se poděkoval autoru, který jako by si byl chtěl poskytnouti na chvíli ušlechtilé illuse, že se sdílí o moje zardoušení:

Milý pane, dávají mi čísti, dnes toliko, váš článek. Možno-li, by vám bylo příjemno, pravím vám, že tento neočekávaný hlas mne potěšil na chvíli z mnoha velmi černých svízeli a že vám zaň děkuji z hloubi srdce. Kéž toto slovo starého spisovatele, jenž zůstal mlád, by lépe trpěl, vás upozorní, že nemilujete příliš

spravedlnosti a pravdy, rád-li se veselíte na této planetě. Tisknu vám vřele ruku.

Řediteli jiné mladistvé revue *Flamme*, jež citovala uctivě několik stránek z mé poslední knihy a jež by si mne ráda přivlastnila. Posílám mu článek odmítnutý Charles Moricem i několika jinými, článek, jež mi velice zvláštní důvody brání zde otisknouti:

Vaše zajímavá revue způsobila mi čest, že mne dvakráte chválila, a čest ještě významnější, že jste mi poskytli přístřeší. Chcete ještě trochu mé prósy?

Článek, jenž provází tento list, byl odmrštěn vysokými pontifiky denní Informace. Minulého měsíce Charles Morice žádal mne dosti pokorně, dlužno mi to přiznati, o článek, bych „pocílil“ *Paris-Journal*. Zmohl jsem se na to, že jsem překonal rázem se dostavivší odpor, řka si, že tento bezhlavec mi tak skýtá možnost dáti něco čistého na papír na vytřetí, i napsal jsem článek, který dnes nabízím vám.

Charles Morice vrátil mi jej za kolik dní s motivovaným odmítnutím: „Nikdy nedopustím, by se útočilo na Rodina“, odpověděl mi v jednom z těch světlých okamžiků, jichž Prozřetelnost opileců neodpírá ani nejskromnějšímu cestovní.

Opravdu příliš jsem zapomněl, že jsou alespoň tři bonzové, jichž se není dovoleno dotknouti: Rodin, karikaturista Balzakův a d'Aureillyho; Anatole France Tučňáků; a nevýslovný Kokrháč, jehož ocas po vůli se odšroubovával. Na moji odpověď nebylo třeba čekat. (Viz list z 31. ledna).

Dověděl jsem se potom, že Charles Morice sám napsal svým pérem, vytrženým z panímandy Akademie, drobné ty literární (l) hachly machly Rodinovy, sám Charles Morice, nádenník syntaxe velmi nejisté a porozumění koptovitého.

Po tomhle bylo by bez zájmu vypravovati etapy tohoto nešťastného článku, odmítnutého všude a přicházejícího posléze vám. Honosíte se bezpochyby velkodušností mladých a neodepřete vyhrabat za živa pohřbeného, jímž jsem.

Posílám vám známečky přátelství z hloubky své jámy.

11. — List jistě paní Olgy de Ségur, vikomtessy de Pitray, jež mi píše o *Té, která pláče*, a o Církvi vydané

ve Francii svobodnému zednářstvu. „Dvanáct biskupů zednářských“ praví. Divím se tak malému počtu. Tato paní se nazývá zničenou a nešťastnou, božská to milost, k níž jí blahopřeji. Kdyby byla bohatá a šťastná, bývala by mi psala?

14. — Zasílám *Krev Chudého* Henrymu Houssayovi s listem, který by se mu snadno jevil zajímavým, byť jenom pro Napoleona, jehož se stal historikem. [Žádné odpovědi. Jest venkoncem akademikem.]

Ukazují mi kresbu Rouveyrovu, cosi jako moji podobiznu, jež prý zítra vyjde v *Merkuru*. Jest to směšné a ošklivé. Ani jedinkého rysu, nic než karikatura, jež bude karikaturou *někoho jiného*. Jak může *Merkur* uveřejňovati tak hloupé obrázky.

15. — Juliettě a Jiřímu. Psali mi, že pohled na lidskou „havěť“, jež se hemží v Cannes, jako všude, brání jim přijmouti *Dii estis*. Odpovídám, že jsou ovládáni myšlenkou na *počet* a že mimo to nevědí více než já, co to jest *jeden člověk*. Už po tisíciletí usiluje se to poznati a odpověď, jediná rozum uspokojující, jest přísně *Dii estis*. Kdyby nebylo než jediného člověka, který by se klaněl Bohu, jako na Počátku, tato jediná bytost by stačila Bohu, zrovna jako jedno zrcadlo dostačí ženě, by pozorovala svoji krásu.

16. — Pokouším se dáti komusi pojem své budoucí knihy o Napoleonovi.... Všechny moje knihy bývaly psány v soužení, v tísníci nejistotě o zítřek, někdy v dobrovolném smutku a hanbě, neboť jest dlužno chtíti svému osudu. Zde tato bude psána právě tak, to jest v nerozrušitelné a nepřemožitelné odevzdanosti, pro vzácnější a vzácnější vrstevníky, schopné ještě *výše ceniti* Hloubku a Krásu.

21. — Při stém výročí Chopinově slyšen v sále Erardově Ricardo Viñes. Neběhám po koncertech, a bylo mi překonati hrozný déšť. Ale jaká odměna, jaký mocný a zázračný dojem umělecký! Od fantasmatického Rolli-nata, jenž mne tolik vzrušil před třiceti lety, žádný hu-debník nezmocnil se mé duše s takovým despotismem. Tento virtuos všeho Španělska dal mi často almužnu své hudby v mém domě, a poněvadž jest Katalan, s rozkoší viděl jsem ho ve snu potomkem některého z těch ne-odolatelných Almogavarů, kteří byli v XIV. století vý-bojci Byzantska, kamž mne unášel jako v pohádce.

22. — Hrozný katalog jistého náboženského knih-kupectví. Potom oznámení, *jako novinky*, sbírky *Sta pal-čivých otázek*, traktátův to propagačních; potom skoro nekonečný počet děl pobožných, schválených celou hordou biskupův a kardinálův; potom vážné pozvání ke koupi *velikého alba barevných obrazův na vysvětlo-vání katechismu*, díla to p. abbého Mouterda, poctěné Apoštolským požehnáním; přicházíme k čemusi báječ-nému: 70 obrazův na *světelné promítání*, stále ještě na vy-světlování katechismu: Černé cívky, skelné proužky, desky pro fotografování za nejlevnější ceny a s „výhod-nými kombinacemi“.

Krom toho jsou tam *Náboženské serie* (750 rozlič-ných pohledů), celé svaté dějiny, od *pohledu* na chaos a pohledu na Boha až do Letnic; také dějiny některých sva-tých; *Nedělníklid* (dva sousedé); *Alkoholismus* (smrtelný jed); *Zkázonosná hra* (v Monaku); posléze aby struna nebyla pořád napjata: *Serie komické pro přestávky* — dobrá polévka — Horké! horké marrony! — Pí. Grosso-modo a její pes Bob atd. atd.

A hle, kterak se obrozuje společnost křesťanská.

24. — Kníže Roland Bonaparte pověřil Společnost Literátů, by přiřkla cenu „některému talentovanému spisovateli, jehož knihy by se neprodávaly“. Tato cena, tuším 3000 fr., byla dána Rosnymu: Výsledek předvídaný. Rosny jest zrovna autor prostřední, jehož knihy se prodávají.

26. — Termierovi:

... Poukázka na chleba od pana Jiřího Lecomta „velikému spisovateli francouzskému“ přišla. Byl mi vybrán ve čtvrtek jistým srdnatým přítelem, jehož oddanost mne vysvobodila z této chůze blátem a meteory. Posléze byl výhodně sežrán. Myslil jsem na Společnost Literátů. Nuže, můj odpor jest nepřekročitelný. Nejsem člověk podobný jiným. Vždy jsem spoléhal jedině na Boha. Proč bych spoléhal nyní na lidi? Byl bych pak na svahu Akademie. Sklouzl bych k Faguetovi, Rostandovi, Hanotauxovi! Hanebná sebevražda! Leon Bloy mezi „psy smutnými těch vísek bez ovčinců“! jak praví vaše Johanna s tak hlubokým citem.

27. — Ještě Zrzoun z Grenoblu. Posléze se dovídáme, Brou i já, z čeho žije ten pes od té, co už nevylizuje mis našich. Zahnízdil se, neznámo jak, u jistého starce, jemuž užlra poslední kurečky a jehož uráží svými laskavostmi. Špinavá historie s ženskou. Ubožák neví, jak se zbýti cizopasníka a křičí zoufalstvím. Tento zrzoun jest děsná kombinace pámbíčkáře, taškáře, na cti utrhače a satyra. Tartufe úplně. Jeho mrzkost jest tak bez mezí, že zcela nezbytně ho dlužno rozmačkati, ať jakkoliv. Oběti této nebezpečné potvory jsou už dosti četny, by bylo možno podati hromadnou stížnost k státnímu zástupci.

28. — *Denník* farnosti Svatého Petra. Ve formě poučné rozmluvy s jedním ze svých farníků farář vyslovuje přání, žele chabých obchodů a nedostatečnosti zdrojů výživy, kdyby se tak seskupila *liga bílého peníze* přineďelním sbírání almužny. Rodiče by dávali minci frankovou

---

nebo pětifrankovou. Děti by dávaly každé po padesáti centimech. Nebylo by dovoleno, aby se našel bronz valmužence. — Pane faráři, dí farník, tuto výpravu dlužno podniknouti, *spása* jest tu. Srdečné stisknutí ruky končí tento rozhovor.

BŘEZEN

1. — V plném postu. Úryvek z *Echa Naší Paní Lúrdské*, „orgánu“ nejchudší strany hladové farnosti ménilmontanské:

K čemu zavazuje zákon zdrženlivosti? Zdrženlivost povinná všem věřícím od sedmého roku, kromě zákonité dispense, záleží v odříkání se masa a tučných pokrmův. — Slovem maso dlužno rozuměti tělo všech zvířat teplokrevných, jež se rodí a žije na zemi.

Co se týká ptáků vodních, kteří žijí polou na zemi a polou ve vodě, nepřipouští se obecně ve dny zdrženlivosti, leč *ti, jichž šláva schladnouc se nesráží a zůstává olejovitou* (111) jako třeba: čejkachocholetá, volavka popelavá, volavka bukačová, ibis hnědý, jespák nestálý, jespák islandský, sluka červenonožka, bekasinka, dytík černoocasý, dytík ryšavý, chřástal vodní, vodní slípka obecná, vodní slípka „sekáč“, vodní slípka dlouhoocasá, husa severní, čírka letní, čírka zimní, kachna vrásčitá, kachna srstnatá, kachna „hvízdalka“, kachna „lžičalka“, kachna černá, kachna zrzohlavá, kachna „polačka“, kachna šípová atd... Divoká kachna obecná a jiné divoké husy než severní jsou považovány za pokrm tučné...

Ó Cambronne!... Po tomto seznamu potravin autorisovaných moderním pokáním bylo by rouháním jenom pomyslet na Boha, ale ptám se všech hvězd, mlčenlivých svědků lidského pokrytectví, bzdilo-li se kdy na chudé tak jako tady!

2. — Nečítám dosti obchodních reklam *Náboženského týdeníku*. Našel jsem toto (stále v postu):

„PROČ TRPĚTI? máme-li k službám R..., jenž léčí neomylně neduhy žaludeční?“

5.— *Mužové dne*, anarchistický list, uveřejňuje s ošklivým obrázkem, znetvořením to mé podobizny, od Leona Bonhomma v záhlaví mých *Stránek vybraných* opravdu neobyčejný článek podepsaný Viktorem Méricem. Tento Viktor „mne nemiluje, ale pokleká přede mnou“. Všecky hlouposti mé legendy valchuje se zřejmou rozkoší, ale prohlašuje, že jsem největším spisovatelem „věků“ (o nic méně), že moje dílo jest „kolossální a že vzdoruje hlodání času“!

Pro osoby, jež by si myslely, že si tropím smích z obecenstva i ze sebe, uvádím konec tohoto neuvěřitelného článku:

Hle, tedy spisovatel neobyčejný, jakému žádné století neskytlo rovnocenného. Nikdo jako on nevznítl zuřivosti i v obdivu. Není ostatně tak snadno ho pochopit, a on sám pečuje pramálo, by byl sledován. Plní zde na světě svoje poslání, jímž jest „zvracet“ svoje vrstevníky, v očekávání příchodu Vykupitele! Ale jaká to robota! A jakým oslňujícím umělcem, jakým neporovnatelným ciseleurem vět jest tento apokalyptický lejnóval.

Stěžoval si poněkud hořce, že nechtěli v něm spatřit umělce a že nechtěli vidět leč pamfletáře, „Pamfletář, psal Emmanuelu Signoretovi... Ach! jsem přece něco jiného... ale jsem-li pamfletářem, bývám jím z rozhořčení, z lásky; a svůj křik vyrazím v svém chmurném zoufalství nad svým zpustošeným ideálem.“ A jinde: „Požadují na mně, čeho nepožadují na nikom. Chtějí naprosto, abych psal stále o Leonu Bloy. V den, kdy bych psal o Pavlu Bourgetovi nebo o Anatolu Francovi, řekli by, že se ze mne stal mazal.“

Nechť se však ubezpečí. Až všecek povyk, který se tropí kolem jistých dávivých proslavenců umlkne, vrátí se k němu, zděšení, ale přece se k němu vrátí. Jeho dílo vzdoruje hlodání času. Jest kolossální a nehynoucí. Z Ráje, kde bude sedět na pravici Páně, Leonu Bloy bude možno patřit na stádo smrtelníkův, pokořených v obdivu nekonečném. Kéž tato jistota jest

mu slastna. Vždyť ostatně zvědavost mladých se již obrací na něho. Ochl ne proto, že by byl přitažlivý a dobýval sympathie prvním rázem. S počátku rozrušuje, leká. Posuzujeme ho různě. Ti si o něm myslí, že jest pálený kostelník; oni zase cítí, že trpí. Jest to zjev pathologický, jak říkají pitomci. Obdivují, aniž ho milují; čtou ho zuřivě, ale bez radosti. Ale co záležel celkem na jeho nespravedlivostech, jeho hrubostech, jeho omylech, jeho vztecích. Ve svých nejhorších vybočeních zůstává umělcem bezúhonným, spisovatelem nenapodobitelným. Třeba se jenom podívat na jeho dary skoro zázračné, na jeho omamující vzlet, jeho nádherné objevy, jeho děsivou virtuositu. A potom, nechť si jest nenávidný, mstivý, nevyličitelně pyšný, toť jeho věc. Nechť si jest lhář, fouňa, rozdrážděnc, churavec, blázen, Genius, my pozdravujeme největšího pamfletáře, jakého kdy spatřil svět od dávných dnů, kdy proroci trpce a prchlivě pranýřovali neřestí lidu židovského.

VIKTOR MÉRIC.

7. — Zdravotní usnesení chicagské praví výslovně, že dlužno v zájmu obecného zdraví mísiti do odpadků jídla nějakou chemickou přísadu, by jich *nebylo možno požívat*... Zjistilo se, že po měsíce skoro jedenáct tisíc (!) osob, z nichž polovice dětí, živilo se v tomto ráji kapitalismu a blahobytu jedině zbytky potravin, jež našly v odpadkových koších. By se učinila přítrž této ostudě, rmoutící lidi počestné, budou otravovati kůrky a drobty. Bídákům nezbude už leč vyvoliti si, jak umřít, otravou či vysílením. To bude konec pauperismu.

9. — Borrel nám vypravuje s velikou láskou o domě Svaté Panny, *Panagia Kapuli*, u Efesu, který navštívil několikrát, sotva objevený, když žil ve Smyrně se svým otcem před patnácti lety. Diví se, zjišťuje zázračnou přesnost vidění Kateřiny Emmerichovy o tom. Proč toto jedinečné místo na světě, nevyličitelně svaté místo Zesnutí Mariina, nestalo se už dávno cílem putování?

13. — Dovídám se, že Vatikán jest čím dál tím více svírán sektářskými stavebníky, že Papež není již skoro v bezpečí doma. To se děje před očima italské vlády a jistě po její chuti.

14. — Jistému mladému člověku, který mi napsal prašpatný článek, na veliké štěstí ještě neuveřejněný:

Jsem velmi nespokojen s tím, co jste mi poslal. Upřímně, jest to ohavné a nesnesitelné. Jest směšno a rouhačno srovnávat mne s Proroky. Chtěl byste mne zabítí směšnem, kdybyste nemohl nalézt něco lepšího než tuto frázi třebas: „Leon Bloy, *osvícenec*, jenž tvrdí *slovem genesickým* (?) pravdu, již se opíjí jeho ekstatická duše.“ Nemožno býti neohrabanějším a psáti hrozněji. Nejsem a nechci býti groteskním. Uveřejníte-li tedy takové věci, dlužno se vzdátí, bych vám říkal můj příteli. Doufám, že tomu porozumíte.

15. — Četl jsem si znova Schlumbergera, bych přemohl nudu. Rozkoš svrchovaná. Před skvělostí Byzantska bledne podivně dvůr Napoleonův, oslňující přece, ale bez tradic a bez trvalosti.

16. — Renát Martineau mi přináší svoji novou knihu: *Emmanuel Chabrier*. Jsem udiven jeho literárním pokrokem od jeho prvního díla: *Jeden Živý a dva Mrtví*, jež jsem viděl se roditi před deseti lety. Dnes můj drahý Martineau jest biografem vysokého chodu, v naději, že se stane, dle přání mého srdce, opravdovým historikem. Dobromyslnost věru francouzská v pokojné síle a dokonalé přímosti. S tím možno jíti až na práh velkoleposti a někdy, bohdá, postupovati nad to.

18. — Spoléhají na mně s novou knihou, jež by doplňovala *Tu, která pláče*. Šlo by o to, by se vniklo hlouběji do této strašlivé látky, z níž se otřásají poslední sloupové Církve. Tuto knihu určenou, by neobyčejně

překvapila mnoho osob, které myslí, že vědí všecko, a jež mi získá nadpovinných proklínání biskupských; rád přijímám ji napsati, ale jak byste přijímali nésti nesmírné břímě z pobřeží pekla až k bráně nebe; to jest volaje do boje všecko, co jenom má svaly a trpělivost, a zvláště s nezdolnou nadějí zázraku nejvyjímečnějšího a nejtrvalejšího.

Zajisté že se nebudu rozpakovati, bych odložil, jako už tolikráte, Napoleona, bych svedl na sebe a na svoje takovou milost předurčení.

20. — NEOBYČEJNÉ ROZVODNĚNÍ HLOUPOSTI:

25. února odsuzuje civilní soud remešský svého arcibiskupa k 500 frankům na odškodněnou, že řekl učitelům s osmdesáti biskupy francouzskými: „Svěřuji se vám děti křesťanské a vy z nich děláte prasáčky“, což jest ostatně načisto správné.

Vyběrači jistě nalézají toto odsouzení výsměšným, vzhledem k eminenci tupitelově, nesmírnosti urážky a prvořádné prostranosti svých žaludkův.

Přes to však takový p. Roussel, generální tajemník Spolku Přátelských (*sic*), jehož surovou tvář žurnály uveřejňovaly, myslí, že dlužno s tím býti plně spokojenu: „Jsem velice šťasten, prohlašoval. Hned od začátku jsem neobyčejně chutnal to gesto, gesto předústojné, kardinála Luçona, přicházejícího sednouti si před soudní zábradlí vedle zástupcův učitelstva a jako prostý občan býti pohotově zodpovídati se ze škody, kterou způsobil jiným občanům. Nalézám cosi úchvatného a posilňujícího v tomto samovolném přiznání rovnosti všech — ať prelátův nebo učitelův — před zákonem občanským.“

Má pravdu tento přežvýkavec, má přece pravdu i ve své tlusté hubě, do níž nezdá se uvěřitelné, že by byl kdy mohl proniknouti nějaký paprsek světla. Lépe než kdo jiný rozeznává vítězství.

Není pochyby, že 500 fr. jest jenom bídný mazanec i pro učitele marnenské, směšná splátka na proslulou miliardu, ale toto „gesto“ takového arcibiskupa přicházejícího, by si sedl vedle nich před zákon, *in media stultitia, ante galam*, jaký to triumf pro uličnictví a jaká punčovina toho večera v hampejzi Lóže!

Co se týče kardinála, po radosti, že hmotně nestržil několik facek a chrchlův, po ještě snad větší radosti, že si odtud nepřinesl vší; nezbývalo mu než uchopit palmu — neobyčejně už zaprášenou a metaforickou — palmu mučednickou: „Otcové a matky rodin, to pro vás trpíme.“

Již přes dvacet let píšu do úpadu, že moji bratři katolíci zasloužili si všeho:

„Katolíci Bytosti vyrostlé, vychované ve světle uvědomované v každém okamžení o svém brozném stavu privilegovaných; neschopné, nechť činí cokoli, potkali by jenom omyl, tolik společnost, v níž žijí — sebe více ztroskotaná — dovedla uchovati ještě božskou jednotu! Intelligence, podobné těším Bohem pozvaných, do nichž není naléváno leč silné víno Nauky bez příměsí!... Mnoho mých stránek a nikoli méně dobrých, směle to pravím, bylo napsáno, bych se vydýchal z hnusu nad jich svištníky a nad jejich hloupostí. Nejvíce a zvláště naléhal jsem na tuto poslední, která jest jakousi obludou v dějinách ducha lidského... Nad to všechny řečnické figury nebo kombinace podobenství, o nichž byste se domnívali, že vyvolají hnus, jsou nedostatečnosti více než užitečné, vzpomeneme-li si třeba na *katolickou literaturu*!... Společnost, v které se dospělo až k víře, že Krása jest cosi nestoudného, jest zřejmě utvořena Satanem s pozorností andělskou a se zkušeností strašnou...“)

Stěžujete si, monsiñore, do vyučování, jež zabíjí duše, a jistěže plníte tím svoji povinnost. Ale, co jste udělal na překážku, by se tak nedálo? Jakou vyšší kulturu jste nabídl těm ubohým duším, jež vám jsou svěřeny, a jaký by byl před Soudnou Stolicí Boží výsledek procesu, na němž dorostlé Křesťanstvo vedlo by stížnost proti takovému kněžstvu, jehož hloupost je klade do úrovně se zvrhátý?

* * *

Ukazují mi jakousi knihu!!! uveřejněnou myslím r. 1905, jež má už několik vydání. Jmenuje se to *Romány, jež čísti, a romány, jež zavrhnouti*. Autor: abbé Louis Bethléem! Zdá se, že to není pseudonym. Člověk myslí, že sní, ví-li, že Bétléem znamená v hebrejštině *dům chleba*!

Hned na prvním místě se dovidáme, že tato kniha „se stane klasickou“. Toť pevné mínění autora, silného *imprimatur* generálního vikáře jeho diecéze. Co řekl Dante Virgilovi: „Tu duca, tu Signore e tu maestro“, může být řečeno i jemu. Jeho představení ho o tom ujišťují s ujištěním o svých nejvroucnějších citech.

*) Předmluva ke *Krví Chudého*.

Má dokonce předem vyslovená pochvalná uznání několika romanopiscův z Ile-et-Vilaine, s Vysokých Pyrenejí nebo z Maine-et-Loire. Posléze jest to dílo, kterého očekávalo mnoho lidí a jež „jest důležitosti neocenitelné, vyplňuje jistou mezeru“. Résumé ocenění z Dobrého Tisku.

Silácký kousek, šťastně se podařivší, záležel ve vymezení, v „kategorisování“, přísně s hlediska morálního, všech produkcí literárních, stojících mezi *Křmou* a *Hospodou Anděla Strážného*? S jasnou tváří abbé Bethléem zasedl si nad čtyřiceti tisíci svazky současného románu a grandiósním gestem vykonal Dantovo rozdělení: Peklo, Očistec a Ráj.

Než půjdeme dále, vhodno upamatovati nebo poučiti osoby málo obeznalé, že první, co třeba učiniti, by se posoudila kniha, prvním a nezbytným pohybem kritikovým jest *odhoditi umění*, daleko je vymést, jako neřád. Obezřelost naprosto nezbytná. Tehdy teprve se vše začíná rozmotávat. Toť zora, toť úsvit. *Prima lux*.

Potom, jde-li, dobře rozumějte, ne o nějaký kurs astronomie nebo pojednání o plování, nýbrž o román, není dovoleno zapomenouti na jedinou vteřinu, že láska jest pleonasmus slova chlípnosti, jeho zbytečným opakováním, smím-li tak říci, a že obě slova jsou navlas totožna.

Sotva se postavil na tyto dva žulové základy, sudí dostává se do končiny světa. Vidí jasně, poznává s prostotou vidění, kterou by bylo lze považovati za výsadu andělův, že špatný román jest ten, který mluví o lásce, a že dobrý román jest ten, který nemluví o lásce, přece však s podmínkou, že jest psán *uhlazeně* od lenochodův nebo velbloudův. Taková jest, jak možno nejméně slovy, přítomná situace abbého Bethléema, kanonicky oprávněného rozdělovatele literárního chleba katolíkům lačným literatury.

* * *

Peklo, Očistec a Ráj, pravili jsme. Co mne se týče, jsem šťasten a hrd, moha prohlásiti, že jsem toliko v Očistci, což mi poskytuje naděje. Ač jsem autorem dvou románův a mnoha povídek, tak soudně kvalifikovaných za *světské* jasnovídným sutanniskem, nepropadl jsem peklu, kde se svíjí, dlužno to připustiti, dav velmi špinavý. Mezi proklatci k svému hoři spatřuji Barbeye d'Aurevillyho, spisovatele „histerického, vílného a zvláště ďábelského“, podle

abecedy mučeného vedle toho ubožáka Theodora de Banville, kterého jsem měl za tak pöctivou duši, nedaleko mého starého druha v *Černé Kočce*, Jiřího Auriola, který „posévá svoje knihy rozpustilými poznámkami, necudnými nakousnutími, slovy neslušnými“. Vidím také Alfreda de Vignyho, Alfreda de Musseta, Jiřího Courtelina, až i tu nešťastnou ďáblici Louisu Michelovu, kterým jistě jest hroznou trýzní, že jsou zavrženi ve společnosti s trhany a pitomci jako Anatole France, Pierre Loti, Jean Lorrain, Henry Lavedan, Hector Malot, Maupassant, Mendès, Octave Mirbeau, hraběnka de Noailles, Leo Taxil nebo Willy, které rád zůstavuji všem ďáblům.

Ale jest spravedlivo, aby Barrès a Paul Bourget unikli prokletí? Můj Bože! toť prosté. Oba byli zachráněni svými matkami. „Doufáme, že první, rozpomínaje se své matky, na konec poklekne.“ Druhý „našel víru (víru Bourgetovu ovšem); plní všechny povinnosti křesťana; ba má i svou kapli s právem svatostánku ve své vile portabellské; dává tam sloužití mši a nikdy prý není šťastnější než když sleduje bohoslužby z knížek své matičky.“

Úžas ostatně číhá na čtenáře s každou stránkou, třeba na to upozorňovati, kdyžtž jde o dílo, které anticipuje nebo antipatuje Soud vesměrný, kde bude úžasu a místa pro každého?

Několik autorův více méně proslulých má jednu nohu v Pekle a druhou v Očistci, zároveň co zoufale se chytají Ráje, což jim působí situaci nejbizarnější.

Tak tomu jest s Lamartinem, nebezpečným pro „mladé lidi příliš přístupné dojmům“, kterým není dovoleno čísti *Meditace* nebo *Harmonie* před dvacátým rokem. Jest mrzuto, že *Jocelyn* „dýše smyslností“, neboť „jest to báseň dokonalá, kterou bez rozpaků lze stavět na vrchol naší literatury“, mistrovské ocenění božského Brunetiera, Bethléemova orakula a jednoho z posledních sloupův Církve.

Balzac, ten není na vrcholku literatury, ale potkává ho týž osud. *Chagrinova kůže* jest „plzká“; *Otec Goriot* jest blátivý, poněvadž „zavržený“ (?); *Plukovník Chabert* jest „román lásky nečisté“ (III) Sotva několik jich vyvázlo, jako *César Birotteau*, kvalifikovaný jako „drama obchodní“.

Bethléem má nad to jistý tryk. Kdykoliv nějaký román uráží jeho osobní čistotu, ihned a na svou pěst zařazuje jej mezi romány propadající asi zavržení církevnímu.

„Četba sebraných spisův Viktora Huga jest nebezpečna; nelze ji připustiti leč osobám věku zralého a z vážných důvodův.“ Ani uveřejněných výborův „ať se nesvěřuje leč mladým lidem *vzdělaným*“ (?). Flaubert jest „oslňující“, ale „perversní“. Stendhal jest arci „svobodomyslník“, ale „Bourget nemůže se ho nabažiti“, což ovšem přivádí v rozpaky meč spravedlnosti.

* * *

Máte toho dosti? Jdu dále. Slyšel už kdy někdo o Kamillu Brunonovi, romanopisci a básníku? „Jeho romány jsou vesměs vášnivé, rozkošnické, pohoršlivé“. Co se týče jeho básní, „víme toliko, že se jejich nadpisy všechny začínají na *Vi*: *Vignes vierges* (Divoké vlny), *Vivantes* (Živoucí), *Vibrantes* (Náruživé)“ (str. 70). To kněz, slyšíte dobře, KNĚZ dovoluje si tuto poznámku. Prosím za odpuštění celý Montmartre.

Alfred Capus jest záhubný. Vypravuje, aniž ho haní, život vzdělaných jinochův, kteří minuvše se svým povoláním žijí v převlečnicku životem bohémským. „Již jsem se zmínil o Anatolu Francovi, „jedním z nejškůdnějších spisovatelův naší doby“, o čemž jistě není sporu, ale budme spravedliví: „Jeho dílo jeví mnoho závidění hodných vlastností literárních“. Patrně, že podbřišní prósa p. Bergereta jistě zpitomuje obdivem abbého Bethléema.

Ovšem jsou zase *konvertité*, to jest spisovatelé, kteří „podavše obecenstvu knihy, jichž vzniku třeba litovati, jako by se přikláněli k jinému přijatelnějšímu směru“. Příklady: Pavel Bourget, Huysmans, Julius Lemaitre atd. Bourget jest „autor rozlo milý“, poskvrněný, který se však posléze dobře obrátil a výhodně usadil. Huysmans jest „konvertita upřímný... neškodný toliko v *Katolických stránkách* a v *Davech lurdských*. Tato poslední kniha pohoršovala by několik bekyní, ale činí dobře nevěřícím“. Co se týče Julia Lemaître, ten jest někdy „četbou velice rozrušující“. Tento poslední dojem jest tím pozoruhodnější, že přísluší jen a jen abbému Bethléemovi. Co se země točí, nespátřilo se *rozrušení* tak údivného.

„Nelze říci, že by literatura Alfonse Daudeta byla chlipná, neboť se vyhýbá jistým nečistým věcem, ale také nelze říci, že by byla cudná a bez újmy pro všechny čtenáře.“ Hraběnka de Martel „sesupovala“ celou jistou vrstvu společnosti. Hugues Le Roux „věnoval své mládí studiu a oddanosti synovské“. Jiřímu

Ohnetovi, který dobyl „triumfálního úspěchu“ a vydělal mnoho peněz, bylo by možná opovážlivě odpíratí mistrovství a „mohutnost“. Díla Rodenbachova jsou „všecka prosycena potem flanderským, který vyráží z mrtvých měst jeho rodné země“. Bylo by bývalo zločinem necítovatí této věty. I této druhé při jistě Italce, jež napsala vášnivé stránky: „Budíž. Chutnejme Lacryma Christi, nezneužívejme Chianti“. Sienkiewicz je se obávati: „Úplné vydání *Quo vadis* nebudíž dáváno do všech rukou. Zavíráť (*sic*) v sobě výjevy pohoršlivé, brutální, erotické, orgické, schopné ve zmatek uvéstí mnoho duší. Vydání Lethielleuxovo jest, pokud víme, jediným dokonale *opraveným* vydáním, ale hodí se mladým dívkám?“ Ondřej Theuriet jest strašný: „Kdosi řekl o jedné z jeho knih, že jinochu, který by rád svedl nějakou dívku, stačí jenom chopiti ji po četbě těchto omamných stránek.“ Jaká reklama! jaký vzácný recept! jaká škoda prodavačům nápojů lásky a afrodisiak!

Chodcové, přeje si někdo vidět Kleopatru na loži?

Přeje si kdo věděti, co myslí Bethléem o našem velikém Villiersu de l'Isle-Adamovi? Viz tedy: „*Kruté povídky, Tribulat Bonhomet, Budoucí Eva* jsou zvláštní a suggestivní fantasie; ale pomlčky, tečkování, litery kursivou a versálkou učinily by četbu nesnesitelnou literátům, kteří by z nich mohli mít prospěch.“ Toť vše.

* * *

„Co tedy čísti?“ řeknou rodičové starostliví o ctnost svých dětí. Pěkná otázka! Jsou tu *romány počestné*. „Díky Bohu, autorové i vydavatelé to pochopili. Podávají mladým vzdělaným lidem, křesťanským osobám, které si přeji románův, knihy, jichž hodnota psychologická, styl a zajímavost nemají čeho záviděti knihám autorův jiných.“

A tu defilují Renát Bazin, kterého jeho romány „vstavily do *první řady* umělcův a spisovatelův křesťanských“; Costa de Beauregard, Henry Bordeaux (?); Henri de Bornier, autor té „dojemné sloky“:

Nikdy, rtem poskvěným
Jsem nepotupil, ni jediného dne,
Svobody, Boha, vlasti,
Přísahy umění a lásky cudné!

Klára de Chandeneux, neobyčejný pseudonym; Vít Chantepleure, pravým jménem Johanka Violletová, autorka *Mého svědomí v růžovém šatě*; František Coppée, samo sebou; paní Cravenová; Conan Doyle a Erckmann-Chatrian, kterého tu nalézáme s úžasem; Pavel Féval, pro jeho romány, jež sám přepracoval katolicky, ovšem s vyloučením všech ostatních; Zénaide Fleuriotová a jejích 83 děl, „plných důvtipu a bujarosti“, jež by jí bývaly získaly jména „ženy geniální“, kdyby bývala nebyla tak ctnostnou. Neboť jsme v ráji, abychom nezapomněli, a objevuji tu takovou hojnost dam, že se mi nedostává odvahy, bych je vypočítal.

Svědomí našeho abbé ukládá mu přece maličko obmezení. Z toho, že romány jsou počestny, neplyne, že je možno svěřovati všem mladým lidem bez rozdílu a bez jakékoliv míry. „Všechny temperamenty nesnášejí tabáku a melounu“, praví důvtipně. — I v pokojné zátoce románův počestných setkáme se s nejedním úskalím. Lodivod jest nezbytný. Bude to abbé Fonssagrives, autor nedávno vyšlého spisu *Výchova čistoty*, knihy neocenitelné, kterou otcům i matkám dlužno stále mít po ruce. Toť rada nejvyšší. Já podléhám.

* * *

Máme-li štěstí, že přežijeme děsnou četbu Bethléema, první myšlenka, jež se dostaví, jest, že tento kněz jest zvláště *ukazovatelem* knih nečistých, jichž by se možná nikdy nepoznalo bez něho. Není potřebí hlubokého psychologa, by se vědělo, že rada nečistí románu nebezpečného rázem odpoutává zvědavost. Nuže abbé neposkytuje toliko svého *poutavého* komentáře, ale ještě i nejzvěrubnějších informací, a nebude chybou tohoto vůdce, nedovedou-li mladíčkové naléztí veselých míst. Nepřekvapovalo by mne, dověděl-li bych se, že jeho kniha, jež dospěla 13. října 1908, způsobila pozoruhodné stoupání na trhu všech románův, které jest *zavrhnouti*. Jeho představení jsou bez omluvy, že mu nezacpali úst hned prvního dne. Hloupost, nechť by jakkoliv hojná a zuřivá byla, omluvou přece není.

Kdysi, už tomu velice dávno, když byli ještě biskupové a křesťané, jest známo, že mladí lidé silně vychovávaní, ať hoši nebo dívky, mohli beztestně čísti nebo viděti krásná díla, i když se tam vyskytovaly ty podrobnosti, z nichž se dnes drkotají naši popové. Byli lidé zdraví a silní, a duše assimilovaly si jenom Krásu. Krev ušlechtilá, žaludek jadrný snadno vylučují jedy. Chudo-

krevní, sklíčení, umírající hladem a bídou jsou naopak prvními oběťmi každé rány. Nákaza s chvatem žene se na ně jako hmyz na mrtvoly. Taková jest hrozná situace nynějších katolíkův, živených po jedno století vesměs nejoslabivějšími šlejskami. Zbavení vydatné potravy velikých děl, členáři a členářky počestných románův vrhají se do chlípnosti jako prasata do bahna. Nevhodnými nebo pitomými obezřelostmi, zdá se, že katolické a sentimentální obraznosti jsou řízeny jen a jen k hříchu těla.

Jaké větší zlo by mohli spáchat na duších pitomí a nezabožší učitelé zednářské republiky? Hniloba nebo stěti hlavy, dle volby soustolovníkův. Nevidím opravdu, co naši biskupové mají vytýkati, nechť komukoliv. Jak použili svrchované autority, jež jim byla svěřena? Měli pod sebou nejušlechtilejší národ země. Proměnili jej v lid zbabělcův, pokrytcův a blbcův. Všim, co bylo povýšeného ve Francii, opovrhli nebo to zhanobili. Jistých velikých umělcův nebo básníkův, kteří by si bývali nežádali lepšího než přebývati v Domě Božím a kterých by bývaly zástupy následovaly, těchto nechtěli znáti a poslali je nepříteli, ceníce nad ně nálevníky. Do čeho si tedy stěžují ti zpronevěrci, kteří v den krvavého pronásledování, jež jistě přijde a možná už není daleko, přivstanou si velice časně, by obětovali na oltářích nejhorších démonův nevinátka, za něž byli povinni umřít?

Kdyby mizerní učitelé, jež stavěl proti nim, nebyli trhový dobytek, řekli by jim: „Vaše milosti, podejme si ruce. Vaše Výsosti nechtěly Vysokosti zrovna jako nechtěly Krásy. Shlížejte se v našem zrcadle. Přizpůsobte se pokorně naší malosti, ošklivosti a dokonalé hanebnosti, jež byly naší výsadou a jichž jste si přáli pro svoje stáda.“

(*La Flamme.*)

P. S. — Ředitel *La Flamme* dostal toto psaní:

10. března 1910.

Můj milý Jakube Servy.

Pomatený kreslič jménem Rouveyre požádal mne minulého měsíce o dovolení naskizzovati mne v *Mercuru*, který nepochopitelně uveřejňuje dvakrát do měsíce svoje čmáraníčky.

Mým prvním hnutím, a dobrým, bylo ujítí této slávě. Ale tolik naléhal, s takovými projevy úcty a lásky, že jsem posléze ustoupil, namlouvaje si, že má opravdu vůli nebo moc učiniti něco kloudného.

Vídel jste ovoce. Jsou umělci, kteří vidí vznešeno. Rouveyre vidí hanebno. Pro mne jest to dobré.

Dnes mi píše, hrd na svůj neřád, „doufaje, že jsem se v tom našel s potěšením“.

Aby moje rozkoš byla dokonalá, posílá mi toto okouzlující čtyřverší, jež prý dostal od jistého anonyma a jež vám postupují, byste měl podíl na mé slasti:

Tu jest tedy načrtnutý Leon Bloy
Takový, jak v Paříži ho každý vídl:
Jedno oko, jež praví: „Smilování“, druhé, jež praví: „Špinavče,
Však já se ti dostanu na kůži!“

Váš

LEON BLOY.

21. — Odjezd mé ženy a dítek do Říma, kde pobudou patnácte dní. Jsem tedy sám.

25. — Líbezná psaní z Říma. Mým poutnicím se daří dobře a jsou dokonale šťastny. Prosím, aby se za mne modlily u Panny Marie Větší, v jediné snad svatyni římské, jež by mne vábila.

26. — Listy mých poutnic stále opojených. Veronika přijala s velikým pohnutím požehnání Ostatky Většími a zvláště Svatým Závojem.

27. — Neděle Velikonoční. Prudká radost, přišedší bez pochyby z Říma, kdež se moje poutnice modlí za mne.

28. — Přišel Pavel Gault, jeden z mých mladých spolupracovníkův ve *Flamme*. Jeví se mi ušlechtilým a líbí se mi neobyčejně. Přál bych si ho vidati velmi často. [Už jsem ho vícekrát neuviděl. Zemřel 9. srpna téhož roku, v sedmadvaceti letech. Co činí Bůh s takovými ubohými dušemi?]

29. — Konec jistého přátelství více než obtížného. Osobnost, již se všeho nedostává, již jsem však, myslím, velmi miloval, a již jsem, jako též ostatní, neobyčejně trpíval, prohlašuje mi svůj nepřekonatelný odpor k svátostem Církve a svoji bezmeznou úctu k Budhovi. Na

ráz pocit zdi z ledu. Hloupost v tomto stupni, zvláště bezbožnost, mívají z pravidla moc mne zhasiti, ale nikdy tento účinek nebyl tak náhlý, tak úplný, tak dokonale nenápravný.

30. — Jistý vroucí a tichý nevěřící, zrozený mimo Církev, rád by se stal křesťanem. Ze všech svých sil rozdmýchávám tuto žádost, vznícenou asi mnou. Na neštěstí zvolil si na učení katechistu pedanta, který mu dává čisti apologie a učená hádání, místo aby co nejdříve pokřtil tohoto muže dobré vůle. „Vaše obrácení,“ pravil mu, „nebudiž sňatkem z lásky, nýbrž sňatkem z rozumu!“ Jak hrozně daleko jsme od jáhna Filipa! Kdo takto mluví, jest kněz, který zřejmě myslí na akcidenci. *Kněz!* Marně zpytuji svou paměť v jejích nejhlubších slujích, nevzpomenu si, že bych byl uslyšel hlouposti tak obludné.

31. — Dnes jest tedy ten rozmilý čtvrtek Velikonoční, den z nejkrásnějších dnův roku. Vznešený příběh o křtu kleštěncovu připomíná mi mého ubohého nevěřícího ze včerejška, staví mi ho před oči zalité slzami: Pouthierovi:

Jsem pověřen delikátním posláním. Brou nepovažuje se za dosti velkého galána, by pozval dámy v řeči přiměřené. Rád by si z toho pomohl, světuje tento nesnadný krok některému spiso-
vateli přislovečné diplomacie, i jsem ovšem vyvolen já. Dovoluji si tedy zváti pl. a sl. Pouthierovy na snídani v ulici Turlaque, kam nám je ráčíte doprovoditi v neděli ráno. Slavnostního úboru přísně se nežádá. Dovoleno přijíti bez aureoly. Jídelní listek bude všelijaký. Ale bude možno jísti na papíře kolkovaném. Toť přepych domu. Já si vyžádám toliko, by mi bylo dovoleno s nikým se nedělití o „otepí sena“, vycásnuté ze žebříku *Mužův Dne*, mně vyhovující to potravu, na niž, omluvíte mne, ukazuju se velice lakomým.

DUBEN

1. — List Johančin, další její denník s cesty. Dokonalá radost v Římě. Opájejí se všude a každé hodiny denní. Mně zase jest zima a jsem smuten.

Omračující věta Remy-ho de Gourmonta: „Slovo Boží není snesitelné leč v hudbě.“

2. — Veliký poplach dnes v noci. Strašlivý přízrak. Několik banditův vedralo se do našeho domu. Děsný pocit mé bezmocnosti v poutech spánku. Moje zoufalé výkřiky mne posléze probudily. Pes můj štěkal zuřivě. Vstav ihned a ozbrojiv se hroznivým kladivem, otvírám dveře. Byla to depeše, kterou jsem přijal třesa se: „Řím, mše Papežova, přijímání z jeho ruky. Zítra v 6 hodin.“ Bylo něco po půlnoci. Pomodlil jsem se hodinky Svaté Panny, matutina a laudy a ulehl jsem zase, pláče něhou.

5. — Mluví se mnoho o básníku Janu Moreasovi, zemřelém před několika dny. Skonal v pohanském klidu, velice obdivovaném. Dělají mu tedy slávu. Poznal jsem ho jako pitomce v *Černé Kočce* asi l. 1884. Dneska jest polobohem, a nevadí mu, že se těšil na nesmrtelnost.

6. — Přichází jistý pán poslaný *Fackou*, týdenníkem, jehož neznám. Přáli by si článku, prostě *na zítřek*, a spoléhají naň. S těžkostí vysvětlím vyslanci, že nejsem na ruku lidem, jichž neznám, a že ostatně nedávám *svých* facek kde komu. Jako bych býval založil nějaký řád rytířský a jako by šlo o to, nezlehčiti ho.

7. — Radostný návrat z Říma. Moje drahé dcerušky vyrostly o kolik loket. Slast ze shledání. Kolik příběhův, kolik vzpomínek, kolik dojmův!

Jistý kněz z Moravy posílá mi rozsudek biskupa brněnského nad Josefem Florianem, který přeložil do češtiny *Tu, která pláče*. Uvidíte z tohoto pozoruhodného dokumentu, že episkopát moravský jest v dokonalé shodě v této věci s episkopátem francouzským. Není to na vlas *jednota* doporučovaná Svatým Otcem, ale jest jistá a jak dojemná!

Aestimabili Domino Josepho Florian, Scriptori in Stará Říše.

Anno 1909 edidistis proprio sumptu, in Stará Říše, vestram versionem libri: „Leon Bloy, *Illa quae plorat* (Nostra Domina La Sallettensis).“ Qui liber est quaedam apologia sic dictae revelationis La Sallettensis. Revelatio autem ista ab Ecclesia catholica nunquam agnita librique de ipsa revelatione tractantes ab Ecclesia catholica *explicite sunt prohibiti*. Vester quoque liber „Revelatio Sanctissimae Virginis in monte La Salette“ in dioecesi Brunensi „Acta Curiae Episcopalis Brunensis, 1908, p. 63“, damnatus, ejusque lectio et divulgatio sub gravi interdicta est. Quo ipso proscripta et interdicta est etiam quaevis apologia revelationis supra dictae. Per editionem apologiae *Bloy* commisistis crassam inobedientiam contra Ecclesiam catholicam. Quapropter imponitur vobis, ut per scriptum apud episcopalem Curiam Brunensem vos justificetis, vos excusetis et in posterum in editione cautior sitis.

Ex Episcopali Curia Brunae, die 17. martii, 1910. Dr. Jacobus Hodr, cancellarius, Josephus Kratochvíl, secretarius.

Všimnete si, že latina těch brněnských kněží nezná tykání. To běže asi původ z nevykořenitelných vzpomínek na Hordu, kdy nebylo ještě ani ve stavu zárodečném západní individuality. Ale to *explicite prohibiti* jest povedený šmejď, dokonale latinský.

Credendum est magis soli *Mariae* veraci
Quam *Judaeorum* turbae fallaci!

dodává můj korrespondent.

8. — Od téhož, dotvrzení předcházejícího:

Quamvis sciam, quod Mariam
Nemo digne praedicet,
Tamen vanus et insanus
Est, qui illam reticet.

Hymnus „Omnes laudent“.

Scribae et Pharisei episcopalis Curiae Brunensis, non Genitrici Dei, sed Antichristo hymnos decantant, prout patet ex ipsorum edicto de 17. Martii 1910.

Jakubu Servymu, řediteli *Flamme (Plamenu)*, který mi posílá stížnost Rouveyrovu:

Blaží mne, vím-li, že vás těší, když pracuji s vámi. Budu pracovat dále. Mám tolik prací zpozděných, a život jest tak krátký! Co se týče Rouveyra, jest jisto, že jeho list jest k politování. Uveřejněte jej, baví-li vás to, ale pak připojte toto:

Milý Plameni!

Rozrývá mi srdce, že jsem způsobil hoře p. Rouveyrovi, který mi „věnoval úctu a péči, k jakým zavazují můj věk a můj talent“. Přece však přiznává, že jsem ho přijal s blahosklonností, jaké nedoufal. Kde kdo ví, že mou stálou prací jest, srubnouti jedinou ranou každého svého návštěvníka, nechť jest jakýkoliv, a ihned hoditi jej na pospas patnácti pečlivě vyhladovělým bafanům a vycvičeným, by se neživil než lidským masem, což jest jistější, než jej rozsekati.

Ale co chcete? nejsme dokonalí. „Ubožák“, jako jsem já, očekával bloupně nějakou příjemnou podobiznu své osoby. Jak jsem se mohl domnívat, že p. Rouveyre jest tak impotentní nebo tak nevěrný a falešný? Ať rád nebo nerad, udělal nejhanebnější karikaturu.

Vydal jsem vám jeho list únorový, předně že vyjadřuje spokojenost sama se sebou, jež jest v této věci dosti vzácným úkazem psychologickým. Potom že nemilují, aby kdo mařil moje kombinace.

Bez dalších vysvětlení představte si účinek této mé domnělé podobizny, aby mi tak padla zrovna do toho, jak se pokouším o nějaké svedení. Více vám o tom nepravím.

Váš

LEON BLOY

9. — *Akta básníkův*, takový jest titul jisté mladé revue. Potkal jsem jednoho z těchto básníkův, sympatického dospělého člověka a přesvědčeného, že jest křesťan, a ne a ne mu vysvětliti, že tento titul jest znesvěcováním.

15. — Leonu Letellierovi, bývalému námořníku, nyní nakaženému filosofii:

Slíbil jsem promluvit vám o vaší brožůrce a rád se obětuji, třebaš mi to jest ukrutně zaplatiti. Není na světě člověka, který by si více hnusil a měl ve větším opovržení filosofii než já. Jest to dívka dosti škaredá, kterou jsem se domníval milovati od dvaceti do třiceti. Bláznil jsem po ní, že jsem ji dokonce ze svého drahocenného času věnoval přemnoho hodin, z nichž každá jistě měla cenu přes pět set miliard u kteréhokoliv bankéře Věčnosti. Tato poběhlice tak mne podvedla a takovými školomety, že mi už nelze slyšet o ní bez křečí hrůzy. Jakžel tedy pro tuto fenu zmetalou vlastním přičiněním zapřel jsem prahanebně, třebaš jen na čas, svého Boha, dával jsem na strašlivou škodu své duše jediný poklad, který jsem měl na koupení Života božského, opakuju, svůj čas, svůj nenahraditelný čas!

Ano, četl jsem vaši brožůru, četl jsem ji jakoby tápaje, v nej-
hustších temnotách a posléze jsem narazil na zeď. Žádného zá-
věru. Nuže co?

Ale vizme něco dokonale omračujícího, z čeho se nemohu vybrati. Slovo *Bůh* není napsáno ani jedenkrát. V díle, kde se mluví o svědomí, o Lásce (?), o Duši, o Jednotě morální atd., Bůh jmenován není, leda způsobem zcela náhodným, na stránce 18. a to, aby se řekla ta obludnost, že „Boha nelze mysliti“, přesně a prostě jako byste byl řekl, že není možno, by se do-
stal do ducha lidského Pojem. Nuže, opakuju, co tedy možno mysliti, co možno vysloviti, a v čem liší se podstatně takováhle *filosofie* od žalární díry? Toť vyhlazení idejí, jdoucí ruku v ruce s vyhlazením smyslu slov. Letellier bez Boha, to mi nemůže do hlavy. Toť zkameňuje, zblbuje. Dobře jsem si všiml, ne bez nepokoje, ankylosy vaší pravé ruky, když se vám bylo pozname-
natí křížem u mého stola, a želel jsem v nitru té slabosti u bý-
valého námořníka, ještě mladého a statného na pohled. Ale ne-
mohl jsem se nadíti té jiné ankylosy, a když jsem ji dnes zjistil, na
žádný způsob jí nepochopím.

Citujete toto ze svého mistra: „Jsem něčím jen zoufalstvím,
které jest mou jedinou silou a mým jediným základem. Kéž mi
zachová i v posledních zkouškách, do nichž přicházím, *srdná-
tost, bych zapudil žádost osvobození.*“ Tato slova umírajícího

člověka, kdyby nebyla zvláště *literární*, vyjadřovala by toliko žalostnou pomatenost.

Lpí-li na něčem přirozenost lidská, jest to potřeba, naděje, žádost *osvobození*, nechť jakkoliv se chce rozumětí tomu slovu, — to jest sžlající dychtivost po neporušenosti, ztracené na počátku věkův, po pozemském Ráji, z něhož všecko Potomstvo bylo vyhnáno. Váš filosof věřil v „hledání Pravdy“, jako Malebranche, což jest tak nesmyslné, jako kdyby někdo hledal brýle Spinozovy a měl je na nose, nebo kdyby někdo rozhraboval hromadu hnoje nástrojem, který by držel v ruce, by v ní našel týž nástroj, o kterém by myslel, že jej ztratil. Filosofie není snad zaměstnáním prokletým, ale jistě jest tím, co nejneužitečnějšího na světě.

Pravíte mi na způsob „poslání“, že snad zahlédnu „víru, která vás živí“. Nuže, nikoliv, nezahlédl jsem ji, poněvadž na žádném místě není formulována. Přísne řečeno neznám toho, v co věříte, ba ani nejmlhavějšího tušení nemám o tom, co tvrdíte. Můj duch jest takový, že potřebuje jasnosti a určitosti. Tak třeba, když mluvíte o *fanatismu*, jehož se třeba pečlivě chrániti, není anděla, není čistého ducha světla ve všech nebeských hierarchiích, který by mi byl schopen vysvětliti, co tím rozumíte. Způsob zase, jak se ho chrániti, jest jinou propastí temnot. Vše, co jsem mohl pochopiti, jest obecné rčení, už důkladně rozebrané v jedné z mých knih, že „absolutno není z tohoto světa“, což povaluje arithmetiku, matematiky, elementární zákony mechaniky, nejpatrnější meteory, až i vaši totožnost.

Já, můj milý Letelliere, nejsem tak schopný, jsa z těch „šťastných a naivních povah, zrozených, by žily pohodlně v *dobrému světle samozřejmosti*“. Ech ano, Zjevení mi postačuje, a váš mistr býval by mne mohl nikoliv bez jakéhosi pohrdání zařaditi mezi „dobře vychované dítky, jež poslouchají bez odmluvy“. Když se mi dostane nějaké milosti, ba nějakého zázraku, o nějž jsem prosil v modlitbě, nemám myšlení jen na to, bych se tomu divil, poněvadž vím, že to jest slíbeno a velice jisto. Když přijímání Nejsvětější Svátosti mne zahrnuje slastmi a obklopuje světlem, jakým pomatencem nebo jakým špinavým odpadlíkem bylo by mi třeba na ráz se státi, bych považoval za mátohu takovéto štěstí!

„Nic nepřichází“, pravíte, „čemu by nebylo určeno přijíti.“ Čím? kým určeno? Myslíte, že to pravíte, a vůbec toho nepravíte. „Nic se neděje bez Jeho rozkazu nebo bez Jeho dopuštění“,

praví katechismus. Toto jest jasno pro mne a srovnává se to s mým dětským duchem. Co chcete potom, bych dělal s vašimi filosofy? Mám už příliš literátův a žvastalův ve svých konfesionách. Praví-li mi Bůh, abych se cvičil v té neb oné ctnosti, zpovídal se ze svých chyb a činil za ně pokání, nač potřebuju vědět, co asi *určilo* tyto rozkazy nekonečné Moudrosti? „Neumím nic jiného než Ježíše Krista, a to Ježíše Krista ukřižovaného“, říkal svatý Pavel, jenž byl Apoštolem národův. To mi dostačí. Vše ostatní jest ledový vítr a prach. Toto bych býval řekl vašemu mistru, kdybych byl znal toho nešťastníka, který utratil, zdá se, svůj rozum a svůj život pracemi tak zázračně jalovými.

Toť vše, můj milý příteli Letelliere, co mi vnuká vaše brožúrka. Pascal pravil, že „Já jest hodno nenávisti“. Tentokráte se zmýlil ubohý Blažej, jako se mýlívali lidé povýšení, to jest mnohem více a mnohem lépe, než se mohou mýlit lidé obyčejní. Dle pravdy nic není tak zajímavého jako Já, čisté vidění krásné nebo hnusné duše, jež se odhaluje. Pravda nesporná třebaš v literatuře. Básník bez *sebe* jest nesnesitelný, nudný a odporný.

Přijete-li, že „nejsme zajímaví, jako bychom se nemohli zajímat druh druhem, ba ani sami sebou, tím, co v nás jest individuálního a výjimečného“, lžete nestoudně sám sobě, byste zbloudil na způsob Pascala, ale s více slovy, v hlubší temnotě a dvě stě padesát let po něm. Já osobuju si nebo dychtím vás zajímat, jako mám jistotu a pevnou vůli vás milovati, přes vaši filosofskou maškaru, nemístnou v každé době kromě masopustu.

16. — Dvacetkrát řekl jsem jistě osobě, jež se právě hroutí: „Se mnou nemáte se čeho báti.“ — Dnes tvrdí o sobě, že jest *sama*, poněvadž jsem jí mluvil o Bohu, a odlučuje se takto doopravdy. Jest se jí tedy všeho obávati ode dneška. Vlastností pýchy jest popravovati sebe sama.

Jistému příteli o kterémsi paní miliardářce, jež se vzpírá podporovati umělce, kterého obdivuje:

Domníval jsem se, že věc jest velice prostá. Marně jsem se stárl, marně jsem viděl i si uvědomoval, marně jsem poznával ducha světa, bych jej pronikl do jeho ďábelské hloubky, přese

vše jest ve mně jakýsi trvalý a neproměnný nář, jakási věčná hruška, jež se zarputile obnovuje pod nožem. Necht' jakékoliv byly moje zkušenosti, a měl jsem hrozné, nijak nepochopím, že osoba, jež má ve své ruce živobytí oloupených a zkrúšených bytostí lidských, neotevře na celo této ruky, nepocítí potřeby, sžírající žízň po rozkoši dávat, a že třeba tolik politiky, by ji pohnuli prostě *se radovati*. Umru nepochopiv, jako jsem žil, v nesmírném děsu z toho, co jest uchováno těm slepým a hluchým duším.

Vy, můj příteli, jenž myslíte, co já myslím, učíte, co zmůžete, co budete chtít. Budu se na vás dívat z dálky, jako divák zvědavý a trpící, ale bez naděje a s hlubokým pocitem hrůzy. *Potentes potenter tormenta patientur*, jest psáno... „Paní, řekl bych jí, za všechny vaše miliony a za všechna bohatství země nechť bych býti ani čtvrt hodiny na vašem místě, protože v této čtvrt hodině bych mohl umřít.“

18. — Věnování na dva eksempláře *Zoufalce*:

Milá Julietto, Miluju vás vážně, hluboce a přeju si vám to napsati na prahu této knihy bolesti, kterou jste mne zcela nedávno poznala, *před* mnoha jinými, kteří si mysleli, že mne čtli po dvacet let. Tedy pro vás jsem jí psal nevědomky, už před dobrou čtvrtinou století, v kterém si stanu smrti a bídy v městském obvodu pařížském. Byl jsem tehdy opuštěný mezi opuštěnými. Jste tudíž přítelkyní pradávnou, sestřičkou přemilou, kterou Bůh mi poslal přesně v hodinu, kterou On jediný znal od počátku světa. Za jakými úmysly, kdo by to mohl říci? Jsouť osudy tak plny tajemství! Co dobře vím, toť, že jste měla soucit s ubohým mužem, o kterém se vám zdálo, že má velikost, třeba byl na pohled nesmírně od vás vzdálen, a to, milá přítelkyně, buďte velice ujištěna, přivolává požehnání neskonala.

Mému drahému Jiřímu, přešlechtilému a přešlechtnému druhu jedné z nejrozmilejších bytostí, jež jsem potkal na své vyprahlé dráze žebráka nevďěčníka.

20. — Neznám situace bližší peklu než tuto: Umělec, který se nemůže dívat na svoje díla bez hnusu, spisovatel, který se nemůže čísti znovu. Příklad:

PŘÍBĚH PRASETE, JEŽ CHTĚLO POJÍT STAROBOU

„Neznám idejí ušlechtilých“.

Přednáška Pavla Bourgeta o sociální obraně.

Všichni už mluvili o *Barikádě*. Jest tedy posléze řada na mně! poněvadž jsem poslední z posledních, podle pověsti. Postavení ostatně výhodné, v tom smyslu, že látka přichází všechna rozžvýkána, všechna rozemleta kompetentními koňskými čelistmi hňupův, ba i napuštěna do libosti nejvzácnějšími slinami. Zbývá jenom tu šlichtu polknouti, byť vám z toho bylo i pojití.

Sliz z nejmasnějších slizův opatřil p. René Doumic: „U pana Bourgeta, praví, schopnosti kritické se rovnají schopnosti tvořivé.“

Tím bylo možno, že vykonal „onen div, že přimísil do své sociální studie jeden z těch zamilovaných příběhův, o které, jak jsme bezpečni, vždycky zavádíme v životě“. Jest velmi jisto, opravdu, že alespoň důkladně prostudoval d'Enneryho nebo kteréhokoliv jiného fabrikanta téže síly a že ho obral o všechny jeho pomůcky — kterážto domněnka se nesluší na delikátního psychologa — toť nález neslýchaný, když kombinoval „prvek sociální s prvkem humánním“, že až dal spáti jistému patronovi s kterousi jeho dělnici. Toť, co ohromilo Doumice.

Všichni se shodují o „slavné dráze autorově, dráze netoliko spisovatele (*sic*), ale i myslitele a moralisty (!)“. „*Barikáda*, plše pan Adolf Brisson, jest drama citu, kolem (nebo podél) něhož autor rozesel idejí... studie podle přírody, nahozená *nejžhoucnějším z malířův*.“

Po tomhle nebudete udiveni, pozoruje-li p. Henri de Regnier, s holohlavou autoritou *Debat*, že Bourget ode dneška „ovládá jistou divadelní formuli, které si osvojil skoro prvním rázem a kterou přivedl rapidně k dokonalosti“. Toť jako by našel prsten Gygův, který zneviditelňuje a dopouští, by se vplížil jako štěnice do kubikula slávy.

Kdosi jiný, kterého mi stud nedovoluje jmenovati, hodnotí *Barikádu* takto: „Drama vzrušující a *divoké*.“ Ještě jiný, jakýsi Ernest, který prý zastupuje Mládež (Ernest la Jeunesse), dovoluje na vzduch tomuto jemnému ocenění: „Bylo možno, slušelo se, by p. Pavel Bourget při důkazech dal zakročit v boji zákonu lásky,

myšlenke křesťanské, že život jest zkouškou, že dlužno trpět, by se získalo zásluh, že dlužno poslouchati. Podlivnou *úzkostlivostí* on nechtěl této pomoci vznešené a *pohodlné*." Uznává, že jest tu „tragedie rozsáhlá a hluboká“.

Krásná fanfára jest od jakéhosi p. Pavla Soudaye: „Pan Pavel Bourget činí rozhodně vše, co chce, a zůstáváme zmateni před svižností jeho zázračného talentu. Jemnocitný básník, slovitný romanopisec, povýšený essayista nyní, hle také divadelník. Dalek toho, by *potřeboval*, JAKO BALZAC, staré zkušenosti nějakého d'Enneryho, to on by dával rady d'Ennerymu.

Proč Sarceye není už na tomto světě? Teploměr trpící na větry, ale neomylný co do slávy, byl by nám udal číslíci příjmův. Byl by položil věnec ze stososouových mincí na čelo mladého Boha. Ten Pavel Souday, který jest bez pochyby negr, přiznává, že se obával na chvíli, aby autor *Barikády* „příliš neobětoval rozvíjení idejí a literatuře“. Nyní jest dokonale ubezpečen. Jest to nějaký hoch plný úcty, který jistě nosí občas kvítka na hrob našeho Frantíka.

Jiří Sorel, zasraný a olympský publicista, jenž byl Inspiratorem Bourgetovým, pravil jistému pánu z *Gaulois*, že „by byl šťasten, kdyby tak Pavel Bourget nějakým úsilím svého talentu přiměl buržoasii, by *se ozbrojila*, hájila, posléze nechala před odvážlivým a obávaným vznícením proletariátu své hříšné a málo slavné *resignace*.“

* * *

RESIGNACE Buržoy! Hle, cosi načisto nového. Až dosud všichni věřili, že Buržoa jest přesně nejozbrojenější bytost na zemi a že nemá žádné potřeby resignace. Nuže všichni se mýlili. Buržoa ani za sou není ozbrojen a nadužívá resignace. Průmyslník, který *vydělává* tisíc až osmnáct set procent na žaludku ubohých hladovcův; domácí pán obohativší se lichvou nebo prodáváním s falešnou vahou nejšpinavějšího zboží, který za hrozné peníze pronajímá štěničí hnízda a který *má svůj zákon*; ten i onen chránění, protežování všemi mocemi sociálními, v tu chvíli mobilisovanými, když potřebí; nuže, opakuji, tyto osobnosti, tak drahocenné, poněvadž vtělují nejvyšší civilisaci, jsou ve skutečnosti odzbrojenci. Bylo třeba to zvědět, dovésti to křičeti. Dostí sofismat, dostí blouznění básnických a humanitních! Buržoa nebude vpravdě krásný a silný, vpravdě úplný, leč až porubá chudé,

bez dlouhých řečí. Toť, co vyjadřuje Bourget onou jemňounkou a odstíněnou řečí, jejíž tajemství držel: „Popadni železný prut a řízni jím po tlamě prvního, kdo tě omrzí.“ Takový jest základ jeho myšlenky, výkřik jeho srdce, pupek jeho dramatu. Takové bylo mínění oné vznešené jaternice, kterou byl vikomt de Bonald, neskonalé jím obdivovaný. Toť doktrinální arkánum, tajemství, a dovoleno-li mi tak říci, podstatný ritus tohoto Jiřího Sorela, které uvádí ve skutek komedianty vaudevillu, právě tak jako apoštolé uváděli ve skutek roky, vydávající se na mučení za starých časův. Mučednictví Bourgetovo tkví ve vybírání autorských důchodkův. O jiné *mazance* se neuchází.

„I já jsem buržoa (jako můj autor), praví jedna z osob, a velice hrdá na to. A pro pravého buržou peníze jsou peníze. Nezasluhují, by se jim klanělo, ani by se jimi opovrhovalo, zasluhují si, by se počítaly.“

Kolkolem vzato, když se nám poštěstí dostat se na Parnas, a když se obzor rozšíří, stává se velice zřejmým, že majetnictví peněz plně uvádí ve skutek zákon i všechny proroky. S každým se vsadím, že se nenajde nic jiného v *Barikádě*. Netriumfuje-liž na konci kapitál, to jest Buržoa? V tom jest vše, a věděli jsme to. Toto vítězství bylo ustanoveno předem. „On, patron, nemělsí čeho vytýkati v této stávce. Zůstává tím, co byl, se své strany barikády, hotov brániti se, bude-li se naň útočiti a s větší energií než vůbec kdy, nyní, kdy jeho svědomí jest řádně uvedeno v rovnováhu.“

Opona padá na toto poslední slovo, jež připomíná Plutarcha. „Bourget jest na *záložní straně* barikády“, řekl kterýsi posměváček, který viděl velice jasně.

* * *

Lze ostatně ponechatí Bourgetovi, by se posoudil sám s veškerou svědomitostí. Učinil přednášku vysvětlovací a obhajovací o svém veledíle. Jakožto člověk, který zná svou hodnotu a který si o sobě mnoho nedomýšlí, zdůrazňoval napřed, že nebude mluvit o *umělecké kvalitě* svého kusu, ale toliko o jeho intencích. A potom, aby byl spravedliv a poněvadž nejsme ze dřeva, dal za milenku patronovi jednu z jeho dělniček. Ale tato dělnička, jež není méně spravedlivá než Bourget a jež také není z tulipánového dřeva, „dítko z lidu v jeho prostotě“, oklame ho s jistým dělníkem, alkoholíkem sice, ale plným heroismu a čteb. „Pokušením patronovým jsou milostná dobrodružství, pokušením děl-

nikovým jest projímadlo.“ Vše to, jak lze viděti, jest bujarostí, ostrostí v pozorování, již nebude tak snadno rovné.

Ale „úkol nestranného registrátora není možný duchu, který myslí, citovosti, která se zvlňuje“. Tu Bourget jest nezbytně dohnán zjistiti, *sine ira et studio*, s krajní bolestí, packářství a stávku, to jest ohrožení kapitálu, „návrat k prvotnímu barbarství“. Od této chvíle, jak chcete, by se toho člověk chopil a nevyhostil citovosti! Vzlyk přednašečův: „Kde pak jest psáno, že všechny pravdy jsou potěšující? Jsou také pravdy tragické. Pravda o nezbytnosti boje tříd jest takovou pravdou.“ Železný prut není daleko.

Třídy, rozlišování tříd, toť věc, na které Bourgetovi záleží více než na všem. Toto dltě fiškusovo, stavší se akademikem a sportsmanem, zavrhuje míšení. Příklad. Jeho dělnička, milenka patronova a milovnice hrdinného pijana, která jest po celé délce tohoto dramatu, jako roztoč pod camembertským sýrem, tato prostá děva z lidu *odmítá* vdáti se za zmíněného patrona, muže dráždícího, třebaš velice zralého, který jí nabízí šlechtěně sňatek, poněvadž nechce vyjít ze své třídy, stávajíc se „dámou“, pocit to velice přirozený, připustíme, a proslule zachovávaný. Dělnice a ženo ožralova, budeš jí na věky, moje chuděrko. Psychologie Pavla Bourgeta a sociální obrana toho vymáhají.

Žádá si někdo poněkud většího světla? Tu jest: „Nynější válka tříd, toť vzbouření svalů proti nervu“ (1), proti *nervu* války zřejmě. Ale zvláště jest to nerv „intelligence, této povýšenosti v kultuře“, který rozlišuje podstatně třídu buržoasní, který ji odděluje neskonale a na vždy od třídy inferiorní, „od těch, kteří se lopotí rukama, vždycky nakloněných neuznávatí úsilí těch, kteří se lopotí mozky“.

Třeba přečísti, nepravím celého Bourgeta, což možno není, leda několika dámám, ale aspoň *Barikádu*, aby se vědělo, jak on přísluší této poslední třídě zneuznaných, kteří se namáhají mozky. Nezbytno býti také od řemesla, od toho drsného řemesla spisovatelského, by se ocenilo, jak se sluší, vpravdě heroické úsilí tohoto akademika, sama sebe obětujícího, tohoto básníka lámajícího svou lyru a opouštějícího až i syntaksi v slzách, posléze obětujícího se v každém řádku na oltáři obrany sociální tím, že nepíše leč obecná rčení nebo plochosť! Jsou neobyčejné chvíle, kdy cítiti, že autor již již by byl napsal cosi příliš krásného,

oč byla obava, že to nebude pochopeno, a kdy hnutím svrchované energie, mužným vymrštěním své vůle nahradil to neprodleně slovy takovýmito:

„...Tu máš, čerte, kropáč... Krev mi vzkypěla, jsem tvoje dcera, tatínku... Přísahám ti to při památce své matky... Šlěstí nepřichází nikdy samo... Dávali nám kdysi jméno řídících. Jest překrásné. Zasloužíme si ho, jsouce silnějšími... Poslední kapka z kalichu... Jsou minuty, pro něž život stojí za námahu, že jsme jej žili... Ty, sklenku pálenky a už se nepoznáváš; ale ty se zotavuješ tak rychle... Jdi za svou nevěstou, můj grande, a vyčisti se u ní ze svých hořkostí... Nejsem štědrý, toť otázka cti odborné, a dodávám, veřejného zdravotnictví...“

Bylo by třeba citovat všecko. Jest znám příběh o těch řeholnicích Svaté Kláry, při dobytí Ptolemaidu Sarraceny na konci XIII. století, jež si uřezaly nosy břitvou, by unikly potupením vítěze, hnusíce se mu. Hrdinství Bourgetovo jest snad ještě větší, poněvadž si uřízl sám — nevím co — nikoliv aby se hnusil, ale aby se líbil, což se jeví nadlidským.

* * *

Vzpomínáš si, můj milý Pavle, na ulici Guy-de-la-Brosse, kdysi před třiatřiceti lety? Byl's tehdy mlád a beze slávy, a vídali jsme se velice často. Richepin, který právě uveřejňoval *Píseň Trhanův*, dělil se s tebou o tvůj příběžek. Ty jsi zpíval *Edela* a Richepin hýřil. Spatřil se tam někdy ubohý Sapek v mezidobích svých darebností, také Ponchon, nebyl-li na mol spít, Elémir Bourge, Coquelin Cadet a několik jiných ještě, jichž jmen jsem zapomněl. Ani kousek ženské. Býval jsi cudný, a posléze jsem se dověděl, proč. Také žádného koně. Nebyl jsi ještě na Graniku a neznal jsi Bucefala. Jistý lyrismus nadšení nebyl vyloučen z našich mladických rozhovorův.

Ty doby jsou, odvažují se to říci, prokletě daleko, a naše osudy byly velice rozdílny. Ty jsi se stal brzo Psychologem Dam, kterých neplašilo tvoje zdrženlivé mužství a které se kochaly bez závad a beze spoust v romanopisci, jehož obraznost se jim jevila zrcadlem. Šťastný hochu, byl jsi přijat v aristokratických salonech, které tvoji předkové by bývali natírali; Akademie ti otevřela své staré lůno, stal jsi se domácím pánem a nyní pohýbáš davy.

Jak odlišný byl můj osud! Jsem nekřupa, poněvadž nevýdělávám peněz, smrdutý skatolog, poněvadž označuju svoje vrstevníky jejich vlastními jmény, posléze a zvláště znesvěcující a právem ošklivený Vandal, poněvadž otřásám jako nějaký Samson samou Církví, jejímž jsi jedním z posledních sloupův.

Ó Pavle, jehož rozjímám z dálky, jak jsi býval dovedný! Ještě jako mladík slýchal jsi pučetí trávu a z veliké dálky jsi cítilval doutní vítr. Proč bys byl býval takové tululum, abys byl nestiskal ruk prospěšných nebo se ubíral, nechť sebe méně, pro některého ze svých bratří? Tvoje úchvaty bývaly mírněny zchytralostí a tvoje šlechetnosti ohledy. Ty jsi už věděl, že ponížení a chudí jsou mnohem méně hodni úcty než kobylince a že všecka úcta náleží velikým tohoto světa.

Dnes by si's přál *umřítí starobou* v náručí svého Hanotauxa.

Ale pak už tě nechápu. Co znamená tvůj náhlý vývoj k *Barikádě*? Až dosud se zdálo, že nechceš znáti leda knížata, nepsal's, zdá se mi, leč pro *duše jemné*, čistě a nevýslovně aristokratické. A hle, ty se obrácíš k buržoám. Klekáš před jejich kasami a jejich hlavními knihami, a radíš jim, třebas opatrně, aby porubali svoje dělníky, jako by tě cosi hnalo, bys na ráz objevil existenci těchto mizerných proletářův, kteří tě přece neohrožují a kteří tě neznají, ostatně, tak hluboce.

Co pak se stalo, že meteš takhle ze salonův a zámkův? Ano jsou v tom bez pochyby důchodky autorské, vím to, ale přece se zahazuješ se svými buržoy a hraješ přfliš na hrubo. Měj na sebe dobrý pozor. Stárneme, milý Pavle, a nebudu snad už mít vhodnou chvíli ti to napsat. Rád bych tedy těžil z této chvílky, bych ti úplně otevřel své srdce.

Ty's šplhavec, toť jisto, největší šplhavec z lidí. Přece však myslívám na tebe, někdy, se zvláštní melancholií. Znam tvůj neduh, který skrýváš s tolikou péčí. Jsi krásný plod rozežraný uvnitř. Spravedlnost, které nevidět, Ta, jež nemá eksekutorův ani četníkův, chtěla, aby tvoje štěstí, jež někteří považují za velmi drzé, bylo zapláceno předraho. Trpíš den co den, i na komoní, svrchaná muka, neznámá Dantovi, jenž neměl ve svém XIV. století romanopiscův, by je dal do Pekla. *Ty nemůžeš nikdy ČISTIT SE ZNOVU!*

Pokoušíš se o to někdy, bez pochyby, ale marně. Kniha ti padá z rukou, a jsi zase dohnán vrhnouti se do olejnatých vý-

robkův Barrésových nebo Anatolových, kteří tě nepotěší. Sbohem, nešťastníku Pavle. Nemohu lépe učinit na zakončenou, než přát ti tobe smrti „rychlé a odevzdané“, již si žádal chudák Huysmans v posledních týdnech své hrozné agonie. *(La Flamme.)*

Tento článek byl poslán všem akademikům.

25. — Křehké zdraví Veroničino nás znepokojuje a souží. Cesta do Říma jí byla s prospěchem, aniž jí uzdravila. Má kongenitální melancholii svého otce. Drahá dceřka jest rozdrčena svou duší.

26. — Jistý ubohý stařec, jenž přichází někdy, mluvil mi neobyčejně o smrti: „Přál bych si umřít“, pravil mi, „abych věděl, co se děje na onom světě.“ Kdybychom byli opravdu hluboci, měli bychom tutéž zvědavost před tajemstvím každého dne. Ve skutečnosti to, co se mi přihodí zítra, jest tak skryto, tak vážno, jako to, co přijde po smrti.

27. — Bizarní list jakéhosi hraběte d'Oréa (?), ohlašující mi pracičku nadepsanou „Procitnutí Světa“, jež vyšla v *Křižáckých Mariiných*, publikaci Salettinské nekonale prostřední, jež mi vskutku přichází dnes večer. Ti lidé jsou proroci, kteří mne přežvýkují, mrzačíce mne.

28. — *Matin* uveřejňuje prasměšný list nějakého pastora Wagnera o Rooseweltovi a o „kořenech jeho myšlenky!!! Ctěme naše kořeny“, takové jest poslední slovo. Dovídám se takto, že americký kejklř přejímá učitelství po svatém Pavlovi. Svatý Pavel jest jeho kořen, a on ho uctívá po svém na všech schystaných prknech. Tento bijce nosorožcův jest po několik dní v Paříži, kde působí třeštění entusiasmu, schlazovaného několika blitími. Všecko jest plno Roosewelta. Včera ráčil přehlížeti francouzskou armádu!

KVĚTEN

2. — Projekt pouti na La Salettu se dvěma kněžími přátely, vzhledem k nové knize, kterou hodlám psát. Tato výprava bude v červnu.

3. — Brou mi přináší líčení moře. Pojalť v poslední době úmysl psát serii povídek nebo episod ze svých vzpomínek námořnických, neboť se plavil po všech mořích a měl účast v několika historických událostech. Nemaje literární zkušenosti, pochybuje o sobě a radí se se mnou. Nuže, co mi právě četl, jest výborné. Povzbuzuju ho ze všech sil. Ten úžasný Brou není pozorovatelem leč jakým. Toť sepie, jež vyssává a vyprazdňuje svoje oběti.

4. — Probudil jsem se dnes ráno s tímto v myšlence, ba možná i *ve svých uších*: „Není nic, co by stálo tolik jako duše veliká, co však sama sebe stojí, jest nekonečno.“

Občan republiky, od Theodora Roosewelta, přednáška na Sorboně, 23. dubna t. r. Dokonalá nuda. Jest to tak bídné, že ani nevidím, čím bych se vysmíval tomuto tlustému Amerikánovi. Praví se mi, že se zrovna stal Svrchovaným Veleknězem světového Zednářstva. Pak se vysvětlují ovace a vítání u nejhrdějších panovníkův a pocty, povinné toliko nějaké hlavě Státu, mrhané na tohoto prostého mamlasa. To Jennerovi jsme dlužni za to všecko. Znal jsem starého domácího pána, který se dal po desáté očkovati v dvaadevadesáti letech, boje se, že ještě není dosti kravou, by umřel.

Vypravují mi tohle o Melanii, pasačce La Salettské. Již u vysokém věku cestovala světice provázena jistým knězem. Tři mužové vstupují do jejich oddělení. Jeden z nich přispílí si, by řekl uličnický vtip. Kněze jako by

se ani nedotkl. Melanie vstane, pokročí k tomuto muži a řekne: „Ale on jest blbý, tento pán“! a muž na místě zblbl. Nesmírné zděšení jeho společníkův. Věc způsobila něco hluku.

5. — Všichni křesťané měli by míti moc zázrakův.

6. — Několik věnování Juliettě a Jiřímu:

Rytířka Smrti. — Moje milá Julietto, byl jsem skoro mlád, když jsem psal tuto knihu před více než třiatřiceti lety. Od té doby poznal jsem několik jiných, jež mi nemohly zhnusiti život, třeba že byly, po přezkoumání, jenom přežalostnými klisnami, dnes hluboce zapomenutými. Nemluvme o tom. Nevím, co Bůh učinil s ubohou Královnou Francie, již jest dnes sto pětapadesát let. Ale vím, že žije stále, způsobem, kterého nemůžeme pochopiti, a že jest takto, jak jest slíbeno každému z nás, opravdu vítězkou nad smrtí.

Chudá žena. — Hle, kniha, moje drahá Julietto, jež jest psána pro vás, ještě více myslím, nežli *Zoufalec*. Posoudíte to. Jsem tak málo společníkem neblahého osudu Pavla Bourgeta, že se nenabažím této svojí knihy a *čtu ji znova a znova* i přál bych si, abych mohl její chuti poskytnouti všem ženám bohatým. Ale sama moc Boží nedovedla by dojmouti těchto žen, jak víte. Pak, co chcete, aby činil ubohý spisovatel, který nemá jim nabídnouti, leč slzy, slzy strašné, jež by se odvažovaly sežlci jejich krásné šaty nebo alespoň rozpustiti jejich malování a ukázati je tím, co jsou *dle pravdy*, strašlivými a ďábelskými karikaturami Podobnosti Boží.

Spása skrze Židy (Vydání Denayovo). — Tato kniha, jež nemá úplných 130 stránek, zobrazuje veliký počet let rozjímání a modliteb a skorem celý dlouhý život utrpení. Lze na ni tedy pohlížeti jako na dílo starce přešastného, že ji bude moci jistého dne předložiti svému soudci.

Spása skrze Židy (Vydání Victorionovo). — Zde jest druhé vydání *jediné* z mých knih, jež byla vydána znovu až do tohoto dne, a byla vydána — vidíte, jak velikolepě — oddaností dvou vzácných přátel, takových jako vy, kteří mysleli, že nemožno, by jaká ozdoba byla příliš krásnou na toto dílo vesměs neznámé. S takovouto ušlechtilostí nesetkáme se leč u chudých.

Obviňuji se... — Ano, obviňuji se, že jsem byl ještě příliš něžný na tu hnusnou slotu.

Krvavý Pot. — Dnes nebyla by to krev, jež by stékala z lisu. Nechávám vám dohadnouti se, čeho moje chvalně známá slušnost mi nedovoluje napsati.

Krotitelé zvířet a Prasáci. — Příliš prasákův a nedosti krotitelův. Závada povážlivá. Toť jako by utopil kapku čistého vína ve spoustě špinavé vody.

Leon Bloy před Prasaty. — Jsme tam spolu, bědal a kdož poví, jak dalece jsou nepožitelna? Představí si někdo jelito z Pavla Bourgeta nebo smažené nožky z pl. Fallièresové?

Přihodné slovo podnikatele bourátní. — Kniha začátku, předchozí více méně slavnému výboji mé individuality.

Povídky nezdvořilé. — Zvláště pro vydavatele, který jich nikdy nemohl prodati a který je posléze rozházel pln vzteku podél nábreží, kde několik zběsilcův jako vy, můj milý Jiří, čas od času je objevuje.

Eksegeze Obecných rčení. — Buržoa, pravil jsem, jest prase, které si přeje umřítí starobou. Tato definice, jediné přípustná, dala mi dlouhých hledání. Tato kniha jest tedy psána, by lichotila jeho sešlosti, by odslanila jeho prastaré sádlo. Na neštěstí on nechápe.

Můj Denník. — Pravý titul by byl „Sedmnáct měsícův v Dánsku“, doba z mých dob nejčernějších. Čtete tam stránku ze dne 13. června 1897. Tu zvláště vám doporučuju. V několika řádcích vám vysvětlí celý můj život spisovatelský.

Čtyři léta Zajatí v Prasečím na Marně. — Stále prasata. Dobře by byla právě tak na Seině nebo na Loiře, na Garonně nebo i na Isle nebo Dordogne. Jsoutě všude, a my jsme stvoření, můj milý Jiří, bychom vytrpěli nejtvrďší zajetí na březích všech řek. Přirovnávám se někdy k onomu nešťastnému obecnímu spisovateli, známému v mém dětství, oběti hanebných pronásledování, který zapomenuv svůj klíč ve dveřích své boudy, viděl se dohnán hledati ho, vracaje se zrovna v *poledne*, ve *čtrnáctém* výkalu sousedství s levé strany, dle přesného údaje, napsaného uhlem od jistého šprýmaře. Vylovil jej, úpěje hnusem, a dal se zase do psaní zamilovaných listův. Nezdá se vám tato historie po výtce symbolickou?

Neprodajný. — Jaký titul po tomto? S přáteli jako vy nehodilo-liž by se napsati prostě *Mimo Propast* v záhlaví pátého a možná posledního svazku tohoto denníku dvaceti let?

7. — Jistá veliká švadlena dává mi obdivovati svou sbírku krásných šatův. O myšlenku více o moderní marnosti. Tyto šaty jsou snad veliké ceny v tom smyslu, že se za ně mnoho platí. Ale čím jest tento atlas, tyto krajky, tato látka pošíť zlatými lístky nebo tento brokát proti těm šatům byzantským, jež bývaly za celé provincie?

Veliká novina dnešního dne. Zemřel Eduard VII. této noci. Noviny nazývají ho velikým králem, snad proto, že vykouřil za kolik milionův doutníkův. A tomu jest konec. Z tohoto života, plného leskův a neřádův, zbývá právě jen ubohá mršina a smutek pokrytecké Anglie.

8. — Dokument pro dějiny Rozbředlosti Křesťanství:

Při naskýtajících se náboženských slavnostech, jež budou v Notre-Dame a v rozličných kostelech pařížských, vybízel přepis Msgra Ametta, otisknutý v *Náboženském týždenníku*, katolíky k slavnostní výzdobě a k osvětlení. Jistý počet vlajek a praporův byl už dnes ráno vztýčen z oken rozličných domův. Jakmile se dověděl Msgr Amette o smrti krále anglického, rozhodl vyzvat katolíky, by se zdrželi slavnostní výzdoby, k níž radil, a arcibiskupství nám posílá o tom následující přepis:

„Pro úmrtí krále Anglie a na znamení sjednocení ve smutku s přátelským národem vybízejí se katolíci pařížští, by se zdrželi slavnostních výzdob a osvětlování, projektovaných na neděli. Budou tím jenom *horlivější* v náboženském oslavování Blahoslavené Johanky z Arku v kostelích.“

Msgr Amette není úplný. Jeho Eminence budoucí bývala by byla logičtější a lépe by byla uspokojila anglické vyslanectvo, kdyby byla přímo a rozhodně slavnost potlačila.

Naše Magdalenka a její družka Terezie Brouova, velice neznalé, ty milé dítky, politických útlocitův našeho arcibiskupa, vyzdobily slavnostně a osvětlovaly náš dům, pevně rozhodnuty uctít Johanku z Arku, o níž se poznalo ostatně, že jest v praotcích příbuznou Tereziinou.

9. — Počasí zrovna takové jako v říjnu nebo v březnu. Nic nepučí, nic nekvete, ale země se otřásá, tu i onde, a Anglie osušuje svoje nářky, provolávajíc slávu Jiřímu V., svému novému králi. My zase jsme právě zvolili novou Sněmovnu, sestávající jen a jen z pitomcův neb ožralův. Takové jest poslední ovoce toho převzácného stromu, který slove Obecné hlasování.

Kometa se blíží, k velikému děsu mnohých. Nalézám, že právě 18tého, v den, kterého se setkáme s tou ohrožující hvězdou, dostanu dle smlouvy první súčtování od Juvena za *Krev Chudého*. Nespoléhala snad ta poctivá duše na možné rozbití naší planety, by se toho sprostila? Jak vědět, co se děje ve spirálovité duši vydavatelově?

10. — Jistý kněz z mých přátel konal právě šetření v Toursu, by ověřil zázrak, který se nedávno stal v jistém domě řeholním. Dvě vyběračky almužen z tohoto nemocničního domu mluvily urážlivě o Maksiminovi a o Melanii, a tu soše Naší Paní La Salettské — nikoliv té vymyšlené Mons. Favou, nýbrž *pravé* soše — jež tam byla, řinuly prý se s očí veliké slzy. 30. dubna tohoto roku táž socha prý obživila v přítomnosti jisté slečny V..., obyvatelky montmartreské. Vyšetřováním se dokázalo, že tato fakta jsou dokonale správná.

11. — Příteli z 16. dubna, mluvě mu zase o jeho miliardářce:

... Už ničeho neočekávejte pro svoje chudé. Věží-li duše hraběnky X... ve spárech Lutherových nebo Kalvínových, není co činit, neboť protestantismus jest neusmířitelný. Myslím, že není nic tak prokletého na zemi jako tato nauka panchartská a nestvůrná, vylučující Absolutno, vyjma v nenávisti a v pýše.

Jindřichu de Weindelovi, sekretáři Juvenovu:

Milý pane, šest měsícův, stanovených v naší smlouvě pro první sčítování mých důchodkův autorských, co nevidět uplyne, a lhůta vyprší mi 15. tohoto měsíce. Napsal byste mi laskavě docela jenom slovíčkem, mohu-li se s prospěchem dostavit zítra nebo pozítří. Stalo se mi, že jsem vám psal alespoň dva důležité listy, na které jste mi nikdy neodpověděl, nevím proč. Byl bych vám velice vděčen, odpověděl-li byste mi na tento, třeba nejstručněji.

Ještě večer neslýchaná odpověď, kterou dávám na odiv všem lidem „v obchodu“. Práví mi, že sčítování se děje až 15tého v měsíci *po vypršení lhůty* (!!!) Do jakých rukou jsem to upadl, Pane!

Haendlova *Messias* v Trocadéru. Raugel a Borrel, pořadatelé tohoto zázračného koncertu, jsou neslýchaní a údivní, že dovedli na tři hodiny získávat pochvaly nesmírného, načisto světského obecenstva dílu tak výlučně, tak vroucně náboženskému. Jaký to také orchestr a jaký náčelník orchestru ten Raugel! Zdálo se, že vše vyřinovalo z něho a že on sám jediný byl tím mnohonásobným a grandiosním nástrojem. Vrátil jsem se opojen nádherou.

12. — Hrozná bouře po celou dnešní noc, a řádí dále. Posléze snad uvidí lidé, že jim hrozí cosi vážného. Nikdo nepamatuje, že by byl viděl kdy takový zmátek, tak neobyčejný stav naší planety, a toto neslýchané jaro, bez bylinky, bez květův, zatím co se přibližuje kometa,

o níž učenci tvrdí, že jest neškodna. Mlčenlivě poslouchá Bůh jejich hýkání.

13. — Návštěva jistého inženýra z venkova, křesťana tichého a pokorného, který jest, zdá se, úplně mně získán. Jest to bizzarnost mého osudu. Nevím, co mám, že se líbím inženýrům, ale málem že už nemohu spočítati těch, kteří mi vyslovili svoji náklonnost a lásku. Někteří ovšem se vzpouzejí více nebo méně. Otázka času a trpělivosti, odvažuju se doufati. Tento dnešní utvrzuje mne v jistotě, nabyté už dávno, že nikdy se nedomohu toho, co se nazývá *úspěch*, to jest abych zájmal více než úzkou skupinu. Nepoznal mne a nepochopil, až skrze jistého kněze, který mu vysvětloval moje knihy, jako by byl vysvětloval katechismus nějakému dítěti. Jinak nikoliv. „Jste příliš odlišný od ostatních spisovatelův, byste byl oceněn prvním rázem“, pravil mi odcházeje, ten rozmilý návštěvník. Opravdu, toť můj osud.

15. — Při jakési brožůře, kterou náš arcibiskup zakazuje čísti v diecézi, Mons. Amette tváří se, jako by věřil, tvrdí hanebně, že Tajemství La Salettské bylo *zavrženo*... Od které doby nejnestoudnější lež jest částkou biskupské pravomoci?

19. — Ohlašovalo se na minulou noc, že projde země ohonem vlasatice, a mnoho neohrožených lidí zcípalo strachem. Sebevražda a paniky v rozličných zemích. Víím o osobách, jež si dávaly sbohem včera večer. Nebylo nic ze všeho, z toho velmi prostého důvodu, že až Bůh rozhodne trestati, učiní to *způsobem, jakého nikdo nemůže předvídati*.

20. — Apotheosa Pitomosti

nebo

Králové, kteří si žádají žáby

V této době voleb pootevřel jsem bázlivě a trdně *Volební příručku* Dalozovu, který „si bere za úkol“, jak praví Upozornění, „usnadnit každému, přesnou znalostí zákona, užívání svých práv a plnění svých volebních povinností“.

Ve své nevědomosti, až do té chvíle dokonalé a jistě velice hříšné, ztrnul jsem nad rozsahem svých práv. Zdálo se mi, že objevuji nějaký kontinent. Zvěděl jsem s radostí, kterou se vzdávám vyhlášení, že postačí být správně zapsán, bych byl připuštěn k hlasování, což postačí až tak, že úřad by nemohl vyloučiti ani *cizince*, ani nějakého šumaře, ani člověka *zbaveného svých práv voličských* pro tresty soudní.

„Úřad (opisuju do slova) nemá ani práva přesvědčiti se, připouští-li fysický stav voličův, trvalý nebo nahodilý, přijmouti od něho platný hlas. Tak třeba jest povinen připustiti lístek voliče *hluchoněmého*, který by neuměl psát. Soudíc v tom smyslu, že úřadu není dovoleno zamítnouti hlasu voliče, *který neužívá svých duševních schopností*, jest-li zapsán. Úřad nemůže také zamítnouti hlasu voliče, zapsaného ve volební listině, dovolává se, že tento volič, byv zapsán dvakrát, už snad hlasoval v jiném sboru.“

Tu jest poznámka na okraji kteréhosi zchytralého čtenáře, jenž četl přede mnou: „Když tento „přestěhovanec“¹⁾, zapsaný zde i tam, jest nádavkem blbec, bude tedy hlasovati *dvakrát*! Bez pochyby. Přece však „právo účasti na volbách jest *odročeno* osobám drženým v některém veřejném blázinci“. Důsledek: „Blázen *uniknuvší* jest v podstatě voličem a tudíž volitelný“. Od téhož komentátora.

Jest to údivné. Osudí rozevřeno pro kde koho bez výjimky. Buďte si Číňan, apač nebo Groenlandan; buďte si z kriminálu, z ministerstva veřejného Vyučování, z úřadu námořního nebo ze závodu Dufayelova; buďte si akademik nebo vzduchoplavec; buďte si rohož, toto-li vám zpívá: jste zapsán, vše jest nejlépe. Záležel pouze na vás, byste pojistili blaho Republiky a šlěstí po-

¹⁾ Francouzské *déménagé* znamená též pomínlého rozumem.

kolení lidského. Neboť ty dvě věci budou nezbytným a makavým ovocem vašeho hlasování.

Chápete výmluvnost onoho obrazu, který mi bylo dáno rozjímati v novém čísle *Illustration*: Oceán zdvižený rukou a kloboukům na holích, s tímto nápisem: „Přísaha z parku Trep-towova. 150.000 rukami zdviženými lid berlínský potvrzuje svou vůli vybojovati si Obecné Hlasování.“ Celá Germanie nám závidí tohoto zlatého rouna. Mají čeho.

V Ráji pozemském všecko plémě lidské, socialisované, *zjednotněné* v nevýslovně plodné osobě Prvního Muže, bylo svaté, milostí i přirozeností, zaplavené oblažujícím světlem, trýskající slávou a krásou. Bylo jakoby potopou radosti v potopě jasův a procházelo se Zahradou Rozkoše v průvodě tygrův přívětivých, krokodilův líbezných, hrochův mírumilovných mezi božskými vegetacemi, jichž pouhá vůně uzdravila by všechny naše nemoci a vzkřísila všechny naše mrtvé. Nuže, vše to jest obnovené Obecným Hlasováním.

V dobách tmářských, kdy ho neznali více než střešný prach nebo brambor, uznávalo se obecně a temně, že idiota jest považovati zaneschopna ať k čemukoliv. Někteří ovšem byli mocnější nebo knížaty církevními a někdy nikoliv nejmenšími, ale spíše rodem nežli z volby. Hlasování, tehdy velice omezené, neobracelo se samovolně a rovnou k blbcům, jako se neobracelo k lidem s vodnatým mozkiem. Jak jen možno, volilo se nahoře. Dnes volí se dole, a takové jest vítězství lidského rozumu, rozvinutého z jeho starých povijanův.

Idiot, dneškem počínaje, jest pánem světa, posléze! Jeho jest potřeba, jeho si žádají. Jedině on jest schopen zastupovati, dávatí zákony, předsedati! Vyzkoušelo se to. Něco-li jest nemožného, jest to představití si člověka, nepravím povýšeného, nýbrž toliko obdařeného počáteční inteligencí, o kterém by bylo možno usouditi, že jest hoden dávatí zákony nebo zastávati nějakou funkci veřejnou. Přísně se požaduje zblblosti.

* * *

Miluju neznámé. Hle, jeden takový, až uchvacující. Jmenuje se Jindřich Barbot a žije se, seč jest, z malého venkovského časopisu. Kdyby se mu dalo po spravedlnosti, nejhrdější deníky pařížské honosily by se, že do nich přispívá, nebo raději by mu umožnily psáti v pokoji, v jeho domě, ušlechtilé knihy na illu-

minování a posilnění toho, co snad ještě zbývá z duchův urozených. Marně se rozhlížím, nikoho nevidět v jeho úrovni ve světě myšlenky filosofické, kterýžto svět, třebaže velice zdrobněl, nikterak není krásný na pohled, dlužno to přiznati, ani na žádný způsob dráždivé chuti.

Poradil jsem se tedy Jindřicha Barbota o vesměrném hlasování, a takováhle, v podstatě, byla jeho odpověď. Jest mi ji vyjmouti z dosti obsáhlé dissertace, kterou bych rád viděl uveřejněnu v některé revui většího ohlasu.

Moderním Božstvem, právě tak pro křesťany a židy jako pro atheisty, jest modla Kvantita, bůh *Quantum*, se svým kultem hltavějším, neusmířitelnějším než staré *Fatum*.

Kdysi, už tomu dávno, když lidé měli hlavu mezi dvěma rameny, vědělo se, že abstraktní pojem Počtu není dovoleno směřovati s pojmem Kvantity. Nebylo přípustno, ani dětem, nevědět, že Kvantita jest hmotným tělem, nižší tendencí Počtu, a že jeho tendencí vyšší, jeho duchem, jeho světelnou částí jest *Kvalita*.

Tajemná osoba Počtu, jejíhož počátku ani konce neznáme, poskytuje se člověku pod těmito dvěma způsoby. Přibuzen Počtu absolutnímu, člověk nemůže nepoznávati, že základního instinktu, tohoto líce a tohoto rubu Počtu abstraktního. Toť sama osnova jeho vědomí. Také nesmí říci po rozhodnutí: „Jednal jsem nazdařbůh.“ Máť vědomí obou těchto vzhledův, jako má poznání *svíslosti* a *vodorovnosti*, jež tak dobře symbolisují obě tendence...

Byla-li doba, kdy lidé nedbali Kvantity, by se obraceli jen a jen ke Kvalitě, byl to nesporně Středověk, a doba ta snadno nám poskytne podívané nebo alespoň předchutí podívané, které by bývalo asi skýtalo světu úplné rozvinutí této tendence, ale bylo náhle překaženo a podřáto Renaisancí. Kolmá tendence liníí, rozlet obloukův, ztenčení a uvolnění zvoníc, vížek. Doba hradních věží, hřtadacích bašt, kathedrál symbolisovala svoje tendence děly ve výši...

Doba moderní naopak prodlužuje ve smyslu horizontálním svoje dílny, svoje továrny, svoje tunely, svoje dráhy. Úsilí člověko plází se po povrchu planety. Žádného z jeho děl nelze oceňovati jinak než do délky. Spořádání, poměru, toho, co *kvalifikovalo* dílo, už není. Jest to v kilometru, a člověk neopomene prohlašovati velkolepými nejdelší železnice. Tunel 10takilometrový jest desetkrát krásnější tunelu kilometrového. Jestli Kvan-

tita podstatně na zkázu Kvalitě, není-li jí podrobena. Srovnati, nívelovati jest pro ni životní důležitostí, a ona vymáhá zahlazení všeho, co jí přesahuje. Toť nekonečná posloupnost věčně rovných kvantit.

Kanály, železnice, trati telegrafické nebo telefonické, expresní poštovní parníky přenášející do celého světa věštby počtu kvantitativního: Věštby bursy, kvantitativní peněžní; Zákona demokratického, kvantitativní mínění; a usilující až do posledního zákoutí zeměkoule znásilnit velikolepou svobodu těch, kdož odvrhují počet — to jest cifru, *číslo* — z lásky k Jednotě.

Vizte ty továrny, v nichž každý dělník jest součástí, stále touž, více méně ohromného součtu. Vizte válku, kde každá individuální srdatost, každé hrdinství co nevidět bude potlačeno nějakou strašnější třaskavinou, nějakým větším koeficientem rozpínavosti plynů. Vizte mravy: sňatky uzavírány skrze kvantitu peněz; láska rodinná jest závislá na kvantitě peněz; svoboda myšlenky, slova a skutku úměrna kvantitě peněz; krása, ctnost, intelligence, posléze všechny kvality odhadovány dle peněžní kvantitativní, které by získaly, slovem, všecko převedeno na cenu obchodnickou, čili vesměrná prostituce...

Kvalita nemůže se vyjádřiti nám leč symbolisací. Jest třeba, aby někdo, vědomý nějakého vyššího projevu Počtu, přiměl hmotu, podrobenou Kvantitě, jež jest jejím výrazem, by analogicky opakovala v tendenci nižší, co poznal o tendenci vyšší. Právě naprostou podrobenost Kvantitativní ovládl a vtělil umělec v čase a prostoru zrakům lidským, zahlédnuv harmonii netělesnou. Zachycuje v hmotě svoji koncepci, umělec jaksi tvořil...

Úhrnkem, Počet jakožto Kvalita bývá pojat vyšší stránkou našeho ducha a jakožto Kvantita nižší stránkou ducha. Tedy nižší stránka ducha lidského, jeho nejspodnější způsob koncepce spravuje jako pán v hodině, kdy žijeme, vyšší zájmy společnosti...

Protestantismus odpoutav přednost pro Kvantitu, postavil se v čelo triumfálního průvodu této královny světa. A byl tam ustanoven na vždy a na vždycky, když, dobyv Jindřicha VIII. smysly, nadiktoval vůli Alžbětině tento akt podrobení se bohyni Více - nebo - Méně: „Ať mi Bůh dá čtyřicet let království, a obudu se bez jeho nebel!“ Bůh, který bez pochyby *nehledí na Kvantitu*, dal jí dobrou míru. Panovala pětadvacet let, a rádi věříme, že za tu dobu se naučila obývat se bez Kvality věčné. Ztvárněna dle

tohoto slova, Anglie nemohla zmeškat, i postavila se v čelo ostatním národům v době, kdy díky přísné znalosti ceny věcí obchod nemá se již obávat nepoctivé konkurence Boha, nejbližšího svoje nebe zdarma každému.

Přednost pro pojem Kvantity, nesoucí s sebou nenávist k pojmu Kvality, vládne tedy jako paní veškeré společnosti křesťanské, neboť katolíci šli do taktu. Od Reformy rozvinuje přednost ta poněkud všechny svoje důsledky a blížíme se k jejímu úplnému rozvinutí. Nepostaví-li se tomu nic na odpor, vše, co jest přirozenou výsadou nebo nabytou povýšeností, vše, co jest vynikající, krásné a velké, vše, slovem co jest *kvalifikováno*, za chvíli zmizí.

Člověk vyvolil si Kvantitu, poněvadž jí nemožno připustiti ani Superlativu ani Komparativu. Jestli sama *Positivem* — tudíž *dispositivem*. Toť božstvo *posazené nebo položené na zemi* na dosah každého voliče. Vše, co si dovoluje státi, odpoutává jeho vztek a zahyne. Co zbývá z Kvality ve světě, jest skryto a vězněm v hloubi jistých srdcí, jako jest vězněm v hloubi svého paláce sám Svrchovaný Velekněz, pozemský obraz svrchované Kvality.

* * *

Přivítal jsem tuto odpověď, opravdu transcendentní, jako by mi bývala přišla od samého Boha, a nevidím, jak se vysloviti rozhodněji proti Obecnému Hlasování, pozorovanému jako svrchovaná pitomina pokolení lidského, sociální rozbředlost, úplné ochrnutí národův, po čem už nezbývá leč nejhanebnější smrt.

„Nevzbudí-li Prozřetelnost“, uzavírám můj přítel Barbot, „muže schopného kvalitami jména, duše, intelligence a energie, by byl nezbytnou protiváhou, pak bude ovšem třeba, by lid platil za svou vlastní spásu.“ — „Ale, tážete se mne, bude tedy třeba viděti krev mučedníkův?“ Odpovím vám: „Patrně.“ A dodáte-li: „Nalezne jich ještě tento svět?“ pak odpovím bez váhání: „Jsem si tím jist!“

Ach, ano, tam jsme se dostali, a běda tomu, kdo toho nevidí. Mučedníci, bez pochyby budou mučedníci, poněvadž bude třeba, aby byli. Bude jich málo, toť patrné, neskonale málo. Ale byť i nebyl leč jediný, měl by strašlivou a zázračnou čest, že by naplnil, po Našem Pánu Ježíši Kristu, proroctví Kaifášovo: *Expediit unum hominem mori pro populo, ut non tota gens pereat.*

Obecné hlasování, toť volba otce rodiny dětmi. Napsal jsem to kdesi. Toť tedy nejvyšší stupeň pomatenosti. Toť zuřivé, systematické a tisíckrát nesmyslné obětování Kvality Kvantitou, tudíž zběsilejší a zběsilejší běh k Nekvalifikovatelnému. Znalci citovaní na začátku tohoto článku jsou v nejpřísnější logice, neboť princip neobmezené roztaživosti Kvantity nedovoluje jiné mety leč lidské Infinitesimale v malosti ducha, v nízkosti srdce, v blbství. Volby, pokaždé, vydávají svědectví o akceleraci neslýchané, fatální, v pravdě symbolické a prorocké. Nevím už, co to bylo, před nedávnem, jakési číslice už strašlivé. Dnes, právě tohoto rána, 9. května, jdou s více než pěti sty rozhodných blbcův na něco méně než sto odhodlaných pitomcův. A hle, kometa se blíží, by svařila, zlíbí-li se Bohu, obě armády.

Bez omluvy, bez odpuštění jsou křesťané, to jest katolíci, kteří přistupují nebo kterým by bylo přistupovati, v nedostatku všeho genia, k svátostem církevním, k Přijímání, kde Eucharistie uděluje *Custodiat* věčné, jinými slovy, bychom přednost dávali tomu, co jest ve výši, bychom naprosto opovrhovali tím, co jest dole, bychom byli plně ujištěni o životě vyšším a neskonale si ho žádali. Nuže, jest tomu přesně naopak. To aby o rozum připravilo.

Atheisté, neuvědoměli z valné části, ale atheisté praktičtí až by demony poděsili, jdou až tam, že prohlašují za svou *povinnost*, česati plody se stromu prokletého, na němž se pověsil špatný apoštol a kde se posléze pověsí všichni s vyhřeznutím střev; za závazek náboženský pro sebe, by dali svůj hlas tomu neb onomu zaprodanci, který se jim zdá spasitelem, prostě a nízce, *poněvadž jich nepřevyšuje*.

„Proradní Židé“, kteří přece měli smysl gravitace vyšší, přiblížili Boha do výše. Katolíci přiblížejí Ho na zemi, v úrovni s hubami psův. Nejmodřejší z andělův nemohl by jim už vysvětliti, že množství není ničím, že nemožno býti spasen nebo osvobozen, jak tomu učí historie všech věkův, leč jediným převznešeným mužem, jenž obětuje svůj život, a že ani nejvzácnější oligarchie není o sou větší ceny než jaké ceny jest jeho hlava. Zvláště však by se ukázala bezmocnost největšího anděla, když by se jal ukazovati, že jejich volební lístek poličkuje Toho, jenž je vykoupil *sám* za cenu své Krve a jemuž, jak se chlubí, se klanějí.

Křesťanští Pánové a Mistři, ti, jež nazýváme Svatými a jichž kosti Církev dala na svoje oltáře, ztrávili se učíce, slovem i vzo-

rem, že není nic než modlitba *sine intermissione*, dokonalá důvěra v Boha, přenášení hor pouhou vírou, posléze zázrak, a že vše ostatní jest pleva. Dnes se velmi podobá, že všemu tomu učili načisto marně.

Včera, v neděli 8. května, v osmé výročí náhlé a úplné zkázy Saint-Pierre na Martiniku, konala se slavnost blahořečené Johanky z Arku, a zároveň byla *užší volba*. Shoda jest fantastická. Arcibiskup pařížský, který zcela nedávno radil svým věrným diecézánům slavnostní výzdobu a osvětlení ke cti Panny, na ráz odvolal tuto manifestaci, by se připojil k smutku Anglie, neboť náš nevýslovný pontifik to má společného s největšími svěťci, že si nedá uniknouti žádné vhodné chvíle, by na se uvalil opovržením. Měltě ten takt, jemuž se nelze vynadiviti, že ucítil tu nevhodnost, když by se oslavovala Johanka z Arku zrovna ve chvíli, kdy sentimentální Anglie pláče nad svým nejtlustším prasetem. To nás staví na jistou vzdálenost od Mučedníkův a Divotvorcův, není-liž pravda? můj milý Barbote.

Jest načisto víře podobno, že tato veliká hlava náboženská byla by hrála tučnou úlohu před Angličany v procesu rouenském, kdyby byla mohla žít a pontifikovati roku 1431, a lze považovati za jisto, že nemajíc lepšího, zatracuje do věčných plamenův vzácné moderní katolíky, příliš francouzské jeho očím, kteří zvracejí hnusem při pouhém pomyšlení dělati nějakou volbu v tom hampejzu volebních kandidatur.

Tedy zatím co přivěšovali nebo snímali věnce a mnoho-ramenné svícny, dala se užší volba, neboť pobožní k Johance z Arku sestoupili do té kuchyně, by připravovali bratrsky, s republikány nebo rozličnými socialisty ten neb onen odvar, určený křesťanům některé jiné kaple. Ti i oni dostali takto kaši národní representace, kvantitativní amalgamu nepodobných provazolecův a nevyčísitelných blbcův, kdyžtž ostatně žádný Mojžíš nevznášel rukou k nebi za boje.

Až se naskytne znovu, katolíci vyplní svoji *povinnost* tímž způsobem, ale, dle povahy věcí, hnání přijatým despotismem Počtu slepého, by hledali stále hlouběji, nespočetně myriametřů pod Křížem Vykupitelovým, až se setkají s pravým Bohem zbabělcův, samým Satanem, který je chytí za ruku a povede ještě hlouběji, do svých Temnot.

(La Flamme.)

Výstava obrazův přítele Jiřího Desvallièresa. Mnohem zajímavější, než jsem si myslel. Nejedno plátno, jehož jsem neznal, jest svrchovaně pozoruhodno. S obdivem spatřuji zase *Nejsvětější Srdce*, jež mne tolik vzrušilo r. 1906.

25. — Termierovi, který mi poslal svou kritickou studii o knize jistého přeuceného německého geologa, věda ztracená pro mne, a řeč k arcibiskupu pařížskému, kterou promluvil jako předseda jistého patronátu:

Jest v lidské povaze obdivovati nebo záviděti, čeho nemůžeme dospěti. Nepravím toho zrovna pro vaši kritickou studii o *Tváři země*, kterou její *technicita* staví načisto z mého dosahu, ale pro vaši řeč v patronátu Svaté Melanie, kterážto řeč jest veledílkem ironie blahojímavé a něžné, již se cítím zcela neschopen. Ale předně se dívím, že jste předsedou patronátu Svaté *Melanie*. Toto, což jste mi nikdy neřekl, jest neskonale zvláštní. Věděl jsem už, že jste předurčen, ale toto nové potvrzení jest příliš přesné, abyste býval sám z toho nebyl oslněn. Nuže, hle, co se děje.

Msgr Amette, opovrhovatel La Salettou a tudíž nejvnitřnější nepřítel Pasačky, ale přihnán svým osudem, navštíví vás. Tehdy vy bez milosrdenství obsloužíte ho oškliveným jménem Melaniiným až do sedmikráte, jak jsem napočítal. Aby zmínka byla hodně jasna, podáváte Jeho Jasnosti tak zrádně lahodný obraz „praménku, jenž nezpůsobí mnoho hluku“, nad nímž se „domýšlivci usmívají“, jenž však přece jest „vodou poněkud zázračnou“. A mluvíte dále sladce, lbezně. Pohružujete zamilovaně svůj šíp. Po té na ráz chvála Biskupův! „Zvláště k vám hledíme, poněvadž jste naším Biskupem... Nyní *týčí se* už jenom Biskupové.“ Úžasné!

A hle, čeho vám závidím, té nevinlosti v krutosti; té pochuti octu a *čertova lejna* v blahopřání nejsladoučtějším! Jste údivný a strašlivý, ó Termiere. Já bych se byl chybil cíle, stříleje výše a silněji. Nechť jakkoliv jest zbaven důvtipu náš milý velekněz, jistě pocítil, že to nabírání šlo přece kousek dále, zvláště když jste měl drzost — nenalézám jiného slova — říci mu konče, že jeho modlitby snad „zadržel Rámě Boží“. V té chvíli bylo to načisto dokonalé. Objímám vás závistivě.

26. — V *Journalu*, ocas ježlčí a do větru bzdící článek Luciena Descavesa o manii se sochami při Brouovi, o kterémž mluví s hrdým opovržením, podáváje dokonce jakožto doklad reprodukci jeho pomníku Villiersovi. Ve skutečnosti jest to *více méně nezištný* pokus přetvořiti projekt pomníku v projekt souborného vydání děl Villiersových.

Býti Brouem, napsal bych Descavesovi:

Pane a drahý *spolubratře*, Děláte mi reklamu, toť jisto, ale zároveň přivádíte na mizinu můj obchůdek rakvemi. Nemyslíte, že by bylo spravedливо mne odškodniti? Skýtám vám toho možnost. Byv dlouho námočníkem, plaviv se, ano i bojovav po všech mořích, odpočnu si ze svých prací výtvarných a z pohřebního truhlářství, málo se ostatně vyplácejících, a budu vypravovati svoje dojmy nebo svoje vzpomínky lodníka. *Journal*, který miluje věci obraznosti, přál by si jich možná, kdybych byl doporučen vámi. Stal byste se pak mým dobrodincem.

27. — Brou píše *Journalu* list opravný v odpověď na článek. Tento list jest dosti obratný, tím, že velice legitimně předstírá obchodní výpočet, kombinaci Descavesovu, jemuž jistě záleží, by opravil svoje chování a jenž si bude přát bez pochyby protestovati. [Brou opomenul nebo nedbal obrátiti se na některého soudního vykonavatele, a list ovšem uveřejněn nebyl; ušlechtilý Lucien mohl přiložiti tento malý nástavek mlčení k *Rozhovorům Mrtvých*.]

28. — Dostal jsem z Milanu *Prohlášení Malířův futuristův*. Četba jeho jest dosti zábavna. Citujme několik řádek:

Naše rostoucí potřeba pravdy nemůže se už spokojovati Formou a Barvou, jak se chápaly až dosud. Gesto, jež chceme znázorniti na plátně, nebude již *zachyceným mžikem* vesměrného dynamismu. Bude to prostě *sensace dynamická* sama... Běžící

kůň nemá čtyři tlapy, má jich dvacet a jejich pohyby jsou trojúhelníkové... Nic není absolutního v malbě... Prohlašujeme na příklad, že není nezbytno, by se obraz podobal svému modelu: Aby se namalovala lidská podoba, netřeba ji namalovati... Prostoru již není... Kolikrát neviděli jsme na tváři osoby, s níž jsme hovořili, koně, který šel velice daleko na konci ulice!... Konstrukce obrazův byla až dosud tupě tradiční. Malíři ukazovali nám vždycky osoby a věci umístěny před námi. My od nynějška budeme stavěti diváka do středu obrazu... By se pojala a pochopila krása obrazu futuristického, jest třeba, by se duše očistila... atd., atd.

Tito pánové, jichž obrazy vroucně bych si přál viděti, byť jenom proto, abych zvěděl, dostatečně-li jest moje duše *očistěna*, prohlašují, „že považují za čestný titul pojmenování *bláznův*, jímž se jim usiluje zaroubíkovati ústa“ (Doslovně). *Zaroubíkovati ústa* nějakým *pojmenováním* přísluší zřejmě slohu futuristickému. Ale přece jsou příliš ctižádostivi. Velice bych se chránil častovati je bláznů. Dostačij jim název *idiotův*, aspoň pro začátek. Nemám jiného *roubíku*, bych jim nabídl.

29.—*Annales mensuelles des Croisés de Marie (Měsíční letopisy Křižákův Mariiných)*. „Vznešená výzva k Růženci. Jistá křižačka Mariina píše nám 31. března 1910: „Monsignore, právě dostávám *Patu Neposkvřněné*, jež jest výkřikem úzkosti, vyšedším z vašeho srdce“!...

Dvě věnování:

Krev Chudého. — „Můj milý příteli Alfredu Pouthiere, Vzpomínám si, že jsem vás nazýval jistého dne „člověkem lepkavým“. Neznal jsem vás tehdy. Dnes se úlohy převrátily. Zase já se stal jako smůla, že mne neodleplíte a že toho máte na celý svůj život přítomný, a jak doufám, i na život budoucí.

Spása skrze Židy. — „Renátu Martineauovi, když myslím na to, co jsem zaplatil za tuto knihu, jsem pokoušen věřiti, že bylo dlužno súčasnití se jaksi Potu v Gethsemaně. „Prolil jsem takové

krůpěje krve pro tebe“, pravil Pascal, dáváje mluvit Našemu Pánu. Tedy s těmito krůpějemi jsem mohl napsati „Spásu skrze Židy“ a možná ještě něco jiného. Kéž tato více než opovážlivá myšlenka jest mi odpuštěna.

ČERVEN

1. — Slyšim podruhé Haendlovu *Messiadu* v Trocadéro. Dostává se mi jednoho z nejsilnějších dojmů, jaký mi kdy mohlo dáti umění hudební. Nevím, zda jest něco tak dokonale krásného jak toto oratorium německého mistra, tak špatně známého až dosud, ale vím dobře, že žádná řeč, byť i řeč svatého, by mne nedojala tolik, nepronikla do takové hloubky. Neskonala něha v naprosté velebnosti, hle, co jsem cítil, co cítím ještě ve chvíli, kdy píšu. Mohl bych toho kdy zapomenouti? Byl tento veliký muž katolík či protestant? Nevím, ale byl prý chud celý svůj život a žil jedině chudým, i toto veledílo prý složil na potěchu duší několika chudých, jež shromáždil, byl jim dal kus ráje.

Slova, stále čerpaná z Písma, jsou prostoty, čistoty andělské, a hudba, na níž nám přicházejí, jest milostna jako nebe. Plakal jsem, slyše „Pastýř vždycky věrný“ a „Byl opovrhován a opuštěn od lidí“, zpívané božsky údivným kontraltem ze Scholy, pí. Martou Philipovou; a ještě „Jak krásny jsou nohy těch, kdož přinášejí blahou zvěst“ pí. Mellot-Joubertovou. A to Alleluja, žádané dvakráte s velikým pokřikem. Můj Bože!

Tak jak jsem to řekl minulého měsíce, jaký to triumf pro tyto dva chudé křesťany, Raugela a Borrela, že dovedli dílu získati přijetí u nesmírného světského obecnstva, že dovedli vylouditi z něho potlesk této hudbě

naprosto a nadpřirozeně náboženské. Takový jest jejich apoštolát.

2. — Jistý kněz, velice horlivý pro La Salettu, dává mi čísti dlouhý list, jež právě píše Papeži, prose ho snažně, nechť užije své svrchované authority, aby slovo Svaté Panny nebylo tupeno, sesměšňováno v Církvi, a nechť netrpí, by ti, kdož mají poslání spravovati diecéze francouzské, neprohlašovali nebo nepřipouštěli, by se prohlašovalo pod nimi, v listech, za něž jsou zodpovědni, že Tajemství La Salettské jest zavrženo, poněvadž zavrženo není...

3. — Chválím tento výmluvný a ušlechtilý krok, ale čekám od toho pramálo účinku:

Jak by mohl viděti Pius X. nesmírnost zla, jež mu skrývají s tolikou péčí? ... Přijde mu vůbec váš list? Konec koncův udělal jste jedinou věc, kterou dnes křesťané mohou, totiž *vydati svědectví* a připravovati se tak na mučednictví. Co mne se týče, vím dobře, že píšu pro málo lidí. Ale byť i nikoho nebylo, by mne četl, psal bych přece, poněvadž dlužno, by pravda byla pověděna, třebaš jenom kamenům. Svatí poustevníci ve svých pouštích zpívali nebo volali chvály Boží, a Bůh tvořil z těchto písní, neslychaných od tvorův lidských, živoucí víru pro celou Církev a hrdinství pro ty, kdož umírali v mukách. Dobře jste tedy učinil, nechť jakýkoliv bude osud vaší srdnaté prosby. Znáte moje myšlenky, s nimiž jsem se nijak netajil. Jsem dokonale ujištěn, že už není léku, že vše ode dneška marno ve smyslu lidského úsilí, by se uniklo trestům, jež budou hrozné. Třetí a poslední výstraha byla dána v Pontmainu 17. ledna 1871 a dána nadarmo. Potom čtyřicet let mlčení s Hůry a přitížení zla na zemi. Myslil jsem často, že rok 1910 jest *klimaterickým* rokem La Saletty. Příštího 19. září bude třiašedesáté výročí hrozeb.

Jest dneska slavnost Nejsvětějšího Srdce. Naše ulice jest plna lidí, kteří mobilisují svoji pobožnost na autech, budeť Mnsgr. Amette sloužiti pontifikálku. Jaká atrakce!

Borrel, skrze něhož jsem poznal knihu abbého Bethléema, poslal mu můj článek *Neobyčejné rozvodnění hlouposti* z 20. března tohoto roku. Důstojný kněz byl tak dojat, že se z toho stal vzletným, až odpověděl toto: „Abbé Louis Bethléem vřele děkuje p. Borrelovi za jeho pozornost a za jeho zásilku. Viděti, že Leon Bloy přebýval v Prasečím na Marně.“

Tento lístek byl provázen prospektem, by se získali, pomocí ostruhy, abonenti profylaktické revue téhož neúnavného autora, jenž se rozhodl učiniti tím konec všem nečistým produkcím od románu až k divadlu a až ke kavárenskému koncertu. Hle, farář, jenž mi připravuje práci.

Jakou autoritou? román od Bensona, autora *Pána světa* a *Neviditelného Světla*, jimž jsem se tolik podívoval. Nedovolává se ani neobyčejného talentu autora, kterého jest nesnadno dosti nachváliti, lze se domnívati, že jeho knihy mají vzácnou moc apoštolské přesvědčivosti. Tahle, již byste hned od prvních stránek připisovali protestantu a jež vleče despoticky čtenáře až k nejzazším důsledkům katolicismu, jest síly neslýchané, rozrušující. Ale domýšlím se, že vzpurní angličtí protestanté jistě se rozhořčují, vidouce zneuctívati, jak činí Benson, svoji vznešenoua velebenou fenu Alžbětu, panovníci nejčernější a nejhodnější nenávisti, jaké snad svět nikdy neviděl.

5. — Jest jakási svatá *závist*, jež záleží v žádosti zlého bližnímu, když toto zlé jest jediným lékem. Starý axiom, považovaný dnes za paradokson.

Odhalení pomníku Coppéeova na boulevardu Invalidův. Neviděl jsem ho, ale četl jsem řeč Richepinovu. „...Coppée, praví, dovedl sbírat paprsky sluneční, jež se lesknou v kalužích potočních, a skládati z nich reli-

kviář, do něhož uložil slzy vyděděných, jako též slzy svoje.“ Slzy uložené v relikviáři vyrobeném ze slunečních paprskův, sebraných v kalužích potočních!!!

7. — Jistá obchodnice s devocionaliemi pravila mi dnes ráno, že na rozkaz kteréhosi kněze, patrně sluhy arcibiskupova, vzala ze svého výkladu *Tu, která pláče*. Těch biskupův a těch kněží, válčících se Svatou Pannou!

8. — Zkouška z houslí ve Schole. Veliký úspěch Magdalenin. Vincent d'Indy mi pravil, že jest s ní velice spokojen. Ručí mi naprosto, že bude houslistka z tohoto dítky, bude-li se dále cvičiti, a s velikou vroucností tiskne mi ruku.

9. — Nalezeno v kterémisi listě:

Rothschildové dědí. Pp. Rothschildové, velebohatí bankéři pařížští, sbírají právě neočekávaný odkaz. Authentickou závěť, kterou dostali od Me Filipa Cornigliona, notáře v Mentonu, jakýsi cizí přezimovač opravdu postoupil všecko svoje jmění, páčící se na kolik milionův, bratřím Rothschildům, a to, jak prohlásil, by je odměnil, že zúrodňovali jeho kapitály způsobem počestným a výhodným.

[Zpráva ta, zdá se, byla popřena. Bylo to příliš krásné.] Že jsem neznal této závěti, když jsem psal *Krev Chudého!* Nenadálý zjev ďábla, nechť jakéhokoliv vzhledu, jistě působí náhlé sevření srdce, rdoušení, třesení, smrtelnou bledost. Duše volá tehdy Boha, Marii a všechny svaté na pomoc.

Takový jest jistě účinek těchto řádkův, vytištěných hned vedle zprávy o *náboženském* sňatku u Svatého Filipa du Roule té staré coury Liany de Pougy, stavší se včera kněžnou Ghikovou, když byla před tím princeznou kde koho.

Nedostává se mi tedy obraznosti. Býval bych si nedovedl vymysleti milionáře na smrtelném loži, jak diktuje nějakému notáři *Corniglioni* takovou poslední vůli.

10. — Termier mi posílá železniční sniženku k pouti na La Salettu, k níž jsme se rozhodli 2. května. Pojede se mnou alespoň až do Lyonu.

Odpověď:

Děkuji ovšem za celou trať P.-L.-M., jemuž jsem až dosud neměl čeho vytýkati... Nemohu se vám nadiviti. Zdá se jisto, že nemáte nic, co by vás volalo do Lyonu, jako vás asi nic nevolá do Grenoblu. Tedy konáte tuto cestu jediné *pro mne*, abych nebyl samotný po ony nudné hodiny. Ale na ráz myslím o tom s jistým pohnutím. Nazýváte se mým „bratříčkem“. Už podruhé se vám to stalo. Tak říkala pokorná Melanie malému Ježíškovi, když ji navštěvoval v její samotě a její opuštěnosti malé opovrhované pasačky... Jak bude třeba, abych vám říkal a koho uvidím vedle vás, až budeme v Ráji?...

Raoul Gilbert vypravuje mi svrchovaně podivnou věc o jistém bohatém muži, jehož zná. Tento muž jest *fysicky* neschopen něco dáti. Přijde k němu nějaký chudák a prosí ho. Nejsa lakomý, má vůli dáti almužnu tomuto nešťastníku. Vykoná pohyb, že dá ruku do kapsy a vytáhne ji, aniž z ní mohl vzít sebe menšího penízku. To se děje vždycky. A není to přetvářka. Jest to opravdovská, nevysvětlitelná nemožnost. Má dceru, jež dává mnoho, a povzbuzuje ji k tomu. „Dávej vše, co se ti zlíbí a kolik budeš moci, říká jí. Já nemohu.“ Kdo by tohle vysvětlil?

12. — Brou vypravuje, že viděl v la Villette stočského vozu na kozlíku, jak čtl moje *Vybrané stránky*! Tato anekdota jest opravdovský dárek, i přináším jej svým dobrým přátelům z žurnálů.

13. — Cesta ve společnosti Termierově, jenž se rozhodl dorazit až do Grenoblu. Filip Raoux, pln žádosti navštívit se mnou Svatou Horu, očekával nás v Lyonu.

14. — Věrní dostaveníčku, danému před několika dny, dva kněží, přátelé La Saletty, kteří mne na ni doprovodí, očekávali mne na nádraží grenobleském. Termier, chvátaje zase do Paříže, právě odjíždí, nechávaje mi Raouxa. Představují mne jistě laskavé zbožné paní, překvapivši z Toulonu na tuto pouť a dobrou známou mých dvou kněží, jichž nemám práva jmenovati, aniž této paní. Bůh mne uchovej, bych zapomněl na tyto čtyři výborné společníky a na čtyři dny pospolu prožité!

15. — Přál jsem si viděti v Corpsu několik věcí, jichž jsem až dosud neznal a na něž poutníky nikdy neupozorňují. Začínáme sochou Svaté Panny s Ježíškem, vykázanou pečlivě do sakristie kostela. Tento obraz bez jakékoliv krásy, ač neskonale vzácný, rozjímám pláče. Melanie ve dvou nebo ve třech letech vzala dva sou své matce, a tato krádež byla jí podnětem k výčitkám, stupňujícím se až k zoufalství. Kdysi modlila se úpěnlivě před touto ubohou soškou, ta náhle oživila, a uchvácenému dítku dostalo se zázračné útěchy, že spatřila Ježíška, jak si přejíždí rukou po ruce, říká své Matce: „Smazuji hřích Melaniin.“¹⁾

¹⁾ Do slova: „..... Modlila jsem se z celého srdce; v tom zdá se mi na ráz, že tato socha oduševňuje, ožívuje a hýbe se, že tvář se rozzařuje překrásným světlem. Na levé ruce měla Bratříčka, jenž držel v rukou velice lesklý rámec. Díval se naň, potom si jej dával na srdce, pak se naň díval znovu a ukazoval jej krásné Královně, a Ona pohleděvši naň, učinila znamení svému božskému Synu. Byla jsem stále na kolenou před oltářem, a třebaš rozmloulost, sladkost, svrchovaná dobrota Královny nebeské mne hnala, bych běžela k Ní a k božskému Bratříčkovi, přece, majíc zatíženo provinilé svědomí hříchem krádeže a ošklivosti, jakou jsem způsobila svému božskému Vykupiteli, vzbuzovala jsem upřímnou zkroušenost.

Nedovedu říci jak, ani ne ve vteřině, byla jsem před Krásnou MARIÍ, čistotou samou, Pannou, jež uchvacovala srdce, Pannou pokoje s Bohem, Pannou, jež uzdravuje rány hříchu, Pannou smířitelkou hříšníkův, a před

Není bez pochyby daleko do dne, kdy křesťané dobré vůle zvědí posléze *pravou* historii Pasačky, jejíž život od nejútlejšího mládí byl jedním zázrakem až k pověstnému Zjevení, které z něho jest vlastně jenom *episodou*.

Most zavěšený nad Drakem, poloha neobyčejně divoká a velikolepá. Není to most, s něhož Melanie, ještě docela malá, byla kdysi svržena. Ale její otec býval u něho výběrčím mýta. Přebýval v tom domečku, který tu vidíme, a zde právě v záchvatu zuřivosti pokusil se ji zabít ranou z pušky.

Hřbitov. Hrob Maksiminův, kterého Melanie až do svých posledních dnův prohlašovala světce, tvrdíc, že nezbyvá leč říkati *Magnificat* nad jeho hrobem. Pomodlili jsme se tedy *Magnificat* všichni společně, nikoliv bez pohnutí, a utrhli jsme si několik kvítek, vyrazivších na tomto skrovném rovu, ale pečlivě udržovaném — což budí podiv v této vesnici, kde La Salettu vidí jenom jako zdroj výdělkův, aniž tam kdy mluví o Svědcích leda občas s divným úsměvem, jako by s měsíce přišli.

Kdosi z nás vzkázal bratrovi Melaniinu, Eugenu Calvatovi, prose ho, by s námi přišel pohovořiti. — Jest to ubohý malý stařeček, velice pokorný zedník, žijící ze své práce v sedmasedmdesáti letech, — okolnost, jež se

svým rozmilým Bratříčkem, jenž ještě několikrát prohlížel a potom mi ukázal to, co jsem považovala za rámeček. Bylo to hezké zrcadlo z nejryzejšího stříbra. Pochopila jsem, že to jest moje duše, jejíchž mnoho poskvrnilo Našemu Pánu, by se tam viděl dokonale.

Při tomto vidění padla jsem na kolena, vzývalc Marii, Pannu a Matku, by zásluhami Umučení a Smrti Ježíše Krista, zásluhami Jeho chudoby odpustila mi a vyprosila odpuštění všech mých hříchův; a prosila jsem přesladkého Bratříčka, by mi dal úplné rozhřešení, což učinil svou pravicí. Po té Maria, ano, přesvatá Maria, pravá Matka milosrdenství, přejela v podobě kříže ukazováčkem své dobrotivé pravice po zrcadle, jež neobyčejně zkrásnělo a velice se uhladilo, a Ježíš shlížel se v něm s rozkoší, sevřel je, přitiskl si je na srdce, požehnal mi, a vše zmizelo.

Život Melaniin (nevydaný), jak jej sama napsala.

zdá neobyčejně čestnou obročníkům kvetoucím a pohodlně si žijícím na hoře. Ostatně nic divného pro nás. Což si neosvojili tito prebendáři z podvodu a nacti-utržení všechny praktiky domnělých missionářův, svých předchůdcův, kteří nechali vedle sebe zhynouti bídou něžného Maksimina, když ho byli zahrnuli pomluvami a potupami?

Tento ubohý Eugen Calvat dal nám s radostí několik drobností, jež bývaly Melaniinými. Když jsem s ním mluvil o svatosti jeho sestry, tonul v slzách. Po té zavedl nás milý dědoušek do domu, kde se narodila Melanie a kde sám prožil svoje dětská léta. Nic skrovnějšího, nic dojemnějšího než tento selský příbyteček, obývaný nyní jistou tetičkou, jež bez ustání nařiká na zkaženost věku: „Bázeň Boží, praví nám, nejde s časem, který utíká.“

Rozloučivše se se svým vůdcem, jehož jsem se neosmělil políbiti, ačkoliv jsem po tom toužil, jdeme do kaple Svatého Rocha na konci polí. Právě na prahu této polní svatyně, skoro opuštěné, dostalo se Melanii, už veliké, poprvé políbení od jejího „bratříčka“. Jest jistě nesnadno, i když se nezná vznešený příběh, nic pocítiti na takovémto místě. Nemyslím, že jest na světě místa nádhernějšího, a podivno, že jsem ho neznal až do tohoto dne. Lidé z Corpsu nemluví o něm poutníkům nikdy.

Posléze vystupujeme namáhavě na La Salettu, ale s duší radostnou, skrze hustou mlhu, jež se rozptyluje, by ustoupila, toliko na několik minut, *zrovna když jsme došli na místo*, stkvoucímu slunci, přichvátavšímu nás přivítati, čehož si prominou obročníci. Jenom ekonom nás přijímá, poněvadž taková asi jest jeho funkce, a mne poznává rázem, nikoliv bez malounkého rozčilení, jak se domnívám.

16. — Hospoda La Salettská, ve společnosti Raouxových. Koupě medajlek. Nabízeli nám medajlky s *korunovanou* sochou (viz *List Pasačky La Salettské P. H. Rigauxovi, faráři v Argoeuves* str. 37—44 v I. vyd. čes.). Odstrkuju jich, řka, že nechci sochy Msgra Favy. Ekonom, který přehlížel na dva kroky odsud jakési rejstříky, místo aby četl svůj brevír, rozpomínaje se na prodavače v chrámě, zakouší tehdy potřeby, aby se vmísil do toho, co se ho nijak netýká, a praví mi důrazně, povýšiv na ráz svého hlasu až do tónu hněvu, že to jest lež, že Msgr Fava v tom nic není, že vše přišlo z Říma, že mají listiny, atd. Bylo by mi snadno odpovědětí tomuto nešťastníku, jehož vztek cítím. Ale právě jsem přijímal, chci si uchovati pokoj a zdržím se, ačkoliv se třesu rozhořčením.

Den ostatně uplývá bez jakéhokoliv jiného projevu než nejokázalejší lhostejnosti těchto ubohých obročníkův, kteří by dali na jevo kus ducha a jevíli se bezpochyby obratnějšími, kdyby se k nám, zvláště ke mně, chovali přívětivě.

Při snídani oznamuje nám obsluhující žena, že jistý nově přichozí kněz, jehož jsme včera spatřili u našeho stolu a jenž zůstal mlčenliv, není nic menšího než jeden z vidoucích pontmainských r. 1871 (bylo mu tehdy deset let) a že ve dvě hodiny bude vypravovati o této události obročníkům a přátelům domu. Jeden z mých kněží, osobnost pořádné smělosti, vyprosí si na představeném, by nás připustili na toto vypravování, na něž bychom bývali jistě nebyli pozváni.

Takto naše pouť stává se na ráz neobyčejnou. Znal jsem již událost pontmainskou, ale jest kupodivu, že tento vidoucí, který nikdy nepřišel na La Salettu, přijde tam na toto vypravování zrovna v jediný den, kdy jsme tam

my, bychom ho poslechli. Nic si nepomyslím pronikavějšího než toto vidění Svaté Panny, vypravované chudým, který věřil, že mluví k jiným chudým. Raoux a moji dva kněží z toho plakali.

Procházka po hoře. S tlukoucím srdcem navštíveno kouzelné, rajské místo, kde Veronika před čtyřmi lety zpívala Florianovi a nešťastnému či přešťastnému Polákovi (*Neprodejný*, 16. srpna 1906). Mlha, pravda, nedopouští nám radovati se plně z této krajiny vroubené propastmi, která se mi jeví nejkrásnější krajinou světa.

Náš vidoucí zmizel. Byl jistě vzdálen, zabrán obročníky, kteří ho pozvali na oběd, by ho uchránili našeho zhoubného vlivu. Jejich špindírství jest tím zjevnější a výzývavější, že jsme nyní jejich jedinými hostmi. Smutně, nízce nepokojní z naší přítomnosti, jistě si říkají, že jsme patrně přišli za něčím — a v tom se nehrubě mylí — a jistě se nemohou dočkat, až odejdeme. Co by se jenom dalo jiného v těchto duších zpronevěrcův?

17. — Odchod o 7 hodinách. Nikdo se neukáže, by nám přál šťastné cesty.

Myslím, že Raoux dlouho a hluboce si bude vzpomínati na tuto pouť. Cítím, že jistě mnoho se mu dostalo, a jeho život vnitřní, budoucnost jeho duše jistě tím byly neobyčejně změněny. Věřím také, že naše přátelství o tolikéž vzrostlo.

Vypravuji mi pěknou historii.

Biskup grenobleský a obročníci La Salettští smyslili krásný záměr. By už jednou na vždy učinili konec s Tajemstvím Melaniiným, domáhali se, by Posvátná Kongregace Ritův vydala *Officium* Naší Paní La Salettské, z něhož by byla vyloučena jakákoliv zmínka o tomto strašném Tajemství, jež je souží. To by bývalo bylo po-

hřbením liturgickým, vltězstvím posléze rozhodným. K tomu konci jistý kanovník, Grospellier, intrikán povoláním, považovaný za velmi obratného, jehož bázeň Boží neumlčovala, byl vypraven do Říma.

Vizte, co vzešlo z tohoto vyslanectví.

14. července 1908 Grospellier *náhle* umřel v té chvíli, když vycházel, chtěje do Kongregace Ritův, by tam byl jako konsultor na jakémisi sezení — ježto otázka Officia Naší Paní La Salettské byla odročena. Řečená Kongregace vskutku byla již odpověděla „dilata“ na jeho předlohu textu čtení breviárních, nezmiňujících se o Tajemství, a tu mu bylo znova začítí jeho práci, by ji předložil podruhé.

A také špatný apoštol, poněkud sražen, ale nepochybuje o úspěchu konečném, nechal uplynouti nějakou dobu, zabýváje se jinou věcí jakožto konsultor... „Co se týče jeho smrti“, psal jistý prelát římský, od něhož jsem četl psaní, „byla neočekávaná, zhromující, a jeho tělo proměnilo se velice rychle v to cosi, co nemá jména v žádném jazyce“.

Prospěje tato výstraha Monsignoru Henrymu a jeho důstojným dítkám, obročníkům — hospodským s La Saletty?

Na cestě z La Mure do Grenoblu zase se setkáváme v našem voze s vidoucím z Pontmainu, odešedším s La Saletty a z Corpsu před námi. Těžíme z toho, bychom ho poučili úplně, opravujíce, co mu podle všeho natláchali obročníci. Hlevšak, něco velice divného. Tento muž, který *viděl* Svatou Pannu, měl strach podívati se do propasti Draka a stále se odvracel, říká, že se bojí závratí. Vzpomněl jsem si na text: *Abyssus abyssum invocat* a nechápal jsem.

18. — Návrat do Paříže. Jistý přítel, poslaný za mé nepřítomnosti k Juvenovi, dostal summu 91 frankův, výplatu to mých práv autorských za *Krev Chudého* po sedmiměsíčním čekání. „Výtah z účtův“ přiznává prodej 500 výtiskův *asi*. Ale poněvadž vydavatel připsal mi úzkostlivě rozličné věci, jež by přislušely jeho nákladu, jako výtisky nevyhnutelné na to, čemu se navyklo říkati „přísluha tisková“; poněvadž mi kromě toho v nejvyšší ceně a bez jakéhokoliv úvěru počítá několik svazkův na luxusních papírech, skoro vždy dávaných zadarmo všude jinde; jest se mi považovati ještě příliš šťastným, že jemu nejsem dlužen.

JEDEN A DEVADESÁT FRANKŮV! Taková jest v třiašedesáti letech mzda slavného autora, jehož rozebraná díla se prodávají velice draho, a za knihu, jež snad jest tím nejdůležitějším, co napsal!...

20. — Pouthier mi posílá článek z *Gil Blasu*: „Křištof Kolumbus byl žid?“, poslední silácký kousek taktické učenosti v úmyslu všude vyhladiti křesťanství. Pouthier mi navrhuje odpovědět. Kam pak a nač?

Vzkříšení odřeknuté

Lucien Descaves, jehož k své chloubě jsem znal před třicet lety, žádá si dnes naléhavě mého uskrovnění. Neodepru mu ho. Nesčetní čtenáři *Journalu* vědí, že on jest viditelnou prozřetelností vyděděných. Když všichni zapomenou na chudé, on jediný se na ně rozpomíná. Není slepce, není mrzáka, není sirotka, není kající kurvy, které by nebyl ochráncem. Jest to jakási specialita, jakési velmi odhodlané povolání, třebaš bývalo poněkud zdlouhavo.

Kdysi chtěl býti literárním, a vskutku dospěl až natučné křeslo Akademie Goncourtovy, decimální to skupiny hezkých autorův. Ale v tom není jeho cesta do Damašku. Jak hrom udeřil, ihned přestal psát. Nepouštěje svého křesla, jehož mohl náhodou vy-

užítkovatí pro choré anglickou nemocí nebo pro rozbředlce, dělající pod sebe, vzdal se velkodušně, hrdinsky, by byl považován za jednoho z těch oslňujících spisovatelův, kteří se nikdy nezabývají nešťastnými. Byl pochopen ostatně, a současníci ho výjimečně odměnili s tolikou spravedlností, že by bylo dnes absurdním hledat, ať v nemocnicích nebo v kasárnách, človíčka, který by ho mohl obviňovatí z literatury. Dělal opisovače, dobrého a zdatného opisovače humanity, toť vše.

Nuže, pláte se, v čem a jak možno, by takový dobrodinec měl potřebu mého uskrovnění a v jakých okolnostech nebo jakými slovy si ho jenom žádal. Toť velmi prosté. Nežádal si vůbec ničeho. Rád bych promluvil toliko o jistém novém postoji, kterým jsem byl ostatně velice udiven, který mi ho vydává bizarně na milost a nemilost.

Hle, co se stalo. Dne 26. května tohoto roku, na téměř místě, kde tak často a tak účinně Lucien Descaves rozechvívá bránici soudobého milosrdenství, *Journal* uveřejnil od něho článek, nadepsaný, zdá se mi, *Statuomanie*, kde tento zuřivý těšitel bídných a stonavých se na ráz vyrýsoval uměleckým kritikem ve věci projektu na pomník Villiersu de l'Isle-Adamovi. Tento projekt, o němž jsem mnoho mluvil r. 1906, který, jak se zdálo, se ocital v nebezpečí v těchto posledních dnech — pokoutními a cumplóšskými pletichami, jichž původce se dohadují, našeho věčného zrzouna, veselého dítky grenobleského, předurčeného neporovnatelným klackům — tento projekt, pravím, jako by chtěli úplně rozvrátiti.

Zároveň však — a to se zdálo kontradiktórickým — článek podával reprodukci velikolepého pomníku Bedřicha Broua, vytvořeného již po tři léta, který už netřeba leč postavití na některém náměstí.

Nejprve ve své prostosrdečnosti a znaje nebo věře, že znám kongenitální nevinnost Descavesovu, uvěřil jsem v nový dobročinný úchvat této poctivé duše, usilující býti na prospěch tomuto podniku. I když zřejmě pohanil pojetí takového díla sochařského, jevílo se mi to hrdinnou důmyslností.

Což neměl vzhled, jako by říkal: „Posuďte sami. Víte, že se v tom nijak neznám. To není mým řemeslem. Kromě nežidův a nádorův v rupe, jež činí dělníka hodným podpory, opravdu není se mnou rady, a bylo by třeba, abyste mne byli nikdy nečetli, chcete-li mi připisovatí kompetenci v látce umělecké. Považujte

můj domnělý úsudek za jakýsi průboj velice lstivý, určený, by uvedl v platnost stroj, který mne předhání."

Zarputile nechtěl jsem viděti dále. Přece to bylo dlužno. Bylo mi ukázáno, že tento článek, uveřejněný v jedněch z nejvíce čtených novin světa, mřil prostě na to, by se projekt velikolepého pomníku v plné Paříži, daleko jinak důležitý, změnil v úplné vydání děl Villiersových — kombinace prostě a nízce finančníká, v tom záležející, že by se kanalisovala *jinak*, způsobem velmi se zamlouvajícím, třeba nepředvídaným, valná část již upsaných fondův, narovnáni skoro-geniální, jež by dovolovalo *někomu* zaloviti si v kalných vodách... Že jsem nebyl za ubohým Lucienem, když se tak nechal napáliti, až se stal slepým a velkodušným faktorem tohoto úskoku.

Bedřich Brou protestoval, marně ovšem. Jeho list nebyl uveřejněn, a rád věřím, že Descaves o tom nic nevěděl. Bývalo by se tím snad poškodilo jeho zdraví, a mnoho chudých by tím bývalo trpělo. Ale po patnácti dnech zdá se mi, že možno promluvit. A poněvadž se opovážili lidé říci, že já sám jsem se na konec nasytil toho pomníku, nevidím, co lepšího učiniti, než odevzdati do *Flamme* následující článek, napsaný minulého roku pro *Matin*, článek zakázaný, přijatý, ba i *zaplacený* tímto ctihodným listem, který ho nikdy neráčil uveřejniti, nevím proč.

(*La Flamme.*)

Viz článek výše, 5. května 1909.

22. — Co jest míti dobré svědomí? Toť býti přesvědčen, že jsem dokonalý padouch.

23. — Jistá laskavá osobnost propůjčila nám na tři neděle domek v Novém Brightonu u Cayeux. Zdraví dítek, myslíme, vymáhá této změny místa. Ach, jak bych raději zůstal tady!

Cesta více než obtížná. Z Cayeux do Brightonu děsná poušť oblázkův a písku. Neviděv Sahary ani Kamenité Arabie, neměl jsem ponětí o podobné pustině. Takové končiny, jako tyto, jsou jistě v pekle. — Přece však několik přátel přírody si smyslilo usaditi se tam, po-

staviti si tam hnusné příbytky jako v obvodě pařížském a žítí tam tři nebo čtyři měsíce každého roku mezi těmi slastmi, na kraji lesa borovic žalostných a uprášených, vyrostlých na písečném náspu, neví se jakým zázrakem, zkroucených stále zuřícím vichrem, vymršťujících svoje kořeny jako oštěpy. Jsme tedy na místě, v Novém Brightonu. Obědváme ze zásoby přinešené s milého Návrší, a uléhám zoufalý. Ach! ty výlety na venkov!

24. — Poněvadž se nemůžeme obyti bez denní mše a poněvadž kostel jest neobyčejně daleko, bude nám den co den vykonati pouť tříhodinovou, a vrátíme se na polovic mrtvi. Na konec se pokusím pracovati, to jest moje jediné útočiště.

26. — Objevena v kostele cayeuyském socha svatého Blažeje Pomocníka, jednoho z patnácti mučedníkův *apotropeův*, tak ctěných ve Středověku a k nimž se zvláště modlívám. Dovídám se, že jest ochráncem města. Dojem rozkošný, který mne potěšuje z mé únavy. Hle, čím se moje cesta stává nadpřirozenou. Svatý Blažej si přál mé přítomnosti tady.

Téhož dne žehnání moře, obřad, který se koná jednou do roka. Pozoruhodno, že jsme přišli zrovna, abychom byli na něm. Budu si vzpomínati na tohoto kněze, jdoucího před vlnami...

27. — Jistému mladému Belgičanu:

Dostávám zde hnusně a nestydatě usviněný list od Jiřího Ramaekersa, který se nazývá vašim přítelem. Kvalifikuje mne jako „theologa“ *na obalu* a říká mi „drahý otče“. Maje čest býtí Francouzem, zvláště Pařížanem, mám v nejvyšším stupni smysl pro směšno, a takovéhle sentimentální patolízalství jest mi naprosto odporné. Viděl jsem tohoto mladého člověka u sebe roku 1905 s *nelibostí* a chci při tom zůstat. Jest mi nade vše, nebýtí ani

ctěn ani obtěžován. Zavděčte se mi, vysvětlíte-li mu to. Dostal jsem roku 1906 svazek jeho veršův, *Zpěv Tří Království*, kterého jsem nemohl čísti. Ohrožuje mne druhou zásilkou, již se dostane téhož příjetí. Málokdy mohu čísti verše. Omezují se pro nějakou dobu na *Poslední útočiště* Johanny Termierové, jež právě vyšla s předmluvou ode mne. Až se vrátím, pošlu vám tuto knihu, bylo-li by vám to příjemno. Jest to dílo *neobyčejné*, pravím vám to bez fráze. Ale obraňte mne proti dotěrům.

Jak jest smutno to nesmírné a pusté pobřeží. Moře při odlivu jest tak daleko, že je sotva viděti. Skoro že jímá strach za bílého dne v této propasti mlčení, kde by se páchaly zločiny, aniž by hlásku bylo lze zaslechnouti.

29. — Čtena v *Journale* zpráva o pravé bitvě v Paříži. Pohřeb jistého dělníka, zabitého v předcházejícím povyku mezi stávkáři a policejními agenty v předměstí Saint-Antoine. Deset tisíc manifestantův. Rudé a černé prapory. Syndikalisté s jedné strany, agenti a dragouni s druhé, prý 250 raněných. Bylo by třeba nových Letnic, by pochopili tito ubozí libertairní dělníci, zotročovaní a martyrisovaní několika chvastouny, jak jsou pitomí!

30. — Četba *Piráta* od Waltera Scotta. Hrozný vítr, který přidává něco děsnosti této četbě románu, jehož jeviště jest na ostrovech schetlandských, krajích to bouří.

ČERVENEC

3. — Prostá poznámka. Proti Světu. Naše malá přítelkyně V... by se zhrozila, kdyby se jí řeklo, že nedbatí, by se světla Neděle, jest neskonale těžší než cizoložství nebo vražda, a přece jest to pravda.

Stejně tomu jest s Rouháním.

4. — Navštívil mne jistý předobry přítel. Připomíná mi jedno z mých vítězství, okamžitý a spásný účinek, který jsem na něho měl kdysi, už tomu přes rok, a čím bylo rozhodnuto jeho obrácení. Byli jsme na kávě, i stalo se mu, že vzal Jméno Boží nadarmo. „Příteli, pravím mu, proč se rouháte?“ Nebylo třeba více, bych dojal jeho srdce, a on nemůže si vzpomenouti bez pohnutí na tuto chvíli.

5. — Čím déle tu jsme, tím více jeví se nám toto pobřeží zlozvěstnějším pro oblázky a samotu. Bezpečnost ostatně nejista. Na některých místech jako by se písek hýbal.

6. — Zvláštní myšlenka. Slyše hluk vln, jejich ustavičný nářek, myslím na slzy Eviny, a když, jako dnes, jejich zmítání jest prudší a jejich bouření hroznější, pravím si, že to jest obraz nesmírného bědování po šest tisíc let této Matky tolika miliard smrtelníkův, jež sama ztratila svou nevýslovnou Neposlušností, ještě než je porodila. Každý příboj oceánu, nikdy nečinného, nikdy mlčenlivého, zdá se mi tepem jejího neupokojitelného srdce, stále vzlykajícího od počátku světa.

Dočten *Piráť*. Ctnostný a hloupý konec všech románův Waltera Scotta.

7. — Bídny konec Dra Duchasteleta, zabitého jeho vlastním automobilem. Tento doktor, slavný, protože býval lékařem Coppéeovým, nesklidil, zdá se, příliš štědrého požehnání. Ve zprávě o jeho smrti nevidím, že by byl prosil o kněze.

8. — *Na lucernu se zrzounem*. Titul článku v malém listu, velmi dobře informovaném. Jde o pomník Bedřicha Broua k slávě Villiersa de l'Isle-Adama a o to, co kuť, jak

se podobá nebo jak příliš jisto, nevyhlášený Tourteau de la Citerne, výslovně obviněný, že hýří s penězi subskribentův, dosti neopatrných, že vyklopili do jeho rukou svůj příspěvek. Podiv nad nečinností výborového předsedy, Jana Richepina, který nevymáhá na tomto dobrodruhu, by vydal počet.

Potom anekdota chutná a potvrzující moralitu osobnosti. Zrzoun stavě se ochrancem a obhájcem umělcův stíhaných osudem, dostal od vévodkyně Rohanové peněžitou podporu pro jistého starého básníka v bídě, který této almužny nikdy nespasil.

[Vévodkyně nechtěla ho dávat soudu, i zůstala věc na tomto, a zrzoun, jehož předchozí poměry grenoble-ské naučily se stříci spravedlnosti lidí, zdržel se pečlivě jakékoliv stížnosti, že se mu utrhá na cti. Jeho svědomí mu postačuje.]

Zde jeví se mi radno, „spravedlivo a spasitelno“ upozorniti blahovolné osoby, jež mi dávají almužnu své četby. Už dlouho jsem neviděl zrzouna, živého u mého stolu kolik měsícův a vypovězeného — hned ten den, jak jsem prohlédl — s nejhojnější hanbou. Neznám jeho zdrojův, ale ujišťuji mne, že dle vzhledu žije v nadbytku. Brou ho spatřil několikrát z dálky, z brusu nového a s chůzí vítězného pomadina. Nedávají-li mu starší města Grenoblu, kompetentní *soudcové* jeho zásluh, výživné a přepychové pense, což se jeví nejistým, tento blahobyť zdá se nám vysvětlitelný jedině manipulacemi analogickými té, které užil na vévodkyni Rohanové, jež jest asi nějaká zuřivě dobrá žena, když se jí rozum nepomátl transcendentní pitvorností takovéhohle uchazeče. Domníváme se tedy — Brou a já — že tento hrdinný zrzoun působí nám čest, žebraje pro nás za našimi zády, a čest ještě větší, že se skvěje na naše

útraty neskonale vysoko nad našimi poníženými hlavami. Výstraha těm, kdož mají vlčí mhu.

Výprava do Le Hourdelu, rybářského přístávku na 4 kilometry od Brightonu, v zátocy Somme. Beze všeho zájmu. Jdeme silnicí v úplné poušti, kde nerostou než pašeráci a celníci nedostatečně zalévání, a vracíme se polmi a jedlovým lesem, z kterého bych měl potěšení, kdyby moje únava byla menší.

9. — Noviny mi oznamují, že jsem ohrožen novým zajetím. Neboť již již nastávající generální stávka železniční snadno by nám zabránila návrat do Paříže. Co potom???

14. — Maje nezbytnou cestu do Cayeux v tento den tak řečené slavnosti národní, svrchovaně se nudím, bloudě v pitomém davu po melancholickém posezení na pobřeží, otravovaném buržoasnými rodinami, příšlými z Paříže, jež se hemží před nejděsnějším kasinem, jaké kdy zbudovalo moderní stavitelství. Žádám si zas pouště.

16. — Poušť však už nechce nás. Jako kdysi v Koldingu (v Dánsku) stěhujeme se ve vyhnanství, neboť Brighton už nám není možný, a zdraví Veroničino, zdá se, vyžaduje, bychom se zdrželi. Zařizujeme se bez nábytku ve směšném domku, kterým ustavičný vítr otřásá od základu až po hřeben střechy, ale na štěstí blíže kostela.

19. — List Josefa Floriana, dojemný a zajímavý. Ohlašuje mi zásilku přeloženého *Obviňuji se...* a příští měsíc *Žebráka Nevděčníka*. Velice mu pomáhá v jeho podnicích jistá sestra františkánka, jménem *Veronika* (!), a jeden z jeho přátel, který získán mými knihami, že se až vzdal kariéry advokátské, by se stal vydavatelem,

dal se mu úplně k službě pro práci typografickou. Až mi srší prsty jiskrami, praví, žádostivostí, bych přeložil vaši příští knihu.“

Tato sestra Veronika vidí Moravu jako hlubokou propast plnou temnot. Ale doufá v její Vzkříšení. Při této hluboké propasti myslím, že ubohá Morava jest určena za budoucí bitevní pole císařův apokalyptických, neboť v ní jest největší propast pevniny, jménem *Macocha*, jež by pojala tisíce a tisíce zabíjých v té velké bitvě, jež bude před založením království Antikristova. Také slovo Morava se skládá z *Mor* a *ava* (voda, biblický symbol národův).

20. — Dojem pocitěný na mši. Při posledním evangeliu: *Caro factum est* sblížili se s *factus est peccatum Christus* (2. Kor. V, 21). Neproniknutelným tajemstvím nedostačilo Ježíšovi býti plodem, ovocem, chtěl býti i jeho červem hlodajícím. Jaká myšlenka!

22. — Jest na čase odejeti. Ustavičný vítr, zuřivý a ledový, přivádí nás v zoufalství, a Cayeux pranic není ke zdraví Veroničinu ani k mému.

...V těchto tak zdoluhavých a tak těžkých hodinách v Brightonu nebo v Cayeux překrásná kniha Johanky Termierové, *Poslední Útočiště*, kterou jsem si na štěstí vzal s sebou, přinášela mi bezpečnou útěchu, které bych býval nehledal ani u Baudelaira ani u Verlaina ani u kteréhokoliv jiného básníka. Jest mi těžko vyjádřiti to, vysvětliti takovou přednost.

Bylo by snad výstředním srovnávati tuto poesii s *hadem, který by se kál*. S tím krásným Hadem Pokušení, tím hadem prokletým a neodolatelným, tím plazem, který „láme květy, krátě si chvíli“, tímto Nepřitelem, který nemůže ani odpouštěti ani nabýti odpuštění, který však přece se zdá, jako by byl získal něčeho, co by se podobalo odročení.

Ach, vím dobře, že základem jest vše, co si lze pomyslití nejhroznějšího: Duše vítězův, jež v nich hnije „jako půda obecní“; jejich srdce „ty paláce stínu, kde se potuluje mlčení“; „pozvolné obléhání Muk za noci“; a „tuláci, kteří pláčí zticha potichoučku“; a „smutní psi těch vísek bez ovčincův“; a ty oči ještě smutnější, ty „oči vybledlé“, ty „oči prázdné myšlenek“; a ty „ruce slabé a bezútěšné“, ty „ruce zastiňující proti tváři bídy“; a všecka ta Bolest světa a „vesměrná úzkost“, a Bůh, který „obléhá utvrzován beznadějností“.

Ano, bez pochyby není možnosti utéci; ale „večer jest tu, jako host nesmělý a tichý“, „večer který působí, že blednou hrozné hory“; i duše, již nelze zabít, „duše příliš rozsáhlá a povznešená, by umřela“, a „nevyličitelná Symfonie“ v hradební věži Radosti a Světla!

Míval jsem pocit, že jest jistě málo smutkův, jichž by takováto poesie nemohla uspatí aspoň na chvíli.

Také jsem pročetl svoji předmluvu, a opravdu praví velice málo. Skorem nic, zdá se mi. Ale jak učiniti a co říci jiným ne-li: „Čtěte sami“? Velicí básníci se poznají po tom, že vtiskují do nás stopy, jichž už není možno zahladiti. Stín nějakého verše, stín jedinkého slova padne na duši, a hle, padl na ni pro celý život, a když trpíme, jest to *útočiště* jakés takés, v očekávání blaženého stínu jilmečkův Ráje.

25. — Chvilku přede mší mluví mi farář cayeuxský o *Té, která pláče*, kterou jsem mu daroval, nevím už kterého dne. Nacházím v něm tutéž *moudrost* jako mezi všemi jeho spolubratři, kteří nejsou nepřátelští. Mluví o pamfletu a ptá se, nač to jest jenom užitečno. Toť všecka odměna, jaké se mi dostává. — Odpovídám, zcela nadarmo bez pochyby, že jest toliko jedna věc

užitečná, totiž poslouchati Svaté Panny rozhlašováním La Saletty.

Počasi hrozné, déšť a krutý vítr, že by z toho sešilel. Poslední přelet zrakem po pobřeží, přes to pekelné povětří, bych viděl příliv, nejvyšší, jak se zdá. Krásné divadlo, jež mně působí jenom smutek. *Omnis creatura ingemiscit.*

26. — Svatá Anna, matka Mariina a bába Ježíšova přivádí nás zase do Paříže. Radost, že jsme pryč z toho děsného kraje. Radost ještě větší, že jsme posléze zase doma. Ostatně trpěti zde nebo tam, co na tom? když třeba trpěti bez ustání.

EPILOG

Poněvadž se zdá, že světu už jistě bude brzo konec, mluvilo se pro mne o ceně Nobelově. Ale mám hrozlivého konkurenta, praví se mi. Jest to Vilém II. Tento pacifista potřebuje trochu drobných na svoje loďstvo a na svoje kanóny.

OBSAH

	Stránka
VĚNOVÁNÍ	1
Leon Bloy a Peníze	3

1907

Vydavatel Bloud a Jindřich Barbot	19, 28

1908

Příběh jistého chudáka, který poznal život	45
Zola a Barrès	49
Vydavatel Bloud a Naše Paní Sedmibolestná	52, 56, 57, 59
<i>Jesus autem tacebat</i>	61
První přijímání Magdalenino	62
Smrt Františka Coppého	64
Barbot dotiskuje <i>Tu, která pláče</i>	66
Mnsgr Schoepfer, biskup tarbesský	73
Leon Bellé, tiskař, jakého by nenašel	80
Creteil	81
Le Tréport	83
<i>Neúmora</i>	84
Epos jistého obuvníka	91

<i>Svatý Edmund, patron Scholy Cantorum</i>	97
Katastrofa messinská	110, 116

1909

Objevuje se Zrzoun z Grenoblu	118
Důstojný konec Catulla Mendèsa	121
<i>Ta, která pláče</i> , rozzuřuje arcibiskupa pařížského	122
Dokončení <i>Krve Chudého</i> , napsané ve dvou měsících	125
Návštěva jakéhosi cyklonu	129
Calmann-Levy a jeho obecenstvo	129
Bedřich Masson a Pavel Bourget	130
<i>Vzkříšení</i>	131
Robert-Hugh Benson	137
Chauchard	138
Pomocnice chudých	139
Máme muže, posléze	142
Delavache (Zkrávy), básník	143
Zběsilý vztek jistého prodavače literární toalety	144
Blériot největší z mužův	147
Svatá Mesma	152
<i>Censura Ex informatâ conscientiâ</i>	157
Julietta a Jiří	162
<i>Krev Chudého</i> uveřejněna u Juvena	163
Barbey d'Aurevilly. Chystaný pomník	164
Ještě Zrzoun z Grenoblu	167

Alfred Pouthier	168
Předmluva k <i>Posledním Útočištím</i>	170

1910

Židé a p. Drumont	178
Zaplavení Paříže	185
Děsný katalog jistého náboženského knihkupectví	191
Pořád Zrzoun	192
Zákon zdrženlivosti. Co možno jísti v postě, ó Cambronnet	193
Viktor Méric	194
<i>Neobyčejné rozvodnění hlouposti</i>	197
Jistému námořníku nakaženému filosofii	210
<i>Příběh Prasete, jež chtělo pojíti starobou</i>	214
Doklad k dějinám Rozbředlosti křesťanství	224
Bankrot komety	227
<i>Apotheosa Idiotství čili Králové, kteří si žádají záby</i>	228
Prohlášení Malířův futuristův	236
<i>Messias</i> od Haendela	238
Pouť do Corpsu a na La Salettu	243
Juven mne rdousí	249
<i>Vzkříšení odřeknuté</i>	249
Cayeux a Nový Brighton	251
Poslední slovo o Zrzounovi	254
<i>Omnis creatura ingemiscit</i>	259
Epilog	259

OPRAVY

Na str. 43. řádku 4. zdola: *vyhrdl.*

Na str. 49. řádku 2. shora: *domněle žalostných, které*

Na str. 76. řádku 15. zdola: *chudasa.*

Na str. 98. řádku 4. shora: *znetvořili.*

Na str. 130. řádku 12. zdola: *zkavallrštělého syna školovcova*
místo syna panského fiškusa.

Na str. 149. řádku 3. shora: *v ráně.*

Na str. 155. řádku 18. zdola: *nežasnete.*

Na str. 180. řádku 4. zdola: *posledního, jenž přežil.*

Na str. 188. řádku 5. zdola: *článek.*

Na str. 209. řádku 10. shora: *Plamene.*

Na str. 216. řádku 9. shora: *proroky* místo roky.

Na str. 217. řádku 13. shora: *školovcovo* místo fiškusovo.

Na str. 219. řádku 9. zdola: *si ubíral* místo se ubíral.